ÂŞIKLARIN NURLARI
ENVÂRU'L ÂŞIKÎN

AHMED BİCAN

1. cilt

Tercüman 1001 TEMEL ESER

Tercüman
1001 TEMEL ESER

48

AHMED BİCAN

ENVÂRU'L ÂŞIKÎN
âşıkların nûrları

1. cilt

Tercüman gazetesinde hazırlanan bu eser Kervan Kitapçılık A. Ş. ofset tesislerinde basılmıştır

1001 Temel Eser i iftiharla sunuyoruz

Tarihimize mânâ, millî benliğimize güç katan kütüphaneler dolusu birbirinden seçme eserlere sahip bulunuyoruz. Edebiyat, tarih, sosyoloji, felsefe, folklor gibi millî ruhu geliştiren, ona yön veren konularda **"Gerçek eserler"** elimizin altındadır. Ne var ki, elimizin altındaki bu eserlerden çoğunlukla istifade edemeyiz. Çünkü devirler değişmelere yol açmış, dil değişmiş, yazı değişmiştir.

Gözden ve gönülden uzak kalmış unutulmaya yüz tutmuş -Ama değerinden hiçbir şey, kaybetmemiş, çoğunluğu daha da önem kazanmış- binlerce cilt eser, bir süre daha el atılmazsa, tarihin derinliklerinde kaybolup gideceklerdir. Çünkü onları derleyip - toparlayacak ve günümüzün türkçesi ile baskıya hazırlayacak değerdeki kalemler, gün geçtikçe azalmaktadır.

Bin yıllık tarihimizin içinden süzülüp gelen ve bizi biz yapan, kültürümüzde "Köşetaşı" vazifesi gören bu eserleri, tozlu raflardan kurtarıp, nesillere ulaştırmayı plânladık.

Sevinçle karşılayıp, ümitle alkışladığımız "1000 Temel Eser" serisi, Millî Eğitim Bakanlığınca durdurulunca, bugüne kadar yayınlanan 66 esere yüzlerce ek yapmayı düşündük ye "Tercüman 1001 Temel Eser" dizisini yayınlamaya karar verdik. "1000 Temel Eser" serisini hazırlayan çok değerli bilginler heyetini, yeni üyelerle genişlettik. Ayrıca 200 ilim adamımızdan yardım vaadi aldık. Tercüman'ın yayın hayatındaki geniş imkânlarını 1001 Temel Eser için daha da güçlendirdik. Artık karşınıza gururla, cesaretle çıkmamız, eserlerimizi gözlere ve gönüllere sergilememiz zamanı gelmiş bulunuyor. Millî değer ve mânâda her kitap ve her yazar bu serimizde yerini bulacak, hiç bir art düşünce ile değerli değersiz, değersiz de değerli gibi ortaya konmayacaktır. Çünkü esas gaye bin yıllık tarihimizin temelini, mayasını gözler

önüne sermek, onları lâyık oldukları yere oturtmaktır.

Bu bakımdan 1001 Temel Eser'den maddî hiç bir kâr beklemiyoruz. Kârımız sadece gurur, iftihar, hizmet zevki olacaktır.

KEMAL ILICAK

Tercüman Gazetesi Sahibi

I. G İ R İ Ş

KİTABI SUNARKEN

Tarihin en mes'ûd hadisesi, Milâdın sekizinci asrında meydana geldi. Bu asırda, yüce fikirlere zihnen hazır, asil ve büyük bir millet, Türk milleti İslâm'ı kabûl etmişti.

Bundan sonra kan - îman birleşimi hâline gelen Türkler, onbirinci asırda, (1071) Malazgirt zaferi ile Anadolu kapılarını açmışlar ve büyük bir fetih hareketine girişmişlerdir. Ordunun bu fetih hareketini toplu göçler takip etmiş, Anadolu artık Türkün ebedî yurdu olmuştur.

XIII. Asırda Anadoluda, çeşitli tarihî ve sosyal sebeplerin tesiri ile meydana gelen buhranlı hayat, zengin ve hareketli bir imân hayatının, Tasavvuf akımının doğmasını ve gelişmesini sağlamıştır. Tarikatlar kurulmuş, halk okulları olan tekke hayatı başlamıştır. Böylece Anadoluda, imân ve irfan hayatının mana mimarları olan büyük mutasavvıflar yetişmiştir. Bu imân insanları, büyük halk kitlelerine, sâde ve vecidli bir Türkçe ile hitap etmişler, halk tasavvuf edebiyatını kurmuşlar ve çok değerli halk ve imân eserleri ortaya koymuşlardır.

Envâru'l—Âşıkîn, bu eserlerden biridir. Eser XV. asırda yazılmıştır. Müellifi Yazıcı - oğlu Ahmed Bican, bir ilim adamından çok, bir imân ve mana insanıdır. Vecidli bir derviş ve halk terbiyecisidir. Bu kitap, beş asırdan beri, Türk halkı arasında en çok okunan, halka dini - ahlâkî terbiye ve kültür veren kitaplardan biridir.

Envâru'l - Âşıkîn'in halkın ruh yapısına uygun bir karekteri vardır. Müellif, tekrarlar yaparak ve en ağır meseleleri basitleştirerek, modern bir öğretim metodu kullanmıştır. Kitabı okuyanlar, manen törpülenmekte ve din ve ahlâk disiplini altına girmekte, aynı zamanda büyük bir zevk duymaktadır.

Kitabın (1261, 1291) de İst. da, (1300) de Bulak'da, (1816) de Kazan da baskıları yapılmıştır.

Baskıya hazırladığımız nüsha ise, İst. Devlet Matbaası (1267) baskısıdır.

İlk Türk harfleri ile baskısı, İst. Ülkü Kitap Yurdu tarafından, (1972) de tek cilt hâlinde yapılmıştır.

Bu baskıda, ayetlerdeki eksiklikler aynen alınmış, bu itibarla manalar da noksan kalmıştır. Ayetler ve bazı hadis metinleri, yeni harflerle ve yanlış yazılmıştır. Ayrıca bazı kısımlar, bilhassa Arapça metinler yâ aynen alınmış, ya da atlanmıştır. Bir kısım yerlerde yanlış okunmuştur. Ayet numaralarında da yanlışlar vardır. Bolca raslanan dizgi yanlışlıkları da kitaptaki hataları çoğaltmıştır. Bu yanlışlıklara, nüsha farkları da sebep olmuş olabilir. Bütün bunlarla beraber bir hizmettir.

Biz bu çalışmamızda, ayetlerin meâllerini, tefsir ve tercemelerden tam olarak naklettik. Ayetleri ve izaha muhtaç bazı hususları, dip notları ile tespit ettik. Kısa notlarla açıklanamayan noktaları, girişte ayrıca belirttik. Kitabın dili ve devrindeki dil hususiyetlerini koruduk. Eserin çatısını bozmadan, bugünki halk kitlelerinin anlayabileceği biçimde aktarmaya çalıştık. Anlaşılması imkânsız hâle gelen ifâdelerin, ilk şekliyle kalmasında isrâr etmedik.

Hatalarımız olmuştur sanırım. Hedefimiz, bu değerli eseri, eski değeri ve alâkası ile, halka ve büyük milletimize maletmek ve yeni neslin manevî hayatına hizmettir. İnancımız budur ve mutluluğumuz da buradadır.

Allahın rahmeti ve Rasûlünün şefaati Yazıcı - oğullarının üzerine olsun.

Bu hizmete emeği geçen bizler de, Allahın rahmetini ve Rasûl (A.S.)'ın şefaatini umarız.

Herşeyin en doğrusunu bilen yalnız Allahtır.

AHMET KAHRAMAN

İST. 1973

AHMED BÎCAN

1) HAYATI:

Müellifin hayatı hakkında kaynaklarda verilen bilgi çok kısadır.

Sâlih yahut Salâhu'd-Dîn El-Kâtip adında bir zatın oğludur. Büyük kardeşi Mehmed efendi gibi o da Yazıcı-zâde, Yazıcı-oğlu diye tanınmıştır.

Bunlara Yazıcıoğlu denmesinin sebebi, babalarının kâtip olmasından dolayıdır. Gelibolu'da doğmuş ve gene Gelibolu'da (1454) veya (1455) tarihinde vefat etmiştir.

XV. Asır Türk müellif ve mutasavvıflarındandır. Muhammediye adlı meşhûr eserin sâhibi büyük kardeşi Mehmed efendi gibi Ahmed Bîcan da Bayrâmiye tarikatının kurucusu Hacı Bayram Velînin müridi idi.

Bayrâmiye, 15. Asır Türk mutasavvıf ve Şâiri Hacı Bayram Velî tarafından kurulmuş olan tarikatın adıdır. Bu tarikat, Halveti ve Nakşibendî tarikatlarının başka bir açıdan yorumlanması neticesinde doğmuştur.

Temel görüşü zikirdir. Zikir: Her yaratılmış eşyada ilâhî varlığı görmek ve gönülde Allah nûrunun ışıldaması için tutulan manevî bir yoldur.

Zikir, Açık ve Gizli olmak üzere ikiye ayrılır.

Hacı Bayram Velînin vefatından sonra, açık zikir

tarafını tutanlar, Akşemseddin tarafından kurulan «Şemsiye» tarikatına bağlanmışlar; gizli zikir taraflısı olanlar da Bursalı Ömer dede'nin kurduğu «Melâmiye» tarikatına bağlanmışlardır.

Daha sonraları bu iki koldan, başka kollar da doğmuştur. Ancak, bu kolların Bayrâmiye ile aralarında pek büyük fark yoktur.

Bayrâmiye tarikatının gayesi, insanı dünyadaki sûflî alâkalardan alıkoymak, gönülde Allah nûrunun kandilini yakarak mü'mini yüce âleme yöneltmek sûreti ile kemâle erdirmek, tam olgunluk seviyesine çıkarmaktır.

Bu da Allahı çok anmak ve çile çekmekle elde edilir.

Bu itibarla kendini ibâdet ve riyâzat'a veren Ahmed Bîcan, çok zayıflamış ve adetâ cansız hale gelmiştir. Onu görenler cansız sanırlardı. Onun için Ahmed ef.'ye Bîcan (Cansız) takma adı verilmiştir.

Bu yaşayışından dolayı müellif, edebî faaliyetini tasavvufa hasretmiştir.

En büyük eseri tasavvufa ait olan «Envâru'l-Âşıkîn» (Aşıkların Nurları) adlı tek cilt hâlindeki bu meşhur kitabıdır.

2) ESERLERİ:

a) Envâru'l-Âşıkîn (Âşıkların Nurları),
b) Acâibü'l-Mahlûkât (Acâib yaratıklar).

İlmi değeri olmamakla beraber güzeldir. Zaman ölçüleri içinde değerlendirmek gerekir.

Kazvini tarafından yazılmış arapça eserin özeti şek-, lindedir. Kozmoğrafya, gök bilgilerini ve garib yaratık-

ları tasvir etmektedir. İçinde zayıf ve şüpheli rivâyetler vardır.

c) Dürr-i Meknûn (Dizilmiş İnci — Gizli İnci).

Eser, canlılarla cansızlar âleminin husûsiyetlerinden, yaratıkların acâibliklerinden bahseder. Onsekiz bab (bölüm) üzerine tertib edilmiştir. Türkçedir. Bu eserde de zayıf rivâyetler vardır.

d) Müntehâ: Tasavvuf ve kelâm konuları işlenmiştir.

e) Ravhul-Ervâh (Ruhların Rahatı).

Bu eser Kısas-ı Enbiyâ mâhiyetindedir.

f) Ahmediye: Anadolu da, halk arasında en çok okunan kitaplardan biri olan bu eserin, Yazıcı-oğlu Ahmed Bîcan'a ait olduğu sanılmış, hattâ sonuna da öyle yazılmış olmasına rağmen, Kitabın Diyarbakırlı Şâir Ahmedî'nin olduğu kaynaklarca ileri sürülmüş bulunmaktadır.

Müellifimiz Ahmed Bîcan Efendinin (1453) tarihinde İstanbul'un fethi sırasında sağ olduğu sanılmaktadır. Ölüm tarihi de bunu ispat ediyor.

Kabri Gelibolu'da kardeşinin yanındadır.

Evliyâ Çelebinin Sofyada olduğuna dâir verdiği bilgi yerinde görülmemiştir.

ENVÂRUL—ÂŞIKÎN KİTABININ TANITILMASI:

Envâru'l-Âşıkîn (Aşıkların Nurları) demektir. Bu, Allah âşıklarıdır. Büyük kardeşi Mehmed Efendinin arapça olarak yazdığı Megâribü'z-Zamân (Zaman Grubları) adlı eserin tercemesidir.

Ahmed Bîcan kitabın yazılma sebebinden bahsederken şöyle diyor:

Evvelâ, bu ulu kitabı ve güzel hitabı toplayıp terceme edenin Yazıcı-oğlu Ahmed Bican olduğu bilinmelidir.

Benim bir kardeşim vardı. Alim, ârif, fâzıl, Tanrı taâla hazretlerinin has kulu, erenlerin ileri geleni ve cihânın kutbu Şeyh Hacı Bayram Velînin sırdaşı idi. Ben derviş Ahmed Bîcan her zaman ona derdim ki.

— «Ey gözlerimin nûru kardeşim! Dünyanın bekâsı ve rüzgârın vefâsı yoktur. Bir yâdigâr düz (bir kitap yaz) ki, bütün âlemlerde okunsun.»

Benim sözümle o da «Megâribû'z-Zaman» adlı bir kitap yazdı. Alemlerde zâhir-Bâtın (gizli-âşikâr) ne türlü tefsir ve tahkik (inceleme ve araştırma) varsa, Elhâsıl on iki ilmin sonuçlarını onda bir yere topladı. Ondan sonra bana şöyle dedi:

— «Ey Ahmed Bîcan! İşte ben senin sözünle bütün âlimlerin şeriat ve hakikatla ilgili bilgilerini bir yere top ladım. Şimdi sen de gel, Megâribûz-Zaman adlı bu kitabı Türk diline terceme et. Tâ ki bu bizim ilin insanları mana bilgilerinden ve ilmin nurlarından fayda görsünler."

Ben miskin de adı Envâru'l-Âşıkîn olan bu kitabı, onun mübarek sözü ile, Geliboluda tamamladım.

Ey İlâhî sırlara ermek isteyen kimse! Bu kitap, kudsî hadis, mukaddes vahiy ve esrâr ilminden ilâhî sırdır ve Nurlar âleminin nurundan Allahın nurudur.

Bütün kudsî hadisleri ve sözleri naklettim. Tevrât'da, Zebur'da. İncil'de, Kur'an'da ne kadar ilâhî söz varsa; diğer peygamberlerin sâhifelerinde ne kadar Allah kelâmı mevcutsa, ilâhî âlemlere, Mahşer günü olan

Arasat'a, döneceğimiz yer olan Ahiret'e ve ebedî olan cennetlere varıncaya kadar, ne türlü beyan varsa hepsini bu kitapta topladım.

Arab ve Acem, bunun benzeri kitabı düzmediler.

1 KİTABIN MUHTEVİYATI VE İLMİ YÖNÜ:

Envâru'l-Âşıkîn bir önsöz, kitabın yazılma sebebi, beş bâb ve bir hâtime (kitabın sonun) dan ibarettir.

Birinci Babda: Mevcûdâtın tertib ve nizâmından, yerlerin ve göklerin yaratılmasından, yerde ve gökte olan yaratılmış varlıklardan, bunların yaratılış şekillerinden ve bu yaratılıştaki ilâhî sırlardan bahsedilmektedir.

İkinci Babda: Ademin yaratılışından, Ruh üfürmeden, insanlardan ilâhî söz almadan, peygamberlerin hayat hikâyelerinden, ilâhî kitaplardan ve bu kitapların içindekilerden, Allahın Peygamberlere vahiylerinden, vahyin sırlarından, peygamberlerin karşılaştıkları güçlüklerden, ibret verici hadiselerden, Rasûlûllahın örnek ahlâkından, Allahın kullarına öğütlerinden bahsedilmektedir.

Üçüncü Babda: Allahın nûranî varlıkları olan meleklerden, büyük meleklerin vazifelerinden, Ruhlardan, görünmeyen varlıklardan ve ruhların makamlarından bahsedilmektedir.

Dördüncü Babda: İnanış şekillerinden, farklı inanışlardan, ibâdetlerden, iyi ve kötü amelden, ilim ve cehâletten, mübarek gün ve gecelerden, duâ ve niyazdan, zikir ve tesbih'den, tövbe ve istiğfardan ölümden,

kıyametden, Ahiret ve Mahşerden, Cennet ve Cehennemden, Dünyanın boşluğundan, hesaptan, şefaat'dan, Sırât ve mizandan, öbür âlemdeki Allahın hitaplarından ve diğer garib hadiselerden bahsedilmektedir.

Beşinci Babda: Cennet nimetlerinden, Cehennem azaplarından, oradaki acâib ve garib hadiselerden, ilâhî makamlara erenlerin durumlarından ve Allahı görmekten bahsedilmektedir.

Kitabın sonunda ise, eserin nasıl yazıldığı, niçin yazıldığı ve nelerden meydana geldiği tekrar anlatılmıştır.

Kitab, müellifin Allaha münâcâtı, yakarışı ile son bulur.

Kitapta Kur'an ayetlerinden, Kudsî Hadislerden, Nebevî Hadislerden, Peygamberlere ait sözlerden, hikâyelerden, rivayetlerden, tefsirlerden, Kısas-ı Enbiyâdan, siyer kitaplarından, tarih kitaplarından bolca nakilde bulunulmuştur. Bu nakillerin sağlamlık derecelerini değerlendirebilmek için, bunlar üzeride biraz durmak gerekmektedir.

a) Tefsirler:

Kur'an tefsirleri üç bölüme ayrılır:

Rivayet tefsirleri. Dirayet tefsirleri. İşaret tefsirleri.

Rivayet tefsirleri eski rivayet ve nakillere dayanan açıklamalardır. Bunlarda sağlam nakiller bulunduğu gibi, zayıf nakiller ve bazı hurafeler de bulunmaktadır. Bu hurafelerin kaynağı, sonradan İslâm'a giren Yahudi ve Hıristiyanlardır. Bu meyanda Ka'bü'l-Ahbâr ile Vehb bin Münebbihi zikredebiliriz. Kitapda müellif, bu zatlardan bolca nakillerde bulunmuştur. Bu şahıslar, eski peygamberlerden duyduklarını nakletmişlerdir.

Kâinatın yaratılması, yer ve gökler, madenlerle ilgili nakiller, İsrâiliyyat zamanında hatırlarında kalan hikâye ve haberlerdir. Bagavî, İbni Kesîr, Vâhıdî.. gibi tefsirler bunlardandır.

Dirayet tefsirleri ilmî yönü tam olan ve her türlü nakil ve rivâyetleri süzgeçten geçiren, ilmî esaslara bağlı kalınarak yapılan açıklamalardır.

İşaret tefsirleri, mutasavvıfların manevî yöne ve keşfe dayanarak ileri sürdükleri açıklamalardır. Bu itibarla bâtınî adı verilen gizli mana ve açıklamalar, gönül ehlince hoş görülmekte, ilim yönünden ise pek iyi karşılanmamaktadır. Ancak tasavvuf kitaplarında bu tip nakil ve açıklamalara çokça yer verilmiş bulunulmaktadır.

b) Hadis ve Kudsî Hadis:

Kudsî Hadis, meşhur ve bilinen yönü ile, manası Allahtan, sözü peygamber efendimize ait olan hadislerdir. Bu hadisler nakledilirken: «Allah buyurdu» ifâdesi kullanılır.

Nebevi Hadis; Peygamberimizin, söz, iş ve takrir olarak meydana gelen sünnetinin tespit şeklidir.

Hadis Usûlü adı verilen bir ilim, kendine has metodu ile, peygamber efendimize isnâd edilen sözlerin doğru ve yanlış olanlarını ortaya koymuştur.

Eğer hadis diye söylenen bir söz:

Akla, ilme, Kur'an-a ve bilinenin aksine ise, dil ve mana hatası varsa şüphelidir.

Zira çeşitli gayelerle çok sayıda hadis uydurulmuştur. Hadis bilginleri, bütün hadisleri tarayarak, bunları tek tek bulmuşlar ve müstakil eserlerle tespit etmişlerdir.

Hadis, ihtisas isteyen bir mesele olduğu için, bazı bilginler şüpheli ve zayıf rivayetleri eserlerine almışlardır. Hattâ uydurma sözler dahi, bir kısım din kitaplarımıza girmiş bulunmaktadır. Bu hususta da gerekli tedbirler alınmış ve bunlar sonradan ortaya konmuştur.

İhyâ'u Ulûmiddin, Futûhu'ş-Şâm, Kısas-ı Enbiya (Sa'lebî), İbni Abbâs Tefsiri ... gibi kitaplarda menzû hadisler vardır.

Hz. Ali, Hz. Aişe için (Hümeyrâ) kelimesi kullanılarak nakledilen hadislerle, şehirler, günler, aylar ve Mehdi hakkındaki hadisler de zayıftır.

Bu hadisleri, bazı dindar ve derviş meşrep kimselerin, halkı ibâdete ısındırmak için uydurdukları da bilinmektedir.

Nitekim Envâru'l-Aşıkîn'de bu hava vardır. Ayrıca Kısas-ı Enbiyadan, Begavî tefsirinden, İbni Abbâs tefsirinden, Mukâtil, Sûddi ve Kelbî gibi zatlardan hayli nakilde bulunulmuştur.

Tevrat, Zebûr ve İncil'in artık Hak yönleri kalmamıştır.

Kur'ana ve Peygamberimizin sünnetine uyan bu tip nakiller kabul edilebilir.

İşte kitabı bu ölçülere göre okumak, dinin, aklın ve ilmin yoludur. Hepsini doğru kabûl edip ona göre hüküm vermek İslâm'a haksızlık olur. Ayrıca, kitabın gözettiği gaye de ortadan kalkacağından, kitaba ve müellife de haksızlık edilmiş olur.

c) Envâru'l-Aşıkînde yanlış anlaşılan noktalar:

Burada zikre değer en önemli nokta, dünya'nın öküz üzerinde durması ile ilgili açıklamadır. Müellif ese-

rinin birinci babında yeryüzü ile ilgili bölümde dünyanın başlangıçta rastgele hareket halinde iken, daha sonra bir öküz (Boğa) ile bir balığın üstünde, dengeli hâle geldiğini beyan etmektedir.

Bunu duyan ve bilen bazı kimseler, son gök bilimi karşısında, İslâm'a haksız ithamlarda bulunmuşlar ve bunu bildiğimiz hayvan olan öküz sanmışlardır. Dini küçümsemeleri de bu anlayıştan ileri gelmiştir. Müellifin açıklaması yanlış değil, doğrudur ve ilme de tıpatıp uymaktadır. Ancak, ifâdede bir kapalılık vardır. Ahmed Bîcan, bu bilgiyi eski tefsir ve rivâyetlerden nakletmiştir. Eski müfessirler bu hususu kapalı bırakmışlardır. Böylece eserde yer almış bulunmaktadır.

Bu öküz, eskilerin Sevir diye isimlendirdikleri Boğa burcudur. Balık da bir burc'dur.

Burc'lar hakkında Kur'anda şu ayet ve açıklamaları okuyoruz:

—«Gökte burc'lar yaratan, onların içinde bir çerağ (güneş) ve nurlu bir ay barındıran (Allah)'ın şanı ne yücedir!» (Furkân sûresi, ayet: 61)

«And olsun burc'lara mâlik olan göğe» (Burûc sûresi, ayet: 1.)

«Güneş de (ilâhi bir alâmettir ki) kendi karargâhında (yörüngesinde devamlı olarak seyr ve) cereyân etmektedir...» (yâ-sin sûresi, ayet: 38.)

Göğün mâlik olduğu burçlar, sâbit duran on iki takım yıldızıdır.

Güneşin karargâhı, burçlar bölgesindeki yörüngesinden, hiç sapmamak üzere hareketini ifâde etmektedir.

Bilindiği gibi dünyamız güneş sistemine bağlı bir gezegendir. Kendi etrafında döndüğü gibi, güneşin et-

rafında da döner. Güneş bu devrini (365) günde tamamlar. Bundan mevsimler meydana gelir. Güneş her ay on iki burcun birinde bulunur. Güneşin mevsime göre geçtiği burc'lar şöyledir:

İlkbaharda: Koç, Boğa ve İkizler.
Yaz mevsiminde: Yengeç, Aslan ve Başak.
Sonbaharda: Terazi, Akrep ve Yay.
Kış mevsiminde: Oğlak, Kova ve Balık.

Meydan Larus C. , 2 S. 646)

Bunlardan Boğa, Başak ve Oğlak Arz ile (Dünya ile) ilgilidir. (Ö. N. Bilmen Tefsiri, C. 5. S. 2429).

Burç, lugatte: Yüksek yer, kuvvetli dayanak, kaleyi tutan istinad duvarı ve korunma yeri demektir.

Gök ilminde, boşluktaki on iki yüksek ve sabit nokta, on iki yıldız demektir.

İşte kitaptaki ifâde, güneşin Boğa ve Balık burcundan geçerken, dünyanın, karşılıklı çekim sistemi içinde, yörüngesinde bu sabit burc'lar sayesinde denge kurduğunu anlatmak istemektedir ki, bu da bilinenlere aykırı değil uygundur.

d) Diğer ifâde şekilleri:

Müellif eserinde, bazı şeylerin büyüklüğünü, uzunluğunu veya şiddet ve dehşetini anlatmak için:

Bin yıllık yoldur, Dünyanın on mislidir, falan dağın beş mislidir, altmışbin şehir vardır, şu kadar bin kanadı vardır...» gibi ifâdeleri kullanmıştır. Eser halk için düşünüldüğü için, saniye bulmak gayesile, halk muhayyilesine göre; çok normal ve psikolojiktir. İlkel ve dağınık bir anlatış değildir.

Ayrıca: Nakledildiğine göre, bazıları derler ki, rivayet edilmiştir ki...» gibi ifâdeler de bunlara bağlı olarak anlatılanların zayıf olduğunu gösterir.

2) Kitabın Dili ve Değeri:

Kitap 13. asırda yazılmıştır. İçindeki ayetler, bazı hadisler ve münâcât şeklindeki bazı cümleler hariç, saf ve temiz bir türkçe ile yazılmıştır. Devrin özelliği olarak yer alan bir kısım ifâde şekillerinin yanında, her zaman, Türkçe bilen herkes tarafından okunup anlaşılacak sadeliktedir. Beş asırdanberi Anadolunun en ücrâ köşelerine kadar girmesi ve elden düşmemesi, onun dil husûsiyeti, Türkçe oluşu ile de ilgilidir. Müellifin, aile ismi olan Kâtipzâde yerine, Yazıcı-oğlu Türkçe ifâdesini seçmesi, eserin dili hakkında fikir vermeye kâfidir.

Envâru'l-Aşıkîn, 15. yüzyıldan beri, Türk halkı arasında, en çok okunan, halka dînî - ahlâkî terbiye ve kültür veren kitaplardan biridir.

Bugün de bu böyledir. Her zaman aranmakta ve elden ele gezmektedir. Halk üzerindeki beş asırlık tesiri devam etmektedir. (*)

(*) Giriş kısmında müracaat edilen kaynaklar şunlardır:
(1) Türk Ansiklopedisi C. 1 (A) harfi.
(2) İslâm Ansiklopedisi C. 1, S. 181 — 182.
(3) Osmanlı Müellifleri. Bursa'lı M. Tahir Ef. C. 1, S. 32.
(4) Meydan Larus C. 1, S. 170; C. 5, S. 494; C. 2, S. 646.
(5) Keşfiz - zunûn, Kâtip Çelebi, C. 2, S. 1746.
(6) Çantay Terc. C. 3, S. 752, Not. 46.
(7) Ö. N. Bilmen Tefsiri, C, 5, S. 2429.
(8) Tefsir Dersleri. Mehmed Sofuoğlu, C. 2, S. 6 — 7.
(9) Hadis Usûlü. H. Karaman, S. 113 — 125.
(10) Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. N. Sami Banarlı. İst. Fasikül: 4. S. 285 — 286.

BU, ENVÂRU'L — ÂŞIKÎN KİTABIDIR

Bismillâhirrahmânirrahîm

(Esirgeyen, Bağışlayan Allahın adıyle)

En üstün ilâhî delillerle, zâtında ve işlerinde «BİR» olduğunu «TEVHİD» le tespit eden kâinatın hükümdarı Allaha hamd olsun.

O, çeşitli ilâhı deliller ve kemâlâtın en yücesi ile kendini emsâlsiz kıldı ve her şeye sinmiş varlığının bilinmesini diledi. (1)

Bundan sonra mahlûkatı yarattı ve onlara, sonsuz varlık delilleri ile, kendini bulma ve bilme imkânı verdi.

Bedenler, ruhlar, akıllar ve nefislerle şeriatlar ve hakikatlar içindeki yücelikler, bunların hepsinin en güzel şekilleri ile meydana gelişleri, Allahın sarsılmaz delilidir.

Tâ ki, Onun bütün lûtfunun rahmeti, sonsuz keremi ile âlemlere yetişsin ve herkes onun noksansızlıklarını yekinen görmüş olsun.

Muhammed Mustafâ (S.A.V.) hazretlerine, âlemlere «Beşîr» ve «Nezîr" olsun diye en açık işâretlerle kitabı (Kur'anı) indiren; hidâyet etmek için en anlaşılır ilâhî metinlerle kullarına beyân, Bedi' ve meânîyi (her türlü

(1) Kemâl: Allah için, bütün noksanlıklardan uzak ve hâriç olmayı, insanlar için de, beşer ölçüsünde olgunluğu ve mükemmelliği ifade eder.

manâyı) bildiren Allah taâla'ya gene minnet borçluyuz.. (2)

İnsanları, en yüce müşâhedelerle, mukaddes zatının ilâhî katına hidâyet etti ve onları nefis mücâdeleleri ile de kendi nûr âlemine irşâd eyledi. (3)

Peygamber efendimize mu'cizeler göstererek, gaybdan bilgiler vahyetti ve rahmet etmek için onu insanlara davetçi kıldı. (4)

O da bütün mahlûkatı Allah taâla'ya davet etti. Bütün insanlar dalâlet (sapıklık) içinde kalmış iken, en büyük hidâyetle, İslâm kandilini yakıp onlara doğru yolu gösterdi.

Allah da, Arasât'da en büyük tecellî ile Cemâlini

(2) Beşîr: Müjdeliyici, Nezir de, korkutucu demektir. Kur'anı Kerim'de, peygamberler için bu tabirler kullanılmıştır. Allah'a bağlı kimselere iyilikleri müjdeleyen; Allah'dan yüz çevirenlere de O'nun azabını haber veren yüce şahsiyetler, Allah'ın sevgili kulları peygamberler demektir. Beyân, Bedi ve Meâni belâgât san'atıdır. Burada ilâhî san'atı ifâde etmektedir ki, Kur'an bunun örnekleri ile doludur. Bu âlem, en güzel ilâhî san'atın eseridir.

(3) Hidâyet: İnsanlara doğru yolu göstermek; İrşâd da, ilâhî gayeyi işaret etmek ve onlara bu yolda rehber olmaktır.

(4) Mu'cize: Dâvalarını ispat için peygamberlere, Allah tarafından verilen ve insanların gücünü aşan üstün hadisedir. Hz. Mûsâ'nın Asâ,sı, Hz. İsâ'nın tıbbî müdâhaleleri ve Peygamberimizin Kur'an mu'cizesi gibi. Vahiy: Allah taâlanın emir ve yasaklarını, ilâhî kanunu, peygamberlerine bildirme yollarıdır. Çeşitli şekilleri Kur'an ve Hadîs'te bildirilmiştir.

keşf için, peygamberinin diğerlerine üstünlüğünü diledi. (5)

Kullarına da Naîym Cennetler ve Cennet bahçeleri ile Adn Cennetini verdi. (6) Müminleri Cennette sonsuz güzelliklerle ebedî kıldı. Hem bizim ölümümüz hayattır (Ebedî âlemde yaşamaktır). Namazımız duâ ve niyazdır, peygamberimize en şerefli selâmdır. Selâmın en güzeli onun değerli ailesi ve Ashabı üzerine olsun.

Bunlardan sonra bilinmesi gerekli husus şudur:

Şanı yüce olan Allah taâla önce en büyük rûh ve birlik sırrı olan Muhammed (A.S.) hazretlerini yarattı. Böylece yüce ve ilâhî âlemde bir cevher meydana geldi. Ondan sonra sırası ile diğer ruhları yarattı ve onları, bilinmeyen hakikatleri öğrenmek için, ilâhî vahyin sırrına davet etti. Sonra da, kâinatın ilâhî çizgileri belli olsun diye, temâşa sûretile varlık âleminin hakikatlerini bildirdi. Bundan sonra, ilâhî cemâlini müşâhedeye davet etti. Ona kavuştular ki, ilim ve hikmet mertebesine erdiler ve şöyle dediler:

—«Yalnız Allah vardır, başka Tanrı yoktur» Ondan sonra Allah taâla onların bedenlerini Tûr, ruhlarını Kitab-ı Mestûr, nefislerini Rakk-ı Menşur, gönüllerini

(5) Arasât: İnsanların kabirlerinden kalkıp huzura çıkacakları yer, Meydan, Mahşer yeri. Ehl-i Sünnetin gö rüşüne göre müminler burada Allah'ı niteliksiz olarak göreceklerdir .

(6) Naiym ve Adn, Allah'ın, müminere vaadettiği cennetlerin adlarıdır. Kur'anda bu cennetler, vasıfları ile birlikte anlatılmıştır.

Beyt-i Ma’mûr, akıllarını Sakfı Merfû ve ilimlerini Bahr-i Mescûr misâli kıldı. (7)

Bundan sonra onlara ilâhi hakikatlerini gösterdi, açtı. Kendilerini fâni kılıp beşerî perdelerini kaldırarak, hakikat âleminde ebedîleştirdi.

«Ne mutlu onlara! (Nihayet) dönüp gidilecek güzel yurd da (onların). Ancak selîm» akılların sâhibidir ki, iyice düşünüp (idrâk eder)» (8)

(7) Burada «Et - Tûr» Sûresinin (1 - 6) âyetlerine işaret edilmektedir. Bu âyetlerin mânâları şöyledir: «And olsun (Tûr)’a, Neşredilmiş kâğıt (lar) içinde yazılı kitaba, Ma’mûr eve, yükseltilmiş tavana, Dolan denize...» Tûr, Hz. Mûsâ (A.S.)’a ilâhî vahyin geldiği dağ, yazılı kitap Kur’andır. Beyt-i Ma’mûr, Kâbedir. Yahut Kabe'nin üstüne gelen ve meleklerin ibâdet ettikleri ve tavâfta bulundukları ilâhî bir makamdır. Veya Kabe'nin tepesine düşen 4. kat göktür. Yükseltilmiş tavan: Semâ, Gökyüzüdür. Dolan deniz okyanustur. (Çantay Terc. C. 3, S. 941.) Bu açıklamadan sonra yukarıdaki cümlenin mânâsı şöyledir: «Allah, onların bedenlerini ilâhî tecellilerin belirdiği Tûr dağı, ruhlarını yazılı kitapla, Kur'anla dolu hazine, nefislerini yazı yazılmış ince deri, gönüllerini ilâhi birliğin muhteşem yurdu, akıllarını yüksek bir kubbe ve ilimlerini dolup - taşan engin bir deniz misali kıldı. Beden, ruh, nefis, akıl ve ilmin vasıflarının nasıl olmasının ve ne olduğunun bilinmesi yanında şunu da anlamak mümkündür: İnsan Tûr dağı gibi vahiyle yüklüdür ve ilâhî tecellî yeridir. Kur’an insanlığın rehberidir. Akıl kâinat kubbesi içinde hareket eder. Gönül birlik sırrının yurdudur. İnsan rûhu çok ince ve narindir. İlim okyanus gibi engin ve sonsuzdur. Hepsi ilâhî varlığın kudret eseridir.

(8) Ra’d Sûresi, âyet: 19, 29.

Böylece onlar dünyâ ve ahirette kemâl ve olgunluk mertebesine erdiler. Bu kemâl ve olgunlukla birlikte, her iki âlemde, dünya ve Ahirette zâhir ve bâtın (görünen ve görünmeyen) ne varsa, Hz. Peygamber efendimiz Muhammed Mustafa (S.A.V.)'in sebebi ile var oldu. (9)

Allahın rahmet ve selâmeti onun üzerine olsun.

(9) (S.A.V.): (Sallellâhü aleyhi ve Sellem) demektir ki, (Allah'ın rahmet ve selâmeti onun, Muhammed (A.S.)'ın üzerine olsun) mânâsına gelir. (A.S.) da: (Aleyhisselâm) demektir. Peygamberler ve melekler için kullanılır. (Allah'ın selâmı - selâmeti onun üzerine olsun) mânâsına gelir. Bunların her ikisi de dua yerinde kullanılır. Bizim peygamberimiz, bu duâların kendisi için, anıldığı zaman mutlaka söylenmesini istemiştir ki, bu Allah'ın isteğidir.

1. KİTAB'IN YAZILMA SEBEBİ

Evvelâ bu ulu kitabı ve güzel hitabı toplayıp terceme edenin Yazıcı-oğlu Ahmed Bicân olduğu bilinmelidir. İşte bu kitabı topladığı için Hak taâlâ ona rahmet etsin. Şunun üzerine ki o, ariflerin gayesi ve erenlerin nihâyetidir. Allaha hamd olsun bu kitap, Rasûlûllahın yüce devlet ve saâdetinde Gelibolu da tamam oldu. Allahım! Onu âlemlere rahmet kıldın, onun kemâli hakkı için beni onun şefâatinden mahrûm etme! Beni onun ayağının nûruna bağışla! Bütün müminlerle birlikte benim ebeveynim ve evlâdlarımı onun yanında yakın ve muhterem eyle!

İkinci sebep şudur:

Benim bir kardeşim vardı. Âlim, arif, fâzıl, kâmil (olgun), Tanrı taâlâ hazretlerinin has kulu, erenlerin ileri geleni ve cihânın kutbu Şeyh Hacı Bayram Velînin sırdaşı idi. Ben miskîn ve Derviş Ahmed Bîcân her zaman ona derdim ki:

—Ey gözlerimin nûru kardeşim! Dünyanın bekâsı ve Rüzgârın vefası yoktur. Bir yadigâr düz (bir kitap yaz) ki, bütün âlemde okunsun!

Benim sözümle o da «Magârib'üz-Zamân» (Zamânın Grûbları) adlı bir kitap yazdı. Alemlerde zâhir-bâtın ne türlü tefsir ve tahkik (inceleme ve araştırma) varsa, Elhasıl on iki ilmin sonuçlarını onda bir yere topladı.

Ondan sonra bana şöyle dedi:

—Ey Ahmed Bîcân! İşte ben senin sözünle, bütün âlimlerin şeriat ve hakîkatla ilgili bilgilerini bir yere topladım. Şimdi sen de gel, «Magârib'üz-Zamân" adlı bu kitabı Türk diline terceme et. Tâ ki bu bizim ilin insanları mânâ bilgilerinden ve ilmin nurlarından fayda görsünler.

Ben miskin de adı «Envâr'ul-Âşıkîn (Âşıkların nurları) olan bu kitabı, onun mübârek sözü ile, Gelibolu da tamamladım.

Şimdi benim «Envâr'ul-Âşıkîn» im ve kardeşimin nazım olarak (şiir şeklinde) yazdığı «Muhammediyye» adlı kitabı; ikisi de Megâribü'z-zaman'dan, batıdan çıkmıştır. Sanki Okyanus taşıp iki yandan aktı! Ne kadar cevheri varsa ortaya çıktı.

Eğer gizli inci istersen Envâr'ul-Aşıkîn'i oku. Eğer Ahiret sevabı istersen Muhammediyye'yi oku.

Allaha hamd olsun biz iki kardeş bu iki kitabı yazdık. Bu yolda çok zahmetler çektik. Tâ ki aşıkların ruhları bu kitaplarla neş'e bulup şerefe ersin ve: «Yazıcıoğullarına rahmet olsun» diye hayırla yâdetsinler!

Tenbîh (uyarma):

Ey ilâhî sırlara ermek isteyen kimse! Bu kitap, Kudsi Hadis, Mukaddes vahıy ve esrâr ilminden ilâhî sırdır, ve Nurlar âleminin nûrundan Allahın nûrudur. (10).

Kudsî Hadisleri ve sözleri bir araya toplamada Allah taâla bana yardım edince; Hak taâlânın peygamber-

(10) Kudsî Hadîs: Mânâsı Allah'tan, sözü Peygamber Efendimizden olan sözdür. Onun için bu tip Hadîs'e başlarken: «Allah taâla buyurdu» denir.

lerine hitaplarını zikrettim, saf ve temiz kullarına beyan ettiği sözlerini burada topladım.

Bununla beraber büyük âlimler ilmin derecelerini, ariflere ait mânâ bilgilerini beyan ettiler. Amma bu meydanda hiç kimse görünmedi ve bu burçlarda kimse göz gezdirmedi. Bilakis maksada uygun delil getirmek ve murakabeye dalmak için kemâl ve olgunluk istemekle yetindiler.

Ben miskin Ahmed Bicân öyle şeyden bahsettim ki, ve Acem bunun benzeri kitabı düzmediler. Zira onlar bazı hükümler, yalan - yanlış sözler ve hikâyeler naklettiler.

Ben miskin bütün kudsî hadisleri ve sözleri naklettim. Tevratda, Zebûrda, İncilde, Kur'an'da ne kadar ilâhî hitap (söz) varsa diğer peygamberlerin sahifelerinde ne kadar Allah kelâmı mevcutsa; ilâhi âlemlere, Mahşer günü olan Arasât'a döneceğimiz yer olan Ahirete ve ebedî olan cennetlere varıncaya kadar; ne türlü beyan varsa hepsini bu kitapta topladım:

— «Allah dilekleri yerine getirir, her hükmü verir ve herşeyin sebebini de takdir edip yaratır» ve:

«Allah kimi dilerse ona sayısız rızık verir» (11)

Kitabın yazılmasının üçüncü sebebi de şudur:

Allahın kullarından dindar bir cemaat bana gelerek:

— Bu zamanda bilgisizlik ve taklitçilik son derece çoğaldı. İnsanların bir kısmı boş şeylerle meşgul olup:

— «Ben şeriata ve dine uygun hareket ediyorum» demekte;

(11) Bakara Sûresi, âyet: 212.

Bazıları da başka şeylerle meşgul olarak;

— «Ben muakkıkım, araştırıcıyım» demek sûretile ayrı hareket etmektedirler.

Bunlar, şeriat ve hakikatin hüküm ve delillerini terk edip din'le mezhep (kendi görüşleri) arasındaki farka dikkat etmeden:

— «İnsanların her kısmı su içecekleri yeri iyice belledi...» (12) dediler.

Böylece kendileri azdılar ve halkı da hak yoldan azıttılar. Hayaller peşinde koşmakla hakikatlardan mahrum kaldılar.

Bu itibarla bir kitabın yazılması ve onda yolunu şaşıranlara peygamberlerin durumları ile şeriatın zâhir hükümlerinin beyan olunması, araştırıcı ariflere keşfolunan hakikat ve beyanların gizli taraflarının mutlaka açıklanması gerekli oldu dediler.

Bunun üzerine ben özür beyan ettim ve:

— «Bu çok büyük ve zor bir iştir, Allah kolaylık versin» dedim.

Ben zayıf Ahmed Bicân gördüm ki, zâhir ve bâtın ilimlerinde, zâhir ve bâtın âlimleri bir çok kitaplar yazmışlar. Amma o kitapların kimi Arab dilinde, kimi de Acem dilinde idi. Herkes onları okuyup istediği gibi güzelce mânasını çıkaramazdı. O ibâre ve metinleri, ancak ehli yani dili bilenler anlayabilirdi.

Bu miskin, zâhir ve bâtın ilimlerinde, Türk dilinde bir kitap yazmak istedi ki, bizim ülkenin insanları da o ilimlerden faydalanıp âlimlerden ve âriflerden olsunlar. Gönüllerine ve itikatlarına şeriat ve hakikat emrini tutmak müslümanlık kaydını bilmek ve marifet

(12) A'râf Sûresi. âyet: 160.

hâsıl etmek düşsün. Farz-ı ayın olan ilimlerde din âlimleri ihtilâf ettiler

Kelâmcılar:

— Asıl ilim, Hak taâla'nın zâtını ve sıfatlarını delil ile bilmektir derler.

Fukahâ (Fıkıh ve hukuk âlimleri):

— Asıl ilim Fıkıhtır. Zira Helali, haramı, Farzı, Vâcibi, Sünneti, emir ve nehyi (yasağı) bilmek fıkıhla olur derler.

Müfessirlerle Hadisciler de:

— Asıl ilim, Kur'anın tefsirini ve Hadis'in mânâsını bilmektir. Zira bütün ilimler Kur'an ile Hadis'den çıkmıştır. Öyle ise asıl ilim Kur'an ile Hadistir, derler.

Sofîler:

— Asıl ilim, kişinin kendi hâlini ve makamını bilmesidir. Hakka ne ile yakın olunur ve ne ile Hak'dan ırak düşülür? Onu bilmektir, derler.

İmam-ı A'zam Ebû Hanife de.

— Sofilerin ilim diye ileri sürdükleri asıl ilim ise ben biçâre bu ilimlerin herbirinden nakilde bulundum. Tâ ki ilim peşinde koşan kimse çeşitli ilimlerden faydalansın; der.

Bilmek gerektir ki ilmin ve amelin zahiri ve bâtını vardır. Bazı ayet ve hadisler, zâhiri itibârile söylenmiş, bazıları da bâtını itibârile söylenmiştir.

Zâhir olan fetvâ yeridir. Bâtın olanı ise takvâ, ileri kulluk dayanağıdır.

Akıl ve anlayışları bazı şeyleri anlamaktan âciz bir kısım kimseler, inanışlarına zararlı olacak şekilde, Peygamberlerin ve Velîlerin ilim ve keşiflerini inkâr ederler.

Amma akıl ve anlayış sahibi olanlar. Her ayet ve hadisden maksat ne ise onu bilirler; zâhir ve bâtın ilimlerinden fayda görürler ve kemâl bulup cemâle ererler.

Bu itibarla ilim öğrenmek vaciptir, herkes için gereklidir. Zira ilimsiz ibâdet değme halde fesâd'dan kurtulamaz.

Şimdi, sırrıma şöyle zâhir oldu:

Şeyhlerin sultanı, dünya ve ahiretin mürşidi, hakikati arayanların kutbu, Allaha yakın olanların en olgunu, insanların irşâdcısı Hacı Bayram Velî hazretleri beni sır sâhibi kıldı. Şunun için ki, Peygamberlerin hallerinin zâhirine uygun beyan olunsun ve velîlerin gizli makamlarına uygun açıklamalar yapılsın. Hem de, tefsir ile tahkik arasında tatbiki mümkün olsun. Evvelkilerin de sonrakilerin de ilmi burada araştırılıp incelensin.

Hal böyle olunca, bu kitapta hakikat ve şeriat incilerini saçtım ve dizdim. Böylece o, nûr üstüne nûr, sürûr üstüne sürûr oldu. Bu kitabı, gönlümün nûru, gözümün gözü ve rûhumun ruhu kıldım.

Hak taâlâ hazretlerinden dilerim ki bu kitabı, dünyâda yüce kılsın, Ahirette bana, yazana ve okuyana şefaatçi eylesin. Cennette de yoldaş etsin.

Bu kitaba «Envâr'ul-Âşıkîn» diye ad koydum. Çünkü bunda bütün zâhir ve bâtın nurları toplandı.

Bu kitabı, beş vakit namaza işaret olsun diye, beş bâb (beş büyük bölüm) üzerine kurdum:

BİRİNCİ BÖLÜM: Mevcudatın (varlıkların) Tertib ve nizamı.

İKİNCİ BÖLÜM: Allah taâla'nın yüce peygamberlere ilâhi hitapları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM. Melâike-i Kirâm.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: Allah taâla'nın kıyâmet günündeki ilâhî hitapları.

BEŞİNCİ BÖLÜM: Yüce makamda Allah taâla'nın kelimeleri.

Doğruya ve iyiye götüren Allahtır. Geliş ondandır, dönüş de gene onadır.

III. BİRİNCİ BÖLÜM

1. MEVCÛDÂTIN (VARLIKLARIN) TERTİB VE NİZAMI

Nebiy (S.A.V.) şöyle buyurdu:

—(Allah taâla'nın onsekizbin âlemi vardır. Sizin dünyanız onlardan bir âlemdir).

Şimdi ey Allahın ilâhî nurundan dolayı hayret içinde kalacak ve ilâhî güzelliğini görüp seyre dalacak kimse!

Bilmek gerektir ki, Hak taâla herşeyden evvel vardır, başlangıcı yoktur. Herşeyden sonra gene var olacaktır, sonu yoktur.

Herşeyin sonu vardır. O bakîdir, varlığının sonu yoktur. Her şeyde görünür yani herşeyin üstündedir. Varlığın ondan başlaması yönünden evvel, onda sona ermesi yönünden gene sondur. Kâinâtın görünen her yerinde sıfatları ile zâhir, görünmeyen esas cevherinde ise zâtı ile gizlidir.

Bilinmelidir ki varlığın iki yönü vardır. Biri esas varlıktır. O Hakkın kendisidir. Varlıklara nisbet etmekten ve eşya arasında belirlemekten uzaktır. Vardır demek yalnız, varlığını anlatmak içindir.

İkinci yön ise Allahın Âlim olmasıdır. O herşeyi bilir ve bütün varlıkları kuşatmıştır. Kendi zatını ve zâtının gerekli kıldığı her şeyi bilir.

Böyle olunca Hak ile yaratılan varlıklar arasında ilâhî yardımdan başka nisbet, ilgi yoktur.

Varlıklar için bilmediğini bilmekten ulu hicâp yoktur. Varlığın birinci yönüne göre:

— «Onun (benzeri olmak şöyle dursun) benzeri gibisi (dahi) yoktur» (13)

İkinci yönüne göre ise:

— «O, hakkıyle işiten, kemâliyle görendir» (14)

Muhtaç olmayışı kendindendir. Yani bütün varlıklardan beri bulunması varlıklıkla ve ebedî oluşunda hiç kimseye muhtaç değildir. Bilâkis, hiç birşey Allahın dışında var olmaz demektir.

Varlıkların da iki yönü vardır.

1) Yaratılanlar, kendilerine göre yoktur, birşey değillerdir.

2) Allaha göre, Allahın yaratması ile vardır.

Şeyh İmam Gazâlî (Allah sırrını yüce kılsın) «Muhabbet» adlı eserinde şöyle der:

— Eğer Allahın lûtuf ve ihsanı insanlara ulaşmasa idi. Onun yaratmasından sonra yok olurlardı.

Bu itibarla Hak taâla kendi kendine vardır. Ondan başkaları onun yaratması ile var olmuştur.

Muhakkak ilâhî delil ile sâbit olmuştur ki, Allahdan başka bâkî ve ezelî varlık yoktur. Başkaları onun yaratması ile vardır.

(13) Şûra Sûresi, âyet: 11.

(14) Şûra Sûresi, âyet: 11,

Peygamberimiz (A.S.) şöyle buyurdu:

— Hak taâla hazretleri bir kulunu sevdiği zaman onu kendisine âşık kılar. Şeriat ve hakikat yolundan ayırmaz. O kul da güzel sıfatlar ve temiz ahlâkla bezenir. Öyle olunca o kimseye ilâhi âlemin sırrı açılır ve ilâhi kutsallık ona tecelli eder, görünür. Böylece meleklerin cevherleri, peygamberlerin ve velîlerin ruhları güzel şekillerle ona zâhir olur. Onların vasıtası ile bazı hakikatlar görünür. Misâl âlemini, insanın hakikatini ve ruhlar âlemini müşahede eder. Böyle olunca da Hak taâla zatı ile bilinir.

Tanrı taâla hazretleri bu halkı iki kısım üzerine yarattı:

1) Allaha varmak isteyenlerdir. Fakat onlar bilgilerinde kemâlden mahrumdurlar. Onların akılları sapıklık içinde şaşkın ve ruhları cehâlet çölünde mütereddiddir.

2) Gönül insanlarıdır. Muhakkak onlar, nur sahasına dalmışlar, kıyamet meydanında nida etmişler ve akılları ebedî hayranlık içinde ilâhi yücelik kapısında durmuşlardır. Böylece Allah taâla kendi nûrû ile tecelli etti. Onlar da Allahtan başka herşeyden yüz çevirdiler, Allahın dışında hiçbir şeye iltifat etmediler.

Allah taâla, Peygamberinin ağzından şöyle buyurdu:

— Ben, yere ve göğe sığmadım. Fakat mümin kulumun kalbine sığdım. Yani, tecelli ile onun gönlüne sığdım demektir.

Şems-i Tebrizi (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle demiştir.

— Hak taâlanın tecellî etmekle sızdığı gönül, Rasülûllah (S.A.V.)'in gönlüdür. Hak taâla insanın gönlü-

nü, bütün varlıklardan geniş yapınca, ona Hak'dan başka kimse sığmaz.

Şüphe yok ki insanın gönlüne hâsıl olan bu ilâhi tecelli, Allahın sıfatlarını ve isimlerini zikretmekten ileri gelmiştir. En üstün ibâdet zikir olmuştur. Nitekim Hak taâla buyurur:

— «Şüphesiz Allah taâla'yı zikretmek, en büyük ibadettir».

Hz. Ali (R.A.) münâcâtında (Allaha yakarışında) şöyle der:

— Ey Rabbim! Sana kul olmak, senin iyiliğin ve şeref olarak bana yeter. Rabbim olman da bana övünmek için yeter.

İmam Gazâlî (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle demiştir:

— Allaha kavuşmaktan başka yerde kurtuluş yoktur. Muhabbet ve marifet ancak sevgiliyi zikretmekle hâsıl olur. Muhabbet, mânevi lezzet içinde yok olmaktır. Marifet ise hayret içinde müşâhede etmektir.

Şeriat âlimleri yanında Hak taâla'nın kulunu sevmesi mecâzdır, rahmetinden ibarettir. Kulun Allahı sevmesi de, ona ibâdet etmekten ibarettir.

Amma hakikat ehli yanında, Hak taâla'nın kulunu sevmesi, kendine yakın etmesidir. Dünya sevgisinden gönlünü temizlemesi ve gönlünden perdelerini gidermesidir. Kulun, Allah taâla hazretlerini sevmesi işte bu yüceliklere meyl etmesidir.

Ebû Tâlib-i Mekkî (Allah ona rahmet etsin) şöyle der:

— Bütün makamlar ancak muhabbetle hâsıl olur. Bu makamlarla ilgili şeylerin yok olması, muhabbet

olunca, zarar etmez. Bir kimsenin muhabbeti yok olsa ona makam fayda vermez.

Ebû Bekir (R.A.) hazretleri şöyle demiştir:

— Kim Allahın İlâhi sevgisinden bir nebze tadarsa, artık dünyaya ait işlerden ve ailesinden yüz çevirir ve onun sevgisi ile meşgul olur. Öyle ise, Hakkı isteyen kimseye, Mâsivâdan (Allahın dışındaki alâkalardan) kendini alıkoyması gerekir. Zira gönül, güzellikte ayna gibidir. Müminin gönlü Arş ve Kürsî ile perdelenmez. (15) Bilâkis bu perdelerden Allahın İlâhî güzelliğini seyreder. Onlar bu seyre mani olmaz. Gönül, Hakkın ma'rifetine bir taht ve Allahın yüce Arşı olursa, onun sevgisine lâyık en şerefli bir yer olmuştur. Öyle ise nasıl Hak taâlanın tecellî ettiği, yüceliklerinin göründüğü yer olmaz?

Bâyezid-i Bistami (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle demiştir:

— Hak taâla gönül genişliği ile ilgili şu haberi verdi ve: «Eğer arş ve yüzbin âlem ârif ve velî kimsenin gönlüne konsa haberi olmaz» buyurdu.

Cüneyd-i Bağdadî (Allahın rahmeti üzerine olsun) bu manada şöyle der:

— Yaratılmış olan (insan) eğer ezelî olan Allaha yaklaşsa ondan eser kalmaz. Şüphesiz Hak taâla bir kimsede, o kulun istidadına göre tecellî eder O zaman kulun kalbinde dehşet hâsıl olur ve ruhuna hayret düşer. O da, Allahın dışındaki bütün şeylerden yüz çevirir. Dilinde ve aklında Allahdan başka bir şey kalmaz.

(15) Arş: 9. kat göktür, Kürsî de, Arş'ın altında Levh-i Mahfûz'un bulunduğu yerdir. Bunların ikisi de Allah'ın yüce makamlarıdır.

İmam Fahr-i Râzî şöyle der:

— (Lâilâhe illellâh) halkın tevhidi, (Lâ Hüve illâ Hû) ise okumuş kimselerin tevhididir. Öyle ise (Lâ Hüve illâ Hû) zikrin en üstünüdür.

Nakledildiğine göre Hak taâlann dört bin ismi vardır. Binbiri Kur'anda, bini Tevratta, bini de İncildedir. Amma bunların doksan dokuzu meşhur olanlarıdır. O isimlerin kimi zatının, kimi fiillerinin, kimi de sıfatlarının ismidir. Bilmek gerektir ki, bütün ilimlerden maksat, Allah taâla'yı bilmek ve tanımaktır.

Anlaşılan şudur ki, bütün âlemi yaratan birdir ve herşeyi, birliğine delil olsun diye, Allah taâla hazretleri çifte olarak yaratmıştır.

Meselâ: Arş ile Kürsîyi, İnsan ile Cinni, Cennet ile Cehennemi, gece ile gündüzü, kara ile denizi, levh ile kalemi, kavuşmakla ayrılığı, hayır ile şerri, fayda ile zararı, ölüm ile hayatı ve aydınlık ile karanlığı ve daha ne varsa hepsini çift yaratmıştır.

Beyit:

— Her şeyde «BİR» olan Allaha delâlet eden bir delil vardır.

2. MEVCÛDÂTIN TERTİBİ İLE İLGİLİ BÖLÜM

Rasûlûllah (S.A.V.) buyurdu:

— Allahın yarattığı ilk şey akıldır.

Ey ilâhî sırları öğrenmek isteyen kimse! Hak taâla aklı yarattı ve:

— Gel dedi, geldi. Git dedi, gitti. Söyle dedi, söyledi. Sus dedi, sustu.

Hak taâla buyurdu:

— Şanım hakkı için, kendime senden sevgili kul yaratmadım ve sana sabırdan üstün bir şey vermedim.

Nakledildiğine göre Hz. Ali (R.A.) şöyle demiştir:

— Allah taâla aklı gizli nurdan yarattı. Evvelâ o mahzun idi. Sâbık ilminde açığa çıkarılmasını diledi. Allah ilmi aklın kendinde koydu. Anlayışı ruhunda koydu. Zühd ve takvâyı başında koydu. Hayayı (arı) gözlerinde koydu. Hikmeti dilinde koydu. Hayrı kulağında koydu. Şefkati kalbinde koydu. Rahmeti himmetinde koydu. Sabrı içinde, gönlünde koydu.

Allah bu şekil yücelikle aklı süsledi. Aklın nûru rûhânidir. Makamı gönüldedir. Sırrın yanında bulunur. Meyli devamlı yüceyedir. Fakat aklın kendiliğinden yüceye meyli yoktur. Zaman olur dünyâya döner, zaman olur Ahirete yönelir.

Nakledildiğine göre Allah taâla akla hitap edip şöyle buyurmuştur:

— O göğe bak.

Akıl da baktı ve çok hoş bir şey gördü.

Akıl:

— Sen kimsin? dedi.

O güzel şey:

— Ben o şeyim ki, sen bensiz olamazsın, dedi.

Akıl:

— Senin adın nedir? dedi.

O:

— Ben Tevfikim, Allahın yardımıyım diye cevap verdi.

Nakledildiğine göre İbâde bin Sâmid şöyle demiştir:

— Hak taâlâ kalemi yarattı ve şöyle buyurdu:

— Ey kalem yaz? dedi.

Kalem:

— Ey Rabbim! ne yazayım? dedi.

Hak taâla:

— Ne olmuş ve ne olacaksa onları yaz! buyurdu.

Kalem de yazdı.

Rasûl (A.S.) şöyle buyurdu:

— Hak taâla evvela kalemi bir cevherden yarattı, uzunluğu beşyüz senelik yoldur ve yüz boğumu vardır. Ucu ikiye ayrılmıştır, yarıktır. İçinden nur çıkar. Nitekim dünyâ kaleminden mürekkep çıkar. Başı Arşda bağlıdır. Bir meleğin elindedir. Söylediklerine göre yazdığı her harfin büyüklüğü Kaf dağı kadardır. (15)

Nakledildiğine göre İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— Hak taâla Levh-i mahfuzu yarattı Kıyâmete kadar olmuş olacak ne varsa hepsini onda tesbit ve hıfz etti. Levhi Mahfuz ak incidendir. Etrafı kızıl yakutdandır. Her gün üçyüzaltmış renge girer. (16)

Bazıları Levh iki türlüdür, dediler:

1) Üst ve yüce Levh,
2) Alt ve aşağı Levh.

İbni Abbâs (R.A.) der ki:

(15) Kalem: Kur'an-ı Kerim'de (Nun) ve (Alak) sûrelerinde kalemden bahsedilmiştir. Kalem, maddî ve manevi her türlü bilginin tespit vasıtasıdır. Buradaki kalem. Levh-i Mahfûza Allah'ın kelimelerini yazan ilâhı kalemdir ki, mahiyetini C. Hak bilir.

(16) Levh-ı Mahfuz: Arş'ın altında, kûrsî denilen ilâhî makamda bulunan ve üzerine ilâhî sırların ve ilâhî ilmin yazılmış olduğu kudsî ve manevî Levhanın (tahtanın) adıdır.

— Kalem, Levh- Mahfuz'a şunu yazdı: Benden başka Tanrı yoktur. Muhammet benim Rasûlümdür. Kim benim verdiğim hükme râzi olur, belâlarıma sabreder ve nimetlerime şükrederse ben onu bana yakın kullardan yazarım ve kıyamet gününde yakın dostlarımla haşrederim. Kim de benim verdiğim hükme razı olmaz, belâlarıma sabretmez ve nimetlerime şükretmezse o, kendine başka Tanrı arasın.

Hz. Peygamberimiz (A.S.) buyurdu ki:

- Hak taâla kalemi yaratığında: «Yaz!» diye buyurdu.

Kalem:

— Ey Rabbim! Ne yazayım? dedi.

Hak taâla da:

— Şefaati Peygamberlere, kerâmeti velilere, ilâhi sevgiyi takvâ sahiplerine (Allahdan sakınanlara) ve Cenneti cömert kimselere yaz, buyurdu.

Kalem:

— Ey Rabbim! Dervişler için ne yazayım? dedi.

Allah taâla:

— Onlar benimdir, ben onlarla beraberim. Aramızda hiç bir perde ve vasıta yoktur, buyurdu.

Hazinet'ül-Ulemâ da Peygamber (A.S.)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

— Hak taâla kaleme: (Bismillâhirrahmanirrahim)'i yaz! buyurdu. Kalem de (Bismillâh)'ın (Bâ)'sını yazdı. (Bâ) dan bir nur çıktı. Arşdan ferş'e kadar bütün ilâhi âlemi aydınlattı.

Kalem:

— Ey Rabbim! Bu ne biçim bir (Bâ) dır ki, bu şekilde nur çıktı? diye sordu.

— Bu, Muhammed ümmeti için benim keremimin nurudur, buyurdu.

Sonra kalem (Sîn) harfini yazdı. (Sîn) den üç nur çıktı. Yani her dişinden bir nur çıkmış oldu. Birisi uçtu, Arş'a gitti. Birisi Kürsî'ye gitti. Birisi de Cennete gitti.

Kalem.

— Ey Rabbim! Bunlar nasıl nurlardır? dedi.

Hak taâla:

— Muhammed ümmetini üç bölüme ayırdım:

1) Hayra koşanlardır. Yani içi dışından üstün olanlardır.

2) İçi ile dışı beraber olanlardır.

3) Nefsine zulmedenlerdir ki, zâhiri bâtınından, dışı içinden üstün olandır.

Arşa uçup giden nur ilk bölüğün nûrudur. Uçup Kûrsî'ye giden nûr, ikinci bölüğe dâhil olanların nûrudur. Cennete giden nûr ise kendi nefsine zulmedenlerin nûrudur.

Hak taâla kaleme bir (Nûn) yazmasını emretti. Kalem bir (nûn) yazdı. Bu nûndan bir nûr çıktı ve Arş'dan Ferş'e kadar her tarafı aydınlattı. Kalem o nûru gördü, iki bin yıl hayrette kaldı ve:

— Ey Rabbim! Bu nasıl nurdur? dedi.

Hak taâla:

— Bu nûr, Muhammed (A.S.)'ın nûrudur. Muham--med benim Habibimdir. O bütün yaratılmışların en hayırlısıdır. Bütün âlemi onun için yarattım buyurdu.

Kalem bu sözü işitince, o nura selâm vermek için Hak taâla'dan izin istedi. Allah da izin verdi.

Kalem:

— Ey Allahın Rasûlü! Allahın selâmı üzerine olsun! dedi.

Hak taâla:

— Ey Kalem! O selâmı kime verdin? buyurdu.

Kalem:

— Senin Habibin ve mahlûkatının en hayırlısına selâm verdim, dedi.

Hak taâla da:

— O henüz hazır değildir, yaratılmamıştır. Eğer olsa idi senin selâmını alırdı. Şimdi onun yerine senin selâmını ben alıyorum, buyurdu.

Peygamber (A.S.):

— Bu itibarla selâm vermek sünnet ve almak farz oldu, buyurdu.

Ondan sonra kalem, (Allah, Er-Rahmân ve Rahîym) kelimelerini yazdı ve.

— Ey Rabbim! Bunlar nasıl isimlerdir? dedi.

Hak taâla:

— Ben sadıkların şanı yüce Allahıyım. Muhtesitlere Rahmanım. Nefsine zulmedenlere de Rahiymim buyurdu.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey meleklerim! Şâhit olun! Kim (Bismillâhirrahmânirrahim) derse ben onu yarlığadım. Amellerini mübarek kıldım. İyiliklerini kabul ettim ve günahlarını bağışladım.

Kalem: (Bismillâhirrahmanirrahim. El-Hamdü Lillâhi Rabbilâlemin - Esirgeyen bağışlayan Allahın adiy-

le. Alemlerin Rabbi Allaha hamd olsun) diye yazdı (17). Bir nûr meydana geldi ve o nûr ikiye bölündü. Hak taâla birinden (Rahmet) denizini, diğerinden de (Mağfiret) denizini yarattı. Sonra Hak taâla, Peygamber (S.A.V.)'in ruhuna o denizlere girmesini emretti. O da o denizlere girdi ve alemlere rahmet oldu.

İlgili olarak Hak taâla şöyle buyurdu:

— «(Habibim! biz seni (başka bir hikmetle değil) ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik» (18).

Ondan sonra Kalem (Mâliki yevmiddîn = Din gününün tek sâhibi ve mutasarrıfı) ayetini vazdı. (19)

Zulmetle karışık bir nûr meydana geldi, Nûr bir yana, zûlmet bir yana gitti. Hak taâla nurdan saadet denizini, zulmetten de bahtsızlık denizini yarattı ve:

— Kim (Mâliki yevmiddîn) derse kötülük denizinden kurtulur, buyurdu.

Sonra Kalem (İyyâke Na'büdü ve İyyâke Nestâiyn = Yalnız sana ibâdet (kulluk) ederiz, yalnız senden yardım dileriz) ayetini yazdı. (20)

Bir nur meydana geldi. Bu nûr ikiye ayrıldı. Hak taala birinden (ilâhi yardım) denizini, diğerinden de (masûmiyet) denizini yarattı.

Hak taâla:

— Kim bu ayeti okursa, ben ona yardımla masumiyet denizini veririm, buyurdu.

Ondan sonra kalem: (İhdina's - Sırât'al — Müstakim. Sırât'al — Lezine en amte aleyhim, Gayr'il — Mağ-

(17)Fatihâ Sûresi, âyet:1.
(18) Enbiyâ Sûresi, âyet: 108
(19) Fatihâ Sûresi, âyet: 3.
(20) Fatihâ Sûresi, âyet: 4.

dübi aleyhim ve Leddallin. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine, sapıklarınkine değil) ayetini yazdı. (21)

Bir zulmet meydana geldi. O zulmet ikiye ayrıldı. Hak taâla birinden gazâb, diğerinden nefret denizini yarattı.

Hak taâla:

— Kim bu ayetleri okursa onları gazâb ve nefret denizinden emin kılarım, buyurdu.

Zehretür-Riyâd'da, Peygamber (A.S.)'ın şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

— Kalem (Bismillahirrahmânirrahim)'i yediyüz yılda yazdı. Hak taâla; kim (Bismillahirrahmânirrahîm) derse, yediyüz yıl nafile ibâdet etmiş gibi sevab veririm, buyurdu.

Abdullah bin Ömer (R.A.) Rasûl (A.S.) dan şu Hadisi nakletmiştir:

— Allah taâla önce mahlûkatı zulmet içinde bıraktı. Sonra üstlerine nûr saçtı. O nur kime ulaştı ise hidâyete erdi, kime ulaşmadı ise o da sapıklık içinde kaldı.

Kısas-ı Enbiya'da şöyle nakledilmiştir:

— Ondan sonra Hak taâla bir beyaz inci yarattı. O, yedi kat yer ile gökten büyüktü. O incinin yetmişbin dili vardı ve onlarla Hak taâlayı zikrederdi.

Kendisine sorulduğunda Rasûl (A.S.) şöyle buyurmuştur:

— Hak taâla önce benim aklımı, canımı, nurumu; kalemi ve Levh-ı Mahfûz'u yarattı.

Böyle olunca bunun izah yönü nedir?

(21) Fatihâ Sûresi, âyet: 5-7.

Alimler arasında bunun cevabı şudur:

— Söylenilenleri, bu husustaki sözü, bağdaştırmanın iki yönü vardır:

1) Hak taâla bir cevher yarattı. O cevher hayata sebep olduğu için ilk can oldu. Aleme nur olduğu için ilk nur oldu. Alemi tedvir etmesi itibarile ilk akıl oldu. Kâ tip olması itibarile ilk kalem oldu. Levh olması itibarile de ilk Levh oldu. Amma çeşitli şekillerde isimlendirilen şey tekdir. Görüşlerin farklı oluşu, anlayışların değişik olmasındandır.

2) Herbirinin ayrı ayrı ilk olması doğrudur. Zira alemdekilerin, ayrı ayrı veya tek değer oluşu yönünden incelenmesi gerekir. Yaratılanların ayrı ayrı oluşlarına göre ilk can, ilk akıl ve ilk nûr ilâhi âlemde ayrı olarak yaratılmıştır. Tek değer oluşuna göre de ilk kalem ve Levh, gene ilâhî âlemde yaratılmışlardır. İşlerini Allah daha iyi bilir.

Ondan sonra Hak taâla, yeşil cevherden yüce Arşı yarattı yetmişbin dili vardır. Allah taâla'yı çeşitli dillerde zikreder.

İmam Fahr-i Râzi (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle demiştir:

— Arşın nurdan atıyüzbin perdesi vardır. Her perdenin büyüklüğü yedi kat yer ve gökten büyüktür.

Ka'bûl-Ahbâr (R.A.) da:

— Allah taâla Arşı yeşil bir cevherden yarattı. O cevhere heybetle bir defa nazar etli, baktı. Su oldu. Hak taâla yeli yarattı. Suyu yelin üzerine bıraktı. Arşa kendi hükmetti ve:

— O çok esirgeyici (Allahın emir ve hükmü) Arşı istilâ etti» buyurdu. (22)

Arş bu sözü işitti ve kendi durumunu görüp hayret içinde kaldı.

Ondan sonra Hak taâla hazretleri bir yılan yarattı. O yılanın başı inciden, bedeni altından ve gözleri yakuttandı. O yılanın yetmiş bin yüzü vardır, her yüzünde de yetmiş bin ağzı ve dili vardır. Hak taâla'yı zikreder. O yılan, Allahın emri ve yarısı ile Arşı kuşattı. Yarısı da aşağı sallanıp durdu. Arşın bir ayağından diğer ayağına hemen gitse otuz bin yıllık yoldur. Bütün mevcûdât Arşın yanında bir halka gibidir.

Nakledildiğine göre ondan sonra Hak taâla, Arşı taşıyan melekleri yaratmıştır. Bunlar dört melektir. Kıyâmet günü olunca bu dört melek, Arşın şân ve şerefi için, sekiz olacaklardır.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «... O gün Rabbinin arşını (bucaklardakilerin) üstlerinde bulunan sekiz melek yüklenir» (23)

İbni Abbâs (R.A.)'ın naklettiğine göre Allah taâla yüce Arşı yaratmış ve o dört meleğe şöyle buyurmuştur:

— Arşı getirin!..

Onlar getirmek istediler, fakat güçleri yetmedi. Hak taâla bunlara, yedi kat yer ve gökteki meleklerin kuvvetinde kuvvet verdi Arşı getirmek istediler, gene getiremediler.

Hak taala:

— Yüce ve ulu Allahdan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur buyurdu.

(22) Tâ Hâ Sûresi, âyet: 5.
(23) El-Hakka Sûresi, âyet: 17.

Onlar da aynı sözü tekrar ettiler ve Arşı alıp getirdiler.

Hak taâla meleklere:

— Arşı geri götürün! buyurdu.

Onların başları Arşda, ayakları yedi kat yerden aşağıdadır.

Hz. Peygamber (S.A.V.) buyurdu ki:

— Arşın ayağında şöyle yazılmıştır: «Kim bana mutu olursa ben de ona mutu olurum. Kim beni zikrederse ben de onu anarım. Kim benden bir şey isterse veririm. Kim benden yarlığ dilerse yarlığarım. Kim şükrederse daha çok veririm.»

Hz. Ali (R.A.) şöyle der.

— Bir gün Rasûl (A.S.)'a Arşın büyüklüğünü sordum. Şöyle buyurdu: Ey Ali! Arşın üçyüzaltmışbin ayağı vardır. Her ayağında da üçyüzaltmışbin âlem vardır. Her âlemde üçyüzaltmışbin meydan vardır. Her meydanda üç yüz altmış bin şehir vardır. Her şehirde binlerce mahlûk vardır. Onları Allahdan başka kimse bilmez. Allah taâla onlara istiğfar etmelerini ve sevâbını da Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Aliye (R.A.)bağışlamalarını emretti. Her ayağın arasında üçyüzaltmış bin âlem vardır. Her âlemde üçyüzaltmışbin meydan vardır. Her meydanda üçyüzaltmışbin şehir vardır. Her şehirde binlerce mahlûk vardır. Onları Allahtan başka kimse bilmez. Hak taâla onlara, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Aliyi sevmeyenlere lâ'net edeceğini bildirmiştir.

Ondan sonra Hak taâla Rûhu yarattı. Ruh hakkında sekiz ayrı görüş vardır:

1) Ruhdan maksat Cebrail (AS.) dır.

2) Keşşâfdaki beyandır. Buna güre ruh, Allah taâla'nın katında muazzam ve muazzez bir melektir ki, vasfını Allah bilir.

3) Hz. Ali (R.A.)'ın görüşüdür. Ruh bir melektir ki, yetmişbin yüzü vardır. Her yüzünde yetmişbin ağzı vardır. Her ağzında yetmiş bin dili vardır. Her dilinde yetmiş bin lügat (dil çeşidi) vardır. Bu diller, Hak taâla'yı o lügatlerle zikrederler. Her tesbihinden Allah bir melek yaratır. O melekler kıyamete kadar diğer meleklerle uçarlar.

4) Abdullah bin Ömer (R.A.)'ın şu sözüdür: Ruh bir melektir. Yüzbin kanadı vardır. Eğer bir kanadını açsa idi doğudan batıya kadar kaplardı.

5) Ruh Allahın yarattıklarından biridir. Şekli Adem oğluna benzer. Yeryüzüne inen her melekle birde ruh iner.

6) Ebu Salibin görüşüdür: Ruhun yapısı, insanın yapısına benzer. Fakat insandan değildir.

7) Mücâhit (R.A.)'ın şu görüşüdür: Ruh insanın şeklindedir. Eli ve ayağı varılır. Yer ve içer. Elbise giyer. Fakat ne melektir, ne de insandır. Fakat başka bir kavimdir.

8) Sa'd bin Cübeyr (R.A.)'ın görüşüdür: Hak taâla Arş'dan sonra, ruhdan ulu bir mahlûk yaratmadı. Eğer o yerleri ve gökleri yemek istese idi bir lokma ederdi. Yaratılışı meleklere, şekli ve Sureti insana benzer. Kıyamet günü Arşın sağında durur. Bütün melekler bir sâf olur, o yalnız başına durur. Rasûl (A.S.)'ın ümmetine şefâat eder.

Bütün bu söylediğim görüşler Hadis-i şeriflere dayanır. İnsandaki ruh, bu dediğimin dışındadır.

Kâ-zî Tefsirinde şöyle beyan olunmuştur:

— Ruh bir cevherdir. Bulunduğu bedenin yok olması ile rûh yok olmaz. Onun için ruh, İlâhî zatın bir delilidir. O ruha (Hayâtul-Kul ve Rûh'ul-Ervâh = Kulun hayatı ve ruhların rûhu) derler. Öyle ise rûh ebedîdir. Nitekim Hak taâla kitabında şöyle buyurur:

— «Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bil'akis onlar Rableri katında diridirler.» (24)

Peygamber (S.A.V.) de şöyle buyurmuştur:

— Siz ebediyet için yaratıldınız. Ancak bir yerden başka bir yere nakledilirsiniz.

Ey ilâhı sırları arayan kimse! İlâhi bilgi hususunda mahlûkatın aczi, din âlimlerince, ittifak halinde kabul edilmiştir. İnsanlar ruhun hakikati ve bilinmesi husûsunda gene acizdirler. Ruhun mâhiyetinin bilinemiyeceği bildirilmiştir. Zira hayal ve hayreti doğurur.

İmam Gazâli (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle demiştir:

— İnsanın rûhu cismi şeklindedir. Son derece güzeldir.

Ehl-i sünnet şöyle der:

— İnsan ruh ile cisimden meydana gelmiştir. Kıyâmette dirilme, sevâb ve azâb her ikisi ile olacaktır. Fakat insanın en üstün kısmı rûhudur. Kalb ona tâbidir.

Ehl-i Keşf (Sofiyye) söyle demiştir:

— Ruh çok hoş ve ince bir cevherdir, bölünmez Belki dine ait bir alemdir.

Ruh iki kısmıdır:

1) Ulvi (yüce) ruh,

2) Süflî (aşağı) ruh.

(24) Al - i İmrân Sûresi, âyet: 169.

İnsanların ve meleklerin ruhları yücedir. Cinlerin ve şeytanların ruhları süflidir. Fakat hayvanlar, nebatlar ve mâdenler tabiattan meydana gelirler, tekrar tabiata karışırlar.

Hak taâla ruh'dan sonra (İLLİYYÛN)'u zebercedden yarattı. Bir levhadır ki Arşın altında bulunur. Hayır ve şer, bütün mahlûkatın amelleri onda yazılmıştır.

Ondan sonra Hak taâla çok hoş bir cevherden Kürsi'yi yarattı.

Rasülûllâh (S.A.V.) şöyle buyurdu:

— Yedi kat yer ve gök, Kûrsî'nin yanında bir sahrada bir halka kadardır. Kürsî de Arşın yanında bir halka gibidir. Öyle olunca Kürsî kendini gördü. Hak taâla Kürsî'yi bir kandil gibi Arşa astı. Şimdi o Arşda asılıdır.

Mesâbîh şerhinde nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.) şöyle demiştir.

Ey Rabbim Arş ile Kürsî arasında ne kadar yol vardır?

Hak taâla buyurdu:

— Ey Mûsâ! On bin kere doğu ile batı arası kadardır.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Demek, her şeyin mülk ve tasarrufu (kudreti) kendi elinde bulunan (Allah)'ın şânı ne kadar yücedir, münezzehdir! Siz ancak O'na döndürül (üb götürül) ecek siniz.» (25)

(25) Yâ Sin Sûresi, âyet: 83.

3. YERYÜZÜ, İSİMLERİ VE YARATILANLAR HAKKINDA SÖYLENENLER

Ondan sonra Hak taâla hazretleri yele:

— Es! diye buyurdu.

O yelin kanatları vardır. Adedini Allah taâla'dan başkası bilmez. Sonra yel suya dokundu. Su hemen dalgalanıp köpüklendi ve dumanı çıktı. Allah taâla o köpüğe emretti, hemen dondu. Allah taâla donmuş köpükten yeri, dalgalardan dağları yarattı. Alemde yetmiş altı bin altı yüz yetmiş üç dağ vardır. Hak taâla hazretleri bütün bu dağları damarlarla Kâf dağına rapdetti. O Kaf dağına bir de melek vazifelendirdi. (26) Allah taâla hazretleri bir kavmi helâk etmek istese bu meleğe bildirir. O melek hemen yerin damarını tutar, çeker. O yer sallanır, veya aşağı geçer.

İbni Abbâs (R.A.):

— Kaf dağı yeşil zebercedden yaratılmıştır. Bütün yeryüzünü kaplamıştır. Gökyüzünün yeşilliği Kaf dağının yeşilliğindendir.

Kısas-ı Enbiyâda peygamber efendimizin şöyle buyurduğu nakledilmiştir;

— Kaf dağının arkasında kâfûr'dan yetmiş dağ vardır. Onun arkasında Anber'den yetmiş dağ vardır. Onun ardında altından yetmiş dağ vardır. Onun ardında gümüşten yetmiş dağ vardır. Onun ardında demirden yetmiş dağ vardır.

(26) İslâm mitolojisinde anka veya siburg denen büyük kuşun yaşadığı yer olmak üzere, masallarda geçen bir dağın ismidir. Kaf Dağı'nın Kafkas Sıradağlarında olduğuna da inanılmıştır.

Onun ardında yetmiş bin âlem vardır. Her âlemde binlerce melek vardır. Adedini Hak taâla hazretleri bilir. O melekler, Adem ve İblîs nedir? bilemezler. Tesbihleri yedi kelimedir. Yani (Lâ ilâhe illellâh Muhammedün Rasûlûllah) kelimeleridir.

Peygamber (S.A.V.) efendimizin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

— Hak taâla, Kaf dağının ardında ak bir yer yarattı. Bu dünyâ'nın otuz büyüklüğündedir. İçi yaratılmışlarla doludur. Allah taâla'ya ibâdet ederler.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle dedi:

— Allah taâla yedi kat yeri yarattı:

İlk yerin adı (Demkâ) dır. Onun altında kuru rüzgâr vardır. Allah taâla (Ad) kavmini o rüzgârla helâk etmiştir. Orada bir kavim vardır, adı (Buşim) dir. Onların üzerine Sevâb ve Ikâb vardır.

İkinci yerin adı (Hulde)'dir. Orada kâfirlere azâb için çeşitli aletler vardır. Orada bulunan kavmin adı (Tames)'dir. Birbirlerini yerler.

Üçüncü yerin adı (Guraf)'dır. Orada katırlar gibi akrepler vardır. Kuyrukları süngü gibidir. Eğer onlardan biri yer halkından birini soksa, bütün halk helâk olurdu.

Dördüncü yerin adı. (Cerbâ)'dır. Orada yılanlar vardır. Bir de kavim vardır ki adı (Celhâm)'dır. Kanatları vardır, uçarlar. Fakat gözleri yoktur.

Beşinci yerin adı (Mülsâ)'dır. O yerde kâfirler için kibrit dağları vardır. Orada bulunan kavme (Mathât) denir. Onlar da birbirlerini yerler.

Altıncı yerin adı (Siccîn)'dir. Cehennem ehlinin amellerinin defterleri oradadır. Orada da bir kavim var-

dır. O kavme (Katât) derler. Kuşlar suretinde ibâdet ederler.

Yedinci yerin adı (Ucbâ)’dır. Orada bir kavim vardır. Adına (Cüsûm) derler. Ahir zamanda Ye'cûc ve Me'cûc çıktıktan sonra yer altından bunlar çıkacaktır. Bunlar, Ye'cûc ve Me'cûc’u yok edecektir. Hâlen Şeytan orada hapsedilmiştir.

Ebu’l-Leys şöyle demiştir:

— Hak taâla önce yeri yarattı. Kâbenin yerinde bir kızıl eltaşı kadardı. Ondan sonra gökleri yarattı ve su üzerine döşedi.

Müfessirler şöyle derler:

— İlk zamanlarda su üzerinde idi. Bir gemi gibi sallanırdı. Sâbit değildi. Ondan sonra Hak taâla, Arş’dan bir melek indirdi ve ona yeri getirmesini emretti. Melek de, bir eli ile doğudan bir eli ile de batıdan tuttu ve yeri omuzu üzerinde getirdi. Fakat ayakları tutmadı. Hak taâla Firdevs’den dört köşeli yakutdan bir taş çıkardı. Kalınlığı beşyüz yıllık yoldu. O taşın üstünde yedi bin çukur vardı. Her çukur içinde de bir deniz vardı. Vasfını Allahtan başka kimse bilmez. Hak taâla o taşa meleğin ayakları altına girmesini emretti. O melek de bu sâyede karar tuttu. Bu defa, melek sabit oldu, taş kararsız kaldı, sallandı. Hak taâla Firdevs’den bir Öküz çıkardı. Kırkbin boynuzu vardı. O kadar uzundu ki, yerin kenarından Arşın altına erişmiş idi. Başı ile kuyruğu arası beşyüz yıllık yoldur. Hak taâla o öküze taşın altına girmesini emretti. Girdi ve getirdi. O öküzün adı (Lebusan)'dır. Bu sefer de o öküz karar tutmadı. Hak taâla bir taş yarattı. Kalınlığı yedi kat yer ve gök kadardı. Öküzün altına girdi. Öküz durdu, fakat bu taş dur-

madı. Bunun üzerine Allah taâla büyük bir balık yarattı. O balığın kırk bin kanadı ve kırk bin ayağı vardı. Adı da (Yehmûd) idi. Eğer bütün denizler o balığın burnundan konsa gene dolduramaz.dı.

Ka'bûl-Ahbâr der ki:

— Bu sefer o balık karar tutmadı. Hak taâla balığın altında bir deniz yarattı. Öylece balık sâbit kaldı. Suyun altında yeli yarattı.

Bu yaratılıştaki sıra şöyledir:

— Bütün yer bir meleğin üzerindedir. Melek taş üzerindedir. Taş öküzün üstündedir. Öküz de bir başka taş üzerindedir. O taş bir balığın üzerindedir. Balık Suyun üzerindedir. Su hava üzerindedir. Hava da zulmet, karanlık üzerindedir. Bütün mahlûkatın ilmi bunda tamam oldu. İnsanın ondan öte bilgisi yoktur.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Bütün yer bir balığın üzerindedir. Balık su üzerindedir. Balığın başı ile kuyruğu Arş'da birleşmiştir. O balığın esas vasfını Allahdan başka kimse bilmez. Allahın herşeye gücü yeter. (27)

4. GÖKLER VE İÇİNDEKİLER HAKKINDA SÖYLENENLER

İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— Hak taâla buhara sudan çıkmasını ve havaya git-

(27) Buradaki Öküz Boğa burcudur. Burçlar, gökyüzünde sâbit oniki takım yıldızdır. Güneş her ay bunlardan geçer. Dünyamız, güneş sistemine dahil bir gezegendir. Bu ifade, güneş Boğa burcundan geçerken, dün yamızın cazibe ile dengelendiğini anlatır. Eski müfessirler bunu kapalı bırakmışlardır.

mesini buyurdu. Buhar sudan çıktı. Allah taâla o buhardan gökleri yarattı. O önce bir kat idi. Sonra yedi kat yaptı. İlk gök yeşil zebercedden idi. Adı Berkiâ'dır. Refîâ'da derler. Onun melekleri öküz sûretindedir. Hak taâla bir melek yarattı. O melek bu göğün vekilidir. Adı İsmail'dir.

İkinci kat gök sarı yakutdandır ve adı (Kayzûm)'dur. Onun melekleri (Ankâ) sûretindedir. (28) Bir melek o gökle vazifelidir. Adı Mikâil'dir.

Üçüncü kat gök Kızıl yakuttandır. Adı (Mâûn)'dur. Onun melekleri akbaba sûretindedir. Bir vazifeli meleği vardır. Adı (Sa'dâi)'dir.

Dördüncü kat gök gümüştendir. Adı (Erkalûn)'dur. Onun melekleri insan sûretindedir. Vazifeli meleği (Salsâil)'dir.

Beşinci kat gök kızıl altundandır. Adı (Retkâ)'dır. Melekleri Cennet Hurisi şeklindedir. Vazifeli meleği (Kelkâil)'dir.

Altıncı kat gök beyaz incidendir. Adı (Refâ)'dır. Onun melekleri de insanlar sûretindedir. Vazifeli meleği (Şemhâil)'dir.

Yedinci kat gök açık nurdandır. Adı (Garibâ)'dır. Melekleri insanlara benzer. Vazifeli meleği (Efrâil)'dir.

Her göğün kalınlığı beşyüz yıllık yoldur. Beşyüz yıllık aralıkları vardır, içi ve dışı meleklerle doludur.

İbni Abbâs (R.A.) gene şöyle der:

— Arşın sağında nurdan ırmaklar vardır. Yedi kat gök ve yer kadar büyüktür. Cebrail (A.S.) her sabah ona girer, çıkar. Nuru üzerinde nur, güzelliği üzerinde gü-

(28) Ankâ. İslâm mitolojisinde Kaf dağında bulunduğu kabul edilen bir masal kuşudur.

zellik meydana gelir. O ırmaktan çıkar, silkinir. Dökülen her damlasından bu melek yaratılır. O meleklerden yetmişbini hergün Kâbeye gelirler ve Kâbeyi tavâf ederler. Kıyâmete kadar, tavaf etmek için, onlara sıra gelmez.

Ka'bûl-Ahbâr şövle der.

— Ondan sonra Hak taâla İsrâfil'i yarattı. Allahın buyruğunu Levh-ı Mahfuz'a İsrafil indirir. Ondan sonra sıra ile Cebrâil'e, Cebrail Mikâil'e, Mikâil de Azrail'e indirir.

İsrâfil'in dört kanadı vardır. Bir kanadını doğuya, bir kanadını batıya, bir kanadını yerle gök arasına sermiş; bir kanadını da, Allahdan korktuğu için yüzüne kapamıştır. Arşın bir köşesini omuzuna almış olup başı Arş'da ve ayakları yedi kat yerin aşağısındadır. Gayet güzel sesi vardır. Melekler içinde, ondan daha güzel seslisi yoktur. Nitekim, insanlar arasında Davûd (A.S.)'dan güzel sesli kimse yoktur.

Beş yüz yıldan sonra Hak taâla Cebrail (A.S.)'ı yarattı. Fakat Cebrail, meleklerin en üstünüdür. Allahın da sevgilisidir. Ona (Rûh-ul-Emin) derler. Peygamberlere (vahiy) getiren melek Cebrail'dir. Onun, çeşitli cevherden altı yüz kanadı vardır. Şayet Allah taâla bir şehri veya bir kavmi helak etmek isterse, Cebrail (A.S.) gidip helak eder.

İbni Abbâs (R.A.)'ın nakline göre Rasul (A.S.) şöyle buyurmuştur:

— Bir gün gök yüzünde Cebrâil'in şeklini görmek istedim, görmeyi diledim. Cebrail şöyle buyurdu:

-Ey Allahın Rasulü! Beni görmeye gücün yetmez.

Ben görmekle isrâr ettim. Bir gün Arafat'a çıktım Cebrail geldi. Gördüm ki doğuyu ve batıyı kaplamış

Başı gökte ve ayakları yerde idi. Bu manzarayı görünce heybetinden düştüm. Cebrail insan suretine girdi. Beni göğsüne bastı ve:

— Korkma ey Muhammed! dedi.

Beşyüz yıldan sonra Hak taâla, zebercedden ve iki çeşit cevâhirden Mîkâili yarattı. İki kanadı vardır, bin de yüzü vardır. Her yüzünde bin ağzı vardır. Müminler için Allahı zikrederler. Bin gözü vardır. Günahkârlar için ağlarlar, Allahtan rahmet ve mağfiret isterler. Gözlerinin her damlasından Hak taâla bir melek yaratır. O da müminler için Allahı zikreder.

Beş yüz yıldan sonra Hak taâla hazretleri Azrâil (A.S.)'ı yarattı. Birinci kat göktedir.

Bazı kimseler:

—Yer ile gök arasında bir makam vardır. Azrâil oradadır. Yüzü Levh-ı Mahfûz'a dönüktür. Sağ eli ile müminlerin ruhlarını alır, Illiyyûn'a gönderir; sol eli ile de kâfirlerin ruhlarını alır, Siccîn'e gönderir, demişlerdir.

Kirâmen - Kâtibin melekleri, Allaha yakın ve sevilen meleklerdir. Allah taâla onları, insanları hayır ve şer (iyi ve kötü) işlerini yazsınlar diye, yaratmıştır. Sağ taraftaki melek hayır ve iyilikleri, sol taraftaki ise şer ve kötülükleri yazar. Eğer bir insan yürüse, biri önünden, biri de ardından yürür. Ne işler ve ne söylerse, sevâb ve günahını yazarlar. İkisi sabah namazında gelir, ikisi de akşam namazında gelirler. Her insan için her gün dört melek vazifelidir. Yüz altmış tanıkları vardır. Onlar kıyâmet gününde tanıklık için gelirler.

Beyt-i Ma'mura gelince, bu hususta dört görüş vardır:

1) Yedinci kat göktedir. Arşın karşısında ve Kâbenin üstüne düşen göktedir. Hürmeti, yerdeki Kâbenin hürmeti gibidir. Hergün yetmişbin melek gelir, onda namaz kılarlar ve tavaf edip giderler. Onlara tavaf için bir daha sıra gelmez.

2) Beyt-i Ma'mur yakutdan bir evdir. Allah onu, Adem (A.S.) zamanında Cennetden Kâbenin yerine indirmiştir. Nuh tufanına kadar yeryüzünde kalmış, tufanda ortadan kalkmıştır. O zaman melekler onu göğe çıkarmışlardır. Uzunluğu beşyüz yıllık yoldur. Allah onun üzerinde insan suretinde bir melek yaratmıştır. O melek yeri ve gökleri yemek istese idi bir lokma olurdu. Onun adı (Ruh)'dur

3) Beyt-i Ma'mûru Adem (A.S.) Kâbenin yerine yapmıştır.

4) Allah taâla meleklere emretmiş ve onu Hz. Adem'den önce onlar yapmışlardır.

Bahr-i Mescûr (dolup taşan deniz)'e gelince:

O, yedinci kat göktedir Bazılarına göre bir denizin adıdır. Allah taâla kıyamet gününde bütün mahlûkata o denizden hayat verir. O denizde Allah taâla melekler yaratmıştır. Ellerinde harbeler (mızraklar) vardır. Her harbenin uzunluğu beş yüz senelik yoldur. Allah taâla o deniz için bir melek vazifelendirmiştir. Vasfını Allahdan başka kimse bilmez.

Hz. Enes (R.A.) şöyle demiştir:

— Hak taâla, alemi yaratmazdan önce Arş su üzerinde idi.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

—-«(Bundan evvel ise) Arş'ı su üstünde idi.» (29)

(29) Hûd Sûresi, âyet; 7.

O suyu iki kısma ayırdı. Birinden Arşın altındaki Bahr-i Mescûru yarattı. Diğerinden de balığın yüzdüğü bildiğimiz denizi yarattı.

Sonra da Allah, Arşın nurundan güneşi, hicabından da ayı yarattı.

Mücâhid (R.A.) şöyle der:

— İlk zamanlarda bir güneş gündüzü, bir güneş de geceyi aydınlatırdı. Gece ve gündüz ayırt edilemezdi. İkisinin aydınlığı aynı idi. Halk rahatsız oldular. Hak taâla Cebrail'e emretti. Cebrâil de ayın yüzünden nuru alıp güneşe verdi. Ayın yüzündeki karanlık, Cebrâil'in kanadının eseridir. Matematik ilminde ve Tefsirlerde de bu böyledir. (30)

İbni Abbâs (R.A.) der ki:

— Güneşin altmış fersah uzunluğu ve altmış fersah enliliği vardır. Ayın da kırk fersah eni, kırk fersah da uzunluğu vardır.

Hz. Mukâtil (R.A.) da:

— Güneşle ay beraberdir. Seksen fersah eni ve uzunluğu vardır. Tefsir ilmindeki sahih ve doğru görüş budur der. (31)

Ondan sonra da Hak taâla Cenneti yarattı. İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Cennet, Arşın altında yüce bir makamdır. Nitekim Peygamber efendimiz şöyle buyurmuştur:

(30) Bugün ayın yüzeyindeki bu bölgeye (karanlık bölge) adı verilmektedir. Son ay seyahatları sırasında bu bölge astronotlarca görülmüş ve ay aracı buradan geçerken, yeryüzü ile irtibatın kesildiği uzay merkezine bildirilmiştir.

(31) Bu rakamlar, o zamana göre bilinen itibari ölçülerdir.

— Cennetin tavanı (damı) Allahın Arşıdır.

İnşallah Cenneti beşinci babda beyan edeceğiz.

İbni Abbâs (R.A.) gene şöyle demiştir:

— Hak taâla (Adn) Cennetini yarattı ve ona: (Kendini süsle!) buyurdu. Adn Cenneti de kendini süsledi. Irmaklarını da meydana çıkardı. Yani kâfûr, selsebîl, tesnim, şarab, bal, süt ve su ırmaklarını gösterdi. Tahtlarını, kürsîlerini, Cennet elbiselerini ve Cennet Hurilerini de ortaya koydu. Ondan sonra Allah taâla.

— Konuş! dedi.

Adn Cenneti de konuştu ve:

— Ne mutlu bana girene! dedi.

Hak taâla:

— Şanım hakkı için sekiz bölük kimseyi sana koymam, sende oturtmam, buyurdu:

1) Ölmeden önce tövbe etmeyen içki içenleri.
2) Zinâ edenleri,
3) Gammâzları (lâf taşıyanları),
4) Zâlimleri,
5) Eğlenceye ve sefahata düşkün olanları,
6) Hısım - akrabasını terk edenleri,
7) Gayretsizleri,
8) Sözünde durmayan vefasızları.

Hz. Vehb (R.A.) şu Hadisi rivayet etmiştir:

— Ey Allahın Rasûlü! Hak taâla Cenneti neden yarattı? diye sorduk. Rasûl (A.S.) şöyle buyurdu: Sudan yarattı. Bir kerpici altından, bir kerpici gümüştendir. Harcı miskten ve toprağı zağferândandır. Taşları inci ile yakuttandır. Kim ona girerse çeşitli lezzetlerle nimetlenir. Ona giren ölmez. Yiğitliği asla bozulmaz. Ebedî olarak kalır.

Zehret'ür-Rıyâd'daki müfessirlerin beyanlarına göre, Cennetten sonra, Hak taâla Cehennemi yaratmıştır.

Cehenemin yedi kapısı vardır. Bir kapıdan bir kapıya beşyüz yıllık yoldur. Her kapıda yetmişbin dağ vardır. Her dağda yetmiş bin dere vardır. Her derede yetmiş bin ev vardır. Her evde yetmiş bin azâb âleti vardır. Azâb âletleri:

1) Ekyâd (Bukağılar),
2) Enkâl (ayağa giyilen ateş pabuçları)
3) Selâsil (ayak zincirleri)
4) Ağlâl (boyun halkaları)
5) Semim (Ağular)
6) Hamîm (kaynar su)

7) Zakkum gibi şeylerdir. Hepsi de ateştendir. Cehennemin ilk kapısı, bu ümmetin tövbesiz dünyâ'dan giden büyük günah işleyenleri içindir.

İkinci kapı (Cahîm)'dir. O, puta tapanlar içindir. Hıristiyanlar ondan girerler.

Üçüncü kapısı (Hutame)'dir. Ye'cûc ve Me'cûc ile Yahudiler oradan girerler.

Dördüncü kapısı (Saiyr)dir. Şeytanlar ve yıldızlara tapanlar oradan girer.

Beşinci kapısı (Sakır)'dır. Ateşe tapanlar ondan girerler.

Altıncı kapısı (Lezâ)'dır. Müşrikler ondan girerıer.

Yedinci kapısı (Hâviye)'dir. Münafıklar ondan girerler.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Onun yedi kapısı, her kapının da onlara ayrılmış birer nasibi vardır.» (32)

(32) Hicr Sûresi, âyet: 44.

Tefsirlerde nakledildiğine göre, Hak taâla Cehennemi yarattığı zaman, melekler feryâd edip ağladılar. Allah Adem(A.S.)'ı yaratınca:

— Bizim için değilmiş! diye sevindiler.

Ebû Hüreyre (R.A.) şu rivayeti nakleder:

— Rasûl (A.S.) buyurdu: Yeryüzündeki ateş, Cehennem ateşinin yetmiş bölüğünden bir bölüğüdür.

Ashâb:

— Ey Allahın Rasûlü! Bu kadarı yetmez mi idi? diye sordular.

Rasûlûllah buyurdu:

— Kâfirlere şiddetli azâb etmek içindir. Zebaniler Cehennemi bin sene yaktılar, ak oldu. Bin yıl daha yaktılar. Kızıl oldu. Bin yıl daha yaktılar, kara oldu. Halen karadır. O, suçlular ve günahkârlar için hazırlanmıştır.

Hz. Vehb (R.A.) şu rivayette bulunmuştur.

— Ondan sonra Hak taâla Nâr-ı Semûm'u (zehirli ateşi) yarattı. O Nâr-ı Semûm'dan (Cânn) kavmini yarattı. Nitekim şöyle buyurur:

— «Cânnı da daha önce çok zehirli ateşten yarattık.» (33)

Hak taâla ateşin yalabından evvelâ bir erkek yarattı. Adı (Mâric) idi. Mâric'den sonra bir kadın yarattı. Adı (Mârice) idi. Bunlardan bir oğlan doğdu. (Cin) diye ad koydular. Bütün Cinnîler ondan meydana geldi. İblîs

(33)Hicr Sûresi, âyet: 27.
Âyet'te geçen Cânn, Cinnin babası, iblisdir. Allah taâla Cânn'ı. iliklere kadar işleyen çok şiddetli bir ateşten yaratmıştır. Anlaşıldığına göre, insan yaratılmazdan önce, Cânn'ın yaratıldığı zaman arz dehşetli ateşler saçmakta imiş.

(Ç. Terc. C. 2, S. 446)

(lânet olsun) onlardandır. İblîs’in Cânn kavminden bir karısı vardı. Adı (Lehyâ)’dır. Hak taâla Cânn kavmini, dünyâ göğünde ve yerde yerleştirdi. Uzun zaman ibâdetle meşgul oldular. Bir zamandan sonra Hak taâla hazretlerine âsî oldular. Yeryüzü bunların şerrinden feryâd edip:

— Ey Rabbim! Beni yarattın ve üzerimde sana âsî olanları barındırdın, diye şikâyette bulundu.

Hak taâla:

— Ey yer! Ben onlara kendi cinslerinden Peygamberler göndereceğim buyurdu.

Allah, sekiz yüz Peygamber gönderdi. Hepsini de şehid ettiler. Ondan sonra Hak taâla gökten yere ateş gönderip onları yaktı. İblîs ve Cin'in çocukları yerde oturdular. Burada uzun zaman ibâdetle meşgûl oldular. Hak taâla İblisi birinci kat göğe çıkardı. Bin sene de orada ibâdet etti. Hak taâla Hz. Adem (A.S.)’ı yarattığı zaman, bütün meleklere Ademe secde etmelerini emretti. Onlar da Hz. Adem'e secde ettiler. Fakat İblîs secde etmedi. O vakit kovuldu ve ilâhî huzurdan sürüldü.

Hasan-ı Basri (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle der:

— İblîs, yedinci kat gökte yedi bin yetmiş sene ibâdet etti. Bin sene de Cennetin Hazinedârı oldu. Cennetin kapısında şu yazıyı gördü:

— Hak taâla’ya yakın bir kul var ki, Hak taâla ona emreder. O yakın kul da Hakkın emrini tutmayıp asî olur. Hak taâla da o kulu kapısından kovar ve ona lânet eder.

İblis bu yazıyı gördü ve:

— Ey Rabbim! Bana izin ver, ona lânet edeyim, dedi. Hak taâla izin verdi. İblis o kula bin yıl lânet etti. Bilmedi ki o kovulmuş olan kul kendisi idi. Kendine lânet etti.

Müfessirler, İblis hususunda ihtilâf ettiler. Bazıları:

— O meleklerdendir, dediler. Fakat sahih olan şudur ki o Cinnîdir. Nitekim Hak taâla buyurur:

— «O ise, cinden olduğu için, Rabbinin emrinden dışarı çıkmıştı.» (34)

Fakat ibâdet ettiği ve göğe çıktığı için melek sıfatını kazanmıştır. Onun için ona da secde için emrolunmuştur.

5. YÜCE ALLAHIN BİLDİRDİĞİ KELİMELERİN BEYANI

Bilmek gerektir ki, Allah taâla'nın, bütün mevcûdata söylediği kelime ve sözleri zikretmek için tekrar geriye döndük.

Hak taâla şu sıraya göre evvelâ Aklı yarattı. Rûh'u yarattı. Nûru yarattı. Kalemi yarattı. Levh-ı Mahfûzu yarattı. Cânn kavmini ve Cin'i yarattı. Yerleri, gökleri ve yıldızları yarattı.

Ondan sonra, son mahluk olarak, Adem (A.S.)'ı yaratmayı diledi.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Hani Rabbin meleklere: Muhakkak ben yeryüzünde (benim emirlerimi tebliğ ve yerine getirmekle va-

(34) Kehf Sûresi, âyet: 50.

zifeli) bir halife (bir insan - Adem) yaratacağım demişti...» (35)

Melekler de:

— «Ey Rabbim! Yeryüzünde fesâd çıkaran ve kan döken birini yaratır mısın? Biz seni tesbîh ve takdis ederiz» dediler. (36)

Hak taâla da:

— «Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim» buyurdu. (37)

Melekler bu sözü işitince, ilâhî azâmetten korkup yedi kerre Arşı tavâf ettiler. Bu sebeptendir ki, Kâbeyi yedi kerre tavaf etmek sünnet oldu.

Ondan sonra Hak taâla, Hz. Adem (A.S.)'ı yaratmayı diledi ve yere:

— Ey yer! Ben senden bir halk, bir insan yaratmayı isterim ki, onların bir kısmı bana bağlı olsun, Cennete koyayım Bir kısmı da âsî olsun, Cehenneme koyayım, buyurdu.

Hak taâla bundan sonra da Cebrail'e:

— Ey Cebrail! Yere in ve yerden toprak al! Ondan en üstün varlığı yaratayım buyurdu.

İblîs bunu öğrendi ve yere inip bunu haber verdi.

Ondan sonra Cebrâil (A.S.) toprak almak için yere indi. Yer Cebrâil (A.S.)'a:

— Ey Cebrâil! Benden toprak alma! diye and verdi.

Cebrâil (A.S.) da almadı ve tekrâr göğe çıktı.

Ondan sonra Hak taâla Mikâîl (A.S.)'a emretti. Yer ona da and verdi. O da bir şey almadı, yine döndü.

(35) Bakara Sûresi, âyet:30.
(36) Bakara Sûresi, âyet:30.
(37) Bakara Sûresi, âyet:30.

Ondan sonra Hak taâla Azrail (A.S.)'a emretti. Yer ona da and verdi. Fakat Azrâil (A.S.) kulak asmadı. Bir avuç toprak alıp yerine gitti.

Hak taâla:

— Ey ölüm meleği! Ne yaptın? diye sordu.

Azrâil (A.S.) yerin and verdiğini söyleyince Hak taâla:

— Senin getirdiğin topraktan bir insan yarattım. Sende esirgemek az olduğu için, onların canını almayı sana verdim buyurdu.

Bunun üzerine Hak taâla o bir avuç toprağı, kudret elile kırk sabah yoğurdu. Ondan sonra ikiye böldü. Birini Cennete attı, birini Cehenneme attı. Ondan sonra şöyle buyurdu:

— Ben kadir-ı mutlak Allahım. Herşeye ben hükmederim. Benden başka hiç kimse bir başkasına hükmedemez. Eğer Allah:

— «Her diri şeyi sudan yarattığımızı o küfr (ve inkâr) edenler görmedi (ler) mi?» (38) buyurdu. Halbuki, melekler ve cinler gibi, bazı yaratıklar sudan değildir. Adem de topraktandır. Bunlar nasıl izah edilir? diye sorulacak olursa cevabı şudur:

— Hak taâla melekleri yelden yarattı. Öyle yelden ki, o yeli Allah sudan yaratmıştı.

Cinleri ateşten yarattı. Öyle ateşten ki, Allah o ateşi sudan yaratmıştı.

Adem (A.S.)'ı topraktan yarattı. Öyle topraktan ki, Allah o toprağı sudan yaratmıştı.

(38) Enbiyâ Sûresi, âyet: 30.

Böylece Hak taâla her şeyi sudan yaratmıştır.

Anla ki o harika bir şeydir.

Nakledildiğine göre, Hak taâla insanın rûhunu yarattığı zaman:

— Ben kimim? diye suâlde bulundu.

Ruh da:

— Ya ben kimim? diye karşılık verdi.

Ondan sonra Hak taâla meleklere emretti. Onlar bin sene ruhu aç bıraktılar.

Allah taâla:

— Ben kimim? diye buyurdu.

Rûh:

— Sen, kendisinden başka Hak ma'bûd olmayan yüce Allahsın! dedi.

Nefis, Hak taâlanın birliğini, yüceliğini ve her şeyin hâkimi olduğunu ancak açlık ile kabûl etti.

Rasûlûllah (S.A.V.):

— Allah ruhları, bedenlerden dört bin yıl evvel yarattı, buyurdu.

IV. İKİNCİ BÖLÜM

1. ALLAH TAÂLA'NIN PEYGAMBERLERE SÖZLERİ

Allah taâla buyurdu:

— «Hani Rabbin meleklere: Muhakkak ben yeryüzünde (benim emirlerimi tebliğ ve yerine getirmekle vazifeli) bir halife (bir insan - Adem) yaratacağım demişti.» (39)

Zira Ademin İlâhî sıfat'dan nasibi vardı. Eğer öyle olmasa idi Allah bu kemâlatla onu âleme getirmezdi. Ve Hak taâlanın niyâbet ve hilâfetine lâyık olmazdı. Melekler bu sırrı bilemediler ve:

—«Yeryüzünde fesâd çıkaran ve kan döken kimseleri yaratır mısın? Biz seni tesbih ve takdis ederiz» dediler. (40)

Hak taâla da:

— «Sizin bilemeyeceğinizi herhalde ben bilirim» buyurdu. (41)

Kâdîoğlu (Allahın rahmeti üzerine olsun) Misbâh'ül-Üns'de şöyle demiştir:

— Halife olmak, Allahın vekili olmak meleklerin elinden gelmez. Zira onların yukarıdaki ayetde geçen sözlerinde on yönden kusurları vardır:

(39) BakaraSûresi, âyet:30.
(40) BakaraSûresi, âyet:30.
(41) BakaraSûresi, âyet:30.

1) Adem'i kınadılar.
2) Adem'i görmeden iftirada bulundular.
3) Adem'i görmeden tanıklık ettiler.
4) Sâlih (iyi) bir kişiye fâsık dediler.
5) Arkalayı hüküm verdiler.
6) Adem'i şehvete ve gazaba hamlettiler.
7) Adem'in faziletine hased ettiler.
8) Adem'in hilâfetine haris oldular.
9) Nefislerine kibir ettiler ve amellerini gördüler.
10) Rablerine itiraz ettiler.

Müfessirler şöyle dediler:

-Hak taâla hazretleri; yeri, göğü, melekleri ve cîn'i yarattığı zaman,melekleri göklerde sâkin kıldı. Cinleri de yerde koydu. Uzun zaman yerde ibâdet ettiler. Ondan sonra aralarında fesâd belirdi. Hattâ birbirlerini öldürdüler. Hak taâla onlara melâike askerlerini gönderdi. Onlar Cennetin hazinedarları idiler. İblîs de reisleri idi. O İblîs'in adı (Azâzil) idi. Süryânice ve Arapça adı (Hâris) idi. Ne zaman ki âsî oldu, Hak taâla ismini ve sûretini değiştirdi. Onun için İblîs dediler. Allahın rahmetinden ümidini kesti. O asker yeryüzüne indi. Cinleri dağlara ve adalara sürdü.

Ondan sonra Hak taâla İblîs'e, yerde, gökte ve Cennette ibâdet etmek için izin verdi. Sonra kendine kibir geldi ve:

— Hak taâla beni yarattığı zaman meleklerden üstün yarattı. Bana bunca mülk verdi, ibâdet ettim, dedi.

Hak taâla da.

— «Sizin bilmeyeceğinizi herhalde ben bilirim» (42)

(42) Bakara Sûresi, âyet: 30.

Hak taâla böyle buyurunca melekler Allahın gazabından korktular. Her gün üç saat Kâbeyi tavâf ettiler ve sızlandılar. Haktan rahmet istediler.

Hak taâla buyurdu:

— Benim Arşımın altında bir nehrim vardır. Ona Bahr-i Hayvân (Hayal Denizi) derler. Ondan üç kerre elinizi, yüzünüzü ve ayaklarınızı yuyun. Onlar da üç kerre yudular. Hak taâla:

— Bütün günahlarınızı yarlığadım, buyurdu.

Müfessirler şöyle demişlerdir:

— Hak taâla Azrâil (A.S.)'a buyurdu. Yerin dört tarafından toprak aldı. Onun için Adem oğullarının renkleri ve suretleri değişik oldu. Hak taala o toprağı balçık yapmalarını emretti. Acı, tatlı ve tuzlu su ile onlar da onu balçık hâline koydular.

Ondan sonra Hak taâla Cebrâil (A.S.)'a, Muhammed Mustafayı yaratmak için, yerin kalbinden toprak almasını emretti. Cebrâil (A.S.), Allaha yakın melekler ve kerûbiyyîn, Hz. Rasûlün kabriden birer avuç toprak aldılar. Ve onu Tesnîm, Rahîk ve Selsebîl suyu ile karıştırdılar. Bir ak inciye döndü. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) o balçığı bütün Cennet ırmaklarına daldırıp yine çıkardı. Melekler anladılar ki, Muhammed Mustafâ (S. A.V.) budur. Ondan sonra Adem öylece kırk yıl balçıkta yattı.

Nitekim Hak taâla buyurdu:

— İnsan üzerine uzun devirden öyle bir zaman gel-(ib geç) di ki o vakit o, anılmaya değer bir şey bile değildi.» (43)

(43) Dehr Sûresi, âyet: 1.

İblis, Ademin bu şekilde kemâlâtını görünce son derece hased etti. Adem (A.S.) balçıkta yatarken eli ile göğsüne vurdu. Gördü ki içi boştur. Ağzından girdi, gene çıktı. Dostlarına:

— Bunun içi boştur, bu âlemde bir şeye mâlik olamaz. Eğer Allah taâla bunu sizden ulu kılarsa ne dersiniz? dedi.

Onlar:

— Allah taâla hazretlerine itaat ederiz dediler.

İblîs:

— Eğer benden ulu olursa ben ona âsî olurum, eğer ben bundan ulu olursam helâk ederim, diye and içti.

2. ÂDEM (A.S.)'A RUH ÜFÜRME DURUMU

Alimler şöyle dediler:

— Hak taâla hazretleri Adem'e ruh vermeyi diledi ve rûha bütün nurların içine girmesini; sonra da Adem'in cesedine girmesini emretti. Ruh Adem'in cesedine girmek istediği zaman, onun dar ve karanlık bir yer olduğunu gördü ve:

— Bu bir karanlık yerdir, nasıl gireyim? dedi.

Hak taâla da:

— Güçlükle gir ve güçlükle çık, buyurdu.

Ruh cesede girdi. Önce dimağına vardı ve iki yüz yıl dolaştı. Ondan sonra gözlerine geldi. Bundaki hikmet, Ademin bedeninin aslını görmesidir ve topraktan olduğunu bilmesidir ki, Kerâmet ve Peygamberlik verildiğinde, kendine gurur ve kibir gelmesin.

Ne zaman ki ruh genzine geldi; aksırdı ve (El-Hamdü lillah = Allaha hamd olsun) dedi. Ademden ilk çıkan söz bu oldu. Hak taâla hazretleri cevâp verdi. Allahın Adem'e ilk sözü şu oldu:

— (Ey Adem! Rabbin sana rahmet eder. Ben seni rahmet için yarattım.)

Ondan sonra Hak taâla. Ademin Hamdinden, Livâ'-ül-Hamdi (Hamd Sancağını) yarattı.

Ondan sonra ruh, Adem'in bütün cesedine yayıldı. Sonra da Allah Ademe nurdan libâs (elbise) giydirdi. Her gün güzelliği ve hoşluğu artmakta idi.

Nakledildiğine göre Hak taâla Cebrail (A.S.)'ı, Akıl, imân ve hayâ ile Adem'e gönderdi.

Cebrail (A.S.):

— Hangisini dilersen onu al dedi.

Adem aklı seçli.

İman hayâ'ya:

— Hak taâla hazretleri bana akıl nerede olursa benim de orada olmamı emretti dedi.

Ademin yaratılışı tamam olunca Hak taâla Cennetten çeşitli güzelliklerle süslenmiş elbiseler gönderdi. Ademin ağzından güneş nûru gibi nur çıkardı. Muhammed Mustafâ'nın nuru, iki kaşı arasında ay gibi parlardı.

Ondan sonra Hak taâla, meleklere Ademin huzurunda toplanmalarını ve Adem'in onlara hutbe okuyacağını, bildirdi. Bütün göklerin melekleri toplanıp yirmi bin sâf oldular. Hak taâla Adem'e güzel bir ses verdi. Adem (A.S.) minbere çıktı. O minberin yedi ayağı vardı. Adem (A.S.) yeşil Sündüsten elbise giydi. İki bölük saçı vardı. Cevherlerle süslü idi. Başında altından bir taç vardı. O taç'ın dört köşesi vardı. Her köşesinde büyük bir inci vardı. Güneşin nurundan parlaktı. Belinde nurdan bir kuşak vardı. Adem (A.S.) minbere çıktı ve hutbe okudu. Hak taâla Adem'e bütün isimleri öğretti. Nitekim şöyle buyurur.

«— (Adem)'e bütün isimleri öğretmişti. Sonra onları (onların gösterdikleri âlemleri, eşyayı) meleklere gösterip: Doğrucular iseniz (herşeyin içyüzünü biliyorsanız) bunları adlarıyla bana haber verin demişti.» (44)

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Benden başka bir mahlûk yarattın mı? dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Adem! Senden başka bir mahlûk yaratmadım, buyurdu.

Ondan sonra Adem (A.S.) meleklere selâm verdi. Melekler de Hz. Ademin selâmını aldılar ve onu tâ'zîm ettiler.

Ondan sonra da Hak taâla, bütün meleklere Adem'e secde etmelerini emretti. Bütün melekler Adem'e secde ettiler. Yalnız İblîs etmedi. Kibirlendi ve kâfir oldu.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— Meleklerden bir cemaat, Adem (A.S.)'a secde etmediler. Hak taâla onların üzerlerine ateş göndererek yaktı ve helak etti.

Bagavî, tefsirinde şöyle der:

— Adem (A.S.)'a ilk secde eden İsrâfîl (A.S.) idi. Zira o, Ademin yüzünde Kur'an nûrunu gördü ve derhal o nura secde etti.

Ondan sonra Adem (A.S.) minberden indi. Cennetten bir salkım ak üzüm geldi. Adem'in Cennet yiyeceklerinden yediği ilk şey üzüm idi. (El-Hamdü Lillâh) dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Adem! Ben seni, nimetlerimi yiyesin de şükredesin diye yarattım. Şimdi nimetimi yiyip kıyâmete ka-

(44) Bakara Sûresi, âyet: 31.

dar şükretmek senin evlâtlarının sünneti, yolu oldu.

Kısâs-ı Enbiyâ'da denir ki:

—Hak taâla Ademi yarattığı zaman ona ruh üfledi, Cennet elbisesi giydirdi. Adem bir taht üzerine oturdu. Melekler omuzları üzerinde alıp götürdüler.

O zaman Hak taâla:

— Adem benim göklerimi görsün. Ta ki yakınlığı artsın, buyurdu.

Sonra meleklere buyurdu. Onlar da Ademi göğe getirdiler. Yüz yıl gökleri tavâf ettiler.

Ondan sonra Hak taâla misk'den bir at yarattı. İnciden ve mercandan iki kanadı vardı. Adem (A.S.) o ata bindi. Cebrâil (A.S.) yularını tuttu. Mikâil (A.S.) sağ yanında, İsrâfil (A.S.) sol yanında bütün gökleri dolaştılar.

Müfessirler şöyle naklederler:

— Hz. Adem Cennette olduğu zaman yalnız dolaşırdı. Gönlü sâkin değildi. Hak taâla Adem'e uyku verdi. Adem (A.S.) da uyudu. Hak taâla Ademin sol iyeği kemiğinden Hz. Havvâ'yı yarattı. Ona Cennet elbiselerini giydirdi. Hz. Havvâ, Ademin başı ucuna oturdu. Adem (A.S.) uykudan uyandığı zaman başında bir kadının oturduğunu gördü

Melekler imtihan için:

Bu kimdir ? diye sordular.

Adem (A.S.):

—- Kadındır, dedi.

Melekler:

— İsmi nedir? dediler.

Adem (A.S.):

— Havvâ'dır, dedi.

Melekler:

— Niçin Havva'dır? dediler.

Adem:

— Diri yaratıldığı için, dedi.

Melekler:

— Niçin yaratıldı? diye sordular.

Adem:

— Ben onda ve o bende sakin olmak (huzur bulmak) için yaratıldı, dedi.

Nitekim Hak taâla buyurdu:

— «Sizi bir candan (Ademden) yaratan, bundan da, gönlü kendisine yatıp ısınsın diye, eşini yapan O'dur (Allahtır). (45)

Bedâyi-i Ahbâr'dan yapılan nakle göre, Adem (A.S.) Cennete girince, Allah taâla Hz. Havvâyı yarattı ve:

— Benim Cennetimde oturun, yemişlerinden yeyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın. Benim selâmetim ve rahmetim sizin üzerinize olsun! dedi. Ve kendisini Hamd ve Senâ ile anıp:

— Hamd benim övüncümdür, Azamet benim örtüm, Ululuk elbisem ve bütün mahlûkât benim kulumdur, buyurdu.

Melekler, Adem (A.S.)'a verilen bu şerefi görünce. Cennet halkı ile birlikte, onların üstlerine inciden saçu saçlılar. Adem (A.S.)'a ve Hz. Havva'ya selâm verdiler.

Hak taâla hazretleri şöyle buyurdu:

— Ey Adem! Benim nimetlerime şükret. Seni son nerece güzel yarattım. Seni ayağın üzerinde yürüttüm. Sana ruhumu üfledim. Melekleri sana secde ettirdim. İblis sana secde etmediği için ona lânet ettim. Sana olan

(45) A'râf Sûresi, âyet: 189.

iyilikleri tamamladım. Cenneti iki bin yıl evvel, Havvâ ile senin için, yarattım. Eğer bana itaat ederseniz benim Cennetimde kalırsınız. Eğer bana verdiğiniz sözü terk ederseniz Cennetten çıkarır, ateşle azâb ederim.

Adem (A.S.) bunun üzerine:

— Ey Rabbim! Ahdini ve emânetini kabul ettim, dedi.

Hak taâla:

— Eğer bu ağaca yaklaşırsanız, zâlim olursunuz, buyurdu.

Eb'ul-Leys İbni Abbâs (R.A.)'dan şu rivâyeti nakleder:

— O zaman İblîs, Adem (A.S.)'ın, Allahtan bu şekilde yücelik bulduğunu görünce hased elti. Cennetten çıkarmak istedi. Yılan suretine girip Cennetin kapısına geldi ve ağladı. Adem (A.S.) ve Havvâ Şeytanı tanımadılar ve:

— Neden ağlıyorsun? dediler.

Şeytan:

— Sizin için ağlıyorum, birbirinize hasret kalacaksınız. Fakat, size tavsiye ederim ki, bu ağaçtan yerseniz Cennette ebedî kalırsınız, dedi:

Havvâ bu söze mağrur oldu. Oradan gitti, Adem (A.S.)'ın yanına geldi ve:

— Bu ağaçtan yiyelim ve Cennette ebedî kalalım, dedi.

Adem (A.S.):

— Hak taâla bizi bu ağaçtan men etti, dedi.

Havvâ bin türlü nâz ve lütuf ile:

— Beni seversen bu ağaçtan yiyelim ve Cennete ebedî kalalım, dedi.

Adem (A.S.):

— Ey Havvâ! Böyle yapma! Ben Allahın hışmından korkarım, dedi.

Hz. Havva:

— Allahın rahmeti çoktur deyip o ağaçtan bir yemiş aldı, yedi ve:

— Ey Adem! Ben yedim, bir şey olmadı, dedi. Zira, o meyveyi yemekle Havva'ya bir hâl olmadı. Çünki Havvâ başkasına uyan, Ademin himâyesinde bulunan kimse, Adem ise kendine uyulan, Havvâ'nın kendisine uyduğu kimse idi. Madem ki uyulan Adem'de bir hal yoktur, uyan Havvâ da da bir hal olmaz. Bunun aksi de böyledir.

Ondan sonra Havvâ bir yemiş alıp Adem'e verdi. Ne zaman ki Adem (A.S.) o meyveden yedi, giydiği güzel elbiseler arkasından düştü, çıplak kaldı. Adem (A.S.) utancından kaçıp gizlendi.

Allah taâla:

— Ey Adem! Benden mi kaçıyorsun? buyurdu.

Bir incir ağacından yaprak alıp kendini örttü.

Saîyd bin Müseyyeb dedi ki:

— Adem (A.S.) o ağaçtan yemeyeceğim diye C. Hak'la ahd etmişti. Halbuki aklı vardı. Peki, niçin yedi? Cevâbı şudur:

— Havvâ çeşitli yollarla sarhoş etmişti. Bundan dolayı ahdi unutup o meyveden yedi.

Bagavî tefsirinde, nakledildiğine göre Muhammed bin Kays şöyle demiştir:

— Hak taâla Adem (A.S.)'a: Benim yasak ettiğimi niçin yedin? diye buyurdu.

Adem (A.S.):

— Havvâ yedirdi, dedi.

Hak taâla Havvâ'ya:
— Niçin yedirdin? buyurdu.
Havvâ:
— Bana yılan. «Ye!» dedi, yedim diye cevap verdi.
Hak taâla yılana:
— Niçin yedirdin? buyurdu.
Yılan:
— Bana İblis öğretti, dedi.
Hak taâla Havva'ya:
— Ayda bir kerre kan gör! buyurdu.
Yılanın ayakları vardı ve kendi de deve gibi idi.
Hak taâla yılana.
— Ayaklarını kestim, bundan sonra sen yüzün üzerine yürü! buyurdu.
Ondan sonra da İblîs'e:
— Bunları sen azıttığın için melun ol, sana lânet olsun! buyurdu.
Hak taâla bundan sonra yine Adem'e:
— Ey Adem! Ben seni şükredesin diye yarattım. Sen ise nimetlerimi inkâr eden bir kul olmak istersin, buyurdu.

Adem (A.S.):
— Ey Allahım! Beni toprak et, tek azâb etme! diye yalvardı.
Hak taâla da:
— Ben seni niçin toprak edeyim? Cennet ve Cehennemi senin çocuklarınla, senden türeyecek insanlarla dolduracağım, buyurdu.

Adem bu sözü işitince, sevinip sustu.
Ondan sonra Hak taâla, Adem (A.S.)'ı Serendip dağına indirdi ve şunları ona verdi:

1) Allah onu yeryüzüne indirdi.
2) Onu sıkıntıya düşürdü.
3) Rengini değiştirdi.
4) Komşuluktan uzaklaştırdı.
5) Hz. Havva'yı ondan ayırdı.
6) Adem (A.S.) ile İblîs arasında tekrar düşmanlık meydana geldi.
7) Allahın nehyini çiğnedi.
8) İblîs'i Adem (A.S.)'ın oğullarına havale etti, gönderdi.
9) Dünyayı Adem oğullarına zindân kıldı.
10) Adem (A.S.)ı Cennet havasından mahrûm bıraktı.

Ondan sonra Hak taâla Havva'ya:

— Ey Havvâ! Nasılsın? diye buyurdu.

Havva da:

— Ey Rabbim! Benim zînetlerim ve elbiselerim gitti, dedi.

Hak taâla:

— Bu elbiseleri senden kim giderdi? buyurdu.

Hz. Havvâ:

— Ettiğim hata giderdi. Beni düşmanım İblis kandırıp aldattı. Sana and içti, ben de aldandım, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Havvâ, seni şu on beş şeye müptelâ ettim, buyurdu:

1) Hayız görmek.
2) Karnında çocuk taşımak.
3) Çocuk doğurmak,
4) Din noksanlığı,
5) Akıl noksanlığı,

6) İddet (belirli bekleme zamanı) bitmeyince evlenmemek.
7) Mirâs noksanlığı.
8) Erkeğin emrinde ve hükmü altında olmak.
9) Talak (boşanma) senin elinde olmamak.
10) Harbe gitmemek.
11) Kadından Peygamber olmamak.
12) Halîfe ve Sultan (Devlet Reisi) olmamak.
13) Erkeklerinden izinsiz üç günlük yere gitmemek.
14) Bütün Cemaat kadın olsa Cuma namazı kılmamak.
15) Genç kadınlara erkekler selâm vermemek.

Şimdi ey Havvâ! Cennetten çık! Sana: aklı, dinî, mirası ve tanıklığı eksik kıldım.

Havvâ:

— Ey Rabbim! Cennetten nasıl çıkayım? Bütün yücelikleri benden giderdin! dedi.

Hak taâla.

— Cennetten çık! Senin neslinden nice Peygamberler, Velîler ve Şehitler gelecek ki, Cenneti onlarla dolduracağım, buyurdu.

Ne zaman ki Adem (A S.) Cennetten çıktı, Cebrâil (A.S.)Adem'i Serendib'e; Havvâ'yı da Cidde'ye indirdi.

Melekler Adem (A.S.)'ı gördüler. Çıplak dolaşırdı. Onu esirgediler ve:

— Ey Rabbim! Ademi utandırma! dediler. Adem (A.S.) Cennetten çıktıktan sonra ellerini başının üzerine koyup gözlerinden akan yaş yanaklarından akardı.

Bazı melekler Adem (A.S.)'ı kınadılar. Hak taâlanın (A.S.)'a verdiği nimetlerden ve ahdinden bahsettiler.

Adem (A.S.):

— Allahın takdiri böyle idi ki beni yere indirdi, dedi,

Hak taâla Adem (A.S.)a:

— Ben şöyle takdir ettim ki, tövbe olmayınca asîleri kabul etmem. Seni topraktan yarattım. Hiç bir melek, şekil ve mükemmellikte sana benzemez. Ruhumdan sana ruh üfledim. Melekleri sana secde ettirdim. Havvâyı sana verdim. Sana bütün isimleri öğrettim. Meleklerime seni hatip kıldım, Nihâyet sen benim ahdimi unuttun ve Şeytana uydun, buyurdu.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Bu nimetlerin hepsini sen verdin. Ben senin şükründen ve verdiklerini dile getirmekten acizim. Ey Rabbim! Beni Muhammed muhabbeti için esirge. Zira bütün mevcudatı onun için yarattın, dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Muhammed kimdir? Sen ne bilirsin? buyurdu.

Adem (A.S):

— Cennetin her yerinde: (Lâilâhe illellâh Muhammedün Rasûlûllâh) kelimesinin yazılmış olduğunu gördüm. Onun ismini Arşda ve Levh-i Mahfuzda yazılı gördüm. Bunlardan anladım ki, sana ondan daha sevgili kul yoktur, dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Eğer (Besmele) ile başlarsan, mescidleri sana mesken kıldım. Yiyeceklerimi sana helâl kıldım. Yeryüzünde senin için sular akıttım. Ye, iç! Benim zikrimle meşgul ol! buyurdu.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Fazlalaştır, dedi.

Hak taâla:

- Bir hayırına on veririm. Bir şerrine de bir yazarım buyurdu.

Adem (A.S.):
— Ey Rabbim! Fazlalaştır, dedi.

Hak taâla.
— Tövbeni kabul ettim, buyurdu.

Adem (A.S.):
— Ey Rabbim! Fazlalaştır, dedi.

Hak taâla:
— Seni ve çocuklarını yarlığarım, buyurdu.

Adem (A.S.):
— Ey Rabbim! İşim tamam oldu dedi.

Ondan sonra İblis (Lanet olsun):
— Ey Rabbim! Böyle olmak senin ilminde vardı. Şimdi bana da kıyamete kadar fırsat ver, dedi.

Hak taâla:
— Emân (fırsat) verdim. Ne gerekse işle! buyurdu.

İblis:
— Ey Rabbim! Beni yeryüzüne indiriyorsun. Hani bana mesken? dedi.

Hak taâla:
— Mezbelelikleri sana mesken kıldım, buyurdu.
İblis:
- Ey Rabbim! Onlara Peygamberler ve kitaplar verdin. Bana da kitap gerek, dedi.

Hak taâla:

— Boş ve lüzumsuz şiir ve hicivleri sana Kur'an olarak verdim, buyurdu.

İblis:

— Hani benim Peygamberlerim? dedi.

Hak taâla:

— Cadılar ve kâhinler senin peygamberlerindir, buyurdu.

İblis:

— Hani benim evim dedi.

Hak taâla:

— Hamam senin evindir, buyurdu.

İblîs:

— Hani benim müezzinlerim? dedi.

Hak taâla.

— Saksağanlar sana müezzin olsunlar, buyurdu.

İblîs:

— Hani benim yiyeceğim? dedi.

Hak taâla:

— Benim adımla başlanmayan taam senin yiyeceğin olsun, buyurdu.

İblis:

— Hani benim şarabım? dedi.

Allah taala:

— Sarhoş eden herşey senin şarabın olsun, buyurdu.

İblis:

— Hani benim meclisim? dedi.

Hak taâla:

— Sokaklar, çarşılar ve pazarlar senin meclisin olsun, buyurdu.

İblis:

— Ey Rabbim! Hani benim işaretim? dedi.

Hak taâla:

— Benim lanetim ve gazabım senin üzerine olsun, buyurdu. Ve onu on şeye müptelâ kıldı:

1) Huzurundan kovdu.
2) Cennetten çıkardı.
3) Sûretini değiştirdi.
4) İsmini değiştirdi.
5) Câhillere imam kıldı.
6) Ona lânet etti.
7) Ma'rifetinden mahrum etti.
8) Tövbesini aslâ kabul etmedi.
9) Rahmetinden mahrum kıldı.
10) Cehennem halkının hâtibi yaptı.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! İblîs'e kıyamete kadar fırsat verdin. Sana evlâtlarımı azdırmak için and verdi. Ben onun hilesinden emin olamam, dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Ben sana üç şey verdim ki, bütün âlem seni azdıramaz, buyurdu.

1) Benim için banâ ibâdet et ve bana şirk koşma.

2) İşlediğin her hayır için yerine on veririm. Eğer günah işlersen bir yerine bir yazarım. Eğer istiğfar edersen kabûl edip yarlığarım. Nitekim Hak taâla buyurur:

— «İşte ben muhakkak yakınımdır. Bana duâ edince ben o duâ edenin dâvetine icâbet ederim...» (46)

İblis Adem (A.S.)'ı gene kıskandı ve:

— Ey Rabbim! Öyle olunca ben onun çocuklarını nasıl aldatayım? dedi.

Hak taâla:

— Damarlarında ve göğüslerinde yer bul ve dilediğin şekilde onları aldat, buyurdu.

İblîs:

— Ey Rabbim! Beni yere mi indiriyorsun? dedi.

Hak taâla.

— Benden ümidini kesenleri Cehenneme indiririm, dedi ve:

— «Yemin ederim ki, onlardan kim sana uyarsa Cehennemi bütün sizden dolduracağım» buyurdu. (47)

Hz. Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Yılan benim düşmanıma yardım etti, ben onunla dünyâda ne ederim? dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Onun yerini yerin altı ve yiyeceğini toprak kıldım. Dışarda gördüğün zaman başını parçala! buyurdu.

Hak taâla Tavûs'a da:

— Seni sularda eğleştirdim ve rızkını da yerden verdim, buyurdu.

Hz. Havvâ:

— Ey Rabbim! Beni eğri kemikten yarattın. Aklımı, dinimi, tanıklığımı ve mirasımı eksik kıldın. Senden dilerim ki, erenlere verdiğin sevâptan bana da ver, dedi.

Hak taâla:

— Ey Havvâ! Hayayı, merhameti ve anlaşmayı sana verdim. Kızların çocuk doğururken ölseler, onlara şehitlik mertebesi verdim, buyurdu.

Ondan sonra Hak taâla Ademi tövbe kapısından

(47) A'râf Sûresi, âyet: 18.

Hindistandaki Serendibe indirdi. Hz. Havva'yı Rahmet kapısından Ciddeye indirdi. İblîs'i de lânet kapısından çöllere bıraktı. Yılanı Azab kapısından çıkarıp çöllere bıraktı. Yılanı Azab kapısından çıkarıp İsfehân memleketine sürdü. Bunların Cennetten çıkması ikindi vaktinde oldu.

Hz. Adem ayağa kalktığı zaman başı göklere varırdı ve meleklerin zikrini işitirdi. Sonra sakalı çıktı. Önce genç oğlandı. Bundan sonra Adem (A.S.) meleklerin sesini işitmez oldu, son derece yalnızlık çekti ve:

— Ey Rabbim! Ne oldu ki, meleklerin sesini işitmez oldum? dedi.

Hak taâla:

— Hatâ işledin, araya perde çekildi ve onların sesini duymaz oldun, buyurdu.

Müfessirler şöyle derler:

— Adem (A.S.) yeryüzüne indiği zaman Hak taâla, göklere yere ve dağlara emânet arz etti: «Bu emâneti içindeki ile taşır mısınız? diye buyurdu.

Onlar..

— Ey Rabbîm! İçindeki nedir? dedi.

Hak taâla:

— Eğer bana itaatli olursanız sevap bulursunuz ve eğer âsî olursanız azâb'a uğrarsınız, buyurdu.

Onlar:

—Ey Rabbim! Biz sana itaatliyiz. Fakat bize ne sevâb ve ne de azab gerek dediler.

Allahın bunlara emaneti teklif etmesinden gaye imtihan etmektir. Ondan sonra Allah taâla emâneti Adem (A.S.)'a teklit etti.

Bagavî, tefsirinde şöyle der:

— O emânet dört köşeli bir taş idi. Hak taâla onu göklere, yere ve dağlara arz etti. Kimsenin gücü yetmedi. Fakat Adem (A.S.) kimse buyurmadan o taşı aldı ve getirdi. Yere koymak istedi. Allah taâla hazretleri:

— Ey Adem! Yerinde dursun. Senin ve evlâdlarının Kıyamete kadar boynunda kalsın, buyurdu.

İmam Muhammed Şehristanî Tefsîr-i Kebîrinde, Tevrât'dan şu nakilde bulundu:

İblîs (Allahın laneti üzerine olsun).

— Hak taâla benim ve mahlûkatın ilâhıdır. Ve her şeye kadirdir.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «(Fakat) Allah ne dilerse yaratır» (48)

— «O, yapacağından mes'ûl olmaz, fakat onlar mes'ûl olurlar» (49)

Fakat hikmet iktizasınca benden Hak taâla tarafına yedi suâl yönelmiştir:

1) Hak taâla her şeyi bilir. Benden ne geleceğini bilirdi. Öyle ise beni niçin yarattı ve yaratmaktan hikmeti nedir?

2) Ezelî ilminde nasıl ise beni öyle yarattı ve bana kendini tanımayı ve itaat etmeyi teklif etti. İbâdet edersen faydan yok, isyan edersem zararı yok olduğuna göre, bana teklifindeki hikmet nedir?

3) Bana ibâdeti teklif etti, Adem (A.S.)'a secde etmemi emretti. Niçin benim ibâdetimi çoğaltmadı ki, Adem (A.S.)'a secde edeyim?

4) Beni, sözümle lânet etti. Ben: «Senden başkası-

(48) Âli İmran Sûresi, ayet: 47.
(49) Enbiyâ Sûresi, âyet: 23.

na secde etmem» dedim. Beni bu sözümden dolayı red etmesindeki hikmet nedir?

5) Bana lanet ettiği halde beni niçin Adem ile Cennette buluşturdu? Ben onu mağrur ettim, o da o yasak ağacın meyvesinden yedi. Eğer beni Cennetten men etse idi Adem Cennette ebedi kalırdı. Bundan hikmet nedir?

6) Beni Adem ile düşman etti. Niçin oğullarına da musallat etti. Eğer onları ibâdet ve mağfiret üzerine yaratsa idi iyi olmaz mı idi. Bundaki hikmet nedir?

7) Hak taâla bunların hepsini kendi takdiri ile işledi ve:

— Bana kıyamete kadar fırsat ver, halkı kötülüğe ve fitneye götüreyim dedim, bana imkân verdi. Eğer beni ortadan kaldırsa idi bütün âlem hayır üzerine olurdu. Bundan hikmet nedir?

Hak taala meleklere şöyle buyurdu:

— Gidin İblis’e: «Senin söylediğin şey Hakka teslim olmadığın için oldu, diye söyleyin» Ben onun ve bütün mahlûkatın hâlikiyim. Bana karşı böyle mi davranır? Bana hükmetmek ve emrime itiraz etmek küfürdür.

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla Adem'i yaratınca onu yeryüzüne indirdi. Adem (A.S.) mahzun olup ağlardı. Hak taâla:

— Ey Adem! Niçin ağlarsın? buyurdu.

Adem (A.S.):

— Hatam beni kapladı. İsyanım büyüktür. Saadet evinden meşakkat evine, Rahmet evinden mihnet evine, karar evinden zevâl evine ve Beka evinden fenâ evine geldim. Hatam için neden ağlamayayım? dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Ben seni kendim için seçtim. Cenneti sana helâl kıldım. Ruhumu sana üfledim. Meleklerimi sana secde ettirdim. Benim emrime âsî oldun. Ahdimi unuttun. Şanım hakkı için, eğer bütün yer yüzü insanla dolu olsa ve bana ibâdet etseler, sonra da bana âsî olsalar, hepsini asî olanların seviyesine indiririm, buyurdu.

Adem (A.S.) bunu işitince üç yüz yıl ağladı.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— Adem (A.S.) ve Hz. Havvâ, Cennetten çıktıktan sonra kırk yıl bir şey yemediler. Hayalarından göklere dahi bakmadılar. Eğer bütün âlemlerdeki göz yaşlarını toplasalar, Davûd Peygamberin göz yaşı ondan çok olurdu. O hatasından dolayı ağlamıştı. Davûd Peygamberin göz yaşı ile bütün halkın göz yaşlarını toplasalar, Adem (A.S.)'ın göz yaşı fazla olurdu.

Nakledildiğine göre Adem (A.S.) Cennetten çıktıktan sonra karnı acıktı. Cebrâil (A.S.) Cennetten buğday getirdi ve Ademe ekip biçmesini öğretti. Adem (A.S.) onu öküz, ile ekti. Buğday bitti ve olgunlaştı. Adem onu öğütüp eledi. Kepeğinden arpa bitti. Bir fırın yaptı. Onda pişirdi ve yediler. Ondan sonra su istedi. Cebrâil (A.S.):

— Adem! Yeri kaz! dedi. Kazdı. Su çıktı, içtiler. Adem (A.S.) yorulduğunu anladı. Hak taâla bir melek gönderdi. O melek Adem ile Havvâ'nın su yolunu deldi. Daha önce yiyecek çıkarılacak bir yer yoktu. Evvelâ öküzün gözünden darı bitti. Öküz kaşındı nohut bitti Kurusundan mercimek bitti.

Nakledildiğine göre bir gün Adem ile İblîs yeryüzünde buluştular. İblis Adem (A.S.)'a sitem etti.

Adem (A.S.):

— Ey mel'un! Beni mağrur ettin, o ağaçtan yedim. Beni cennetten çıkardın. Ben ne yaptımsa senin sözünle yaptım, dedi.

İblîs ağladı ve:

— Ey Adem! Sana bu işi ben yaptım ve bu yere seni ben getirdim. Peki bana kim yaptı? dedi.

3. ÂDEM (A.S.)'IN TÖVBESİ

Ne zaman ki Hak taâla hazretleri Adem (A.S.)'a rahmet etmek istedi, Cebrail (A.S.)'a şöyle buyurdu.

— Adem benim yaratış san'atımdır. Hem gökler ve yerler halkınca ağladı. Benden başkasını anmadı. Benden başkasından korkmadı ve günâh onun yüreğini yaktı. Halbûki ilk önce benim isimlerimi o zikretti ve bana ilk hamd eden de odur. Ben de onu yeryüzüne halife kıldım. Emsâlsiz Cennet verdim. Bütün isimleri (eşyayı) ona öğrettim. Melekleri ona secde ettirdim. İblise onun için lânet ettim. Bana ilk şükreden ve ilk tövbe eden odur. Ben de onu yarlığadım. Kim günâh işlese ve dönüp istiğfar etse ben onu yarlığarım.

Ondan sonra Cebrâil (A.S.)'ı Adem'e gönderdi ve şu kelimeleri öğretti:

— «Derken Adem Rabbinden kelimeler belleyip aldı (ona yalvardı) O da tövbesini kabûl etti. Çünki tövbeyi ençok kabûl eden, asıl esirgeyen O'dur.» (50)

(50) Bakara Sûresi, âyet: 37.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Adem (A.Ş): Ey Rabbim! Beni kudret elinle yarattın. Bana kendi rûhundan üfledin ve beni Cennete koydun. Şimdi tövbe ederim. Beni yine Cennete koyar mısın? dedi.

Hak taâla da:

— Ey Adem! Sen velî kulumsun. Dile benden ne dilersen? buyurdu.

Adem (A.S.).

— Ey Rabbim! Benim evlâtlarımdan bir kul günah işlese ve sana şükretmese onu yarlığa! dedi.

Adem (A.S.) duasını bitirdiği zaman Cebrâil (A.S.) geldi ve:

— Ey Adem! Allah taâla tövbeni kabûl etti, dedi.

Sonra Cebrâil (A.S.) kanadını yere vurdu, su çıktı. Miskden güzel kokusu vardı. Adem (A.S.) o suya girdi, boy abdesti aldı. Vücûdu beyaz oldu. Ve:

— Ey Rabbim! Beni temizle ve günahımdan arıt! dedi.

Cebrâil (A.S.) Cennetten, atlas ve süslü işlemeli kalın ipekten bir elbise getirdi. Adem (A.S.)'a giydirdi. Ondan sonra Hak taâla hazretleri Mîkâil (A.S.)’ı Hz. Havvâ’ya gönderdi. Mîkâil (A.S.):

— Allah, Adem (A.S.)’ın tövbesini kabûl etti, dedi. Havvâ’ya Cennetten libâslar getirdi ve giydirdi. Hz. Havvâ bu sözü işitince, Adem'i son derece özlediği için, ağladı. Gözlerinden damla damla yaş aktı. O yaşlar inci

ve mercan olurdu. Adem (A.S.) da Cennetten ayrıldığı için ağlamakta idi. Zencebîl ve sıcak otlar biterdi.

C. Hak Cennetten kızıl bir yakut gönderdi. Kâbenin yerine koydular. Kâbenin zümrüdden iki kapısı vardı. Biri doğuya, biri de batıya açılırdı. O evde nurdan kandiller vardı. Ondan sonra Hak taâla:

— O evi (Kâbeyi) tavâf et. Nitekim melekler de Arşı tavâf etmektedir, buyurdu.

Tufan olunca Hak taâla o kızıl yakuttan olan beyti dördüncü kat göğe çıkardı. Bu keşşâfdaki beyandır. Sahih olanı yedinci kat gökte olmasıdır. Peygamber (S.A. V.) onu Mirâc gecesinde orada görmüştür. Ondan sonra Hak taâla Adem (A.S.):

— Havvâ ile buluş! Ona karşı iyi davran. Ben onu senin oğlanlarının ve kızlarının anası kıldım, buyurdu.

Adem (A.S.) bu sözü işitince sevindi ve secde etti.

Bundan sonra Hak taâla:
— Havvâ Merve, Adem de Safâ tepesinde dursun. Adem Havvâ'ya baksın ve Haccın şartlarını yerine getirmeden ona yapışmasın, buyurdu.

Sonra Adem (A.S.) Arafât'a vardı. Havvâ da Ciddeden, Adem'e kavuşmak istediğinden, Arafât'a geldi. Arafat'da buluştular. O güne (Arafât) diye isim koydular. Ondan sonra Mînâ'ya geldiler. Adem (A.S.) Hak taâla'dan rahmet mağfiret diledi. Bundan sonra oraya (Minâ) diye isim verdiler. Bundan sonra Adem (A.S.) Hindistan'dan kırk kerre yayan Kâbeye gel-

di, Hac etti. Onun her adımı üç günlük yol idi. Ayağının bastığı her yer mamûrelik oldu. (51)

4. ALLAH'IN İNSANLARDAN SÖZ ALMASININ BEYANI

Allah taâla buyurdu,

—«Hani Rabbin Adem oğullarından, onların sırtından zürriyetlerini çıkarıp kendilerini kendilerine şâhit tutmuş Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (demişti). Onlar da: Evet (Rabbimizsin), şâhid olduk demişlerdi. (İşte bu şâhidlendirme) kıyâmet günü: Bizim bundan haberimiz yoktu, dememeniz içindi.» (52)

Hak taâla Ademi yaratıp Cennetten çıkardıktan sonra, henüz yeryüzüne inmeden, kudret eli ile arkasını sığadı. Sağ yanından karıncalar gibi zürriyetler (insan dölleri) göründü. Onlar da inciler gibi idi. Sol yanından çıkanlar ise kara karıncalar gibi idi.

Hak taâla sağ taraftan çıkanlara:

(51) Safâ ve Merve: Mekke'de, Kabe'nin karşısına düşen iki küçük tepenin adıdır. Hz. Hacer de bu iki tepe arasında, oğlu İsmail'e su bulmak için koşmuştur. İslâmî Hac'da burada gidip - gelinir, Sa'y edilir. Arafât, Mekke'ye otuz kilometre mesafede bir yerdir. Arefe günü bütün hacılar orada topluca dururlar. Bu duruşa (Vakfe) adı verilir. Bu, Hac'ın şartlarındandır. Peygamber Efendimiz meşhur (Vedâ Hutbesini) burada irâd buyurmuştur. Minâ da, Arafat yolu üzerinde bulunur. Hac'da buradaki erkânı yerine getirmek de bir vazifedir.

(52) A'râf Sûresi, âyet: 172.

— Benim rahmetimle Cennete girin buyurdu.

Soldakilere de:

— Benim adâletimle siz de Cehenneme girin, buyurdu.

Nakledildiğine göre Adem (A.S.) bunların içinde, nurlu birini gördü ve.

— Ey Rabbim Bu kimdir? diye sordu.!

Hak taâla:

— Senin oğlun Davûd'dur, buyurdu.

Adem (A.S.):

— Onun ömrü ne kadardır ya Rabbi! diye sordu.

Hak taâla:

— Altmış yıldır, buyurdu.

Adem (A.S.):

— Ömrünü uzat, dedi.

Hak taâla:

— Ömrü yazılıdır, sen kendi ömründen ilâve et, buyurdu.

Adem ömründen kırk yıl bağışladı. Hak taâla meleklere:

— Adem ömründen kırk yıl bağışladı, tanık olun, buyurdu.

Ondan sonra Adem (A.S.) sağına baktı güldü, soluna baktı ağladı.

Ebû Saydî El-Hudri şöyle demiştir:

— Hz. Ömer ile bir kaç kerre Haccettim. Bir gün Hacer'ul-Esved'in karşısına geldi ve:

— Bilirim ki sen faydası - zararı olmayan bir taşsın. Fakat gördüm ki, Peygamber (A.S.) sana hürmet etti. Ben de onun için sana hürmet ediyorum, dedi.

Hz. Ali ileri gelerek:

— Yâ Ömer! Niçin öyle dersin? Hak taâla, Adem oğullarının ikrarını (verdikleri imân sözünü) bir deriye yazdı. Ondan sonra da Hacer'ul - Esved'e:

— Sen eminsin, işte bu yazı (söz) sende emânet kalsın. Kıyâmete kadar Hacca gelip seni ziyaret eden herkese tanıklık edersin buyurdu, dedi.

Kitâb-ı Müzekkirîn'de şöyle denir:

— Hacer'ul-Esved, Allahın Hz. Ademle o ağaçtan yememesi için ahd yaptığı vakitte bir melekti. O melek o zaman Adem (A.S.)'dan uzaklaştı. Adem (A.S.) yasak ağaçtan yedi. Libasları ve süslü Cennet elbiseleri gitti. Allah Ademi Cennetten çıkardı, yere indirdi. Ondan sonra o melek geldi, Adem (A.S.)'ı Cennette bulamadı.

Adem (A.S.)'in, Allahın ahdinden sapmış ve Cennetten çıkarılmış olduğunu anladı. Ondan sonra Hak taâla o meleği yakuttan bir taş yaptı. (53)

Peygamber (S.A.V.) efendimiz şöyle buyurur:

— Hak taâla Adem'in belinden zürriyetini çıkardığı zaman melekler sayısız insanın meydana geldiğini gördüler ve:

— Bunlar dünya'ya nasıl sığarlar ve nasıl istifade ederler? dediler.

(53) Hacer'ul-Esved, Karataş demektir. Kâbenin sol köşesinde bulunur. Hz. Ömer'in buyurduğu gibi bir hatıradan ibarettir. Fakat saygı gösterilmiştir. Tavafa buradan başlanır. Güzel bir kokusu vardır. Tarihî kayıtlara bakılırsa İbrahim (A.S.) bunu koymuştur. Peygamberimiz, henüz Nebî değilken, bir tamir sırasında, ihtilâf üzerine hakemlik yapmış ve bugünkü yerine koydurmuştur.

Hak taâla buyurdu ki:

— Ben bunları dört bölük ederim.

1) Bir bölüğü ata belinde olur.

2) Bir bölüğü ana rahminde olur.

3) Bir bölüğü yeryüzünde yaşar.

4) Bir bölüğü de yer altında (kabir de) bulunur.

Hak taâla Adem (A.S.)'a:

— Ey Adem! Eğer sen Kâbeyi yapmazsan çocuklarından kimse onu yapmaz, buyurdu.

Sonra Adem (A.S.) Kâbeyi yaptı. Havva ile onda oturdular. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) Cennetten iki öküz getirdi. Cehennemden ateş getirdi. O ateşi, Cennet ırmaklarında yetmiş kere yıkadı. O henüz ele almağa yaramaz idi. Ondan sonra da yedi kere denize düştü, gene çıkardı. Adem (A.S.)'a getirdi. Adem (A.S.) onu aldı, yeryüzüne koydu. O ateş yeri ve dağı yaktı, uçtu tekrar Cehenneme gitti. O ateşin yeryüzünde izi kaldı.

Bu Tevratta nakledilmiştir.

İbni Addâs (R.A.) şöyle der:

— Adem (A.S.): Ey Rabbim! Günlerden hangi gün, sözlerden hangi söz ve aylardan hangi ay sana daha sevgilidir? dedi.

Hak Taâlâ:

— Bana günlerden Cuma günü sevgilidir. Zira o gün kullarımın günahını affederim. Sözlerden (Lâilâhe illallâh) kelimesi sevgilidir. Bir kimse (Lâilâhe illallâh) dese Cehennem'den azâd ederim. Aylardan bana sevgili Ramazan ayıdır. Zira o ayda kullarıma mağfiret ve Rahmetle nazar ederim, buyurdu.

Zehret'ür-Riyâd'da nakledildiğine göre Hz. Câfer Sâdık şöyle demiştir:

— Adem (A.S.) ile Havvâ Cennette oturmakta idiler. Hak Taâla Cebrail (A.S.)’ı gönderdi ve:

— Adem'in elini tut ve Cenneti tavaf et, buyurdu. Cebrail (A.S.) Adem'le birlikte Cenneti tavaf ettiler. Güzel bir saraya geldiler. Bir kerpici altın, bir kerpici gümüştendi. Şerefesi yeşil Zebercedden idi. O sarayda yakuttan bir taht vardı. O tahtın üzerinde nurdan bir kubbe bulunuyordu. O kubbede çok hoş bir sûret vardı. Başında nurdan bir taç, kulağında inciden iki küpe ve belinde nurdan bir kemer vardı. Adem (A.S.) onu gördü. Hayret içinde kaldı. Havva’nın güzelliğini unuttu ve:

— Ey Rabbim! Bu ne suretidir! dedi.

Hak Taâla:

— Bu Fâtıma'nın suretidir. Başındaki taç Muhammed Mustafa (S.A.V) dir. Belindeki kemer Ali’dir. İki küpe de Hasan ile Hüseyin’dir, buyurdu.

Adem (A.S.) bu kubbede beş kapı gördü. Her kapıda nurdan bir söz yazılı idi:

Birinci kapıda, Bu Muhammed'dir.

İkinci kapıda Bu Ali'dir.

Üçüncü kapıda, Bu Fâtımatüz-Zehrâ’dır.

Dördüncü kapıda, Bu Hasan'dır.

Beşinci kapıda, Bu Hüseyin’dir.

Cebrail (A.S.):

— Ey Adem! Bu isimleri sakla. Birgün bunlara muhtaç olursun, dedi.

Adem (A.S.) dünyaya indiği zaman üçyüz yıl ağladı.

Nidâ geldi ki:

— Ey Adem! Kâbe’ye bak!

Adem (A.S.) baktı ve bu beş ismin orada yazılı olduğunu gördü.

Adem (A.S.) secde etti ve:

— Ey Rabbim! Muhammed, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'in hakkı için beni yarlığa ve benim tövbemi kabûl et, diye niyazda bulundu.

Hak Taâla:

— Ey Adem! Eğer bütün zürriyetini benden dilesen, bu isimlerin hürmeti hakkı için, hepsini yarlığar idim, buyurdu.

Nakledildiğine göre Adem (A.S.) Cennetten çıktığı zaman dünyâya indi ve:

— Ey Rabbim! Beni kudret elinle yarattın. Beni Cennette oturttun. Meleklere bana secde ettirdin. Sonunda nefsime uyup emrine âsî oldum. Şimdi tövbe ediyorum, kabûl eder misin? dedi.

Hak Taâla:

— Ey Adem! yerleri ve gökleri yaratmazdan önce şöyle yazdım:

— «(Bununla beraber) Şüphesiz ki ben tövbe ve iman edenleri, iyi amel (ve hareket)de bulunanları, sonra da doğru yolda (ölünceye kadar) sebat gösterenleri elbette çok yarlığayıcıyımdır.» (54)

Bundan sonra senin günahın için (Gâffâr) ismimi mahvedeyim mi? Bil ki, seni yarlığadım. Fazlım ve rahmetimle seni Cennete koyacağım, buyurdu.

Nakledildiğine göre Hak Taâla Adem'i Cennetten çıkarınca bütün gövdesini kapkara etti. İbret için yal-

(54) Tâ-hâ Sûresi, âyet: 82.

nız tırnağı beyaz kaldı. Melekler Adem (A.S.) için ağlaştılar ve:

—Ey Rabbimiz! Adem'i kudret elinle yarattın. Havva'yı ona verdin. Cennete koydun. Melekleri ona secde ettirdin. Bu günah için yine onu Cennetten çıkardın. Ak iken kara ettin, dediler.

Hak Taâla Adem'e:

— Ayın önüçüncü, ondördüncü ve onbeşinci günü oruç tut! buyurdu.

Adem (A.S.) o günlerde oruç tuttu. Bütün gövdesi ağardı. Ondan dolayı o günlere (Eyyâm-ı Bîyz—Beyaz günler) adı verildi

Nakledildiğine, göre Adem (A.S.) Arş'a baktı ve orada (Muhammed Mustafâ) ismini yazılı gördü. Adem onu tam görmek istedi. Hak Taâla:

— Ey Adem! O gördüğün Ahirzaman'da gelir. Fakat onun nurunu gör! buyurdu.

Adem (A.S.)'ın alnında Muhammed Mustafâ'nın nuru parlayıp dururdu. O nur Adem (A.S.)'ın alnından şahadet parmağına geldi. Adem (A.S.) o nuru gördü.

Parmağını kaldırdı, şahâdet getirdi. Ondan dolayı Şahâdet parmağını kaldırmak sünnet oldu. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) bir yüzük getirdi. Adem (A.S.)'a verdi. Adem (A.S.) Şahâdet parmağına takmak istedi.

Cebrâil (A.S.)

— Onu serçe parmağına tak! dedi.

Adem (A.S.):

— O zayıftır, dedi.

Cebrâil (A.S.):

— O Şahâdet parmağıdır, Şahâdet içindir. O devlet ona yeter, dedi.

Hak Taâla:

— Ben zayıfları esirgerim. Yüzük ona gerek, buyurdu.

Ondan sonra Adem (A.S.) yüzüğü serçe parmağına geçirdi.

Nakledildiğine göre Hz, Ali (R.A.) şöyle demiştir:

— Adem (A.S.) buğdaydan yediği ve yere indiği zaman kustu ve kusmuktan ağu ağacı bitti. O ağaçtan yılan geldi yedi. O sebepten yılanın ağzında ağû oldu, kıyamete kadar gitmedi.

Nakledildiğine göre bir gün Peygamber (S.A.V.) efendimiz Hz. Ali ile Fâtıma'nın yanına geldi. Ali'nin, Fâtıma'nın başı üzerinde durduğunu gördü ve:

— Ey Allahım! Aralarını düzelt! buyurdu. Hz. Ali (R.A.):

— Ey Allahın Rasûlü (Allâhümme)'deki (M) ne (M) sidir? diye sordu.

Rasülüllah da:

— Hak Taâla Adem (A.S.)'ı yarattığı zaman ona yerini gösterdi. Adem (A.S.):

— Allahım! Beni yarlığa! dedi.

Hak Taâla hazretleri:

— Ey Adem! Dünya kadar ömrün olsa beni bu şekilde zikretsen melekler gibi zikredemezsin. Sana bir harf öğreteyim. Bütün evvellerin ve ahirlerin (gelmiş gelecek herşeyin) ismi onda bir araya gelmiştir.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Öğret, dedi.

Allah Taâla:

— Ey Adem! (Allahümme) diye duâ et ki îsm-i A'zam (Allahın en büyük ismi) budur. Zira bütün ya-

rattığım ve yaratacağım şeylerin ismi (Mim) dir, buyurdu.

Hak taâla buyurdu ki:

— Kim bir kerre (Allahümme Lek'el-Hamd = Allahım sana hamd olsun) dese, her harfine on sevâb veririm, günahlarını yarlığarım ve derecesini ulu ederim, buyurdu.

Adem (A.S.) onu işitdi, şükredip secde etti Hak taâla Adem (A.S.)'ı yarlığadı. Bir harf ile ki, Allâhümmedeki (mim) dir.

Nakledildiğine göre Atâ şöyle der:

— Hak taâla Ademi Cennetten çıkardığı zaman başı gökte, ayağı yerde idi. Meleklerin tesbihini, Allahı zikirlerini işitirdi. Ona alışmıştı. Fakat devamlı olarak ağlardı. Melekler, Adem (A.S.)'ın ağlamasından dolayı Allaha şikâyette bulundu. Ondan sonra Hak taâla Adem (A.S.)'ın boyunu altmış arşına indirdi.

Nakledildiğine göre Hak taâla hazretleri Adem (A.S.)'ı Cennetten çıkarırken dört şeyle berâber çıkardı:

1 — Asâ,
2 — İncir yaprağı,
3 — Yüzük,
4 — Ağlamak (gözyaşı).

Sonra Asâ Mûsâ (A.S.)'a ulaşıp ona mu'cize oldu. Yüzük Süleyman (A.S.)'a varıp onun mülkü kuvvet buldu. Göz yaşı âsîlere miras olup onunla rahmet buldular.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Muhammed ümmetine dört iyilik verdin, bana vermedin:

1— Benim tövbemi Kâbe'den başka yerde kabûl etmedin. Onların tövbesini her yerde kabûl ettin.

2— Benim libâsım vardı. Ne zaman ki benden hatâ sâdır oldu, libâsım gitti. Çıplak kaldım. Muhammed ümmeti, çıplak günah işlese onlara tövbe libâsını verirsin

3— Ne zaman ki, benden hatâ sâdır oldu, eşimi benden ayırdın. Dünyaya getirdin. Muhammed ümmeti günâh işlerler, yine Cennete koyarsın.

4— Hatâ sâdır olduğu için, eşimi benden ayırdın. Onların kadınlarını ayırmadın. Suçlarını affettin.

Nakledildiğine göre Havvâ yüzyirmi oğlan doğurdu. Bazıları seksen oğlan doğurdu dediler. Her biri, bir kız bir oğlan olarak ikiz doğardı.

Eb'ul-Leys tefsirinde Mukâtilden şöyle nakledilmiştir:

— Hak taâla Adem ile Havvâ'dan bin zürriyet yarattı. İlki (Kâbil) idi. Kızkardeşi (İklime) ile doğmuştu. Ondan sonra Hâbili bir kızkardeşle yarattı. Kâbile, kız kardeşini Hâbile vermesini emretti. Kâbil razı olmayıp Allaha âsî oldu. Kâbili öldürdü. İlk puta tapan Kâbil idi. Ne zaman ki Kâbil Hâbili öldürdü. Yer yedi gün kanını içmedi. Yedi günden sonra içti.

Adem (A.S.) Kâbile:

— Hani kardeşin Hâbil? diye sordu.

Kâbil:

— Bilmiyorum, dedi

Adem:

— Yer bana haber verdi ki, kardeşini öldürdün; dedi.

Kabil:

— Eğer ben öldürdüm ise kanı hani? dedi.

Bunun üzerine Hak taâla, o gündenberi kanı yeryüzüne haram kıldı. Kâbil Hâbili öldürünce Ademe son derece ayrılık düştü.

Hak taâla Adem (A.S.)'a:

— Yeri sana itaatkâr kıldım, buyurdu.

Adem (A.S.):

— Ey yer! Kabili yakala! dedi. Yer Kâbili tuttu.

Kâbil:

— Ey yer! Hak taâla hakkı için bana mühlet ver! dedi. Yer mühlet verdi.

Kâbil:

— Ey Rabbim! Benim babam sana âsî oldu. Niçin yer onu yutmadı? dedi.

Hak taâla.

— O benim bir emrimi tutmadı. Sen iki emrimi tutmadın buyurdu. Onlar:

1— Benim emrim,

2— Baban Ademin emri.

Adem (A.S.) bu sefer yine:

— Ey yer tut! dedi. Yer tekrar tuttu.

Ey Rabbim! Senin doksan dokuz ismin vardır. Eğer beni helâk edersen. Rahmân ve, Rahîm ismini ortadan kaldır, dedi.

Dehhâk (R.A.) şöyle der:

— Adem (A.S.)'ın zamanında bütün ağaçların yemişi var idi. Denizlerin suyu tatlı idi. Aslan öküze, kurt da koyuna düşman gözü ile bakmazlardı. Ne zaman ki Kâbil Habili öldürdü, yeryüzünde zelzele oldu. Bazı

ağaçlar yemiş vermez oldu. Denizlerin suyu acı oldu. Hayvanlar birbirlerine düşmân oldular. (55)

Adem (A.S.)'ın evlâtları çoğalınca, Hak taâla onu kendi çocuklarına peygamber olarak gönderdi. Adem (A.S.) onları Hakka davet etti. Hak taâla Adem (A.S.)'a on (Suhuf = İlâhî risâle) indirdi. Ondan sonra Ramazan ayında oruç tuttu. Ne zaman ki bayram oldu, Adem (A.S.):

—Ey Rabbim! Beni yarlığa. Evlâdlarımdan kim oruç tuttu ise onları da yarlığa, dedi.

Hak taâla Adem (A.S.)'ın dileğini kabûl etti.

Nakledildiğine göre Adem (A.S.), oğlu (Şît)'e beş nasihatte bulunmuş ve: «Sen de oğullarına vasiyet edersin» demiştir.

Bu nasihatler şunlardır:

1— Fâni olan dünyaya inanma. Ben ebedî olan Cennete inandım, mağrûr olup hatâ işledim.

2— Kadın sözüne uyma. Ben kadın sözüne uydum, pişman oldum.

3— Ne yaparsan sonunu düşün, ondan sonra yap. Eğer ben işin sonunu düşünse idim böyle olmazdı.

4 — Gönül her neye meylederse mâni ol. Eğer ben

(55) Kurân-ı Kerimin beyanına göre. Kabilin, Hâbili öldürmesi, bir kadın kıskançlığı yüzünden değildir. Allah Taâlâ'ya takdim edilen bir takdime (kurban) yüzündendir. Hak Taâlâ, Hâbilin kurbanını kabul etmiş, bunu kıskanan Kâbil, kardeşi Hâbili öldürmüştür. Kâbil böylece yeryüzünde ilk cinayeti, kardeşini öldürmekle işleyen insan olmuştur, Bu cinayetin teferruatı ve Hz. Adem (A.S.)'ın, bir baba olarak, hüznü uzun uzadıya Kur'ânda anlatılmıştır.

gönlümü buğday yemekten men etseydim pişman olmazdım.

5— Ne yaparsan danışıp yap. Eğer ben meleklere danışsa idim başıma böyle şeyler gelmezdi.

Hz. Vehb (R.A.) şöyle der:

—Adem (A.S.)'ın ömrü tamam olmaya yakın olunca Allah taâla Adem (A.S.)'a:

—Senin rûhunu Cuma günü alacağım, buyurdu. Sonra Adem (A.S.) ağlayarak Havvâ'nın yanına geldi.

Hz. Havvâ:

—Ey Adem! Sana ne oldu ki böyle feryad edersin? dedi. Adem (A.S.) Havvâ'ya ölüm haberini verdi.

Havvâ:

—Vah, yazık! Hak taâla dünyâ'dan hayatımızı kesti. Cennetten çıkardı. Ölünce biz nereye gideriz? diye sızlandı.

Adem (A.S.)

—Toprağa gideriz, dedi. Havvâ ağlayıp feryâd eyledi.

Adem (A.S.):

—Ey Havvâ! Ağlama! Ölüm şaraptır. Ben, sen ve oğulların o şaraptan içerler. Ey Havvâ! Ölümü sen mirâs koydun. Beni Cennetten çıkardın, dedi ve derhâl ölüm meleği gelip şu âyeti okudu:

—«Her ümmetin (mukadder) bir eceli vardır. Binâenaleyh o müddetleri gelince bir saat ne geri bırakabilirler, ne öne alabilirler.» (56)

(56) A'râf Sûresi, âyet: 34.

Bunun üzerine Adem (A.S.) öyle feryâd etti ki, eğer sesini bütün mahlûklar işitselerdi ölürlerdi.

Ondan sonra Adem (A.S.):

— Ey ölüm meleği! Oğullarınım rûhunu da böyle alır mısın? Yoksa bu, hata işlediğim için, bana mı mahsustur? dedi.

Ölüm meleği:

— Ey Adem! Hak taâla ölümü sana kolay kıldı, dedi.

Adem (A.S.) başını göğe kaldırdı ve:

— Ey Rabbim! Son nefeste can vermeyi benim mümin çocuklarıma kolay eyle! dedi.

Nakledildiğine göre Adem (A.S.)'ın ömrü dokuz yüz altmış yıl olduğu zaman, ölüm meleği rûhunu almaya geldi ve.

— Ey ölüm meleği! Acele ettin, dedi.

Cebrâil:

— Ecelin geldi, rûhunu almak gerek, dedi.

Adem (A.S.):

— Kırk yıl daha vardır, dedi.

Ölüm meleği:

— Sen onu oğlun Davud’a bağışladın, dedi.

Adem (A.S):

— Bağışlamadım, dedi.

Hak taâla şâhid gönderdi. Melekler, bağışladın, diye tanıklık ettiler.

Hak taâla. Ademi esirgeyip ve şefkat edip ömrünü bin yıl yaptı. Davud (A.S.)’ınkini de yüz yıl etti.

5 ÂDEM İLE HAVVÂ'NIN VEFATLARI

İbni Abbâs (R A.) şöyle der:

— Âdem'in ömrü tamam olunca Hak taâla Adem (A.S.)'a:

"Ecelin yaklaştı, oğlun Şît'e vasiyyet et" buyurdu

O zaman Şît dört yüz yaşında idi.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Ölüm nedir? dedi.

Hak taâla:

— Ey Adem! Ölüm, acısı ağudan acıdır. Kişinin yüzünden nuru gider, toprak onun etini ve kemiğini yer. Yine toprak olur. Ondan sonra seni ve oğullarını yine yaratırım. Sana ve onlara, amellerine göre hesap sorarım, buyurdu.

Adem (A.S.) o sözü işitti. Feryâd edip ağladı, Ondan sonra yer:

— Ey Adem! Hak taâla, benden senin toprağını alıp sonra tekrar bana göndermek için, benimle sözleşti, dedi.

İbni Abbâs (R.A.) der ki:

— Bütün peygamberler ölüm şarabını içmeğe razı olmadılar. Yalnız Muhammed Mustafâ râzı oldu. Ve:

— C. Hakka varmak ne güzeldir, dedi.

Allah taâla, ölümü Adem (A.S.)'a göstermek istedi. Bir koç şekline koyup Adem (A.S.)'a indirdi. Adem (A.S.) ölümün sûretini görünce aklı başından gidip düştü. Melekler tuttular, yüzüne âb-ı hayat (hayat suyu) serptiler. Aklı yerine geldi.

Adem (A.S.):

— Ey Rabbim! Bu ölüm yalnız benim için mi? dedi.

Hak taâla:

— Bütün mevcudât'a ölümü tattırmam gerektir. Müminlerin canı Illiyyûn'da, kâfirlerin canı ise Siccîn'-dedir, buyurdu.

Ka'bûl-Ahbâr şöyle nakleder:

— Hak taâla Azıâil'e, Adem A.S.)'a inmesini emretti. Azrâil, çok güzel ve hoş bir sûret ile geldi ki, hiç kimseye öyle güzel şekilde inmedi. Aynını Muhammed Mustafâ (S.A.V.)'e de yaptı.

Hak taâla Azrail'e:

— Ölüm şarabını al, Adem (A.S.)'a ver, içsin. Ondan sonra rûhunu kabzet, canını al diye emretti.

Ölüm meleği Adem (A.S.)'a geldi ve:

— Allahın selâmı üzerine olsun ey beşeriyetin babası! Sen beni bilir misin? dedi.

Adem (A.S.):

— Bilirim, niçin geldin? dedi.

Ölüm meleği:

— Bu şarabın hepsini iç, ondan sonra ölümü tattırayım, dedi.

Adem (A.S.):

— Ben Rabbime itaatkârım, dedi.

Ölüm meleği ölüm şarabını içirdi, Adem (A.S.) dünyâ'dan gitti. Bütün melekler toplandılar. Hak taâla Cennetten kefen verdi. Melekler onu üç defa su ile yıkadı lar, üç kefen sardılar. Şît (A.S.) Hz. Adem'in namazını kıldırdı. Yerle gök arası meleklerle doldu - taştı, Şît

otuz kerre tekbir getirdi. Beşi, beş vakit namaz oldu. Yirmi beşi ululamak içindi.

Bazıları:

— Adem (A S.)'ın kabri Serendiptedir, dediler.

Adem (A.S.) Cuma günü zevalden sonra vefat etti. Bundan sonra Havvâ kırk gün yemedi, içmedi. O da vefat etti. Bazıları: «Ademden sonra bir yıl daha yaşadı ondan sonra vefat etti, Adem (A.S.) ile aynı yere defnettiler» dediler.

— «Onun zatından başka herşey helâk olucudur» (57)

Bu zikrolunan hadiselerin hepsi tefsirlerden alınmıştır. Kitabımız, Hak taâlanın kelimelerini zikretmek içindir. Hikâyeleri beyan etmek için değildir. Ancak, yeri ve zamanı geldikçe sözü söze makamı, nizâma rabtedmek içindir.

— «Allah kimi dilerse onu doğru yola iletir.» (58)

6. ŞÎT (A.S.)IN PEYGAMBERLİĞİ

Kâbil, Hâbili öldürdüğü zaman Adem ile Havvâ kırk gün ağlaştılar. Yemediler, içmediler. Son derece mahzûn olup kederlendiler.

Hak taâla Adem (A.S.)'a:

— Ey Adem! Yeter ağladığın. Ben sana Hâbil'in benzeri bir oğlan bağışladım. O velîlerin ve peygamberlerin atası olacak.

(57) Kasas Sûresi, âyet: 88.
(58) Bakara Sûresi, âyet:142.

Sonra o Habile benzeyen oğlan doğdu. Adem (A.S.) ismini Şît koydu. Şît demek bahşiş demektir. Yani Hâbil'e karşılıktır. Şît'in yüzünde Muhammed Mustafâ'nın nûru parlamakta idi.

Ondan sonra Hak taâla Şît'i Peygamber yaptı ve Ona elli (Suhuf) indirdi.

Şît (A.S.) da kavmini Allaha dâvet etti. Nice halk ona tabi oldu. Şît (A.S.) bundan sonra bin şehir yaptı. Her şehir'e bir minâre inşâ etti. O minâreye çıkıp: (Lâilâhe illellah Muhammedün Rasûlûllah) diye seslenirdi. Şît (A.S.) yediyüz yirmi yıl yaşadı. Ondan sonra vefat etti ve yerine İdrîs (A.S.) halife oldu.

7 İDRÎS (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der:

— İdrîs (A.S.)'ın sûreti babası Şît (A.S.)'a benzer idi. Alem'de ilk önce yazıyı İdrîs (A.S.) yazdı. Zira o, yıldızlarla, hesap ve rakamlarla ve Allaha ibâdetle son derece meşgûl idi. Asıl adı (Ahnûh) idi. İlimle ve dersle çok uğraştığı için (İdrîs) denilmiştir.

Daha sonra Hak taâla İdrîs (A.S.)'a Peygamberlik verdi. Ona otuz (Suhuf) indirdi. Adem (A.S.)'ın ve Şît 'in suhufunu ona verdi.

Terzilik san'atını icâd edip kaftan - elbise dikti. Onu giydiler. Ondan önce halk dikişsiz hayvan derisi giymekte idi.

Hak taâla İdrîs (A.S.)'a:

— Dünya bir denizdir. Eğer sen bir gemi yapıp ona

binersen, bedenin zayıf düştüğü zaman kurtuluş bulursun. Eğer öyle yapmazsan o denizde boğulup helâk olursun, buyurdu.

İdrîs o sözü işitince dünyadan ve dünyâ halkından yüz çevirdi.

Sonra da Îdrîs (A.S.) Cenneti görmeyi ve ona girmeyi diledi. Bunun üzerine ibâdetini her gün artırdı. O kadar ki, yeryüzündeki halkın ibâdetince ibâdet etti. Melekler onun ibâdetine hayret ettiler. Hak taâla'dan, İdrîs'i ziyaret etmek için izin istediler. Allah izin verdi. Onu ziyârete geldiler. Ölüm meleği de insan şekline girip geldi. İdrîs (A.S.) onu görünce:

— Kimsin sen? diye sordu.

Azrâil:

— Ölüm meleği benim, dedi.

İdrîs (A.S.):

— Benim rûhumu almaya mı geldin? dedi.

Azrâil.

— Yok, bilâkis seninle sohbet etmeye geldim dedi.

İdrîs (A.S.):

— Ey ölüm meleği! Benim rûhumu almanı dilerim, dedi.

Ölüm meleği:

— Ölmekten muradın nedir? Ben Allah izin vermeden senin ruhunu almam dedi.

Hak taâla:

— Ey ölüm meleği! İdrîs'in ruhunu kabzet, canını al. Ben onun gönlündekini bilirim, buyurdu.

Ölüm meleği İdrîs'in rûhunu kabzetti. Hak taâla İdrîs (A.S.)'ı o anda tekrar diriltti. Ondan sonra Cehennemi görmeyi diledi.

Hak taâla:

— Götür İdrîs'i Cehennemi görsün! buyurdu.

İdrîs (A.S.) Cehennemi gördü. Bundan sonra Cenneti görmek istedi. Rıdvân:

— Allah'dan izin almadan olmaz, dedi.

Hak taâla Rıdvân'a:

— Ey Rıdvân! Benim kulum ne istiyor? ben biliyorum. O Cennete girsin buyurdu.

İdrîs (A.S.) Cennete girip biraz yürüdü. Oradaki bir ağaca yapıştı ve sarılıp durdu. Ölüm meleği:

— Ey İdrîs! Gel, çık dedi.

İdrîs (A.S.):

— Buradan çıkmam, dedi.

Hak taâla bir meleğe:

— Aralarında hakem ol! buyurdu.

O melek gelip:

— Ey İdrîs! Niçin çıkmıyorsun? dedi.

İdrîs (A.S.) o meleğe:

— Hak taâla; «Her can ölümü tadıcıdır» (59) buyurmuştur. Öyle ise ben ölümü taddım:

Hak taâla yine: "Sizden hiç biriniz müstesna olmamak üzere ille oraya (Cehenneme) uğrayacaktır» (60) buyurdu. Öyle ise ben Cehennemi geçtim;

Allah taâla tekrar: «Oradan bunlar çıkarılacak da değillerdir» (61) buyurdu. Öyle ise ben Cennete girdim, çıkmam diye cevap verdi.

Hak taâla meleğe.

(59) Enbiyâ Sûresi, âyet: 35.
(60) Meryem Sûresi, âyet: 71.
(61) Hicr Sûresi, âyet: 48.

— İdrîs benim sözümle Cennete girdi ve yine benim sözümle Cennetten çıkmayacaktır. Ona bir şey deme, Cennette ebediyyen kalsın, buyurdu. İdrîs Cennette ebedî olarak kaldı.

Nitekim Hak taâla hazretleri Kur'anında şöyle buyurdu:

— «Kitapda İdrîs'i de an. Çünki o çok sâdık bir peygamberdi. Biz onu pek yüce bir yere yükselttik» (62)

İşte İdrîs (A.S.)'a bu kemâlât verildi. Hepsi Allah taâla'nın yüce inayetidir. Ondan sonra kendisi de ilim, riyazât ve takvâ ile meşgul oldu. Hattâ, altı sene yemedi, içmedi, uyumadı, Hakka ibâdette bulundu.

Hasen (R.A.) şöyle nakleder:

— Hak taâla İdrîs (A.S.)'ı Cennete yüceltti. Nitekim: «Yüce bir mekân» diye buyurmuştur. Evet, Cennetten yüce makam yoktur.

Eğer:

— Rasulûllah (S.A.V.) İdrîs (A.S.)'ı Mi'râc Gecesinde dördüncü kat gökte gördü. Böyle olunca buna uygun görüş nedir? diye sorulacak olursa:

Çeşitli rivâyetler arasındaki sahih cevap şudur:

— İdrîs (A.S.) Cennettedir. İdrîs (A.S.)'a Cennetin dördüncü kat gökte veya altıncı kat gökte arz edilmesi câizdir.

Peygamber Efendimizin Mi'râc'da İdrîs (A.S.)'ı dördüncü kat gökte görmesinin sebebi de şudur:

Ruhlar mertebelerine göre Peygamberimize Mîrac gecesinde arzolundu. İdrîs (A.S.) Miraç gecesinde Pey-

(62) Meryem Sûresi, âyet: 56—57.

gamberimize dördüncü kat gökte göründü ve mertebesi orada arz olundu.

Hz. İdrîs (A.S.) dünyâ'dan Ahirete gittiği vakit üç yüz altmış yaşında idi.

8. NÛH (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Allah taâla buyurdu ki:

— «And olsun ki biz Nûh'u vaktiyle kavmine (peygamber olarak) göndermişizdir. (O, öyle demişti:) Şüphesiz ki ben sizi Allahın azabından apaçık korkutanım. Allahtan başkasına ibâdet etmeyin. Hakikat ben sizin başınıza acıklı bir günün azâbı (gelip çatması)'ndan endişe ediyorum.» (63)

Ka'bûl - Ahbâr (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla İdrîs (A.S.)'dan sonra Nûh (A.S.)'a Peygamberlik verdi. Nûh (A.S.)'da kavmini Hakka davet etti. Kavmi inkâr edip kâfir oldular. Bundan sonra Hak taâla Nûh (A.S.)'a bir gemi yapmasını Bildirdi. Nuh (A.S.) Hak taâla'ının, kavmini suya gark edip helâk edeceğini anladı. Kavminin imana gelip helâk olmamalarını diledi.

Hak taâla şöyle buyurdu:

— Ey Nuh! Benim ezel ilmimde, yeri ve gökleri yaratmazdan iki bin yıl evvel, yerde yaşayan halkın suda boğulup yok olmasına dair ilâhî takdir vardır.

(63) Hûd Sûresi. Ayet: 25—26.

Nûh (A.S.) bunu işitince kavmi için feryâd etti. Onun için adı Nûh oldu. Evvelce ismi Şakirdi.

Ondan sonra Cebrail (A.S.) kuş göğsü getirdi ve onun biçiminde bir gemi yapmasını Nûh (A.S.)'a öğretti. Nuh (A.S.) gemiyi Recep ayının ilk gününde tamamladı. Yedinci gün ocağından su çıktı. Yerden ve gökten sular fışkırmaya başladı. Bundan sonra kadın - erkek seksen kişi Nuh (A.S.) ile birlikte gemiye bindiler.

Hz. Adem (A.S.) yeryüzüne indikten iki bin iki yüz yıl sonra Tûfan oldu. Oğlu Ken'ân suda boğuldu. Üç oğlunu gemiye aldı. Bunlar:

1— Hâm,

2— Sâm,

3— Yafes idi.

Hâm gemide eşi, ile birleşti. Nuh (A.S.) ona bedduâ etti. Hak taâla onun soyunu kara (siyah) ırk yaptı. Bu çeşit siyah renkliler Hâm neslindendir.

Su içinde altı ay seyrettiler. Recep ayında girdiler, Zilhiccede karaya çıktılar. Nihayet gemi (Cûdî) dağında durdu. Gemiden bir kapı açıldı. Nuh (A.S.) oradan yeryüzüne baktı. Yerin ak olduğunu gördü.

Nuh (A.S.):

— Ey Rabbim! Bu ak şeyler nedir? diye sordu.

Hak taâla:

— Senin kavminin kemikleridir, buyurdu.

Nuh (A.S.).

— Ey Rabbim! Onlara üzüldüm, dedi.

Hz. Katâde (R.A.) Tevratta şöyle okudum, der:

— Hak taâla Nuh (A.S.)'a bir gemi yapmasını vahyetti. O geminin başı Bednos, göğsü kuş göğsü, kuyruğu da gene Bednos kuyruğu gibi idi. Nuh (A.S.), eşi ve oğul-

ları gemiye girdiler. Canlılar da, erkek - dişi ikişer ikişer gemiye bindiler. İblis eşeğin kuyruğuna yapışıp gemiye girdi. Nuh (A.S.)'ın gemisi altı ay suda yüzdü.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Geminin içi sıçanla doldu. Gemiyi deler diye korktular.

Hak taâla Nuh (A.S.)'a:

— Aslanın arkasını sığa, diye buyurdu.

Sığadı. Arslan aksırdı. Burnundan kedi düştü. Sıçanları yedi. Bu sefer de canlıların pisliğinden gemi berbat oldu. Oradakiler Nûh (A.S.)'a şikâyette bulundular.

— Duâ edip filin arkasını sığa, diye emrolundu. Sığadı. Domuz düştü. Bütün pislikleri yedi. Halk da kurtuldu.

Nakledildiğine göre Nûh (A.S.) gemide giderken bir koca adam, yaşlı bir pîr gördü. Ve:

— Kimsin sen? Seni gemiye kim koydu? diye sordu.

İblîs:

— Ben kendim girdim ki, senin ashâbının bedenleri seninle ve gönülleri benimle olsun, dedi.

Nuh (A.S.) onu tanıdı ve:

— Seni İblîs seni! dedi.

İblîs:

— Ey Nûh! Bu halkı (senin kavmini) helâk eden beş şeydir. Üçünü haber vereyim, ikisini söylemem, dedi.

Hak taâla Nûh (A.S.)'a:

— Üçüne ihtiyaç yok. Önce ikisini söylesin, buyurdu.

İblis:

— Bütün insanları o iki şeyle helâk ederim. Biri hased, diğeri de hırsdır. Ben Adem (A.S.)'a hased ettiğim için hasedle lânet'e uğradım. Hırs ile de Adem Cennetten çıktı, dedi.

Nakledildiğine göre Begavî, tefsirinde şöyle demiştir:

— Nûh (A.S) karaya çıkmak istediği zaman, gidip gelsin ve yerin durumundan haber versin diye, kargayı gönderdi.

Karga yolda giderken leş gördü. Aç idi. Onu yemeye daldı; gelmedi. Ondan sonra güvercini gönderdi. Güvercin gitti ve gördü ki, su çekilmiş. Hemen, ağzı ile zeytin yaprağını aldı, ayağı ile de balçık alıp gemiye geldi. Nûh (A.S.) kargaya bedduâ etti. Yüzü kara oldu.

Güvercine iyi duâ etti. Adem oğullarından herkese mûnîs oldu. (64)

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— O geminin üç kapısı vardı. Gemi de üç katlı idi. Üst katta insanlar, orta katta kuşlar ve diğer canlılar, en alt katta ise Arslanlarla diğer yırtıcı hayvanlar var idi.

Keşşâf'da:

— Yeryüzü su ile doldu ve gemi bu suda bir balık gibi yüzerdi, denilmiştir.

(64) Bu anlatış, Kur'ân âyetlerinin ifadeleri ile dile getirilen Nûh Tufanından farklıdır. Bir efsane havası göstermektedir. Din Tarihinde, eski Ön Asya dinlerindeki mitoloji'ye, oradan Filistine geçen ve eski Ahid'e (Tevrat'a) sinen Talmûd zihniyetine uygun bir anlatış şeklidir.

Kâzî Beyzâvi'de şöyle anlatır:

— Su kırk arşın kadardı.Kâfirler suda boğuldular. Avc bin Unuk kaldı. Su ancak onun topuğuna çıkabildi.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Avc'ın uzunluğu üçbin üçyüz otuzüç arşındı. Her parmağının uzunluğu üç arşındı. Her parmağında iki tırnağı vardı.

Avc bin Unuk'un boğulmayışının sebebi: O, Nûh (A.S.) gemi yapmak istediği vakit, Şamdan ağaç getirmiş, Nûh (A.S.) da gemiyi o ağaçlarla yapmıştı.

Hak taâla, Nûh (A.S.)'ın kavmini suda boğmak istediği vakit Nûh (A.S.)'a:

— (Bismillah) ile gemiye gir. (Er-Rahmânirrahîm) deme. Zira gark, boğma ve helâk vaktidir. (Errâhmânirrahîm) deme zamanı değildir, buyurdu.

Sonra Nûh (A.S.) ve kavmi gemiden çıktılar. İlk gün (Aşûre) günü idi. Hak taâla Nûh (A.S.)'a:

— İlk çıktığın yere köy yap, buyurdu.

Bundan sonra gemiden çıkan seksen kişi orada evler yaptılar ve o köye (Semânîn - Seksenler) köyü diye ad verdiler.

Nakledildiğine göre, Nûh (A.S.) gemiden çıktığı zaman onun bir kızı, bir eşeği ve bir de köpeği vardı. Bir kimse Nûh (A.S.)'ın kızını nikâhla almak istedi. Nûh (A.S.) vereceğini vaadetti. Bir kişi daha istedi. Ona da veririm, dedi. Ondan sonra bir başka kimse de kızını almak istediğini beyan etti. Ona da verme vaadinde bulundu Sonra da hangisine vereceğini şaşırdı ve:

— Ey Rabbim! Üçüne de vereceğimi vaadettim, dedi.

Derhal Cebrâil geldi ve:

— Allah taala sana selâm eder. Kızını köpeğini ve eşeğini bir yere kapatmanı ister ve: «Benim kudretimi görsün» buyuruyor, dedi.

Nûh (A.S.) Allahın emrine uyarak öyle yaptı. Sonra da bulundukları yerin kapısını açtı ve birbirine benzer üç kızın oturduğunu gördü. Kendi kızının hangisi olduğunu bilemedi. Üç kızı da çeyizleyip üç erkeğe verdi. Bundan sonra bazı kadınların bu hayvanlardan birine benzemeleri o vakitten kalmadır.

Tefsirciler Nuh (A.S.)'ın ömrü hakkında ihtilâf ederler.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Nûh (A.S.) gemi yaptığı vakit dörtyüz seksen yaşında idi. Gemiye girdiği vakit altıyüz yaşında idi. Kavmi suda boğulduktan, yeri su bastıktan sonra üçyüz elli yıl yaşadı. Böylece Nûh (A.S.)'ın yaşı dokuz yüz elli yıl oldu. Bazıları:

— Nûh (A.S.)'in gemisi Kâf dağındadır, derler.

Kûtül-Kulûb'da Ebu Talib-i Mekkî şu hadiseyi nakletmiştir:

— Bir gün Sehl bin Abdullah En-Nesterî huzurda bulunduğu bir sırada vecde geldi. Gayb âlemine daldı. Ayağını uzattı, Kaf dağına bastı. Nûh (A.S.)'ın gemisini orada gördü. Oradakiler:

— Bir nişan gerek, dediler. Derhal bir parça tahta ortaya geldi. Görüp inandılar. Bu haber meşhûrdur.

Nakledildiğine göre, Nûh (A.S.), ölümü yaklaştığı vakit büyük oğlu Sâm'ı çağırdı. Onu yerine halife tayin etti. Biraz sonra Azrâil geldi. Nûh (A.S.) ölüm meleğini görünce feryâd etti. Ölüm meleği:

— Ey Nûh! Bu kadar uzun ömürle dünyâ'ya doymadın mı? buyurdu.

Nûh (A.S.):

— Bu dünyâ iki kapısı olan bir eve benzer. Birinden girip birinden çıktım, deyip vefat etti.

Ondan sonra büyük oğlu Sâm ve çocukları: Yemende, Hicaz'da ve Hindistan'da yerleştiler. Yâfes ve çocukları: İrân, Türkistan ve Anadoluda yerleştiler. Hâm ve çocukları Mısırda ve Afrikada yerleştiler yeryüzü bunların çocukları ile doldu.

Bazıları:

— Nûh (A.S.)'ı Kûfe'de defnettiler, demişlerdir.

Bazı kimseler de:

— Kerkük'te defnettiler, derler.

Bir kısımları ise.

— İbrâhim (A.S.)'ın mağarasında defnettiler, demişlerdir.

Şeyh Muhammed Mağribî şöyle der:

— Bütün peygamberlerin kabirleri bilinmemektedir. Ancak İbrâhim peygamberin kabri bellidir ki, o da mağaradadır.

Peygamberimiz (S.A.V.) Medînede medfûndur.

«Bütün âlemler içinde (bizden) Nûh'a selâm» (65)

(65) Sâffât Sûresi, âyet: 79.

9. HÛD (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der:

— Hûd (A.S.) Yemende, kavmi içinde kırk sene onları dine davet etti. Onlara puta tapmanın bâtıl olduğunu söyledi.

Hak taâla Hûd (A.S.)'ı (Ad) kavmine peygamber gönderdi.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Ad (kavmine) de kardeşleri Hûd'ü (gönderdik). (66)

Onlara:

— Allah'ın verdiği rızkı yersiniz, kuvvet verdi, onunla iş görürsünüz. Size zenginlik verip uzun ömürlü kıldı. Niçin Allahın verdiği nimetlere küfredersiniz? Şimdi gelin, Allahtan başka Tanrı olmadığına ve benim onun peygamberi olduğuma tanıklık edin, dedi.

Ondan sonra Hûd. (A.S.) gidip onları imana davet etti. Onlardan bir cemaat imana geldiler, kalanları ise kâfir oldular. Hak taâla onları kuru yelle helâk etti.

Nakledildiğine göre kâfir olanlara:

Hak taâla size yeli verir ve sizi helâk eder. dedi. Onlar inanmadılar. Hak taâla o kuru yelin bekçilerine halka kadar yel çıkarmalarını ve bu halkı helâk etmelerini emretti.

Süddî (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla onlara yel gönderdi. Ne zaman ki o yel yaklaştı, develerle insanları gökle yer arasında sa-

(66) A'râf Sûresi, âyet: 65.

vurduğunu gördüler ve kaçtılar, mağaralara girdiler. Kapılarını bekittiler. Yel geldi. Onları evlerinden çıkarıp helâk etti. Ondan sonra Hak taâla kara kuşlar gönderdi. Onların leşlerini kaptılar ve denize attılar.

Onlar Tabiat'ın ilâhî yönlerini bilemedikleri için Hûd (A.S.)'ı inkâr ettiler ve bu yüzden helâk oldular.

Hûd (A.S.) yüz elli yıl yaşadı, ondan sonra bekâ yurduna göçtü. Mekke'de, İbrâhim (A.S.)'ın makamının yanına defnettiler.

Allah doğruyu söyler ve dilediğini doğru yola iletir.

10. SÂLİH (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Allah taâlâ buyurdu:

— «Semûd'a da birâderleri sâlihi (gönderdik). (67)

Ka'bûl-Ahbâr şöyle nakleder:

— Hak taâla Ad kavmini yel ile helâk edince, Semûd kavmi yeryüzünü yeniden mamûr hâle getirdi. O kadar çoğaldılar ki, on kabile oldular. Her kabile yetmiş bin kişi idi. Şam ile Hicaz arasında mağaralar yapıp içine girdiler. Sâlih peygamber kırk yaşma girdi.

Hak taâla Cebrâil (A.S.)'ı Sâlih (A.S.)'a gönderdi ve:

— Hak taâla seni peygamber yaptı. Git Semûd kavmini imana davet et. (Allahtan başka Tanrı yoktur ve Sâlih onun peygamberi ve kuludur) desinler de, buyurdu.

Sonra Cebrâil (A.S.) Salih (A.S.)'ın yanına geldi. Hak taâlanın kendisini peygamber yaptığını ve kavmine davetçi gönderdiğini bildirdi. Cennetten:

(67)) Hûd Sûresi, âyet: 61.

1 — Yeşil bir elbise,

2 — Peygamberlik yüzüğünü,

3 — Adem (A.S.)'ın Asâ'sını getirdi ve:

— Bil ki ey Sâlih! Hak taâlanın kudretini ve şaşılacak işlerini göreceksin. Öyle ki. Nûh (A.S.) zamanında bile böyle acâiplikler olmadı, dedi.

Hûd (A.S.) kavmine gelip imana dâvet etti. İnkâr ettiler ve:

— Eğer sen hak peygamber isen şu taştan bir deve çıkar. Gövdesi altından, ayakları gümüşten, başı zebercetten, gözleri yakuttan ve kuyruğu mercandan olsun Hörgücünde inciden bir kubbe bulunsun ve dört köşeli çeşitli yakutlarla süslenmiş olsun. Bu taştan bu şekilde bir deve çıkarırsan sana iman ederiz, dediler.

Sâlih (A.S.) bu sözü işitince hayretler içinde kaldı.

Cebrâil (A.S.) Sâlih (A.S.)'ın yanına gelip:

— Hak taâla şöyle buyurdu dedi: Niçin şaşırırsın? Benim gayb ilmimde şöyledir: «Bu kavim senden bu vasıfta bir deve isteyecekler.» Şanım hakkı için kırk sene önce o deveyi bu taşın içinde yarattım, durur. Hiç hayrete düşme ey Sâlih! Kavmin senden ne isterse, göz oynatacak zaman içinde, hepsini verdim.

Şüphesiz Allah herşey'e kemâliyle kadirdir.

Ondan sonra bayram günü sahrâ'ya çıktılar. Sâlih (A.S.) iki rekât namaz kıldı. Ve duâ etti.

Hak taâla duâsını kabûl etti. O taş harekete geldi. Gebe kadın inler gibi inleyip hemen bir deve çıkardı ki, istediklerinden daha güzel ve daha hoştu. Nur'dan gözleri vardı. Boynu ile kuyruğu arası yediyüz arşın idi. İki ayakları arası beşyüz arşın idi. Ayaklarının uzunluğu yüzelli arşın idi. O deve.

— Allahtan başka Tanrı yoktur ve Sâlih (AS.) Allahın peygamberidir, diye tanıklık etti.

Ondan sonra Cebrâil (A.S.) o devenin karnına vurdu. Karnından bir yavru çıktı. Anasına benziyordu. Altından, gümüşten ve inciden rengi vardı. Ondan sonra o deve:

— Ne güzel, mukaddes ve münezzeh Allah ki, beni yarattı ve beni ulu ve yüce bir nişan kıldı, dedi.

O kavmin hükümdarı o deveyi görünce tahtından kalkıp Sâlih (A S.)'ın yanına geldi ve şöyle dedi:

— Ey Semûd kavmi! Hak taâla doğru yolu gösterdikten sonra artık kör olmayın. Tanıklık ederim ki, Allahtan başka Tanrı yoktur ve Sâlih onun peygamberidir, diye iman getirdi. Onunla bir çok insan iman getirdiler. Geri kalanlar kâfir olup o deveyi öldürdüler. O yavru da kaçtı, tekrar taşın içine girdi.

Sâlih (A.S.):

— Bana önceden imana geldiğinize dâir söz verdiniz. Madem ki gelmediniz. Şimdi üç gün katlanınız. Nasıl azâb gelir görürsünüz! dedi.

Kâfirler:

— O azabın nişanı nedir? dediler.

Sâlih (A.S.):

— İlk gün yüzünüz sararacaktır.

İkinci gün kızıl olacaktır.

Üçüncü gün kara olacaktır, dedi.

Ondan sonra Hak taâla Cebrâil (A.S.)'a şöyle buyurdu:

— Semud kavmi benim nimetime karşı geldiler ve benim Tanrılığımı inkâr ettiler. Benim peygamberimi

yalanladılar. Var Cehennemin bekçisine söyle! Cehennemden ateş çıkarsın, onların üzerine saçsın ve evlerini başaşağı edip helak etsin.

O melek de onları ateş ile helâk etti.

Bazıları:

— Onlar, Cebrâil (A.S.)'ın çığlığı ile helâk oldular, demişlerdir.

Sâlih (A.S.) oradan Mekke'ye gitti. Dünyâ'da iki yüz yıl yaşadı. Ondan sonra vefat etti. Kâbede, Rûkün ile Makâm arasına da defnettiler.

11. İBRAHİM (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Tûfandan İbrahim (A.S.)'ın doğduğu güne kadar bin yüz altmış yıl geçmiş idi. Adem (A.S.)'dan İbrahim (A.S.)'a kadar üç bin üç yüz otuz yıl oldu.

Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— Allah taâla, Nûh kavmini su ile, Âd kavmini yel ile, Semûd kavmini ateşle, yahut Cebrâil'in sesi ile helâk ettikten sonra, Sâm'ın oğullarından dünyâ'ya bir kavim daha getirdi. Bu kavmin hükümdarı (Nemrûd) idi. Nemrûd Adem (A.S.)'dan sonra üç bin üç yüz otuz yedi yıl sonra âleme hükümdâr oldu. Altından bir taç yaptırdı. Dünya'da ilk taç giyen Nemrûd'dur. Halkı kendine tapmaya davet etti. Onun kâhinleri vardı. Onlar bir gün:

— Bu yıl senin şehrinde bir oğlan doğacak, senin sonun onun elinde olacak ve o bütün dini değiştirecek dediler.

Bazıları şöyle der:

— Nemrûd düşünde bir yıldızın doğduğunu gördü. O yıldız güneş ve ayın, nurunu belirsiz hale getirmekte idi. Bu düşünü müneccimlere anlattı. Onlar.

— Bir oğlan doğacak ve senin helakine sebep olacak, dediler. Bunun üzerine Nemrûd, doğacak bütün çocukların boğazlanmasını emretti. Nitekim öyle yaptılar.

Yer ve gök, ay ve güneş Hak taâla hazretlerine şikâyet ettiler ve:

— Ey Allahım! Bunları sen yarattın, senin verdiğin rızkı yerler, fakat başkasına taparlar. Ey Rabbim! Bunları helak et, dediler.

Hak taâla bunlara:

— Siz sabredin. Benim hükmüm bunlara erişecek, buyurdu.

Ondan sonra İbrâhim (A.S.)'ın babası eşi ile birleşti. Eşi gebe kaldı. Bir mağara vardı. Ona vardı. O mağara öyle bir mağaradır ki, İdris ve Nûh da o mağarada doğmuşlardı. İçinde döşek ve kandil vardı. Çocuk oyuncakları da vardı. İbrâhim'in annesi onları görüp korktu. Derhâl bir melek geldi ve:

— Korkma! Sana yoldaş olmak için geldim. Senin karnında bir çocuk var, ona hürmet etmek ve ikrâm etmek için geldim, dedi.

İbrâhim (A.S.) Cuma gecesi dünyâ'ya geldi. Ayağa kalkıp:

—Allah'dan başka Tanrı yoktur. Tekdir O. Eşi ve dengi yoktur. Mülk ve hamd ona mahsûsdur. Beni yaratan ve yardımı bana ulaşan Allah'a hamd olsun, dedi.

Hak taâla onun bu sesini, şarka—garba ve bütün hayvanlara işittirdi. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) geldi ve İbrâhim (A.S.)'ın göbeğini kesti. Kulağına ezan okudu. İbrâhim (A.S.)'ın parmaklarından çeşitli yiyecek şey-

ler aktı. Onları emerdi. Birinden su, birinden süt, birinden bal ve birinden yağ emerdi. Bir günde bir ay kadar, bir ayda da bir yıl kadar büyürdü. Onbeş ay mağarada kaldı. Bazıları onyedi yıl kaldı derler.

Bir gün anasına:

— Beni mağaradan çıkar, dedi.

Bir gece anası İbrâhim (A.S.)'ı mağaradan çıkardı, İbrahim (A.S.) mağaradan çıktı. Hak taâla yerleri ve gökleri, acâiblerini ve kendi mülk âlemini İbrâhim (A.S.)'a gösterdi.

Nitekim Hak taâla hazretleri şöyle buyurur:

— «Biz İbrâhim'e (hakikati nasıl öğretdiysek, istidlâlde bulunması ve) kesin ilme erenlerden olması için göklerin ve yerin büyük mülkünü de öylece gösteriyorduk.» (68)

Melekût âlemi, ruhlar âlemidir. Hem de gayb âlemidir. Hattâ Cennette yerini de gördü. Melekût, mülkün mübâlağasıdır, diyenler olmuştur.

Dünyâ'da iken Cennette yerini görmek İbrâhim (A.S.)'a ve Hz. Muhammed Mustafâ'ya nasip olmuştur.

Bazıları şöyle derler:

— İbrâhim (A.S.) göğe baktı, bir yıldız gördü: «Bu benim Tanrımdır» dedi. Bir zaman sonra o yıldız dolandı.

Güneş doğdu.

— Bu onlardan yeğdir, Tanrım budur, dedi. Bir zaman sonra güneş de dolandı, baktı. O zaman:

— Benim Rabbim Allah'dır, dedi.

(68) Enâm Sûresi, âyet: 75.

Bu sözlerinden dolayı İbrahim (A.S.)'a hata yok idi. Zira Allah'ı bulmak için delil aramakta idi. Sonra Hakkı kabûl etti.

Nakledildiğine göre, İbrahim (A.S.) göklerin melekûtunu gördüğü zaman, bütün Muhammed ümmetinin nurunu orada topluca gördü. Güneş ışığı gibi onların nurları vardı.

Hz. İbrâhim:

— Ey Rabbim! Bunlar kimlerdir? dedi.

Hak taâla:

— Muhammed ümmetidir, buyurdu.

İbrahim (A.S.):

— Bunların iyilikleri nedir? diye sordu.

Hak taâla:

— Benim rahmetim ve mağrifetimdir, buyurdu.

İbrâhim (A.S.) âsîlerden de bir kavim gördü ve onlara iyi duada bulunmayı diledi.

Hak taâla:

— Ey İbrâhim! Onların benim yanımda dört durumları vardır:

Ya hata edenleri, iyilik edenlere bağışlarım. Ya bazısını bazısına şefaatçi ederim.

Ya Muhammed Mustafâ onlara şefâat eder, ya da acıyanların acıyanı Hâkim-i mutlak olan ben onlara rahmet ederim, buyurdu.

Hz. İbrâhim:

— Ey Rabbim! Beni Muhammed ümmetinden kıl, diye duâ etti. Hak taâla onun duasını kabûl edip Muhammed ümmetinden eyledi.

Nakledildiğine göre, bir gün İbrâhim (A.S.) kabir-

lerin arasından geçer idi. Bir Habeşînin deve güttüğünü gördü. Son derece susamıştı. İbrahim (A S.):

— Senin yanında içmek için su var mıdır? diye sordu.

O Habeşî:

— Sütü mü, yoksa suyu mu seversin? dedi.

İbrahim (A.S):

— Suyu severim, dedi.

O Habeşî ayağını yere vurdu. Yerden çok hoş su çıktı. İbrahim (A.S.) içti ve hayretler içinde kaldı.

Hak taâla:

— Ey İbrâhim! Habeşînin bu işini neden hayretle karşılarsın? Zira onun dünyâ ve Ahirette benden başka bir muradı yoktur, buyurdu.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— İbrahim (A.S.) kırk yaşına vardığı zaman Cebrail (A.S.) onun yanına gelip şöyle dedi: Hak taâla sana selâm söyler ve şunu emreder:

— Bu sefer seni Nemrûd'a gönderiyorum. Var onunla mücâdele et. Ondan korkma. Ben seni saklarım ve onun üzerine gâlip getiririm.

İbrâhim (A.S.) Nemrûd'un kavmine geldi, onları Hakka davet etti ve:

— Neden Hakdan başkasına taparsınız? Bilirsiniz ki, Haktan başka Tanrı yoktur. Bu itibarla niçin başkasına taparsınız? dedi. Putları kırdı. Kâfirler:

— İbrahim'i ateşe atmak gerektir, dediler.

Bunun üzerine Nemrûd İbrâhim (A.S.)'ı zindana attı. Ayaklarına demirden zincir vurdular. İbrâhim (A.S.) zindanda namaz kılmak istedi. Demir zincirden dolayı kılamadı. Son derece üzüldü.

Derhâl Cebrâil (A.S.) geldi:

— Hak taâla sana selâm eder ve: Sabretsin, onu zindandan çıkaracağım ve yardım edeceğim. Onların üzerine gâlip getireceğim buyurdu, dedi.

Cebrâil (A.S.) Cennetten döşek getirdi ve:

— Ey Allah'ın Peygamberi! Sabret. Nitekim senden önceki peygamberler de sabrettiler. Fakat sana olan ilâhî kerem hiçbir peygambere olmadı, dedi. Sonra da gitti.

Bir gün Nemrûd (lânet olsun) İbrahim (A.S.)'ı ateşe atmaları için emir verdi. Bir ay odun getirdiler ve bir yere yığdılar. Hiçbir hayvan odun getirmeye razı olmadı, kaçtı. Sadece katır râzı oldu ve odun taşıdı. O sebepten dolayı katır doğurmaz olup kısır kaldı. Ondan sonra o odunu yedi gün yaktılar. Fakat İbrâhim (A.S.)'ı bu ateşe nasıl atacaklarını bilmiyorlardı. Derhâl İblîs gelip onlara mancınığı öğretti, İbrâhim (A.S.)'ı o mancınığa koyup, eli ve ayağı bağlı, ateşe attılar. Bütün yerler, gökler ve melekler feryâd edip:

— Ey Allahım! İbrahim senin kulun ve Resûlündür. Onu ateşe attılar. Yeryüzünde sana ibâdet eden kimse kalmadı, dediler.

Hak taâla:

— İbrahim benim kulum ve Halîlimdir, dostumdur. Benim ondan başka Halîlim yok ve ben onun Tanrısıyım. Onun benden başka Tanrısı yoktur. Eğer sizden yardım isterse yardım edin. Eğer benden yardım isterse ben feryâd edenlere yardım ederim, buyurdu.

Ondan sonra İbrâhim (A.S.) Hak taâla'ya yüz tuttu ve.

— Ey Rabbim! Bana yardım et, düşmanım üzerine gâlib olayım, dedi:

İbrahim (A.S.)'ı ateşe attıkları zaman su hazinedârı gelip:

— Ey İbrahim! Eğer istersen bütün ateşi söndüreyim, dedi.

Ondan sonra da yel hazinedarı gelip:

- Ey "İbrâhim! Eğer istersen ateşi havaya dağıtayım, dedi.

İbrâhim (A.S):

— Benim size ihtiyacım yok. Allah bana yeter. O ne güzel koruyucudur! dedi.

Ateş İbrâhim (A.S.)'a yakın olunca Hak taâla ateş'e:

— «Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol» buyurdu. (69)

Hz. Abdullah bin Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Eğer Hak taâla (Benden—serin ol) demeseydi İbrâhim (A.S.) sıcaktan ölürdü. Eğer (selâmen—selâmet ol) demeseydi soğuktan ölürdü.

Sûddî şöyle der:

— İbrâhim (A.S.)'ı ateşe attıkları zaman, o ateşin içinden su çıktı. Kırmızı gül ve Nergis bitti. İbrahim (A.S.) üç ay yedi gün orada kaldı. Hak taâla İbrahim (A.S.)'a bir ipek gömlek gönderdi ve:

— Ey İbrâhim! Ateşin, Hak taâla'nın dostlarını yakmayacağını anladın mı? buyurdu.

Hak taâla Cebrâil (A.S.)'ı gönderdi. Cebrâil:

— Ey İbrâhim! Sen hiç dostuna ateş ile azâb edecek bir dost gördün mü? dedi.

(89) Enbiyâ Sûresi, âyet: 69.

Zehret'ür-Rıyâd'da şöyle nakledilir:

— Nemrûd (lânet olsun) İbrâhim (A.S.)'ı ateşe attığı zaman Cebrâil gelip:

— Bana ihtiyacın var mı? diye sordu.

İbrahim (A.S.):

— Sana ihtiyacım yoktur, dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Allah taâla'dan nefsini dilesen olur, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Nefis kusurludur. Münezzeh olan Allah'dan onu istemem, dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Rûhunu iste, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Rûh emanettir. Emanet olan sey geri verilir dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Kalbini iste, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Ateşi kim yaktı? dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Nemrûd yaktı, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Ona kim yaktırdı, dedi.

Cebrâil (A.S.).

— Ulu ve herşeye hükmeden Allah, diye cevap verdi.

İbrâhim (A.S.)

— Halil râzıdır Celîl'den dedi.

Hak taâla ateşe.

— Benim Halîlime serin ol! Zira Habîbim Mu-

hammed Mustafâ İbrahim'in temiz sulbündendir, buyurdu.

Hak taâla ateşe nidâ ettiği zaman İbrahim (A.S.) ağladı ve:

— Ey Rabbim! Ben ne yaptım? Bana söylemezsin. Eğer söyleyip de ateş ile azâb etsen o bana sevgili idi, dedi.

İbrâhim (A.S.) ateşe atıldığı zaman ateş:

— Ey Allah'ın Halîli! Selâm sana, dedi.

İbrâhim (A.S.) o zaman onaltı yaşında idi. Kuşlar İbrâhim (A.S.)'ın üstünde saf tuttular. O kuşların içinde zayıf bir kuş vardı. Kendini ateşe attı. İbrahim (A.S.)'a katıldı.

Hak taâla:

— Ey Cebrâil! O zayıf kuş kendini helâk etti. O Halîlime uydu. Benim katımda bir haceti varsa vereyim, buyurdu.

Cebrâil (A.S) Sidret'ül-Müntehâdan bir anda indi. (70)

O kuşu aldı, yere koydu ve Hak taâla'nın sözlerini ona söyledi. O kuş:

— İşittim ki Hak taâla'nın bin bir ismi vardır. Yüzünü öğrendim. Dilerim ki dokuz yüzünü de öğreneyim. Böylece bin olur, dedi.

Hak taâla o kuş'a dokuz yüzünü de öğretti, bin oldu. İşte o kuş (Bülbül) idi. Bir melek geldi. İbrâhim (A.S.) ile oturdu. O gölge meleği idi.

(70) Sidret'ül-Müntehâ, yedinci kat gökte ilâhî bir makamdır. Allahın zat kapısı ve sınırıdır. Peygamber Efendimizin dışında bu sınırı geçen başka bir sevgili yaratık yoktur.

Hak taâla o meleği İbrahim (A.S.)’ın sûretinde gönderdi.

Nemrûd sarayından, İbrahim (A.S.)'ın yanında bir kişinin oturduğunu gördü ve:

— Ey İbrâhim! Senin Tanrın Ulu Tanrıdır. Ben senin kadrini gördüm. Ateşten çıkabilir misin? dedi.

İbrâhim (A.S.) derhâl ateşten çıktı. Nemrûd:

— Ey İbrâhim! Senin yanında bir kişi gördüm. Sana benziyordu. O kimdir? dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Melekdir, geldi, bana ateşte yoldaş oldu, dedi

Nemrûd:

— Ey İbrâhim! Ben senin Tanrın katındaki hürmetini gördüm. Tanrın çok büyüktür. Senin Tanrına kurban etmeyi dilerim, dedi ve dört bin öküz, kırk bin koyun boğazladı.

İbrâhim (A.S.):

— Hak taâla onu senden kabûl etmez. Bil ki kendini terk edip benim dinime girmen gerektir, dedi.

Müfessirler şöyle derler:

— Ondan sonra Nemrûd, göğe uzanan büyük bir saray yaptı. O sarayın beş mil büyüklüğü ve altı mil yüksekliği vardı.

Hak taâla bir yel verdi. Onu üç bölük etti. Bir bölüğünü denize attı. İki bölüğü orada harâb kaldı. Her bir bölüğü ayrı dilde söz söylediler.

Ondan sonra Hak taâla sinek sürülerini üzerlerine gönderdi. Etlerini yediler ve kanlarını içtiler. Hattâ

bir zayıf sinek Nemrûd'un burnuna girdi. Onu öldürdü. (71)

İbrâhim (A.S.)'ın anası imana geldi. Fakat babası gelmedi. Ondan sonra İbrâhim (A.S.) Şam diyarına geldi. Orada dört oğlu dünyâ'ya geldi.

Birisi Medyen, birisi Medâyin, birisi İsmâil ve birisi de İshâk idi.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

—İbrâhim (A.S.) doksandokuz yaşında iken İsmail doğdu. Yüz oniki yaşında iken de İshâk doğdu.

12. KABE'NİN' YAPILMASI İLE İLGİLİ BÖLÜM

Nakledildiğine göre Kabe'nin temeli var idi. İbrâhim (A.S.) Kâbe'yi o temel üzerine yaptı.

Gene rivayet edildiğine göre Hak taâla, Kâbe'nin yerine, Cennet yakutlarından bir yakut indirdi. Onun zümrüdden iki kapısı vardı. Biri doğu'ya, biri batıya açılırdı.

Hak taâla Adem (A.S.)'a:

(71) Nemrûd, Mezopotamya'da kurulmuş olan Bâbil şehrinin hükümdarıdır. Zulmü ve gaddarlığı ile meşhurdur. M.Ö. 2600 yıllarında yaşadığı kaydedilmektedir. İbrahim (A.S.)'ın Peygamberliği, Onun hükümdarlığına rastlar. Tarih kayıtlarına göre İbrahim (A.S.) Batıya göç etmiş, bir ara Mısır'a da geçerek, sonra tekrar dönmüştür. İbrani sözü de İbrahim (A.S.)'ın bu göçü ile ilgili görülmektedir. Hz. İbrahim daha sonra Mekkeye gitmiştir. Kâbenin binası, bir yapı olarak ona isnâd edilmektedir.

— Melekler Arşını tavaf ederler. İnsanlar da, onlar gibi bunu tavâf etsinler, buyurdu.

Ondan dolayı, Adem (A.S.) Hindistan'dan yayan Kâbe'ye geldi. Melekler Adem (A.S.) ile buluştular ve:

— Ey Adem! Haccın makbûl olsun. Senden bir yıl önce biz bu Beyti tavâf ettik, dediler.

Ondan sonra Nûh Tûfanı'nda Hak taâla o yakut'u yedinci kat göğe çıkardı. Adı (Beyt-i ma'mûr) idi.

Daha sonra Hak taâla İbrâhim, (A.S.)'a Kâbe'yi yapmasını emretti. Cebrâil (A.S.) ona nasıl yapması gerektiğini öğretecekti. Bunun üzerine dört dağdan taş alıp Kâbe'yi yaptılar: Biri Tür-i Sinâ, biri Tûr-i Zeytâ biri Cûdi Dağı ve diğeri de Hırâ Dağı idi. Cebrâil Hacer'ul-Esvedi getirdi.

Bazıları.

— Ebû Kubeys Dağı yarıldı. Hacer'ul-Esved içinden çıktı. Ak yakut idi. Hayız görmüş kadınlar ve müşrikler yapıştı da kapkara oldu, derler.

Bazıları da şöyle demişlerdir:

— İbrâhim (A.S.) yapar, İsmâil (A.S.) ise taş taşırdı.

Kâbe tamam olunca Hak taâla:

— Ey İbrâhim! Halkı Kâbe'yi ziyarete çağır, buyurdu.

İbrâhim (A.S.):

— Ey Allahım! Benim sesimi onlara kim işittirir? dedi.

Hak taâla:

— Senden çağırmak, benden işittirmek, buyurdu.

Fezâil-i A'mâlde belirtildiğine göre Ebû Zer (R.A.) şu rivâyeti nakletmiştir:

— Peygamber (A.S.)'dan Hak taâla'nın İbrahim (A.S.)'a şöyle buyurduğunu işittim: «Halkı Hacc'a çağır!

Bunun üzerine İbrahim (A.S.) Ebû Kubeys Dağı'-na çıktı ve:

— Ey Adem oğulları! Hak taâla Beytini ziyareti, Hacc etmeyi size farz kıldı. Gelin Hacc edin, dedi.

Hak taâla İbrahim (A.S.)'a:

— Yerleri ve gökleri yaratmazdan önce şöyle yazdım: Kim evinden Kâbe'yi ziyaret niyeti ile çıksa her adımına on iyilik veririm. On günahını bağlarım. Eğer bu yolculukta ölse. "Cennetliktir» diye hükmederim. Eğer ben onların günahlarını affedip rahmet etmeyecek olursam, onlara kim rahmet eder, buyurdu.

Hz. Ali (R.A.) şöyle der:

— İbrahim (A.S.)'dan sonra Kâbe üç defâ yıkıldı. Ondan sonra Kureyş ile Muhammed Mustafâ (S.A.V.) tekrar yaptılar. Kureyş kabilesi Hacer'ul-Esvedi kaldırıp yerine koymak istedi. Aralarında ihtilâf çıktı.

Taraflar:

— Ey Muhammed! Gel bizim aramızda hakem ol! dediler.

Muhammed (S.A.V.):

— Bir örtü getirin! dedi. Getirdiler.

Rasûlüllâh (S.A.V.):

— O taşı örtünün içine koyun! dedi. Koydular

Peygamber (S.A.V.)

— Kaldırın, dedi. Kaldırdılar. Peygamber efendimiz örtü içinden Hacer'ul-Esvedi alıp yerine koydu. Hepsi sevindiler ve gönülleri hoş oldu.

Nakledildiğine göre İbrâhim (A.S.)'a on (suhuf) indi. İbrahim (A.S.)'ın suhufunda şöyle yazılı idi:

— Asılsız söz etmemek oruçtur. İnsanlardan ümidini kesmek namazdır. Gözünü ve kulağını sakınmak ibâdettir. Arzularını terk etmek kurtuluştur. Elini serden alıkoymak sadakadır.

Nakledildiğine göre İbrahim (A.S.) ümmeti Muhammedi ve bütün insanları konuklamak istedi.

Hak taâla.

— Onları konuklamağa gücün yetmez, buyurdu.

İbrâhim (A.S.):

— Ey Allahım! Sen bütün yaratılmışları konuklamağa kâdirsin, dedi. Hak taâla İbrâhim (A.S.)'ın duâsını kabûl etti ve Cebrâil (A.S.)'a:

— Cennetten bir avuç (Kâfûr) getir, diye buyurdu. O da getirip İbrâhim (A.S.)'ın eline verdi. İbrâhim (A.S.) onu Ebû Kubeys Dağına saçtı. Bütün yeryüzüne erişti. Allah'ın izni ile tuz oldu. Bu sebepten dolayı tuz İbrâhim (A.S.)'ın ziyâfeti oldu.

Ne zaman ki İbrâhim (A.S.) yeryüzünde oturup vatan tuttu, Hak taâla onu zengin kıldı. İbrâhim (A.S.) bir ev yaptı. Ateş yaktı ve fakirlere taâm (yemek) yedirdi. Bir gün bir mecûsî (ateşe tapan bir İranlı) İbrâhim (A.S.)'a konuk oldu. İbrâhim (A.S.):

— Eğer müslüman olursan seni konukluğa alırım, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey İbrâhim! Bu ne cimriliktir ki, bir kerre yemek yedirmek için, «dinini değiştir» dersin. Ben yetmiş yıldır o kâfire rızık veririm, «müslüman ol, yoksa sana yiyecek, vermem» demedim, buyurdu.

Nakledildiğine göre Hak taâla İbrâhim (A.S.)'a şöyle buyurmuştur:

— Ben seni yarattım. Kendime Halîl, yakın dost kıldım. Nemrûd'un ateşi ile mübtelâ eyledim. Eğer seni derviş etseydim ne olurdu?

İbrâhim (A.S.):

— (Fakirlik, yoksulluk Nemrûd'un ateşinden daha şiddetli daha kötüdür,) dedi.

Hak taâla:

— Ey İbrâhim! Şanım hakkı için yerle gök arasında fakirlikten daha kötü bir şey yaratmadım, buyurdu.

Nakledildiğine göre bir gün İbrâhim (A.S.)'ın sakalı ağardı. Sebebi şu idi: İshâk (A.S.) İbrâhim (A.S.)'a benzerdi. Bir gün uyuyordu. Uyandığında saçının ve sakalının ağardığını gördü:

— Ey Rabbim! Bu nedir? dedi.

Hak taâla:

— Nûr ve Vekârdır, buyurdu.

İbrâhim (A.S.) :

— Ey Rabbim! Nûrum'u ve Vekârımı artır, dedi.

Böylece bütün sakalı bembeyaz oldu. İshâk (A.S.) ile kendi arasında fark meydana geldi.

Nakledildiğine göre İbrâhim (A.S.) hatasını andığı zaman utanır ve kalbi çarpardı.

Cebrâil (A.S.):

— Ey İbrâhim! Sen Hakkın Halîli (yakîni)sin Niçin üzülürsün? dedi.

İbrâhim (A.S.) :

— Ne zaman hatamı ansam Allah'a yakînliğimi unutuyorum, dedi.

Hak taâla:

— Ey İbrâhim! Bu ne üzüntüdür? buyurdu.

İbrâhim (A.S.).

— Ey Rabbim! Adem (A.S.)'ı kudret elinle yarattın. Ona kendi rûhundan üfledin. Meleklere emrettin, ona secde ettiler. Nihayet onu bir hata ve günah yüzünden Cennetten çıkardın, dedi.

Hak taâla :

— Ey İbrahim! Sen bilmez misin? (Şüphesiz sevgilinin işlediği suç ve günah, sevgiliye ağır gelir) buyurdu.

Saîyd bin Cûbeyr (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla İbrahim (A.S.)'ı kendisine Halîl edindiği zaman Azrâil, İbrâhim (A.S.)'a müjde vermek için Allah taâla'dan izin istedi. Hak taâla izin verdi. Azrâil İbrâhim (A.S.)'a geldi. Fakat onu evde bulamadı. Ölüm meleği eve girdi. İbrâhim (A.S.) eve geldiği zaman bir kişinin içeride oturduğunu gördü ve:

— Sana kim izin verdi de bu eve girdin? dedi.

— Evin Rabbi izin verdi, dedi.

İbrâhim (A.S.) onun ölüm meleği olduğunu anladı ve:

— Neye geldin? dedi.

Ölüm meleği:

— Sana müjde vermek için geldim. Hak taâla seni kendine (Halîl) edindi, dedi.

İbrâhim (A.S.) Allah'a hamd etti ve:

— Onun alâmeti nedir? dedi.

Ölüm meleği:

— Allah'dan ne dilersen olur, dedi.

İbrâhim (A.S.) :

— Ey Rabbim! Ölüyü diri görmek nasıl olur? Bana göster de göreyim, dedi.

Hak taâla :

— Ey İbrâhim! İnanmaz mısın? buyurdu.

Hz. İbrâhim:

— İnanırım, fakat gönlümü tatmin için görmek istiyorum, dedi.

Hak taâla:

— Bir yeşil ördek, bir ak güvercin, bir kızıl Bednos ve bir de kuzgun al. Bunları boğazla. Tüylerini yol. Birbirine karıştır. Etlerini de parça parça et, buyurdu. Hz. İbrâhim aynı şeyi yaptı ve kuşların başlarını yanında sakladı. Ondan sonra o kuşları çağırdı. Hak taâla yellere emretti. Dört türlü yel esti. O kuşların tüylerini ve parçalarını dağıttı, tekrar topladı. Kuşlar geldiler. Herbirine başını geri verdi. Uçup gittiler. Bu olanları İbrâhim (A.S.) gözü ile gördü, şaşırdı ve:

— Bildim ki, Hak taâla Aziz ve Hakimdir, dedi.

Hz. Câbir (R.A.) :

— Allah taâla İbrâhim (A.S.)'ı üç şeyden dolayı Halil eyledi, der.

1. Fakirlere ve konuklara yemek yedirdiği,
2. Selâm verdiği,
3. Gece namazı kıldığı için.

Rasûlûllâh (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

— Hak taâla İbrahim (A.S.)'a: Sen benim Halîlimsin. Halkına güzel davran. Kâfir olsa da böyle yap. Benim ilmimde şöyle tespit edilmiştir: «Kim halka iyi davranırsa Arşımızın gölgesinde olur ve onu meleklerime yakin ederim.

Nakledildiğine göre Allah taâla İbrâhim (A.S.)'ı Halil eylediği zaman melekler şöyle dediler:

— Ey Allahım! İbrâhim'in nefsi, ha'tunu, çocukları ve malı vardır. Nasıl Halil olur?

Hak taâla:

— İbrâhim'in kalbinde benim muhabbetimden başka birşey yoktur, buyurdu.

Abdullah bin Abbâs (R.A.) şöyle der:

— İbrâhim (A.S.)'ın şeriatında on haslet farz idi.

Muhammet Mustafâ (S.A.V.)'in şeriatında sünnet oldu. Beşi baştadır, beşi de bedendedir.

Başta olan beş farz şunlardır:

1. Mazmaza (Ağzı su ile yıkamak).
2. İstinşâk (Burnu su ile temizlemek).
3. Başı tıraş etmek.
4. Bıyık kesmek.
5. Mîsvâk (fırça) ile dişlerini temizlemek.

Bedende olan beş tarz da şunlardır:

1. Sünnet olmak.
2. Eteğini yülümek, traş etmek.
3. Koltuğunu yülümek.
4. Tırnağını kesmek
5. İstincâ (tahâret almak).

Ebû Hûreyre (R.A.)'den şu rivâyet nakledilmiştir:

— İbrâhim (A.S.) evvelâ kendisi sünnet oldu. Yüzyirmi yaşında idi. İlk sakalı ağaran odur. İlk defâ elbise giyen, bıyığını ve tırnağını kesen, koltuğunu ve eteğini yülüyen gene odur. Tanrı dostu, müminlerin imamı, türlü belâya uğrayan, ahdine vefa eden, ilk ayakkabı giyen, ilk kılıç vuran, ilk ateşe atılan, ilk mîsvâk kullanan, saçını ikiye ayırıp tarayan ve su ile ilk tahâret alan O'dur.

Hak taâla şöyle buyurdu:

— «Hatırlayın o zamanı ki Rabbi, İbrahim'i birtakım kelimeleriyle (emirleriyle) imtihan etmişti.» (72)

Hak taâla hazretleri İbrâhim (A.S.)'ı dokuz şey ile mübtelâ etti, denedi:

1. Güneş
2. Ay.
3. Yıldız.
4. Hıtân (sünnet).
5. Nemrûd'un ateşi.
6. İsmail'i kurban etmesi.
7. Hicret (göç).
8. Bereket.
9. Cömertlik

İbrâhim (A.S.) bunların hepsini işledi.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Yoksa Mûsâ'nın ve (Allah'dan aldığı emri ve) vazifesini tastamam ifâ eden İbrâhim'in sahîfelerinde olan (şun) lardan haberdâr mı edilmedi? (73)

Nakledildiğine göre İbrâhim (A.S.) ondan sonra Kudüs'e geldi. Orada uzun zaman kaldı. Yüz doksandört yıl ömür sürdü. Orada Ahiret'e intikal etti.

13. İBRAHİM (A.S.)'ın VEFATI

Bir gün İbrâhim (A.S.) evinin önünde oturmakta idi. Azrâil güzel bir kılık ve kıyâfetle geldi. İbrâhim (A.S.)'a selâm verdi. İbrâhim (A.S.) selâmını aldı ve:

(72) Bakara Sûresi, âyet: 124.
(73) Necm Sûresi, âyet: 36—37.

— Sen nasıl bir kimsesin? Hiç ben senin gibi gökçek bir kimse gördüğüm yok, dedi.

O şahıs:

— Ben ölüm meleğiyim, dedi.

İbrâhim (A.S.) :

— Ölümden kaçan kimselere şaşarım. Senin böyle güzel sûretin varmış, dedi.

Ölüm meleği:

— Ey Allah'ın Halîli! Peygamberlere ve Rasûllere bu şekilde gökçek sûret ile gelirim, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Ey ölüm meleği! Kâfirlere göründüğün şeklinle gözüksen de görsem? dedi. Ölüm meleği o sûretten çıkıp başka sûrete girdi. İbrâhim (A.S.) onu görünce aklı başından gitti. Az kaldı düşecekti.

İbrâhim (A.S.):

— Ey ölüm meleği! Evvelki gibi ol, dedi. Ölüm meleği evvelki gibi oldu.

Hak taâla ölüm meleğine:

— İbrâhim'in canını al, diye emretti. Bunun üzerine Ölüm meleği İbrâhim (A.S.)'a geldi. İbrahim (A.S.):

— Ey Ölüm meleği! Ben sana âşık oldum. Bugün bir ihtiyar geldi. Onun, ihtiyarlığından dolayı, aczimi gördüm. Benim rûhumu al, dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Ey Rabbim! Dostunu öldüren hiçbir dost gördün mü? dedi.

Hak taâla Cebrâil (A.S.)'a:

(Bir dost gördün mü ki dostunu görmek istemesin?) buyurdu.

İbrahim (A.S.) secde etti ve ölüm meleği rûhunu kabzetti, canını aldı. Ne zaman ki İbrâhim (A.S.) yakınlık şişesinden beraberlik şarabını içti, rûhu uçup Illiyyûn'uıı en yüce yerine gitti:

Tanrı taâla :

— Ey benim Halîlim! Ölüm şarabını nasıl içtin? Halin nasıldı, buyurdu.

İbrâhim (A.S.):

— Nemrûd beni habsetti ve ateşe attı. Ölüm şarabını ondan acı gördüm, dedi.

Hak taâla:

— Ey benim Halîlim, yakın dostum! Ölüm meleği, senin canını aldığı gibi, daha önce hiç kimsenin canını yumuşaklıkla almış değildir, buyurdu.

Bazıları:

— İbrâhim (Â.S.) ikiyüz yıl yaşadı, demişlerdir.

Eb'ul-Leys şöyle der:

— Hz. Nuh ile İbrâhim (A.S.)'ın arası bin yıldır,

Bazıları da:

—İki biri altı yüz kırk yıl yaşadı, derler.

Doğrusunu Allah bilir.

14. İSMÂİL (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Hak taâla buyurdu ki.

— «Kitapda İsmâil'i de yad et. Çünkü o, sözünde sâdıkdı, rasûl bir peygamberdi.» (74)

Acaba: «İsmâil (A.S.) doğru sözlüdür» demek ne

(74) Meryem Sûresi, âyet: 54.

demektir? Hakikat şudur ki, kalan peygamberler de doğru sözlüdür, diye sorulduğunda cevabı şudur:

— «İsmâil (A.S.)'a bu, ikrâm ve izâz içindir. Zira onun neslinden söz söyleyenlerin en sâdıkı Muhammed (S.A.V.) gelmiştir.

C. Hakkın: "O peygamberdir» buyurması şundandır:

Hak taâla hazretleri onu (cürhüm) kabilesine peygamber göndermiştir. «Haberci» denmesi de, Hak taâla'dan haber vermesinden dolayıdır. Yakınlarını namaza ve zekâta çağırdı.

Bilmek gerektir ki, İsmâil (A.S.) kitaplarda zikredilmiştir. Biz kitabımızı onlarla uzatmayalım. Fakat Kurban olan kimse hakkında ihtilâf vardır.

Bazıları:

— İsmâil'dir, derler.

Kimileri de:

— İshâk'dır, demişlerdir.

Sahih olanı İsmâil (A.S.)'ın olduğudur.

Nakledildiğine göre, İbrâhim (A.S.) bir gece düş gördü.

Düşünde:

— Oğlunu boğazla! dediler.

Sabah olunca İbrâhim (A.S.):

— Bu şeytandan mıdır, yoksa Rahmândan mıdır? diye düşündü. Ertesi gece gene aynı şeyi söylediler. Bunun üzerine Rahmândan olduğunu anladı.

Bazıları o vakit İbrâhim (A.S.)'a:

— Halîm bir oğlun doğacak, diye müjde verdiler.

Nihayet İsmail (A.S.) dünyâ'ya geldi. İbrahim (A.S.) İsmâîl (A.S.)'a:

— Ey yavrum! Düşümde seni boğazladığımı gördüm, dedi.

İsmâîl (A.S.):

— Ey Babacığım! Sana buyurulanı yap, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Ey oğlum! Haydi ip ve bıçak al da şu dağa odun kesmeye gidelim dedi.

Vaktâ ki gittiler, o dağa vardılar. İbrahim (A.S.) Hz. İsmâîl'i koyun gibi boğazlamak için yatırdı. Bu hâdise sonbaharın ortalarında oldu.

İbni Abbâs (R.A.)'ın naklettiğine göre İsmâîl (A.S.):

— Ey babacığım! Ayaklarımı bağla sana dokunmasın ve kanım sıçramasın. Böylece sevabım eksik olmasın. Hem anam görüp üzülmesin. Bıçağı iyi bile ki ölüm bana kolay olsun. Anama benden selâm söyle gömleğimi ona ver. O da görsün. Gönlü çok mahzun olmasın, dedi.

İbrahim (A.S.):

— Sen bana Allah'ın emrini yerine getirmem için gökçek yardım ediyorsun, dedi.

Ondan sonra İbrâhim (A.S.), Hz. İsmâil'in yüzünü kıbleye çevirdi. İbrâhim (A.S.) ağladı ve oğlu İsmâil'in ayaklarını iple bağladı. Sonra da bıçağı Hz. İsmâil'in boğazına koyup çaldı. Fakat kesmedi.

Sûddî:

— Hak taâla ilâhî kereminden, bir parça bakır tahtasını boğazına koydu, bıçak onun için kesmedi, der.

Bazıları:

— Muhammed Mustafâ (S.A.V.)'in, İsmail (A.S.)'ın sulbünden geleceği için bıçak kesmedi, derler.

İsmâil (A.S.) bu durumu görünce babasına:

— Benim yüzüme bakıp merhamet ettiğin için bıçak kesmiyor. Beni yüzün üzerine çevir, merhamet etme, dedi.

İbrâhim (A.S.) Hz. İsmail'i yüzü üzerine çevirdi. Bıçağı ensesine çaldı. Fakat gene kesmedi. Bir defa bıçağın yüzü döndü.

Nakledildiğine göre İbrâhim (A.S.) bıçağı Hz. İsmâil'in boğazına koyduğu zaman, İsmâil (A.S.):

— Ey baba! Ben mi cömerdim, yoksa sen mi cömerdsin? dedi.

İbrahim (A.S.).

— Ben cömerdim, oğluma kıyarım, dedi.

İsmâil (A.S.):

— Ben cömerdim. Zira senin bir oğlun daha vardır, onunla avunursun. Benim bir canım daha yok ki onunla hayat bulayım, dedi.

Hak taâla:

— Ben ikinizden de cömerdim. Ey İbrâhim! bu koçu oğlunun yerine boğazla! buyurdu.

Nakledildiğine göre İbrâhim (A.S.), oğlu İsmâil'i boğazlamak için bıçağı boğazına koyduğu zaman, Hak taâla:

— Ey meleklerim! Siz: «Adem (A.S.)'ı yaratma, yeryüzünde fesâd çıkarırlar, biz sana mutî oluruz, demiştiniz. Şimdi babasına ve oğluna bakın! Bana nasıl itaât ediyorlar, buyurdu.

Sonra gene Hak taâla:

— Ey Cebrail! Melekler o koçu omuzları üzerinde

getirsinler, İbrahim (A.S.)'a iletsinler, İsmail'in yerine kurban etsin, buyurdu.

İşte bu koç, Hâbîl'in kurban ettiği koç idi. Cennette beslenmekte idi. Hak taâla onu İbrâhim (A.S.)'a gönderdi.

Cebrâil (A.S.)

— Ey Rabbim! Bu büyük iyiliktir, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Şanım hakkı için, eğer bütün melekler onu omuzları üzerinde getirseler, gene ona karşılık olamazdılar, buyurdu.

Zira İsmâil (A.S.):

— «(Oğlu—İsmâil) dedi. Babacığım, sana verilen emir ne ise yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın.» (75)

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der:

— O vakit şeytan bir insan sûretine girdi. İsmâil (A.S.)'ın annesi Hâcer'in yanına geldi ve:

—Hâcer! İbrâhim (A.S.)'ın nereye gittiğini biliyor musun? dedi.

Hâcer:

— Odun kesmeye gittiler, dedi.

Şeytân:

— Vallahi İsmail'i boğazlamaya gitti, dedi.

Hâcer:

— İbrâhim (A.S.) merhametli bir kimsedir, onu esirger. Sen yalan söylüyorsun, dedi.

Şeytân:

(75) Sâffât Suresi, âyet: 102.

— Hak taâla düşünde ona İsmail'i boğazlamasını emretmiş, dedi.

Hâcer:

— Eğer Hak taâla buyurdu ise İbrâhim (A.S.) doğruya ulaşmış ve Hakka boyun eğmiştir, dedi.

Bunun üzerine Şeytan yüz bulamayıp Hâcer'in yanından gitti. İsmâil (A.S.)'a geldi ve:

— Ey çocuk! Baban nereye gidiyor, biliyor musun? dedi.

İsmâil (A.S.):

— Odun kesmeye gidiyor, dedi.

Şeytân:

— Yok! Vallâhi bil ki seni boğazlamaya gidiyor, dedi.

İsmâil (A.S.):

— Niçin böyle yapar? dedi.

Şeytân:

— İbrâhim (A.S.) düşünde, Allahın, seni kurban etmesini, boğazlamasını emrettiğini zannediyor, dedi.

İsmâil (A.S.):

— Yapsın! Zira emrolundu, Ben Allah taâla'ya muti ve mahkûmum, dedi.

Şeytân gördü ki çâre yok. Onun yanından da gitti. İbrâhim (A.S.)'a geldi ve:

— Ey İbrâhim! Nereye gidiyorsun? dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Odun kesmeye gidiyorum, dedi.

Şeytân:

— Vallâhi ben Şeytânı gördüm. Geldi, senin düşüne girdi: «Oğlun İsmail'i boğazla» dedi, şeklinde konuştu.

İbrâhim (A.S):

— Ey Allahın düşmanı! Elbette Allahın buyurduğunu işlerim, dedi.

İbnî Abbâs (R.A.) şöyle der.

— Ne zaman ki İbrâhim (A.S.) Şeytânı kovdu, (Cemret'ül-Akabe)ye geldi. Şeytân orada da gözüktü. İbrâhim (A.S.) ona yedi taş attı. Şeytân kayboldu. (76)

Sonra Cebrâil (A.S.) ile melekler bir koç getirdiler. Cebrâil (A.S.):

— Allahü Ekber, Allahü Ekber, dedi.

İsmâil (A.S.):

— Lâilâhe illellâhüvellâhü Ekber, dedi.

İbrâhim (A.S.):

— Allâhü Ekber ve lillâhil hamd, dedi.

Bunun üzerine, o vakittenberi kurban keserken böyle tekbir almak sünnet oldu.

Ondan sonra Hak taâla:

— Ey İsmâil! Beni sınık gönüllerde iste, buyurdu. İsmâil (A.S.):

— Ey Rabbim: Sınık gönüllü kimdir? dedi.

Hak taâla:

—Gerçek dervişlerdir, buyurdu.

İsmail (A.S.) yüz otuz yıl yaşadı. Ondan sonra vefat etti.

(76) Cemret'ül—Akabe, Mekke yakınında, Minâ denilen yerde bir mahaldir. Hac eden Müslümanlar, burada şeytan taşlarlar. Bu, yukarıda anlatılan hadisenin hatırası olarak yapılan sembolik bir davranıştır.

15. İSHÂK (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Allah taâla buyurdu:

«— ... Biz de ona İshâk'ı, İshâk'ın ardından da (torunu) Yakûb'u müjdeledik.» (77)

Nakledildiğine göre, Hak taâla Cebrâil (A.S.)'ı onbir melek ile Lût kavmini helâk etmeye gönderdi. Hepsi güzel delikanlılar sûretinde idi. İbrâhim (A.S.)'a geldiler. Selâm verdiler. İbrâhim (A.S.) bunların selâmını aldı ve önlerine yiyecek getirdi. Yemediler. İbrâhim (A.S.) korktu, Hırsızlardan sandı.

Melekler:

— Korkma! Biz meleğiz. Lût kavmini helak etmeye gidiyoruz, dediler.

Sûddî şöyle der:

— Melekler yemeği yemedikleri zaman İbrâhim (A.S.): Niçin yemiyorsunuz? diye sordu.

Melekler:

— Biz bir kavimiz ki, bedelini vermeyince yemeyiz dediler.

İbrâhim (A.S.):

— Benim yemeğimin bedeli vardır, dedi.

Melekler:

— Bedeli nedir? dediler.

İbrâhim (A.S.):

— Evvelinde: «Bismillah» deyin, sonunda. «El-Hamdülillâh» deyin, yemeğin bedeli budur, dedi.

(77) Hûd Sûresi, âyet : 71.

Cebrail (A.S.) Mîkâil (A.S.)'a:

— Hak taâla'nın buna Halîlim (yakın dostum) dediği kadar vardır, dedi.

Tanrı taâla İbrahim (A.S.)'ın eşi Sâre'ye:

— Sana İshâk'ı verdim, ondan sonra da Yakûb'u verdim, diye müjdelemişti.

Sâre hâtun hayretle gülmüş ve:

— Ben ihtiyar bir kadınım, demişti.

İbrahim (A.S.) o zaman doksan yaşında idi. Başka bir görüşe göre de yüzyirmi yaşında bulunuyordu.

Müfessirler:

— Bütün peygamberler, İshâk (A.S.) neslindendir, derler. Muhammed Mustafâ (S.A.V.) İsmâil (A.S.) neslindendir.

İshâk peygamber yüzaltmış yaşında dünyâ'dan göç etti.

16. YAKÛB VE YÛSUF (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Vehb bin Münebbih (R. A.) şöyle der:

— Hak taâla İbrahim (A.S.)'ın ruhunu aldıktan sonra İsmail (A.S.) Harem-i Şerîf'de (Mekkede) ikamet etti. Ondan sonra İshâk (A.S.)'dan iki oğlan çocuk doğdu. Birinin adı (İys), birinin adı Yakûb idi. Bunlar anasının karnında çekiştiler. İys, Yakûb (A.S.)'a:

— Sen benden önce doğarsan ayaklarımı aykırı tutarım, sen, ben ve anamız helâk oluruz, ölürüz, dedi.

Yakûb (A.S.):

— Sen evvel doğ, dedi. Böylece İys önce doğdu.

Ardından Yakûb (A.S.) doğdu. Onun için (Yakûb) denildi. İys'in akabinden, ardından doğduğu için böyle dendi.

İys'in bir oğlu dünyâ'ya geldi. Adı (Rûmâ) idi, (Rûm) ondan sonra yayıldı.

Nakledildiğine göre Hak taâla Yakûb (A.S.)'ı Ken'anlılara peygamber gönderdi. Daha sonra Yakûb (A.S.)'ın on iki oğlan çocuğu doğdu.

Biri Yûsuf (A.S.) idi. Yûsuf (A.S.) on iki yaşında düş gördü. Bir Cuma gecesi gördüğü düşünde onbir yıldız, ay ve güneş kendisine secde etmekte idiler. Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Bir vakit Yûsuf babasına: Babacığım, demişti, gerçek ben rü'yada onbir yıldızla güneşi ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana secde edicilerdi.» (78)

Ömer Nesefi (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle der:

—Bir gün Şeytan ihtiyar bir adam şeklinde Yûsuf (A.S.)'ın kardeşlerine gelip: «Yûsuf (A.S.) sizin kendisine tapmanızı istiyor» dedi.

Onlar:

— Öyle yaparsak Tanrı taâla'ya ve babamıza âsi olmuş oluruz, dediler.

Şeytan:

— Sonra tövbe edersiniz, dedi.

Bir gün kardeşleri Yûsuf (A.S.)'ı kıra gidiyormuş gibi alıp götürmek için anlaştılar. Sonra Yûsuf (A.S.)'ı babalarından istediler. Babaları izin vermedi ve:

(78) Yûsuf Sûresi, âyet : 4.

— Korkarım ki, farkında olmazsınız, kurt gelip Yûsuf'u yer, dedi.

Onlar:

— Kurt Yûsuf'u nasıl yer? Biz kalabalığız. Yûsuf'u saklarız, dediler.

Yakûb (A.S.) önceden rüya gördüğü için kurt yer, demişti.

Yakûb (A.S.) rüyasında şöyle gördü:

— Yûsuf (A.S.) bir dağın üstünde dururken on kurt ona saldırıyor bir kurt Yûsuf (A.S.)'ı ötekilerden koruyordu. Orada yer yarılıyor, Yûsuf (A.S.) içine girip çıkıyordu. Onun için: «Kurt yer» demiştir.

Yakûb (A.S.):

— Ben Yûsuf'u size vermem, dedi.

Ondan sonra kardeşleri Yûsuf (A.S.)'a gelip:

— Bizimle kıra gitmek için babandan izin iste, dediler.

Bunun üzerine Yûsuf (A.S.) babasına kardeşleri ile kıra gitmek istediğini söyledi. Yakûb (A.S.) izin verdi. Şehirden üç fersah dışarıda bir kuyu vardı. Yûsuf (A.S.)'ı öldürmek için oraya gittiler. Yûsuf (A.S.)'ın kardeşlerinden biri:

— Babamız sizinle öldürmememiz için sözleşti dedi.

Ondan sonra Yûsuf (A.S.)'ı bağlayıp o kuyuya attılar. Sonra da gelip:

— Yûsuf (A.S.)'ı kurt yedi, dediler ve kanlı gömleğini Yakûb (A.S.)'a getirdiler.

Yakûb (A.S.) o gömleği görünce o kadar ağladı ki dağ—taş onunla beraber ağladı.

Nakledildiğine göre gömleğini alarak terk edip

gittikleri zaman Yûsuf (A.S.) son derece mahzûn oldu ve çok ağladı. Derhâl Cebrâil (A.S.) geldi. Cennetten, bir gömlek gelirdi ve Yûsuf (A.S.)'a giydirdi. O gömlek, Nemrûd, İbrâhim (A.S.)'ı ateşe attığı zaman, Cebrâil (A.S.)'ın getirdiği Cennet ipeklerinden yapılmış olan gömlek idi.

Nakledildiğine göre bir gün Yûsuf (A.S.)'ın atıldığı kuyunun bulunduğu yere bir kafile geldi. O kâfileden biri su çıkarmak için o kuyuya bir kova bıraktı. Yûsuf (A.S.) kovaya yapışıp dışarı çıktı. Hemen o şahıs Yûsuf (A.S.)'ı alıp kafileye getirdi. Hikâyeyi onlara anlattı. Ondan sonra kardeşleri gelip:

— Bu bizim uşağımızdır. Bizden kaçtı, dediler. Ve Yûsuf (A.S.)'ı çok az bir para ile kafile başına sattılar. O kafile başı, Mısır sultanının hazinedârı, mâliye vekili idi. O günkü Mısır Sultanı (Reyyân) idi. Onun bir vezîri vardı. Adı (Itlir) idi. O vezîr Yûsuf (A.S.)'ı ağırlığınca misk'e, ağırlığınca altuna ve ağırlığınca ipeğe satın aldı. Yûsuf (A.S.)'ı eve götürünce türlü türlü ipekten elbiseler giydirdi, vezirin eşi (Zelîhâ) idi. Yûsuf (A.S.)'ın güzelliğini gördü. Hemen ona aşık oldu.

Nakledildiğine göre İbnî Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— Yûsuf (A.S.) kırk yaşına girince Hak taâla ona peygamberlik verdi. Güzelliği ile kemâli birleşti. Bir gün (Zelîhâ) gelip Yûsuf (A.S.)'a:

— Ey Yûsuf! Ne güzel gözlerin vardır, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Öldüğümde, ilk defa gözüm yere akacaktır, dedi.

Zelîhâ:

— Ne güzel yüzün vardır, dedi.

Yusuf (A.S.):

- Kabirde kurt yiyecektir, dedi.

Zelihâ:

— Ne güzel zülfün vardır, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Bir gün olacak, kabirde toprağa dökülecek, dedi.

Zelîhâ:

— İşte ipek döşek! Gel beri oturalım. Benim teklifimi kabûl et, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Benim Cennetteki değerim eksilir, dedi.

Zelîhâ:

— Mutlakâ gelmen gerektir, dedi.

Nakledildiğine göre Zelîhâ, gönlü kendisine meyletsin diye, Yûsuf (A.S.)ın karşısında altun leğen içinde suya girmiştir.

Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

—Zelîhâ Yûsuf (A.S.)'a son derece bağlandı. Hattâ Yûsuf (A.S.)'la birlikte döşeğe girdiler.

Bazıları şöyle demiştir;

— O saatte duvar yarıldı. Yakûb (A.S.) gelip: Ey Yûsuf! Câhillerin yaptığını yapma! Peygamberler defterinde yazılmış bulunuyorsun, dedi. O da hemen döşeğin dışına çıktı.

Bazıları da şöyle der:

— Cebrâil (A.S.) Yûsuf (A.S.)'ın belinden yapıştı. Belinden şehvet koptu. Fakat dışarı çıkmadı, derler.

Kessâf'da şöyle beyân edilmiştir:

— Yakûb (A.S.)ın bütün oğullarından on ikişer oğlan doğdu. Yûsuf (A.S.)’dan on bir oğlan doğdu. Ze lîhâ’ya niyetlendiği zaman belinden şehvet eksildi. On dan dolayı bir oğlan eksik oldu. (79)

Bunları görünce Yusuf (A.S.) kapıya doğru kaçtı Zelihâ ardından koşup arkasından yakaladı, gömleğini yırttı.

Ka’bûl-Ahbâr şöyle der:

— Yûsuf (A.S.) Zelîhâ’dan kaçıp onun teklifine razı olmayınca hemen Zelîhâ eşine: «Yûsuf bana şöyle kötülük etti» der. Yûsuf (A.S.) bu sözü işitince çok üzüldü. Beşikte yatan bir çocuk vardı. Hak taâla ona dil verip şöylece konuştu:

— Eğer Yûsuf 'un ön eteği yırtılmış ise Yûsuf haklıdır, dedi.

Gördüler ki Yûsuf'un arka eteği yırtılmış.

Zelîhâ'nın erkeği:

— Bu iş Zelihâ’dandır. Ey Yûsuf affet! dedi.

Ondan sonra bu haber Mısır’a yayıldı. Hattâ onsekiz kadın Zelîhâ’nın yanına gelip:

— Senin bir kölen varmış, sen onu severmişsin, dediler. Zelihâ bu sözü işitince onların ellerine birer turunç verdi. Kesmek için birer de bıçak verdi. Sonrada Yûsuf (A.S.)’a:

(79) Kur’anın beyanına göre Yûsuf (A.S.) Zeliha'nın bütün tekliflerini reddetmiş ve efendisine hürmet ederek aslâ böyle bir vaziyete düşmemiştir. Adı geçen hadisede Yûsuf (A.S.)’ın hareket noktası Allah korkusu ve Ona sonsuz bağlılığı olmuştur. Müellif, Yûsuf (A.S.)'ın iffetini ve sebatını halka bu şekilde anlat maya çalışmıştır.

— Güzel elbiselerini giy, dedi.

Yûsuf (A.S.) da süslenip o kadınların yanına geldi, Onlar Yûsuf (A.S.)'ı görünce gözlerini ayıramadılar ve şaşkınlıklarından ellerini kestiler ve:

— Hâşâ! Bu insan değildir, belki melektir, dediler.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurur:

— «Allah'ı tenzih ederiz. Bu, bir beşer değildir. Bu, çok şerefli bir melekden başka (bir şey) değildir.» (80)

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der.

— Yûsuf (A.S.)'ın misk gibi kokusu vardı. İri gözlü, çatık kaşlı ve küçük ağızlı idi. Güldüğü zaman dişlerinden nur saçılırdı. Yûsuf (A.S.)'ın öteki güzellikleri de şöyle idi: Sokakta yürürken yüzünün nuru duvarlara vurur, güneş gibi ışık verirdi.

Derler ki:

— Güzellik ona ilâhî bir bağıştır. Âlemin yaratanı, ilâhı güzelliğinin yarısını Yûsuf (A.S.)'a, yarısını da diğer yaratılmışlara vermiştir. yüzünü gören onu melek sanırdı.

Bir gün Zelîhâ erkeğine:

— Bu çocuk benden ayrılmıyor, bunu zindana at, dedi. Efendisi Yûsuf (A.S.)'ı zindana attı. Yûsuf (A.S.)'la birlikte aynı gün iki kişiyi daha zindana attılar. O iki kişinin suçları, Mısır sultanını öldürmek istemeleri idi.

Hükümdârın bir sâkîsı, bir de ahçısı vardı. Onlara:

— Size çok para ve mal vereceğiz. Yemeğe ve şaraba ağu (zehir) katın, hükümdâra yedirin, ölsün dediler. Sâkî kendi kendine:

(80) Yûsuf Sûresi, âyet: 31.

— Ben ekmeğini yediğim kimseye bu kötülüğü yapamam, dedi.

Ahçı parayı aldı ve yemeğe zehir katıp hükümdârın önüne getirdi.

Sâkî:

— Ey Sultânım! O yemekten yeme. Zehir katılmıştır, dedi.

Ahçı:

— Sultanım! O şarab'dan içme! Zehir katılmıştır dedi.

Hükümdar Sâkîye şarabdan içmesini, ahçıya da yemekten yemesini emretti.

Sâkî şarabdan içti, fakat bir şey olmadı. Ahçı yemekten yemedi. Yemeği hayvanlara verdiler, hayvanlar öldü. Hükümdâr ikisini de zindana atılmasını emretti. Yûsuf (A.S.) ile zindanda buluştular. Gece onlar rüyâ gördüler. Sâkî şarap sıktığını, ahçı da başı üstünde ekmek taşıdığını gördü Kuşlar gelip o ekmeği, yiyorlardı.

Bunlar Yusuf (A.S.)'a:

— Bizim rüyâmızı tâbir et! dediler.

Yûsuf (A.S.) Sâkîye:

— Hükümdâr seni zindandan çıkaracak, ona şarab içireceksin, dedi.

Ahçıya da:

— Hükümdâr seni de çıkaracak, asacak. Kuşlar gelip beynini yiyecekler, dedi.

Sâkî çıkarken Yûsuf (A.S.):

— Hükümdârın yanında benden bahset. Olur ki acır, dedi. Ancak Şeytan, Yûsuf (A.S.)'ı Sâkîye unut-

turdu ve zindanda yedi sene kaldı. Cebrail (A.S.) Yûsuf (A.S.)'a gelip:

— Ey Yûsuf! Seni güzel yaratan kimdir? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Hak taâla hazretleri dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Yakûb (A.S.)'a seni kim sevdirdi? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Hak taâla diye cevap verdi:

Cebrâil (A.S.):

— Zindana kim attı? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Hak taâla dedi.

Cebrâil (A.S.)

— Hak taâla, benim nimetlerimi ve babanın vasiyetlerini unuttun. Sana bir musibet gelirse halka şikâyet etme buyuruyor dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Suçum nedir? dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Niçin sâkiye beni hükümdârın yanında an dedin? Halbuki onlar kâfirdir. Allahın nimetlerini yerler, puta taparlar. Bu itibarla senin dileğini nasıl yerine getirirler? dedi.

Yûsuf (A.S.) feryad edip.

— Ey Esirgeyen! İmdat, bana yetiş! Hz. İbrahim Hz. İsmâil ve babam Hz. Yakûb hakkı için beni esirge, bana rahmet et, diyerek çok istiğfar etti.

Hak taâla:

— Ey Yûsuf! Suçunu bağışladım, buyurdu.

Nakledildiğine göre bir gün hükümdâr (Reyyân) bir rüyâ gördü. Nil nehri kurumuştu. Yedi semiz öküzü yedi arık öküz, yedi yaş başağı yedi kuru başak yakalamıştı, Hükümdâr uykudan uyanınca tabircilerini topladı ve:

— Benim rüyâmı tâbir edin, dedi.

Tabirciler:

Bu karışık bir rüyadır, bunu tâbir edemeyiz, dediler.

Sâkî:

— Zindanda bir kişi var. o bilir, dedi ve Yûsuf (A.S.)'ın durumunu anlattı. Hükümdâr Reyyân Sâkî'yi zindana gönderdi. Sâkî zindana gelince Yûsuf (A.S.)' dan özür diledi ve önceden verdiği sözü unuttuğunu söyledi. Hükümdarın rüyasını Yûsuf (A.S.)'a anlattı.

Hz. Yûsuf (A.S.):

— Yedi sene ekin ekin, sapını koparmayın, dursun Az yeyin. Ondan sonra kıtlık olacak elinizdekini yersiniz. Sonra da ucuzluk olacak zahmetten kurtulacaksınız, dedi.

Sâkî hükümdarın huzuruna geldi. Yûsuf (A.S.)'ın tâbirini anlattı. Hükümdâr durumu anlayınca Yûsuf (A.S.)'ı zindandan çıkardı.

Hz. Yûsuf zindandan çıkınca oradakilere şöyle duâ etti:

— Allahım! Bunlara sâlihler gönlünü ver. Hem hiç bir haber bunlara gizli kalmasın.

Bundan dolayı her haberi ilk önce zindanda bulunanlar işitir ve bilir:

Ey ilâhî sırların öğrenmek isteyen kimse! Gör, ne hayret verici hikmettir bu! Yusuf (A.S.)'ın belâya ve

mihnete uğramasına sebep rüyadır. Sonra zindandan çıkmasına sebep gene rüyâ oldu.

Zindandan çıkınca Yûsuf (A.S.) hükümdârın yanına geldi. Hükümdâr ona yetmiş çeşit dille hitap etti. Yûsuf (A.S.) hepsine cevap verdi. Yûsuf (A.S.) hükümdâr Reyyân'a İmrânca (İbrânice) söz söyledi. Hükümdâr bilemedi.

Hükümdâr:

— Bu nasıl dildir? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Atam İbrâhim'in, İshâk'ın ve Yakûb'un dilidir, dedi.

Yûsuf (A.S.) bundan sonra da Arapça konuştu. Hükümdâr:

— Ey Yûsuf! Bu nasıl dildir? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Amcam İsmâil'in dilidir, dedi.

O zaman Yûsuf (A.S.) otuz yaşında idi. Hükümdâr:

— Rüyâmın tâbirini söylemeni istiyorum, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Bütün Mısır halkı gelsin, mallarını sana versinler, hâzinen zengin olur. dedi.

Hükümdâr:

— Bu mala kim nezâret edecek? dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Beni hazinedâr yap, dedi. Hükümdâr Yûsuf (A.S.)'ı hazine veziri tayin etti.

Nakedildiğine göre hükümdâr ölünce Yûsuf (A.S.) yerine tahta geçti. Mısır azîzi oldu. Bir gün at ile yoldan geçerken Zelîhâ, Yûsuf (A.S.)'ı gördü ve:

— Kendine bağlı kaldığı için Yûsuf'u azîz yapan ve nefsine uyduğu için de azîzi kul eden Allaha hamd olsun, dedi.

Ondan sonra Yûsuf (A.S.) Zelîhâ ile evlendi ve iki çocuğu dünyâ'ya geldi. Birinin adı (Efrâim), birinin adı da (Mîşâ) idi.

Yûsuf (A.S.) Zelîhâ'yı aldığı zaman Zelîhâ ihtiyar idi. Yûsuf (A.S.)'ın derdinden ağlamakta idi.

Bir gün putlarını toplayıp:

— Ey putlar! Bana Yûsuf'u verin, dedi. Çok yalvardı. Gördü ki çâre yok. Sonra yüzünü göğe kaldırıp

— Ey Allahım! Yûsuf'u bana ver, dedi.

Hak taâla derhâl Cebrâil'e emir verdi. Cebrâil geldi ve Zelîha'yı sığadı. Tekrar kızoğlan kız oldu. Bunun üzerine Yûsuf (A.S.) onu almak istedi ve aldı. Evlenince döşeğe girdiler. Yûsuf (A.S.):

— Helâllik hoş değil midir? dedi.

Zelîhâ:

— Sakın ayıplama. Sen çok güzeldin. Ben de kızoğlan kız idim. Kocam ise zayıf bünyeli idi. Onun için sana meylettim, dedi.

Nakledildiğine göre Yakûb (A.S.) durmadan:

— Yûsuf! Yûsuf! diye sızlanırdı.

Cebrâil (A.S.) geldi ve:

— Ey Yakûb! Sana ne oldu? dedi. Durmadan Yûsuf için ağlıyorsun. Hak taâla sana selâm söyler ve şöyle buyurur:

— Seni gözlerinden eden bir kimseyi anarsın. Fakat sana, gören göz vereni anmazsın. Eğer üçyüz defa Yûsuf desen, bir kerre cevâb vermez. Şayet bir defa

«Ey Allahım!» deseydin ben on sefer cevab verirdim ve Yusuf'u da sana getirirdim. Bu ne haldir ki Yûsuf'un derdinden gözlerin görmez oldu.

Yakûb (A.S.):

—Hata ettim, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Affettim, buyurdu.

Rivayete göre, bir gün Azrâil, Yakûb (A.S.)'ı ziyarete geldi. Yakûb (A.S.):

— Ey kokusu hoş ve sesi güzel melek! Neye geldin? diye sordu.

Azrail:

— Seni ziyaret etmeye geldim, dedi.

Yakûb (A.S.):

— Oğlum Yûsuf'un ruhunu kabzettin mi, aldın mı? dedi.

Azrâil:

— Yok almadım, dedi.

Yakûb (A.S.)'ın gönlü sükûn buldu. Bu sefer Mısır'da kıtlık oldu. Yûsuf (A.S.)'ın kardeşleri Mısır'a buğday satın almaya geldiler. Yûsuf (A.S.)'ı tanıyamadılar.

Yûsuf (A.S.):

— Sizden ve Yûsuf (A.S.)'dan bahsediniz, dedi. Onlar da bilgi verdiler.

Yûsuf (A.S.):

— Yakûb (A.S.) Yûsuf'dan sonra kimle avunuyor? diye sordu.

Kardeşleri:

— Bir küçük oğlu daha var, onunla avunuyor, dediler.

Yûsuf (A.S.):

— O küçük çocuğun adı nedir? dedi. Onlar:

— Bünyâmin'dir, dediler.

Yûsuf (A.S.):

— Varın o küçük çocuğu getirin, size çok ikrâmda bulunacağım, dedi.

Bunun üzerine onlar Yakub (A.S.)'ın yanına geldiler ve:

— Melik bize Bünyâmin'i getirin, daha çok size ihsanda bulunacağım dedi, dediler.

Yakûb (A.S.).

— Ben size inanmam. Bundan önce Yûsuf nasıl oldu ise, bu da onun gibi olur, dedi. And içtiler ve.

— Biz onu koruyacağız, dediler.

Yakûb (A.S.) Bünyâmin'i bunlara kattı ve:

— «Allah en hayırlı koruyucudur. O, esirgeyicilerin de esirgeyicisidir» dedi. (81)

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der:

— Yakûb (A.S.): "Allah korur» deyince Allah taâla hazretleri:

Şanım hakkı için, Yûsuf'u bana emânet ettiğinden dolayı sana kavuşturacağım ve sen onu göreceksin, buyurdu.

Yakûb (A.S.) bunları gönderirken:

— Ey çocuklarım! Hepiniz birden kapıdan girmeyin, ikişer ikişer girin diye tenbihte bulundu.

Yûsuf (A.S.)'ın kardeşleri Mısır'a varınca ikişer ikişer onun huzuruna girdiler. Bünyâmin yalnız kalıp ağladı ve:

(81) Yusuf Sûresi, âyet: 64.

— Eğer benim kardeşim sağ olsa idi ben de onunla girerdim, dedi. Sonra onları yemek yemek için içeri çağırdılar. İkişer ikişer oturdular. Yûsuf (A.S.):

— Kardeşiniz yalnız kaldı, ben de onunla beraber yiyeyim, dedi.

Yemeği yeyince onlara izin verdi, Bünyâmin'i yanında alıkoydu.

Yûsuf (A.S.):

— Adın nedir? diye sordu.

O:

— Bünyâmin, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— O kaybolmuş kardeşinin yerine sana ben arkadaş olayım, dedi.

Yûsuf (A.S.) kalktı, Bünyâmin elinden tuttu, saraya girdi ve:

— Ben senin kardeşin Yûsuf'um, dedi.

Yûsuf (A.S.) onlara buğday, çok mal ve eşya verdi. Onun kızıl bir altun tası vardı. Onu gizlice eşyanın içine koydurdu ve.

— Ey kafile! Benim altun tasım kayboldu, siz almış olabilirsiniz! dedi ve onları bırakmadı. Tas, Bünyâmin'in çuvalına konmuş idi. Evvelâ ötekilerin çuvallarını aradı, bulamadı. Sonra Bünyâmin'in çuvalını aradı, onun içinde buldu. Bunun üzerine hırsız diye Bünyâmin'i alıkoydu, diğerlerini salıverdi.

Onlar babalarına vardılar ve:

— Bünyâmin Mısır azizinin tasını çaldı, onu alıkoydular, dediler ve hikâyeyi olduğu gibi anlattılar.

Yakub (A.S.) ağladı ve çok üzüldü. Yûsuf (A.S.)'a

bir mektup yazdı ve mektubunda şöyle diyordu:

— «Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adiyle. Yakûb'-dan Mısır azizine. Allah'ın selâmı üzerine olsun: Biliniz ki belâlar bana haddinden fazla gelmiştir. Ceddim İbrahim (A.S.)'ı Nemrûd ateşe attı. Hak taâla ona ateşi serin ve selâmet eyledi. Ayrıca O, amcam İsmâil'i boğazlamak istedi. Allah bir koç gönderdi. Onu kurban ettiler. Fakat benim bir oğlum vardı. Onunla avunurdum. İşittim ki, hırsız diye tutmuş, alıkoymuşsun. Allah'a yemin ederim ki, O hırsız değildir ve benim hırsız oğlum yoktur. Bunu böyle bilesin.»

Yûsuf (A.S.)'ın kardeşleri, Yakûb (A.S.)'ın mektubuna kendisine getirdiler. Yûsuf (A.S.) mektubu görünce ağladı. Şöyle cevab yazdı:

— «Allahın selâmı üzerine olsun. Mısır azizinden. Malûm olsun ki, mektub göndermişsiniz, geldi. Halinizi bildirmişsiniz, anladım. Sabredin! Nitekim peygamberler belâlara sabrettiler. Son üçü zafer buldu. Siz de zafer bulacaksınız.»

Bu mektubu Yakûb (A.S.)'a getirdiler. Mektubu görünce gönlü hoş oldu ve rızâ içinde gönlü sükûn buldu.

Hak taâla nihâyet bunları bir yere topladı, ilâhî şerbetle tedâvî etti.

Nakledildiğine göre Yakûb (A.S.):

— Ey Allahım! Yûsuf'u ve gönlümün gülünü aldın. Onun kokusunu bana eriştir, ondan sonra bana ne gerekse yap, dedi.

Gene nakledilmiştir ki, Yakûb (A.S.) Hz. Yûsuf'dan ayrı kalınca âh edip ağladı. Cebrail (A.S.) geldi ve:

— Hak taâla bundan sonra artık Yûsuf'u anmasın! Yoksa peygamberler defterinden adını silerim buyuruyor, dedi.

Bunun üzerine Yakûb (A.S.) korktu ve sabretti.

Bir gece Yûsuf (A.S.)'ı rüyâsıında gördü ve âh edip, ağladı. Uyandığında Cebrâil (A.S.) geldi ve:

— Hak taâla hazretleri. Ey Yakûb! Rüyânda Yûsuf'un ayrılığından dolayı âh ettin, buyuruyor dedi.

Yakûb (A.S.) Yûsuf'u hiç anmamak ve ayrılık ve hasretinden dolayı âh etmemek için tövbe etti.

Nakledildiğine göre Hak taâla Yakûb (A.S.)'a:

— Ey Yakûb! Yûsuf'u senden niçin ayırdığımı biliyor musun? buyurdu.

Yakûb (A.S.):

— Yok, bilmiyorum ya Rabbi! dedi.

Hak taâla şöyle buyurdu:

— Senin sözünle ayırdım. Kardeşleri: «Kıra gidelim, Yûsuf'u bize ver» dedikleri zaman sen: «Kurt yer diye korkuyorum» dedin. Kurt'dan korktun, bana ümid bağlamadın. Eğer bana ümid bağlasan Yûsuf'u ve Bünyâmin'i ölseler dahi, bir araya getirirdim ve gözlerini gene sana verirdim.

Yakûb (A.S.) C. Hakkın bu sözlerini işitince gönlü sâkin oldu.

Bazıları da şöyle demiştir:

— Bir gün bir aç geldi. Yakûb (A.S.) ona bakmadı. Onu ikramdan mahrum bıraktı. Allah da onu Yûsuf (A.S.)'ın güzel yüzünden mahrûm etti.

Nakledildiğine göre kardeşleri Yûsuf (A.S.)'a geldikleri zaman, kendini sattıkları vakit, kardeşi Yehûdâ

tarafından yazılan kağıdı Yehûda'nın eline verdi. Ye hûda görünce yazısını tanıdı ve:

— Bu çocuğu biz sattık, dedi.

Yûsuf (A.S.):

— Zulmettiniz dedi ve hepsinin boynunu vurmak için cellâd getirmelerini emretti, getirdiler.

Kardeşleri feryâd edip ağlaştılar ve:

— Babamızı esirge. Bir oğlan için bunca zamandır ağlar. Eğer bizi öldürürsen atamız helak olur, dediler.

Yûsuf (A.S.):

— Siz Yûsuf'a ne ettiğinizi bilir misiniz? Yoksa bilmez misiniz? dedi.

Kardeşleri:

— Yoksa sen Yûsuf'musun? dediler.

Yûsuf (A.S.):

— Evet ben Yûsuf'um, Bünyâmin'de kardeşimdir. Hak taâla bize kerem kıldı. Nihayet gene buluştuk. Allah iyilik edenlerin iyiliğini boşa çıkarmaz, dedi.

Kardeşleri Yûsuf (A.S.)'dan özür dileyip:

— Allah taâla bize hükmetmen için seni seçti, muhakkak biz hata ettik, dediler.

Yûsuf (A.S.):

— Hak taâla kerem sahibidir, sizi yarlığar, dedi. Ondan sonra Hz. Yûsuf: «Babamın hâli nasıldır?» diye sordu.

Onlar:

— Senin hasretinden dolayı gözsüz oldu, dediler.

Yûsuf (A.S.):

— Benim gömleğimi babama götürün, dedi.

Bu gömlek, Cebrail'in Yûsuf (A.S.) zindanda iken

getirdiği gömlektir. Daha önce de o gömleği, ateşe atıldığı zaman, İbrâhim (A.S.)'a getirmişti.

Nakledildiğine göre sabah yeli, Yûsuf (A.S.)'ın kokusunu Hz. Yakûb'a götürmek için, Hak taâla'dan izin istedi. Allah taâla da izin verdi. Onun kokusunu sekiz günlük yoldan getirdi.

Yakûb (A.S.):

— Henüz kendinden haber gelmeden Yûsuf'un kokusu geldi, dedi.

Sonra Yûsuf A.S.)'ın kardeşleri Yâkûb (A.S.)'a geldiler. Yehûdâ geldi, Yakûb (A.S.)'a durumu bildirdi. Zira evvelce yalan kan ile Yûsuf'un gömleğini o getirmiş idi. Yine o evvel geldi.

Yûsuf (A.S.)'ın gömleğini Yakûb (A.S.) gözlerine sürünce gözler açıldı. Ondan sonra Yakûb (A.S.) yakınlarından yetmişüç kişi ile Mısır'a vardı. Yûsuf (A.S.) onları karşıladı. Babasını alıp tahta çıkardı. Yakûb (A.S.) tahta çıkınca, oğulları ile Yûsuf (A.S.)'a selâm secdesi ettiler.

Yûsuf (A.S.):

— Ey babacığım! Rüyâmın yorumu budur, dedi.

Yûsuf (A.S.)'ı secde etmek tapma secdesi değildir. Teşekkür hareketidir.

Nakledildiğine göre Yûsuf (A.S.) babasına:

— Ey babacığım! Benîm için ne çok ağladın. Bunu sen bilirdin ki Ahirette benimle buluşurdun, dedi.

Yakûb (A.S.):

— Ey Yûsuf! Dünyâ'dan imansız gidersin de Ahiretde bulaşamayız diye ağlardım, dedi.

Hz. Yûsuf babasının elinden tutup bütün hazine-

lerini gezdirdi. Yakûb (A.S.) kırk yıl Mısır'da kaldı. Ba zıları: Yirmi dört yıl kaldı, dediler.

Hasen (R.A.) şöyle der:

— Yûsuf (A.S.) kuyuya atıldığı zaman on yedi yaşında idi. Seksen yıl babasından ayrı kaldı. Bazıları: «Kırk yıl, bazıları da; «Yirmi iki yıl ayrı kaldı» derler

Sözün kısası, babasının vefâtından sonra yirmi üç yıl yaşadı. Yûsuf (A.S.)'ın bütün ömrü yüzyirmi yıl oldu. Tevratta yüzon yıl yasadı denir.

17. YAKÛB VE YÛSUF (A.S.)'IN VEFATLARI

Hak taâla buyurdu ki:

— Ey Yakûb! Mısır'dan geri git! Babanın kabrine var. Senin vefatın orada olacak.

Ondan sonra Yakûb (A.S.) Mısır'dan gitti. Kudüs'te bulunan İbrâhim ve İshâk (A.S.)'ın kabrine geldi. O vakit Yakûb (A.S.) yüzaltmış yaşında idi. Bazıları:

— Yüzkırkbeş yaşında idi, derler.

Yakûb (A.S.) Hz. İbrahim'in kabrine geldiği zaman gördü ki, melekler bir kabir üzerinde dururlar. Yakûb (A.S.) o kabrin içini gördü. Çeşitli döşekler vardı. Hz. Yakûb:

— Ey melekler! Bu kimin kabridir? diye sordu.

Onlar:

— İyi bir kulun kabridir, dediler.

Yakûb (A.S.) o kabrin içinde bazı makamlar gördü. Üzerlerinde bazı azizler yatmakta idi.

Yakûb (A.S.):

— Ey melekler! Bunlar kimlerdir? dedi.

Melekler:

— Halîl peygamberin çocuklarıdır, dediler.

Yakûb (A.S.) kabre girmek ve onlara selâm vermek istedi.

Melekler:

— Girme! dediler.

Yakûb (A.S.):

— Niçin? diye sordu.

Melekler:

— Ayrılık şarabını iç, ondan sonra gir! dediler. Yakûb (A.S.) o ayrılık ve ölüm şarabını içti, derhâl vefat etti. Melekler yudular ve Cennetten kefen getirdiler, kefenlediler. Ondan sonra namazını kıldılar. Babası İshâk Peygamberin yanına defnettiler.

Ondan sonra Yûsuf (A.S.)'ın kardeşleri kendisine geldiler, Yakûb (A.S.)'ın vefatını haber verdiler. Hz. Yûsuf çok üzüldü, çok ağladı ve;

— Ey Allahım! Bana Mısır'ın hükümdarlığını verdin. Rüyâ tabirini nasip ettin. Benim artık senden başka kimsem yok. Allahım! Benim de canımı al ve beni sâlihlerle beraber kıl, dedi.

Nakledildiğine göre, Yûsuf (A.S.)'ın yaşı yüz kırkdört yıl olunca Mısır'da vefat etti. Bazıları.

— Yüz yirmi yaşında vefat etti, derler.

Mısır halkı, mermer bir tabût içine koyup, bereketi Nil nehrine erişsin diye, Nil'in ortasına bıraktılar.

Mûsâ (A.S.) zamanı olunca Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a:

— Yûsuf (A.S.)'ın tabûtunu Nil'den çıkar, Yakûb (A.S.)'ın yanına getir ve oraya defnet, diye bildirdi.

Mûsâ (A.S.):

— Yûsuf (A.S.)'ın tabûtunu kim biliyor? diye dellâl çağırttı.

Bir kadın:

— Ben biliyorum. Fakat ben Cennete girince seninle beraber olmama razı olursan söylerim, dedi.

Mûsa (A.S.) buna râzı oldu. O kadın:

— Yûsuf (A.S.)'ın tabût'u Nil'de, işte şuradadır, dedi. Mûsâ (A.S.) emir verdi. Tabût'u bulup oradan çıkardılar. Aldılar. Kudüs'e getirdiler. Oraya gömdüler.

Ey ilâhı sırları öğrenmek isteyen kimse! Yûsuf (A.S.)'ın hikâyesi çoktur. Tefsirlerde anlatılmıştır. Zira o kıssaların en güzelidir. Onun için Hak taâla: Peygamberlerin, sâlihlerin, rüyâ tabir edenlerin, siyâset edenlerin ve bunlara benzer ne varsa hepsini bu kıssa içinde yâd etmiştir.

Mûfessirler şöyle derler:

— Hak taâla Yûsuf Süresi için (Kıssaların en güzeli) buyurmuştur. Onun için Yûsuf (A.S)'a. bazan vuslat, bazan mihnet, bazan rahat, bazan vefâ, bazan da cefâ erişti. Önce kul, sonunda ise pâdişâh oldu. Bu itibarla o, kıssaların en güzeli oldu. Güzelliğinden dolayı habse girdi. Güzel ahlâkından dolayı da tahta oturdu.

Bizim gayemiz Allahın ilâhî kelimelerini ve ibretlerini beyan etmektir.

İşin aslını Allah bilir.

18. EYYÛB (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Ka'bûl-Ahbâr şöyle der:

— Yusuf (A.S.)'dan sonra Eyyûb (A.S.) peygamber oldu. Eyyûb (A.S.) İys'in oğlunun çocuklarındandır. İys, İshâk (A.S.)'ın oğludur.

Vehb bin Münebbih (R.A.) der ki:

—Eyyûb (A.S.) Benî Rûm'dan (Anadoludan) idi. Uzun boylu, kıvırcık saçlı, güzel yüzlü, güzel ahlâklı; akıllı, güzel sözlü, yumuşak huylu ve zengin bir kimse idi. Şam'da bulunurdu.

Bir gün:

—Ey Allahım! Dünyâ böyle azâmetlidir. Acaba iyiler için hazırlanmış olan Cennet nasıldır? dedi.

Hz. Vehb devamla:

—Eyyûb (A.S.)'ın develeri, koyunları ve malı çok idi. Fakat kendi çok derviş kişi idi. Geceleri ibâdet için yatmaz ve gündüzleri oruç tutardı. Onun bir sarayı vardı. O sarayın dört kapısı vardı.

Birinden öksüzlere yemek verirdi.

Birinden gariblere yemek yedirirdi.

Birinden fakirleri doyururdu.

Birinden de dul kadınlara yemek ikrâm ederdi.

İblîs ona hased etti, fakat çâresini bulamadı. İblis bir gün göğe çıktı. Ona:

—Ey melûn! Nereye gidiyorsun? Gönlünde ne vardır? diye nidâ olundu.

İblîs:

—Yeryüzünde ne kadar halk varsa onları kendime bağladım. Fakat sana son derece bağlı kullarını azdıramadım, dedi.

Tekrâr:

—Ey melûn! Benim Eyyûb kulumu nasıl buldun? İbâdetinde hiç onun hatasını gafletini gördün mü ki onu azdırasın! diye nidâ olundu.

İblîs:

—Ey Allahım! Sen Eyyûb (A.S.)'ı hayır ile anıyorsun ve ona meleklerini gönderiyorsun. Eğer sen onu uyarırsan kabûl eder. Eğer bir rızık verirsen şükreder. Şimdi onu belâ ile sınamak gerektir. Eğer beni onun malına, çocuklarına ve koyunlarına musallat edersen seni unutur, dedi.

Yeniden şöyle nidâ olundu:

—Ey melun! Seni onu malına ve çocuklarına musallat kıldım.

İblîs, Eyyûb (A.S.)'ın evini yıktı. Hak taâla yere:

— Eyyûb (A.S.)'ın çocuklarını sakla, buyurdu.

Yer de sakladı, helâk olmadılar. Îblîs, Eyyûb (A.S.)'a gelip haber verdi. Eyyûb (A.S.) bunu duyunca secde ederek istiğfar etti. İblîs gene yerine vardı. Ona tekrar:

—Ey lânete uğramış bahtsız! Benim Eyyûb kulumu nasıl buldun? Tövbesi, istiğfarı ve ağlaması nasıldır? diye nîdâ olundu.

İblîs:

—Onun çocuklarından ve malından ne derdi var? Zira bedeni sağlamdır. Eğer beni onun bedenine musallât etseydin belki çâre bulurdum; dedi.

Hak taala:

—Gözlerinden, kulağından, dilinden ve gönlünden başka yerine seni musallat ettim, buyurdu.

Ondan sonra İblîs, Eyyûb (A.S.)'a tekrâr geldi. Onu mescidde duâ, şükür ve belâlara sabır üzerinde buldu.

Eyyûb (A.S.):

—Ey Rabbim! Şanın hakkı için, eğer bana bütün âlemlerin belâlarını musallat etsen, sabrımı ve şükrümü artırırım, diye yakarışta bulunurdu.

İblis, Eyyûb (A.S.)ın sabrını ve şükrünü işitince, ona bir şey yapmayı düşündü. Eyyûb (A.S.)'ın burnu altından üfürdü. Hemen bütün bedeni şişti. İkinci gün verem oldu. Üçüncü gün zayıfladı. Dördüncü gün kapkara oldu. Beşinci gün bedeninden sarı su aktı. Altıncı gün irin hâline geldi. Yedinci gün vucûduna kurtlar üşüştü.

Eyyûb (A.S.):

—Ey Allahım! Sağlığı bana haram kılsan ve beni kurtlara yedirsen senden şükrümü kesmem, bilâkis artırırım. Allahım! Düşmanım İblisi bana güldürme!dedi.

Nakledildiğine göre Eyyûb (A.S.) hasta olduğu zaman kavmi onu şehrin dışına çıkardı. O da köyden köye gezerdi.

Onun bir hanımı vardı. Rahîme derlerdi. Yûsuf (A.S.)'ın oğlu Efrâyim'in kızı idi. Eyyûb (A.S.)'a hizmet ederdi. Eyyûb (A.S.) kalkmak isteyince Rahîme'nin saçlarına tutunup kalkardı.

Bazan o, Eyyûb (A.S.) için birşeyler ister, dilenirdi.

Birgün İblis bir erkek kılığna girip Eyyûb (AS.)'ın kavmine geldi ve.

—Bu kadın, bir cüzzamlının eşidir. Kapınızdan onu kovun, artık gelmesin. Hem bir şey de vermeyin. Hattâ saçını kesin, ondan sonra birşeyler verin, dedi.

Bir gün Rahîme Eyyûb (A.S.) için bir şeyler istemeye geldi. Bir kadın:

—Saçını kesip bize verirsen sana bir şey veririz, dedi. Rahîme çâresiz buna razı oldu. Saçını kestiler. Ondan sonra da birşeyler verdiler.

Hemen İblis, gene bir erkek kıyafetine girdi. Eyyûb (A.S.)'a geldi ve:

—Ey Eyyûb! Eşin zina etti. Tuttular, saçlarını kestiler, dedi.

Eyyûb (A.S.):

— İyi olursam Rahîme'ye yüz değnek vurayım, dedi.

Neden sonra Rahîme geldi. Eyyûb (A.S.) saçına tutunup kalkmak istedi. Gördü ki saçını kesmişler. Bunun üzerine:

—Ey Rahîme! Bu yiyeceği sana kim verdi? diye sordu Rahîme hadiseyi anlattı. Eyyûb (A.S.):

— Ey Rahîme: İşittim ki zinâ etmişsin, onun için saçını kesmişler. And içtim ki, eğer iyi olursam sana yüz değnek vuracağım, dedi.

Rahîme:

—Ey Eyyûb! Sen iyi ol da bana yüz değnek vurursan vur, fakat ben zinâ etmedim. Allah taâla hazretleri bilir, dedi.

Eyyûb:

—Ey Allahım! Ne günah işledim ki, senden uzak düştüm. İlâhî! Beni öldür. Bana ölmek yaşamaktan yeğdir. Bana bunca belâlar ulaştı. Sen en merhametli padişahsın, dedi.

Hak taâla hazretleri şöyle buyurdu:

—Ey Eyyûb! Senin sözlerini işittim. Eğer seni bu hale müptelâ etmesem ve sen de o belâya sabretmeseydin ecir ve sevaptan sana bir şey vermezdim. Şunu da bil ki, Hani o vakit:

—Benim hâlimi Allah bilir dediği için ben Rahîme'den razıyım, o Cennetliktir.

Eyyûb (A.S.) bunu işitince rahatladı.

Ondan sonra bir gün dostları, hasta olduğu için Eyyub (A.S.)'ı kınadılar. Eyyûb (A.S.) başını göğe kaldırıp:

—Ey Allahım! Bir saat dahi olsa beni iyi et. Zira benim düşmanlarım beni kınıyorlar. Ey Rabbim! Benden yüzünü döndürme! Ben belâlardan dolayı senden yüzümü döndürmüyorum. Bütün kemiklerimin eti döküldü. Rengim değişti. Yüzüm kara oldu. Karnımdan sarı su irin akar oldu. Bana ikrâm eden kimseler bu sefer benimle alay eder oldular. Ailem benden yüz çevirdi. Eğer benim dertlerimi dağlara yükleselerdi dayanamazlardı, deyip katıla katıla ağladı.

Eyyûb (A.S.)'ın sözü bitince kara bir bulut geldi. O buluttan yıldırım ve şimşek sesi gibi on binden fazla sesle bir nidâ geldi ki, Hak taâla hazretleri şöyle buyuruyordu:

—Ey Eyyûb! Bir Ulu ben, bir ulu da sen. Gel cenk edelim. Ey Eyyûb! Hastalığını daha da artırmamı ister misin? Beni böyle kendin için bir kuvvet delili sayarmısın? Ey Eyyûb Yarattığım yerlerin ve göklerin eni ve uzunluğu ne kadardır, bilir misin? Göklerden ne kadar yağmur damlası düşer bilir misin?

Ey Eyyûb! Gökleri direksiz yarattım. Güneşi, ayı ve yıldızlan yarattım. Halkı yarattım, yine öldürdüm. Tekrar dirilteceğim. Hiç bunların nasıl olduğunu bilir misin? Aklı, Levhi ve Kûrsî'yi yarattım. Bunların nasıl olduklarını bilir misin? Gece ve gündüzün hazînelerini, Rahmet ve azâb hâzinelerini, Cennetin ululuğunu. Cehennemin derelerini, ömrünün ve rızkının ne kadar olduğunu hiç bilir misin?

Eyyûb (A.S.):

—Ey Allahım! Söylediğin her şeye kadirsin. Hiç kimse seni acze düşüremez. Hiç birşey sana gizli kal-

maz. Allahım! Belâlar beni çok âciz bıraktı. Onun için bu kadar söyledim. Şimdi İlâhî! İstiğfâr ediyorum. Beni esirge ve yarlığa, dedi.

Hak taâla şöyle buyurdu:

— Ey Eyyüb! Benim rahmetim gazabımdan çoktur. Şüphesiz senden gazabımı giderdim. Bildim ki gönlüne, benim kudret ve azâmetim hakkında, aslâ şüphe gelmemiştir. Şunu şöyle bil ki, hiç kimse benim emrimden ve bana itaat hudutlarından dışarı çıkamaz. Var kavmine söyle! Günahlarından tövbe etsinler. Yoksa üzerlerine azâb indiririm.

Zehret'ür-Riyâdda şöyle nakledilmiştir:

—Eyyûb (A.S.)'dan yiyecek et istediler. Fakat et bulamadılar. Ancak dili, gözü, kulağı ve yüreği kalmıştı. Geri kalanını kurtlar yemişlerdi. O kurdlardan biri yemek için Eyyûb (A.S.)'ın kalbine, biri de diline geldi.

Eyyûb (A.S.).

—Ey Rabbim! Bana belâlar ulaştı. Sadece dilim kaldı, onunla sana zikrediyorum. Kalbim kaldı, onunla da seni seviyorum, dedi.

Hak taâla hazretleri:

—Ey Eyyûb! Dilin benimdir. Gönlün benimdir Kurd ve belâ da benimdir. Öyle olunca bunca şikâyet nedir? buyurdu.

Eyyûb (A.S.)'da şöyle yalvardı:

—Eyyûbu (hatırla). Hani o, Rabbine: Hakikat, bana (bu) derd (gelib) çatdı. Sen esirgeyicilerin esirgeyicisin, diye niyâz etmişti.» (82)

(82) Enbiyâ Sûresi, âyet: 83.

Eyyûb (A.S.) böyle niyâz edince Hak taâla hazretleri bedenindeki kurtları giderdi. Dilini yiyen kurdu suya bıraktı. O kurdcağız sülük oldu. Kalbini yiyen kurdu da karaya bıraktı. O da arı oldu. Öyleyse insanlar ikisinden de faydalandılar.

Bazıları şöyle demişlerdir:

Eyyûb (A.S.): Ey Allahım! Garibin evi yok. Düşkünün kararı yok. Öksüzün kimsesi yok. Dul kadınların eri yok. Allahım! Ben bunlardan daha perişan oldum, Eğer ihsân edip verirsen şükrederim. Eğer azâb edersen artık fermân senindir. Allahım! Beni esirge! dedi.

Hak taâla hazretleri:

—Ey Eyyûb seni esirgedim ve yarlığadım. Aileni ve malını yine sana verdim. Bu sana verdiğim belâlar, senden sonra gelenlere ibret olsun. Bir kimseyi belâlara müptelâ kılarsam ve o kimse sabrederse onu tekrar iyi ederim ve günahlarını yarlığarım, buyurdu.

Ne zaman ki Eyyûb (A.S.)'ın belâları bitti, Hak taâla keremi ile bir sahrâda hâlini sordu ve:

—Ey sevgilim Eyyûb! Başına gelen belâlardan dolayı nasılsın? buyurdu.

Eyyûb (A.S.) bu sözü işitince öyle bir zevk ve tad buldu ki:

— Ondan büyük lezzet yok! diye karşılık verdi.

Nakledildiğine göre, bir Cuma günü öğleden sonra Cebrâil (A.S.) Hz. Eyyûb'a gelip:

— Ayağa kalk! dedi.

Eyyûb (A.S.) Allahın izni ile kalktı. Cebrâil (A.S.):

—Bu yere ayağını vur! dedi. Eyyûb (A.S.) hemen yere vurdu ve yerden iki çeşme çıktı. Biri sıcak, biri

soğuk idi. Kardan ak, baldan tatlı ve kokusu misk'den hoş ve güzeldi.

Cebrail (A.S.).

—Ey Eyyûb! Bu sudan iç ve guslet, yıkan, dedi. İçti ve gusletti. Sudan çıktığı zaman yüzü ay gibi olmuştu. Aydan da parlaktı.

Ondan sonra Cebrail (A.S.) Cennetten iki Hulle (Cennet elbisesi) ve altundan nâlin getirdi. Bir de ayva getirip Eyyûb (A.S.)'a verdi. Ayvayı yedi. Gayet güzel ve hoş idi.

Eyyûb (A.S.)'ın hastalığının ne kadar devam ettiği hususunda müfessirler ihtilâf ederler.

Hz. Enes bin Mâlik (R.A.):

— Onsekiz yıl belâ çekti, der.

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.) ise:

— Üç sene belâ çekti demiştir.

Bazıları da:

—Yedi sene, yedi ay, yedi gün, yedi saat belâ çekti. Bir yanından bir yanına dönemedi. Benî İsrâil çöplüğünde bu şekilde yattı, derler.

Ondan sonra Hak taâla:

— Ey Eyyûb! Ayağa kalk, buyurdu.

— Eyyûb (A.S.) hemen ayağa kalktı. Namaz kılıp oturdu. Biraz sonra eşi Rahîme, kapılardan kovulmuş olarak geldi. Eyyûb (A.S.)'ı yerinde bulamadı. Şaşırdı ve çok üzüldü. Orada başka güzel bir kimsenin oturduğunu gördü.

Rahime.

— Ey Allahın kulu! Hastalıklı Eyyûb ne oldu, biliyormusun? diye sordu.

Eyyûb (A.S.):

— Onu görsen tanır mısın? dedi.

Rahîme:

— Evet tanırım. Hasta olmadan sana benzerdi, dedi.

Eyyûb (A.S.) gülerek:

— Eyyûb benim, dedi.

Rahîme hemen tanıdı ve ferahladı. Eyyûb (A.S.)'ın boynuna sarılıp ağladı. Yüzünü Hz. Eyyûb'un yüzüne koydu. O kadar ağladılar ki, ayaklarının altı yaşla doldu.

Ondan sonra Cebrâil (A.S) geldi. Bir ayva getirdi ve Rahîme'ye verdi.

Rahîme de o ayvayı yedi. Eyyûb (A.S.) iyileşti. Fakat Rahîme'nin cezası hususunda kararsız kaldı. Zira, iyileşince Rahîme'ye yüz değnek vuracağım diye and içmişti.

Hak taâla hazretleri:

—Ey Eyyûb! Yüz buğday sapını bir araya topla, Rahîme'ye bir defa vur, ahdin yerine gelsin, buyurdu.

Eyyûb (A.S.) öyle yaptı, sözü yerine geldi.

Bazılarına göre, Eyyûb (A.S.)'ın malı ve oğulları tekrar yerine gelince, Hak taâla üzerine gökten altun çekirge yağdırdı. Eyyûb (A.S.) o çekirgeleri eteğine topladı.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Eyyûb! Doymadın mı? buyurdu.

Eyyûb (A.S.):

—Ey Allahım! Senin rahmetine ve bereketine kim doyar? dedi.

Böylece Eyyûb (A.S.) ikiyüz doksan sene yaşadı.

Bazıları:

—Doksan üç yıl yaşadı ondan sonra Ahirete göç etti, derler.

19. ŞUAYB (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Hak taâla hazretleri Kelâm-ı Kadîminde şöyle buyurmuştur:

—«Medyen (evlâdlarına) da kardeşleri Şuayb'ı (gönderdik). (83)

Ka’bûl-Ahbâr şöyle der:

—Ne zaman ki Medyen kavmi kâfir oldular. Hak taâla Cebrâil (A.S.)'ı Hz. Şuayb’a gönderdi.

Şuayb (A.S.)’a, aşk yolunda şube olduğu için, Şuayb dediler.

Hz. Şuayb (Milkâ)'nın oğludur. Milkâ Yüscer’in oğludur. Yüscer de İbrâhim (A.S.)’ın oğludur.

Hak taâla hazretleri Cebrâil (A.S.)’ı Hz. Şuayb'a gönderdi. Hz. Şuayb Cebrâili görünce:

— Bu Cemâl ve Kemâl ile sen kimsin? dedi.

Cebrâil (A.S.):

—Hak taâla’nın elçisiyim, sana geldim. Hak taâla sana şöyle buyuruyor, dedi: Ey Şuayb! Gönlüne nazar ettim. Seni Medyen kavmine ve başka kavme peygamber gönderdim. Onlar puta tapıyorlar. Sen onları küfürden imana davet et. Bana itaata döndür. Onları azabımla korkut. Onları puta tapmaktan men et. O kavmin beylerinin adı: (Ebîced, Hevvez, Hottî, Kelemen ve Karişat) idi. Müneccimler, bu,isimlerin tabiatına bakarak sonra husûsî sayıları ortaya koydular.

(83) A'râf Sûresi, âyet: 85.

Bazılarına göre:

—Şuayb (A.S.) Medyen kavmine elçi geldi ve onları Hakka davet etmiştir.

Bazılarına göre Şuayb (A.S.)'a «Peygamberlerin Hatîbi» derlerdi. Kavmini güzel ve hoş sözlerle dîne davet ettiği için bu isim verilmiştir. Sonra Şuayb (A.S.) kavmini imana davet etti. İmana gelmediler. İnkârları son haddine vardı.

Hak taâla hazretleri:

—Bu kavmi helâk ederim. Bunların yerlerini sana ve ashabına veririm. Sen kavminle kâfirlerin arasından çık. Benim azabıma bak. Onlara nasıl azâb ederim? buyurdu.

Sonra Şuayb (A.S.)'ın kavmi kâfirlerin arasından çıktılar.

Hak taâla hazretleri Cebrâil (A.S.)'a.

—Medyen kavminin üzerine bir gölge getir, buyurdu. Cebrâil (A.S.) getirdi. Şuayb (A.S.) onu görüp kavmine haber verdi ve:

—Üzerinize azâb iniyor; imana gelin, dedi. Şuayb (A.S.)'a inanmadılar. Şuayb (A.S.) ve ashâbı bunların arasından çıkıp gittiler.

Ondan sonra çok sıcak bir yel geldi. Bunlar kaçıp bir meşeliğe vardılar.

İbni Abbâs ve diğer müfessirler şöyle naklederler:

—Hak taâla Cehennemden bir kapı açtı. Onların üstüne ateş gönderdi. Onlar kaçıp mağaralara girdiler. Gördüler ki mağaralar dışarıdan daha sıcak, bu sefer Sahrâ'ya kaçtılar.

Allah taâla bunlara bir bulut indirdi. Onlar bu bu-

luttan azıcık ferahladılar. Hepsi oraya toplandılar. Hak taâla hazretleri bunlara bu sefer bir ateş yalığı verdi. Hepsini yaktı, helâk etti.

Bazılarına göre dört yakadan şu sesi işittiler:

—Ey Ashâb-ı Eyke! Bugün Tanrınızdan elîm azabı tadın. Zira Tanrınızın peygamberini yalanladınız. Putlarınıza da söyleyiniz! Eğer sizin tanrınız iseler gelip sizi azabtan kurtarsınlar! diyerek hepsini helâk etti. Bunu gören müminler Hak taâla'ya şükrettiler Şuayb (A.S.) kâfirlerin mallarını müminlere taksim etti.

Nakledildiğine göre Şuayb (A.S.) C. Hakkın aşkından ve şevkinden üç yüz yıl ağlamıştır. Her yüz yılda bir kerre gözsüz kalmıştır. Hak taâla ona gene göz verdi.

Şuayb (A.S.):

—Ya Rabbi! Ululuğun hakkı için, seninle benim aramda bir deniz olsa idi, benim aşkımdan ve hararetimden dolayı kurur idi, dedi.

Hak taâla Şuayb (A.S.)'a:

—Niçin ağlıyorsun? Eğer Cennet istersen vereyim, Eğer Cehennem'den korkarsan seni emin kılayım, buyurdu.

Şuayb (A.S.):

—Ey Rabbim! Ne Cennet isterim, ne de Cehennem korkusundan dolayı ağlarım? Allahım! Ben sâdece sana âşıkım, dedi.

Bunun üzerine Hak taâla:

—Sen beni böyle sevdiğin için ben de seni aynı şekilde severim ki, Musâ kelîmime senin on yıl koyunlarını güttürdüm, buyurdu.

Bagavî, tefsirinde şöyle der:

—Hak taâla Şuayb (A.S.)'a: Şanım hakkı için sana Cennette ak inciden bir saray yaptım. Dışından içi görünür. İçinden de dışı görünür. O saray Arş'a karşıdır. Onun kapısı benim Likâma, benim İlâhî cemâlimi temâşaya açılır ve ebedî olarak kapanmaz, buyurdu.

Şuayb (A.S.)'ın üçyüz yıl ömrü oldu. Ondan sonra Kâbe'ye vardı. Orada vefat etti. Rûkûn ile Makâm arasına defnettiler.

20. MİŞA OĞLU MUSA (A.S.)'İN PEYGAMBERLİĞİ

Hz. Vehb (R.A.) der ki:

—Yûsuf peygamberin iki oğlu vardı. Birinin adı Efrâyimdir. O Yûşâ peygamberin Ceddi idi. Birinin adı da Mîşâ'dır. Bu, Mûsâ (A.S.)'ın babasıdır. Yani Hz. Mûsâ Mîşâ'nın oğludur.

Hak taâla Mûsâ Peygambere şöyle buyurdu:

—Kavmine söyle! Biz sihir ve hile yapanları sevmeyiz. Eğer bana inandılarsa bana sığınsınlar. Benden yüz çeviren ve benden başkasına yüz tutanlar belâya ve fitneye hâzır olsunlar. Kim benden başkasına kulluk ederse ve benden ırak olmak isterse, ben ondan ırak olmak isterim. Ey Mûsâ! Benden ırak olanlara söyle! Benim kudretimi ansınlar. Benim emrime boyun eğmeyip karşı gelenler ecellerini beklesinler. Ölüncek ben onlara ne ettiğimi görürler.

Acaba benden nasıl emin oluyorlar da bunca günahlar işleyip hatalar ediyorlar? Ben bolca onlara veri-

rim. Onlar eğlenirler, ben yumuşak davranırım. Onlar zayıf düşerler, kuvvet veririm. Onlar yoksul olurlar, ben zengin ederim.

Benden ümidini kesmeyenleri mahrum koymam ve ümitlerine erken ulaştırırım.

Ey Mûsâ! Kötülüklerden sakınanlara söyle! Amellerine mağrûr olmasınlar. Dilersem azâb ederim, dilersem, rahmet ederim. Sakın benim rahmetimden ümid kesmesinler. Benim rahmetim onların amelinden yeğdir. Ey Mûsâ! Müminlere söyle! Çok günah işleyip kendilerini tehlikeye bırakmasınlar. Bilâkis bana tövbe edip ibâdetle meşgul olsunlar. Nefislerini eritsinler.

Ey Mûsâ! Benî İsrâil'in zenginlerine de söyle! Emirlerindekilere iyi muamele etsinler. Ben zâlimleri sevmem. Adalet etsinler. Onların adâletini ve zulmünü sorarım. Ona göre karşılık ve ceza veririm. Eğer benim de diğimi yaparlarsa, dünya ve ahirette hoş tutarım. Şayet benim dediklerimi tutmazlarsa helâk ederim.

Ey Mûsâ! Halka da söyle! Bana kendilerini idâre edenlere itaat etsinler. Yoksa dünya ve ahirette türlü türlü belâlara uğratırım. Eğer kendilerini ulu tutarlarsa hor ederim. Eğer kendilerini zayıf görürlerse çok ulu ederim. Öyle ise gece ve gündüz benim zikrimle meşgûl olsunlar. Eğer:

—Gece ve gündüz Allahı nasıl zikredelim? diye sorarlarsa şöyle söyle: Nefsinizden razı olmayın, Hak'dan razı olun. Nefsinizi, dünyayı istemekle. Allahın yanında hor etmeyin. Bilâkis Cennet isteyip Hak taâla'nın rızası ile meşgûl olun. Eğer:

—Nefsimiz ve gönlümüz arzularla meşgûldür, nasıl hareket edelim? diye sorarlarsa şöyle söyle: Hakkı çok

zikredin ve ölümü çok anın. Muhakkak ölümü hatırlamak arzuları öldürür.

Mûsâ bin Mişâ bu sözleri Benî İsrail kavmine söyleyince kabul ettiler. Ondan sonra Hak taâla Hz. Mûsâ'nın rûhunu kabzetti.

21. MÛSÂ VE HÂRÛN (A.S.)IN PEYGAMBERLİKLERİ

Allah taâla buyurdu.

—«Kitapta Mûsâyı da an. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş (bir zât) idi, Rasûl bir peygamberdi.» (84)

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

—Mısır hükümdarı Melik Reyyân ölünce yerine (Mus'ab) hükümdar oldu. Onun bir oğlu vardı. Adını (Velîd) koydular. Babası onu dülgerliğe (marangozluğa) verdi. Fakat o, bir gün ustasından habersiz kaçtı. Ondan sonra o çocuğa: (Ferre an nefsihî = kendiliğinden kaçtı) dediler. Bu münâsebetle (Firavn) diye ad koydular. Yani firavn, kaçtı demektir. Ondan sonra Firavn diye lâkabı kaldı.

Firavn, bir gün bir şahsa seyis oldu. Mısırın kapısında oturuyordu. Ölülerden dolayı yapılan merasimlerde bir şeyler ister ve alırdı.

Bir gün Mısır hükümdârının eşi öldü. Kabre defnetmeğe getirdiler. Firavn bir şeyler istedi. Verdiler, fakat durumu hükümdara bildirdiler. Hükümdar onu öldürmek istedi. Firavn, ölülerden dolayı aldığı şeyleri

(84) Meryem Sûresi, âyet: 51.

hükümdara verdi. Hükümdar da onu serbest bıraktı, onu şehre gece bekçisi yaptı ve:

— Gece kimi tutarsan öldür, diye emir verdi.

Bir gece hükümdar:

— Firavn şehri nasıl bekler? diye görmek için vezirleri ile birlikte şehirde gezmekte idi. Askerler hükümdarı yakaladılar ve Firavn'a getirdiler. Firavn hemen emir verdi, hükümdarı öldürdüler.

Firavn tahta geçip Mısır hükümdarı oldu ve emir verdi, üç yüz kürsü (taht) yaptılar. Beyler onların üzerlerine oturdular. Yüzbin kul edindi. Herbirinin atının boynunda altundan bir zincir vardı. Firavn, kulları ve bütün halk kâfir idiler. Firavn'ın yedi karış boyu ve sekiz karış sakalı vardı. Bu, İmrân oğlu Mûsâ zamanında idi.

Mûsâ iki kelimedir. Biri (Mû) dur. Su demektir. Diğeri ise (Sâ) dır. Ağaç demektir. Böylece Mûsâ, «su ile ağaç arasından geldi» demektir.

Nakledildiğine göre Firavn bir gece şöyle bir rüya gördü: Kudüsten çıkan bir ateş gelip Mısırı kaplıyor Bütün kâfirleri yakıyor, fakat Benî İsrâil'e bir şey yapmıyor.

Firavn uyandı. Rüyasını müneccimlere sordu. Müneccimler:

—Benî İsrail'den bir çocuk doğacak ve senin helâkin onun elinde olacak, dediler.

Bunun üzerine Firavn, Benî İsrail'den yeni doğacak bütün çocukların öldürülmelerini emretti.

Vehb bin Münebbihin bildirdiğine göre, öldürülen çocuklar doksan bindir.

Firavnın ululları toplanıp huzuruna geldiler ve:

—Benî İsrail çocuklarını bir yıl öldürelim, bir yıl bırakalım. Yoksa hiç erkek kalmaz, dediler.

Firavn böyle emir verdi. O yıl çocukları öldürmediler. O sene Hârûn (A.S.) doğdu. Çocukları öldürdükleri senenin birinde de Mûsâ (A.S.) doğdu.

Mûsâ (A.S.) doğunca anası casuslardan korktuğu için onu hemen ateşe attı. Allahın izni ile ateş Mûsâ (A.S.)'ı yakmadı. Mûsâ (A.S.)'ın anası bu durumu gördü. Bu sefer bir sandık yaptı. Hz. Mûsâ'yı onun içine koydu, Nil nehrine bıraktı. Nil o sandığı aldı, gitti. Firavnın evi içinden, Nil'den bir kol geçerdi. Su sandığı onun evine getirdi. Firavnın ailesi Mûsâ (A.S.)'ı buldu. Sandıktan çıkardı. Onu çok sevdi.

Mûsâ (A.S.) otuz yaşına erişince bir kâfiri vurup öldürdü. Fakat pişman oldu ve:

— Allahım! Nefsime zulmettim, beni yarlığa dedi.

Hak taâla özrünü kabûl edip yarlığadı. Ama Mûsâ (A.S.) gene de korktu. Ondan sonra peygamberlik geldi.

Hak taâla:

—Ey İmrân oğlu Mûsâ! Şu kimseler benim dostlarımdır: Bunlar dünyâ'da takvâ'yı azık edindiler. İlmi cemâl, benden sakınmayı ziynet edindiler. Gece ve gündüz benim ilmimle meşgûl oldular. Eğer onlar şimdi dünyada mahzûn iseler, Ahiıet'de ferah içindedirler, buyurdu.

Şuayb (A.S.)'ın bir kızı vardı. Adı Safûre idi. Şuayb (A.S.) ona çeyiz verdi ve Mûsâ peygambere nikâhladı. Şuayb (A.S.) Hz. Mûsâ'ya da bir (Asa) verdi. Ondan sonra Mûsâ (A.S.) on yıl onun koyunlarını güttü.

Hz. Şuayb Mûsâ (A.S.)'a:

— Bu asâ Cennet ağacındandır, Hak taâla onu Adem Peygambere verdi. Ondan Şît (A.S.)'a değdi. Ondan İdrîs (A.S.)'a, ondan Nûh (A.S.)'a, ondan Hûd (A.S.)'a, ondan Sâlih (A.S.)'a, ondan İbrahim (A.S.)'a ondan İsmail (A.S.)'a, ondan İshâk (A.S.)'a, ondan Yakûb (A.S.)'a, ondan Şuayb (A.S.)'a, ondan sonra da Mûsâ (A.S.)'a değdi.

Bir gün Şuayb (A.S.) duâ etti. Mûsâ (A.S.) da âmîn dedi. Hak taâla Şuayb (A.S.)'a tekrar gözlerini verdi.

Müfessirlerin bildirdiklerine göre, Mûsâ (A.S.) annesini ve kardeşi Hârûn'u görmek için, Mısıra gitmek üzere Hz. Şuayb'dan izin istedi. Hz. Mûsâ'ya Şuayb (A.S.) izin verdi. Ailesi ile birlikte Mısıra gitti. Çok sert kış günleri idi. Şam melikinden korktular, başka bir yoldan gittiler. Ailesi hasta idi. Oğlan doğuracaktı. Çölde yollarına öylece koyulmuş giderlerdi. Mûsâ (A.S.) düşünceli, dalgın bir vaziyette yürümekte idi.

Nihayet karanlık bir gecede ve eşi doğum yaptığı bir sırada Tûr'a geldiler. Mûsâ (A.S.) ateş yakmak istedi, yanmadı. Tûr'da ilâhî nûru gördü. Ateş sandı. Oraya geldiğinde onun yeşil bir ağaç olduğunu gördü. O ağacı aşağıdan yukarıya kadar bir ak nûr kaplamıştı. Hayret içinde durakaldı. Hemen meleklerin tesbihini işitti. Gönlü hoş oldu. Mûsâ (A.S.) şu sesi duydu:

— Ey Mûsâ! Ben senin Tanrınım.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Ben seni işitiyorum. Fakat seni göremiyorum, neredesin? dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ben seninleyim, sana senden yakınım, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) hemen anladı ki, söz söyleyen Hak'dır, Mûsâ (A.S.)'ın yakîni, kesin bilgisi ziyâde oldu.

Hak taâla hazretleri.

— Ey Mûsâ! Seni seçtim ve peygamber yaptım. Benim vahyimi işit. Benden başka Allah yoktur. Bana ibâdet et, dedi ve:

— «Şüphe yok ki benim, ben Allahım. Benden başka hiç bir Tanrı yoktur. Öyleyse bana ibâdet et, beni hatırlamak ve anmak için namaz kıl.» buyurdu. (85)

Sonra gene Mûsâ (A.S.)'a:

— «Mûsâ, o sağ elindeki ne?» buyurdu. (86)

Mûsâ (A.S.):

— Asâ'dır, ona dayanırım ve koyunlarımı onunla güderim, ona çok ihtiyacım vardır, dedi.

O asâ'nın başı çatal idi. Ucunda demiri vardı. Peygamberlerden birbirine miras kalmış idi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! O asâ'yı yere bırak, buyurdu. O da yere bıraktı. Bir sarı yılan olup karnı üzerinde yürüdü, O iki çatalı iki yanak oldu. Gözleri ateş gibi yanıyordu Dişlerinden ses çıkardı. Mûsâ (A.S.) onu görünce korkup kaçtı.

Hak taâla şöyle nidâ buyurdu:

— Ey Mûsâ! Dön geri korkma. Elinle onu tut, buyurdu. Bunun üzerine tuttu. Evvelki gibi asâ oldu. Tekrâr:

— Elini koltuğuna sok. Bembeyaz çıksın, buyurdu.

(85) Tâ-hâ Sûresi, âyet: 14.
(86) Tâ-hâ Sûresi, âyet: 17.

Sonra elini koynuna sokup çıkardı. Güneş gibi bir nûr parçası çıktı.

Ondan sonra Hak taâla Mûsâ Peygamberi Firavn'a ve kavmine risâlet vazifesiyle gönderdi. Mûsâ (A.S.) o zaman seksen yaşında idi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! Seni kullarımdan bir kuluma gönderiyorum. Benim nimetimi unuttu, adımı kendine ad koydu ve benim kullarımı kendine taptırdı. Eğer benim merhametim olmasa idi, bir anda helâk ederdim. Eğer göklere izin versem üstüne yıkılırlardı. Eğer yerlere izin verseydim onu yutarlardı. Eğer denizlere izin versem boğardı. Fakat onun küfründen bana zarar gelmez. Şimdi ben ona mühlet verdim. Ey Mûsâ! Var, benim davetimi ona bildir. Bana ibâdet etsin, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) Allahın kelâmını işitince Tûr'dan döndü.

Ondan sonra Allah Cebrâil (A.S.)'a:

— Git, benim Hârûn kuluma: Allah taâla kardeşin Mûsâ'yı peygamber kıldı, seni de peygamber yaptı. Firavna gönderdi de, buyurdu.

O zaman Hârûn (A.S.) Firavn'ın beylerinden idi.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Mûsâ (A.S.) yiyecek istediği zaman asâ'sını yere vurur, yerden bir günlük azık çıkardı. Bir daha vurur, yerden su çıkardı. Ne zaman yemiş istese, asâ'yı yere diker, o asâ hemen yemiş verirdi. Gece olunca kandil gibi yanar, ışık verirdi. Düşmanla karşılaştığında onunla cenk ederdi.

Ondan sonra Firavn'a çok mucizeler gösterdi. Fakat Firavn imâna gelmedi.

Nakledildiğine göre Firavn bir gün bütün sihirbaz ve falcılarını, Mûsâ (A.S.) ile karşılaştırmak için, bir araya topladı. Onlar bir vadiye, bir mil uzunluğunda, urganlar bıraktılar. O urganlar yılan oldu. O vâdi yılanlarla doldu.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! Sen de asâ'nı yere bırak! buyurdu.

Ne zaman ki Mûsâ (A.S.) asâsını yere bıraktı. Koskoca bir ejderhâ oldu. Bütün yılanları yuttu. Sihirbazların yaptıkları bir işe yaramadı. Falcılar bu hali görünce aczlerini kabûl edip secde ettiler ve:

— Alemlerin Rabbi olan Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine iman getirdik, dediler.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— O falcılar üç binden fazla idi. Bu hâdise İskenderiye'de oldu. Mûsâ (A.S.) asâsını yere bırakınca seksen arşın genişliğinde ağzını açtı ve Firavn'a hücûm etti. Firavn onu görüp sarayına kaçtı.

Saiyd bin Cûbeyr (R.A.) da şöyle der:

— Firavn dört yüz yıl hükümdarlık yaptı. Bütün ömrü altı yüz yirmi yıldır. Hayatında hiç hasta olmadı. Eğer bir gün aç kalsa, yahut bir saat zahmet çekse idi tanrılık iddiasında bulunmazdı.

İmam Fahr-i Râzî, Tefsir-i Kebîrinde şöyle der:

— İblîs bir gün gelip Firavnın kapısını çaldı.

Firavn:

— Sen kimsin? dedi.

İblîs:

— Eğer sen tanrı olmuş olsan beni bilirdin. Fakat câhil imişsin, dedi.

Firavn:

— Acaba benden ve senden kötü kimse var mıdır? dedi.

İblîs:

— Evet, hasedci vardır. O kötülükte benden ve senden üstündür. Zira işte ben bu hased ile mihnete düştüm, dedi.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Falcılar Mûsâ (A.S.)'a iman ettikleri zaman, Firavn bunu görüp, mahzûn ve eli boş olduğu halde, kavmi ile birlik küfür üzerinde döndü, gitti. Mûsâ (A.S.) o zaman dört mu'cize gösterdi:

1 — Şiddetli kıtlık.

2 — Bolluk,

3 — Bütün ağaçların yemiş vermesi,

4 — Yed-i Beyzâ. Mûsâ (A.S.)'ın güneş gibi parlayan eli mucizesi.

Firavn ve kavmi iman etmedikleri vakit Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Firavn yeryüzünde fesâdla meşgûl olup halkı azıttı. Şimdi onlara belâlar gönder ki, benim kavmime nasihat ve benden sonra da ibret olsun, dedi.

Hak taâla onlara Tûfan gönderdi. Çekirge, bit ve kurbağa yağdırdı. Nil'i kan haline getirdi. Bu beş mucizeden sonra da Tâûn hastalığı verdi. Hattâ onlardan yetmiş bin kişi öldü. Mûsâ (A.S.)'a gelip ağladılar, yalvararak aman dilediler.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Firavna mühlet verdin Bundaki

hikmet nedir? dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Firavn'da güzel sıfatlar vardır, ben o sıfatları severim. Onun için Firavnı hemen helâk etmiyorum, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! O sıfatlar nelerdir? dedi.

Allah taâla hazretleri:

— Benim şehirlerimi adaletle imâr etti ve kullarım arasında adaletle hükmeyledi. Onun yalan iddiasından bana ne ziyan vardır? buyurdu.

Bir gün Cebrail (A.S.) insan kıyâfetinde Firavna geldi.

Firavn:

— Sen kimsin? dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Benim bir kulum vardır. Bana zûlmetti. Ben ona çok iyilik ettim. Sonunda bana karşı geldi. Benim adımı kendine ad koydu ve kullarımı kendine taptırdı, dedi.

Firavn:

— O ne yaramaz kuldur? dedi.

Cebrâil:

— Onun cezâsı nedir? dedi.

Firavn:

— Suda boğmak gerektir, dedi.

Cebrâil.

— Dilerim ki bir nâme yazıp veresin de elimde delil olsun, dedi.

Firavn bir hüccet (delil belgesi) verdi, Cebrâil (A.S.) alıp gitti.

Nakledildiğine göre, Hak taâla Mûsâ ve Hârûn (A.S.)'a şöyle buyurdu:

— Ey Firavn! Dört yüz yıl ömür sürdün. Hükümdar oldun. Şimdi de ben sizin en büyük rabbinizim diyorsun. Evvelki kâfirler böyle dememişlerdi. Fakat şunu bil ki, eceline tam kırk yıl kaldı. Eğer bir defa Hak taâla'ya (Sen benim en büyük Rabbimsin) desen o dört yüz yıl içinde ne türlü günâh işledinse hepsini affeder. Ömrünü de bin sene yapar. Yeryüzünde ne kadar maden varsa hepsini sana bildirir. Seni şarka ve garba hükümdâr yapar.

Firavn onlardan bu sözleri işitince, lütuf ve ikrâmda bulundu. Tatlı söz söyledi ve:

—Vezirim Hâmân ile istişâre edeyim, ona danışayım, dedi. Firavn Mûsâ (A.S.) ne söyledi ise Hâmân'a anlattı.

Hâmân:

—Ey Firavn! Şimdiki halde âlemin rabbı sensin, sana tapıyorlar, ister misin ki kul olasın, dedi.

Firavn'ı imândan men etdi. O da küfür ve dalâlet üzerinde öylece kaldı.

Nakledildiğine göre Firavn, ömrü tamam olmaya az kalınca halka zülmetmeye başladı.

Hak taâla hazretleri Firavn'ı ve kavmini helâk etmek isteyince, Mûsâ (A.S.)'a:

— Bir gece Benî İsrâil ile şehirden çık, git buyurdu. Mûsâ (A.S.) da bir gece çıkıp gitdi.

Keşşâfda beyan edildiğine göre Yakûb (A.S.) erkek—dişi yetmiş iki evlâdı ve ailesi ile Mısır'a gitmiş

ti. Sonra altıyüz binden fazla kişi ile Mısır'dan çıktılar. Firavn on kerre yüzbin ve beşyüz kişi ile bunların ardına düştü. Cebrâil (A.S.) Firavn'ın önünden alnı sakar bir kısrak ile yürüdü. O kısrağa (Feres'ûl Hayat = Hayat atı) derlerdi. Mikâil (A.S.) askerin ardından Firavn'ı sürerdi.

İsrail oğulları onları görünce:

— Firavn ve askerleri bizim ardımıza düşmüş işte geliyorlar. Biz nereye gidelim? dediler.

Allah taâla Mûsâ (A.S.)'a:

— Asâ'nı suya vur! buyurdu.

Mûsâ (A.S.) asâ'sını suya vurunca su on iki yol oldu. İsrâil oğulları suya girib karşıya geçtiler. Birbirlerini göremediler. Suda boğulacaklarından korktular, öyle sandılar.

C. Hak suya:

— Senden kapılar ve pencereler açılsın, oradan birbirlerini görsünler, buyurdu.

Hemen su delik delik oldu. Hattâ birbirlerini görüp söyleştiler. Sağ ve selâmet suyu geçtiler.

Nitekim Hak taâla şöyle buyurdu:

— «Hem hatırlayın o demleri ki sizin sebebinize denizi yarıp da hepinizi kurtarmış, Fravn'ın hanedanını ise, kendiniz de gözlerinizle bakıp dururken, (suda) boğmuşduk.) (87)

Tefsîr-i kebîr'de şöyle anlatılır:

— Firavn ve kavmi denizin kenarına geldikleri vakit, suyun yol yol olduğunu gördüler. Firavn kavmine:

(87) Bakara Sûresi, âyet: 50.

— Su benim için on iki yol oldu, dedi. Kavmi de Firavn’ı doğrulayıp geçmek istediler.

İblis men edip:

— Girmeyin! dedi.

Hemen Cebrail (A.S.) geldi ve İblîs’in atının yularından tutup suya getirdi. Mikâil (A.S.) da ardından sürdü.

Suya girdiklerinde o su yer yer yıkılıp bunları boğdu.

İbnî Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Ne zaman ki Firavn’ın askeri boğuldu, Firavn onları gördü ve: «Beni İsrâil kavminin imân ettiği Tanrıya ben de imân ettim» dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Sen daha önce müfsidlerdendin, senin imânını kabul etmem, buyurdu.

Bazıları.

— Firavn Cebıâil (A.S.)'dan yetmiş defa yardım istedi, fakat Cebrail yardım etmedi, derler.

Nakledildiğine göre Hak taâla Cebrâil (A’.S.)’a:

— Firavn yetmiş kere sana feryâd edip yardım istedi, sen kulak asmadın. Şanım hakkı için, eğer bana bir kerre feryâd isteseydi ben yardım ederdim, buyurmuştur.

Ne zaman ki Firavn, Cebrail’den yardım diledi, Ccbrâil Firavn'ın kendi elile verdiği delil belgesini gösterdi.

Hak taâla Firavn'ı ve kavmini helâk edince, Mûsâ (A.S.) kendi kavmine haber verdi. Benî İsrâil:

— Firavn helâk olmadı, ölmedi dediler.

Hak taâla suya emir verdi, su Firavn'ı şişmiş kızıl öküz gibi kenara attı. İsrail oğulları onu görünce sevindiler ve memnun oldular. O vakitdenberi su ölüyü kabul etmeyip dışarı atar.

22. TEVRAT'IN İNİŞİ VE ALLAH'I GÖRME DİLEĞİ İLE İLGİLİ BAHİS

Allah taâla buyurdu:

— «And olsun ki biz Mûsâ ile Hârûna bir ziyâ, takvâ sahipleri için de bir şeref olan o fürkânı (Hak ile bâtılı ayıran Tevrâtı) vermişizdir.

«(Öyle takva sahipleri) ki onlar tenhada da Rablerine candan saygı gösterirler. Onlar kıyametten korkanlardır.» (88)

Müfessirlerin beyanına göre Mûsâ (A.S.) kavmi ile şu şekilde vaadleşti:

— Eğer Firavn helâk olursa ben size bir kitap getireceğim. Onda Allah'ın emir ve nehyi vardır.

Ne zaman ki Allah taâla düşmanları, yok etti ve aralarında birtakım hâdiseler oldu, Mûsâ (A.S.)'dan o kitabı istediler. Mûsâ (A.S.)'da Allah'dan onu diledi, Allah taâla Mûsâ (A.S.)'a:

— Otuz gün oruç tut, diye buyurdu.

Mûsâ (A.S.) otuz gün oruç tuttu. Fakat açlıktan ağzı koktu. Mîsvâk tutundu, kullandı. O koku gitti.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Benim yanımda, oruç tutan kimse-

(88) Enbiyâ Sûresi, ayet: 48, 49.

nin ağzının kokusu, misk kokusundan yeğdir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) on gün daha oruç tuttu.

Kâzî Beyzâvi tefsirinde beyan edildiğine göre, Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a ilâhî hitabda bulundu. Hz. Mûsâ:

— Kimdir konuşan? dedi.

Hak taâla:

— «Şüphesi yok ki benim, ben Allahım. Benden başka hiç bir Tanrı yokdur........... » buyurdu. (89)

Derhâl Îblîs gelip:

— Ey Mûsâ! Kimdir sana söz söyleyen? dedi.

Mûsâ (A.S.):

— Hak taâla hazretleridir, dedi.

Şeytân:

— Hayır, İblîs'dir, dedi.

Mûsâ (A.S.):

— Bilirim ki, söyleyen Allah'dır. Zira her tarafdan bütün âzâm ile işitdim, dedi.

Bu, Mûsâ (A.S.)'ın, Tanrı taâla'ya rûhânî bir kavrayış ile kavuşduğuna işâretdir. Ondan sonra ilâhî söz kendisine intikâl etmiştir.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.) münâcât için Tûr dağına çıktığı zaman, yerine kardeşi Hz. Hârûn'u vekil bıraktı. Hak taâla bir gölge indirdi. Yedi fersah uzunluğu vardı. Oradan şeytânı kovdu ve göklerin perdesini giderdi. Mûsâ (A.S.) melekleri ve Arşı gördü. Ona Cebrâil (A.S.) söz söyledi. Mûsâ (A.S.).

— Efendim, sen kimsin? dedi.

(89) Tâ-hâ Sûresi, ayet: 14.

Cebrâil (A.S.):

— Hak taâla beni sana ikrâm için gönderdi. Benim inci ve mercanla süslü kanadıma bin, senden önce hiç kimse benim kanadıma binmedi, dedi.

Mûsâ (A.S.) Hz. Cebrail'in kanadına bindi. Cebrâil (A.S.) onu öyle bir yere götürdü ki, orada C. Hak Mûsâ (A.S.)'a ilâhî hitabda bulundu. Hz. Mûsâ onu işitti. Fakat Cebrâil (A.S.) işitmedi.

Ondan sonra Hak taâla Cebrâil (A.S.)'dan, Hz. Musa'ya, Adn Cennetinden Levh-i Mahfûz'u getirmesini emretti. O, yeşil zebercedden, yahut kızıl yakutdan bir tahta üzerinde yazılmış idi. Hak taâla kudret elile ona on kelime yazdı. Mûsâ (A.S.)'ın kalemin sesini işitti. Levh'ın uzunluğu Mûsâ (A.S.)'ın on misli idi. Hak taâla şöyle buyurdu.

— Ey Mûsâ! Benden başka Allah yoktur. Bana kulluk et ve bana eş tutma! Kim bana denk tanrı tanırsa onu Cehenneme atarım.

Ey Mûsâ! Bana, ana ve babana şükret.

Ey Mûsâ! Şunu Hak taâla haram kıldı: «Boş yere kan dökme ve kimsenin malına hased etme.

Ey Mûsâ! Zînâ etmek benim katımda büyük günahdır.

Ey Mûsâ! Kendini razı ettiğin gibi halkı da râzı et.

Ey Mûsâ! Benim ismimi anmaksızın hiç bir hayvanı boğazlama. Eğer boğazlarsan o bana ulaşmaz.

Ey Mûsâ! Kendini ve aileni Cumartesi av avlamakdan men et. O gün, meleklerim arasında, gayet şerefli bir gündür.

Mûsâ (A.S.) Allah'ın kelâmını işitince, can gönlü ile onu görmeyi arzû etti.

Eğer, C. Hakkı dünyâda görmek imkânsızdır, Öyle ise Mûsâ (A.S.) niçin görmek istedi? diye sorarlarsa cevabı şudur:

Mûsâ (A.S.) dünyâ'da gözükmediğinden bir an gâfil olarak, aşırı sevgi ve muhabbetinden dolayı görmek istemiştir.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! Öyle bir şey istedin ki, senden önce meleklerden, cinlerden ve insanlardan hiç kimse böyle bir dilekte bulunmadı. Hem niçin beni görmek islersin? Buna nasıl dayanırsın? Kim beni dünyâ'da görse aklı başından gider ve kendisi helâk olur, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Seni görmeye kim dayanabilir? Sensiz yaşamakdan seni görüp ölmek yeğdir, dedi.

Hak taâla:

— Şu dağa bak! Eğer onu görüp helâk olmazsan beni de görebilirsin, buyurdu.

Ondan sonra Mûsâ (A.S.)'ın bulunduğu dağı, yerden dört fersâh bulut, şimşek ve yıldırım kapladı. Mûsâ (A.S.) bunları görünce şaşırdı. Korktu, canından ümidini kesti ve.

— Ey Rabbim! Eğer durursan yanarım, gidersen ölürüm. Allahım! Bana yardım nazarını uzat, dedi.

Sonra Hak taâla Arşın nûrundan bir nûr gösterdi, Ve o nûr yetmiş bin perdeyi aradan kaldırdı. O dağda nûr belirince dağ yedi parçaya ayrıldı. Üçü Mekke'de, üçü Medine'dedir, biri de yer ile gök arasında gezer derler. Bazıları da yere geçti demişlerdir.

O gün Perşembe ve Arâfe günü idi. Hak taâla Tevrâtı Cuma günü verdi.

Mûsâ (A.S.) o dağların parça parça olduğunu görünce aklı başından gidip baygın düştü. Cebrâil (A.S.) Hz. Mûsâ'yı korudu. Yoksa Mûsâ (A.S.) yanardı.

Mûsâ (A.S.) kendine gelince tekrar (Tûr) dağına geldi ve:

— Tövbe ederim yâ Rabbi! Senin ortağın yok. Sonu olmayan bir sultan ve tahtından inmeyen bir padişahsın. Fakat şuna inandım ki, Sen dünyâ'da kimseye görünmezsin, dedi.

Ondan sonra Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a Tevrâtı indirdi. Yetmiş deve yükü idi.

Bazıları Tevrat'ın (İbranî) dilinden alındığını söylemişlerdir. Manâsı: (Şeriat) demektir.

Bazıları da:

— Bâtından zâhire gelmeye, içten dışa çıkmaya denir, demişlerdir.

Muhammed Mustafâ (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

— Hak taâla dört şeyi kudret eli ile ortaya koydu:

1. Tevrâtı kudret eli ile yazdı.
2. Adem'i kudret eli ile yarattı.
3. Tübâ ağacını kudret eli ile dikti.
4. Adn Cennetini kudret eli ile yarattı.

Mûsâ (A.S.) Tevrât'a baktı. Levha üzerine kalem ile yazılan emirlerin, Tevrat'ın baş kısmında yazılmış olduğunu gördü.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! İnsanların hayırlısını bildim. Hal-

ka iyiliği emrederler ve kötülüklerden sakındırırlar, Evvel ve âhir kitaplara inanırlar ve Deccâlı onlar öldürürler.

Allahım! Onları benim ümmetim kıl, dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Onlar Muhammed ümmetidir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

—Ey Rabbim! Bir kavim gördüm. Şayet bir hayır amel işlerlerse, bir yerine on ecir verirsin. Yahud yediyüz, yahud birine hesapsız ecir verirsin. Eğer bir yaramaz amel işlerlerse birine bir yazarsın. O kavmin mushafları gönüllerindedir. Namazda melekler gibi saf tutarlar. Mescidde sesleri arı sesine benzer. Onlar cehenneme girmezler. Onları bana ümmet eyle, dedi.

Hak taâla:

— Onlar Muhammed (S.A.V.) ümmetidir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) Muhammed (S.A.V.)'yı ve ümmetine verilen İlâhî atıyyelerden dolayı âciz kaldı ve.

— Allahım! Beni Muhammed ümmetinden kıl, dedi.

— Ey Mûsâ! Seni rîsâletim ve kelâmım ile azîz kıldım. Sana ne verdimse onunla amel et ve şükredenlerden ol. Tevrât'ı elimle yazdım. Bütün nasihat ve öğütleri onda açıkladım. Onu sana verdim. Kavmine söyle, sâlihlerden olsunlar. Senin kavmin benim ilâhî yardımımla doğru yolu bulmuştur, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) bunu işitince gönü hoş oldu. Sonra da:

—Ey Rabbim! Muhammed (A.S.)'ı görmek isterim, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Sen o zamana kalmazsın. Eğer dilersen ümmetine nidâ edeyim. Onların seslerini sana işittireyim, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Evet, işittir, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey ümmeti Muhammed! buyurdu.

Onlar atalarının belinden şöyle cevab verdiler:

— Buyur ey Rabbim buyur! Hamd, nimet ve mülk senindir ve senin ortağın yoktur, dediler.

Hak taâla:

— Ey Muhammed ümmeti! Benim rahmetim gazâbımı geride bırakmıştır. Siz benden birşey istemeden ben size verdim. Siz günâh işlemeden ben sizi yarlığadım, buyurdu.

23. BÖLÜM

Bilmek gerektir ki, Hak taâla hazretleri Mûsâ (A.S.)'a kırk bin sekizyüz kelime vahyetmiştir.

Bazıları:

— Yüz ondört bin kelime söyledi, derler.

Hepsi vasiyet idi. Onlardan birisi şudur:

— Mûsâ (A.S.) münâcâtında: Ey Rabbim! Seni nerede arayım? dedi. Hak taâla:

— Beni zayıf ve dünyâ'yı terk etmiş kulumun gönlünde ara, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Hangi kulun senin yanında şereflidir? dedi.

Hak taâla:

— Bir şey yapmaya gücü yettiği halde af eden kulumdur, buyurdu.

Hak taâla.

— Ey Mûsâ! Bir kimseyi helâk etmek için bütün yer ve gök ehli bir araya gelseler, şayet ben o kulumun helâkini istemesem, kimse o kulu helâk edemez, buyurdu.

Hak taâla tekrar:

— Ey Mûsâ! Eğer bir sultandan korkar isen abdest al. Onun şerri sana dokunmaz. Zîra abdestli olan benim emânetimdedir. Kimseden ona ziyan gelmez, buyurdu.

Vehb bin Münebbih şöyle der:

— Tevrât'ta, birbirini takiben, dört satır buldum.

Biri şudur.

— Bir kimse Hak taâla'nın kitabını okusa ve kendisine rahmet olmadı zannetse, muhakkak o kişi Tanrının adını alaya almıştır.

İkincisi:

— Bir kimseye bir musibet erişse, o musibetten halka şikâyet etse Tanrı taâla'dan şikâyet etmiştir.

Üçüncüsü:

— Bir kimsenin bir şeyi kaybolmuş olsa, o kimse üzülüp kızsa, Tanrı'nın taktirine karşı gelmiş olur.

Dördüncüsü:

— Bir kimse, zengin bir kimseye mal için eğilse, dinin üç nimetinden ikisi gider. Yani makamından iki nimet eksilir.

Mûsâ (A.S.):

— Allahım! Bir kimse bir hastayı ziyarete varsa sevâbı nedir? dedi.

Allah taâla:

— Onun bütün günahını bağışlarım, buyurdu.

Nakledildiğine göre, Şeyh Sadrettîn Konevî şu beyanda bulunmuştur:

— Mûsâ (A.S.), Ey Rabbim! Cennet ehlinin en aşağı derecesinde olanlarının yeri ne şekildedir? dedi.

Allah taâla:

— Bütün Cennet ehli Cennete girince bir kişi gelip: Allahım! Bütün halk yerlerine girmişler ve muradlarına ermişler, der.

Allah taâla:

— Bütün dünyânın hükümdarlığı kadar sana hükümdarlık versem razı mısın? buyurur.

O kul:

— Razıyım Allahım, der.

Hak taâla:

— On bu kadar mülk senin olsun, buyurur.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! En üstününün yeri ne şekildedir dedi:

Hak taâla hazretleri:

— Ben onlara gözler görmedik, kulaklar işitmedik ve gönüllerden geçmedik şeyler veririm, buyurdu.

Nakedildığine göre Allah taâla Mûsâ (A.S.)'a şöyle buyurmuştur.

— Ey Mûsâ! Eğer beni zikredersen ben de seni anarım. Beni zikrettiğin zaman gönlünden zikreyle. Benim huzurumda hakir ve düşkün bir kul gibi dur. Bana aşık gönül ve sâdık dil ile yakarışta bulun. Tâ ki dileğini kabûl edeyim.

Nakledildiğine göre Allah taâla Mûsâ (A.S.)'a gene şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Muhakkak ben Adem oğullarının içinde nûrdan bir ev yaptım ve o evi emânet koydum. Ona gönül diye ad verdim. O evin yeri marifettir. Göğü îmandır. Güneşi şevktir. Ayı muhabbet'tir. Yıldızları doğruluktur. Dağları yakîn'dir. Bağları himmettir. Gök gürültüsü korkudur. Şimşeği ümittir. Bulutları fazilettir. Yağmuru rahmettir. Ağaçları vefâdır. Yemişleri hikmettir. Irmakları ilimdir. Gündüzü ferasettir. Gecesi musibettir. O evin dört temeli vardır.

1. Ünsiyet (Hoş geçinme)'dir.
2. Yakîn (İlâhî kesin bilgi)'dir.
3. Tevekkül (Allah'a sığınma)'dır.
4. Rahmet (Allah'ın sonsuz keremi)'dir.

O evin dört de kapısı vardır:

1. İlim kapısı.
2. Hilim (güzel ahlâk) kapısı.
3. Sabır kapısı.
4. Şükür kapısı.

Tenbîh'ül-Gâfilînde Ebu'l-Leys şöyle der:

— Mûsâ (A.S.): Ey Allahım! Senin sevdiğin veya sevmediğin kulunu nasıl bileyim? dedi.

Hak taâlaa hazretleri:

— Ey Mûsâ! Ben bir kulumu seversem, onun himmeti beni zikretmesidir. Ben de yerlerde ve göklerde onu anarım. Onu müsîbetten saklarım ve azabımı ona haram ederim. Ey Mûsâ! Ne zaman bir kuluma gazâb edersem beni zikretmesini ona unuttururum Musibet işletirim. Ona hışmederim ve azâbımı ona helâl ederim, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Gazâb ettiğin kimsenin nişanı nedir? dedi.

Hak taâla:

— Gönlü kibirli ve dili ağır sözlü olur. Gözü şerre, kötülüğe bakar ve eli cimri olur, buyurdu.

Nakledildiğine göre C. Hak Firavn'ı suda helâk ettiği zaman Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Bana bir amel göster ki o bana verdiğin nimetlerin şükrü olsun, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Allah'dan başka Tanrı yoktur de, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) daha fazlasını istedi. O zaman C. Hak:

— Ey Mûsâ! Yerleri ve gökleri terâzinin bir kefesine koysalar, bir kefesine de bu (Lâilâhe illellâh) kelimesini koysalar bu daha ağır gelirdi, buyurdu.

Kût'ul-Kulûb'da nakledildiğine göre Hak taâla şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Benim kullarıma söyle. Kimin içi dışından hayırlı ve iyi olursa o benim velîlerimdendir. Kimin içi dışından kötü olursa o benim düşmanlarımdandır.

Katâde (R.A.) şöyle der:

— Mûsâ (A.S.) C. Hakkın hitabına muhâtab olduğu zaman Mûsâ (A.S.): Ey Rabbim! Bana kerâmetler verdin. Üzerime gölge gönderdin. Bana bıldırcın eti ve kudret helvası indirdin. Benim için taştan su çıkardın. Firavn'ı ve kavmini benim için helâk edip suda boğdun. Benden kerâmetli hiç başka kulun var mıdır? dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ: Benim bir peygamberim vardır. O bana bütün yaratılmışlardan kerâmetlidir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) bunu işitti, hayret etti ve:

— Ey Rabbim! Senin için benim ümmetimden daha kerâmetli bir ümmet var mıdır? dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Muhammed ümmetinin fazlı, benim yanımda, bütün ümmetlerin fazlından üstündür, buyurdu.

Nakledildiğine göre Musâ (A.S.):

— Benim Rabbim uyur mu? diye sordu.

Hak taâla, Mûsâ (A.S.)'a:

— Eline iki şişe al ve sakla, buyurdu.

Mûsâ (A.S.) o iki şişeyi eline alınca Hak taâla hazretleri ona uyku verdi. Mûsâ (A.S.) uyuyunca elindeki şişeler düşüp parça parça oldu.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Eğer ben uyusa idim, yerler ve gökler bu şişeler gibi parça parça olurdu, buyurdu.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Hangi yer sana göre şerefli ve değerlidir? dedi.

Allah taâla:

— Cennette Hazîretül-Kudûs denilen bir yer vardır. Orası bana her yerden değerlidir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Orada kimler olur? diye sordu.

Hak taâla:

— Üç taife, üç bölük kimse oraya girer.

Biri şudur: Ben ona hastalık veririm, o sabreder. İkincisi:

— Kendisine nimet veririm, o şükreder.

Üçüncüsü;

— Ben ölüm veririm, o razı olur, buyurdu.

Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a:

— Beş şey senden, beş şey benden buyurdu.

1. Tanrılık benden, kulluk senden.
2. Vermek benden, şükretmek senden.
3. Kabûl etmek benden, duâ etmek senden.

4. Hüküm vermek benden, sabretmek senden.

5. Cennet benden, boyun eğmek senden.

Nakledildiğine göre Hak taâla şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Beş şeyi, beş şeyin içine koydum. Halk bunları başka yerde arar. Peki nasıl bulurlar?

Bu beş şey şunlardır:

1. Ben ilmi açlıkta bıraktım, halk onu toklukta arar.

2. Rızamı arzuları terk etmekte koydum. Halk onu arzularda arar.

3. Şerefi bana itaatta koydum. Halk onu büyüklerin kapısında arar.

4. Zenginliği kanaatta koydum. Halk onu mal toplamakta arar.

5. Rahatı Ahiret'e bıraktım. Halk onu dünyâ'da ister Peki nasıl bulurlar?

Nakledildiğine göre Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! Kim gıybet ederse ve tövbekâr olursa Cennete herkesten sonra girer. Eğer gıybet edip tövbesiz ölecek olursa, cehenneme ilk giren o olur, buyurmuştur.

Gene nakledildiğine göre Hak taâla hazretleri, şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Kim babasına ve anasına itaatkâr olup iyilik ederse, fakat bana karşı âsî olsa, ben onu tövbekârlardan yazarım. Kim bana itaat etse ve iyilik yapsa. Fakat babasına ve anasına karşı gelse ben onu asîlerden yazarım.

Nakledilmiştir ki İblîs, Mûsâ (A.S.) ile buluşmuştur.

İblis:

— Ey Mûsâ! Hak taâla peygamberlik için ve ko--nuşmak için seni seçti. Beni de o yarattı. Fakat günah işleyip âsî oldum. Rabbimden tövbe etmeyi dilerim. Beni yarlığasın ve tövbemi kabul etsin, dedi.

Hz. Mûsâ.

— Ey Rabbim! İblis'in tövbesini kabûl et, dedi.

Hak taâla:

— Varsın Adem'in kabrine secde etsin. O zaman tövbesini kabûl edeyim, buyurdu.

İblîs bu sözü işitince:

— Ben Adem'e hayatta iken secde etmedim. Şimdi ise öldü. Onun kabirine mi secde edeceğim? dedi ve secde etmedi.

Nakledildiğini göre Hak taâla şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Benim keremimin ve rızamın sana yakın olmasını ister misin? O kadar ki, sözünden diline yakın olayım, gözünün karasından akına yakın olayım.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Onu isterim, dedi.

Hak taâla:

— Muhammed Mustafâ'ya çok salavât getir, buyurdu.

Nakledildiğine göre Musa (A.S.):

— Ey Rabbim! Bana yakın isen yakarayım, ırak isen çağırayım, dedi.

Hak taâla hazretleri.

— Kim beni zikrederse ben onunla beraber olurum. Kim bana itaat ederse ben de ona bağlı kalırım.

Kim beni severse ben de onu severim. Kulum beni ne zaman ararsa ben onu bulurum, buyurdu.

Risale-i Kuşeyrî'de şöyle söylendiği nakledilir:

— Mûsâ (A.S.): Ey Rabbim! Sen Adem (A.S.)'ı kudret elinle yarattın ve ona türlü türlü kerametler verdin. Onun sana şükrü nasıl idi? dedi.

Hak taâla:

— Her şeyi benden bildi, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Bana bir amel göster ki onu işleyeyim ve benden razı olasın, dedi.

Hak taâla.

— Ey Mûsâ! Benim rızan senin rızandır, yani benim hükmüme razı olursan, ben de senden râzı olurum, buyurdu.

Nakledildiğine göre Hak taâla hazretleri.

— Ey Mûsâ! Ne zaman dervişleri görürsen onlara ilim öğret. Nitekim zenginlere öğretirsin. Eğer öyle etmezsen, o sana öğrettiğim ilmi toprağa gömekoy, buyurdu.

Gene Allah taâla:

— Ey Mûsâ! Diler misin ki, kıyâmet gününde senin hasenâtnı bütün halkın hasenâtı gibi yapayım mı? buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! İsterim, dedi.

Hak taâla:

— Öyle ise hastaların hatırını sor ve dervişlerin kaftanım bitle.

Ondan sonra Mûsâ (A.S.) ayda bir kere hastaların hatırını sorar ve dervişlerin kaftanını bitler idi.

Mâlik Dinâr (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a. Ey Mûsâ! Demirden bir na'lın (ayakkabı) edin. Bir de asâ edin. Ondan sonra, ayakkabın ve asân parça parça oluncaya kadar cihanı gez, benim ibretlerimi gör ve öğren, buyurdu.

Mesâbîh Şerhinde şöyle nakledilmiştir:

— Mûsâ (A.S.): Ey Rabbim: Arş ile Kûrsî arası ne kadardır? dedi.

Hak taâla:

— On bin kerre şark ile garb arası kadardır, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Bana Tevrat verdin. Söz söyledin Bunlardan sonra dört şeyden korkarım, bir şeye de ümid tutarım, dedi.

Hak taâla:

— O korktuğun dört şeyle ümid etliğin bir şey nedir? buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim!

1. Fakirlikten,
2. Ölümün şiddetinden,
3. Kıyâmetin dehşetinden,
4. Kabir azabından korkarım.

Ümid ettiğimse senin bana verdiğin hâlis ve karışıksız muhabbettir, dedi.

Hak taâla bunun üzerine şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ! Fakirlikten korkarsan kuşluk namazı kıl, fakirlikten kurtulursun. Ölüm sarhoşluğundan korkarsan akşamla yatsı arasında namaz kıl. Kabir

azabından korkarsan gece iki veya dört rekât namaz kıl. Kıyâmetten korkarsan Recep ayında oruç tut.

Ey Mûsâ! Üç şeyi sakla ki sana üç şey vereyim:

1. Dilini yalandan ve gıybetden sakla, sana cenneti vereyim.

2. Yaramaz yoldaşdan kesil, sana iyi kimseleri yoldaş edeyim.

3. Karnını haramdan ve şüpheli şeylerden sakla ki, sana hikmet vereyim.

Ey Mûsâ! Benden dört şeyi isteme. Senden evvelkilere vermediğim gibi sana da vermem:

1. Benden zenginlik isteme. Görüyorsun ki bütün halk bana, muhtaçtır. Ben çok zengin Rab'im. Siz ise fakirlersiniz.

2. Benden gayb ilmini isteme. Onu benden başka kimse bilmez. Meğer ki, ben bildireyim.

3. Halkın dilini senden kesmemi isteme. Ben onları yarattım, rızıklarını da verdim, öldürürüm, yine diriltirim. Ya cennete, yahut cehenneme koyarım. Böyle olduğu halde onlar beni yaramaz şeyle anarlar. Dillerini benden kesmedim, senden de kesmem.

4. Benden dünyâ'da bekâ isteme, bulamazsın. Zira dâim ve bâkî olan benim. Bütün mahlûkât ise fânidir.

Nakledildiğine göre Hak taâla şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ! Eğer yedi denizler mürekkep olsa ve bütün ağaçlar kalem olsa; insanlar, cinler ve melekler de yazıcı olsalar ve yetmişbin bu kadar gelseler, cehennemin derinliğinin vasıflarını yazamazlar.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Cehennemin derinliği ne şekildedir? dedi.

Hak taâla:

— Dört bin yıllık yoldur. Bir yılı dörtbin aydır. Bir ayı dört bin gündür. Bir günü yetmiş bir saattir ve her saat bin yıllık zaman kadardır.

Ey Mûsâ! Kavmine söyle! Birbirini memnun etsinler. Onları Cennete koyayım, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Eğer memnun edemezlerse? dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Şu dört şeyle beni memnun etsinler, buyurdu:

1. İşledikleri kötülüklere gönülleri ile pişmân olsunlar.
2. Dilleri ile istiğfar etsinler, yarlığ dilesinler.
3. Göz yaşı döksünler.
4. Bütün uzuvları ile bana hizmet etsinler.

Gene Allah şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ! Kurtuluş dilediğin zaman kendi boyuna bak, benim ululuğuma bak. Kendi yerine bak. Kabrini hatırla. Kabir benim zindanımdır. Sağına bakıp Cenneti hatırla ki o benim sevâbımdır. Soluna bakıp cehennemi gör ki o benim azâbımdır. Önüne bakıp ölüm meleğini hatırla ki, o benim rasûlümdür.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.) zamanında çok böbürlenen bir kimse vardı. Hattâ:

— Dokuz soya kadar ulular oğluyum, derdi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Söyle o kimseye. O dokuz kişi cehennemliktir, onunla on olur, buyurdu.

Nakledildiğie göre Hak taâla şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ iki şeyi bil, iki şeyi de bilme:

Bil ki ben tekim. Keyfiyetimi bilmek isteme. Zira keyfiyetim yok. Rızkı benim verdiğimi bil, nereden verdiğimi bilme.

— Ey Mûsâ! Zâlimlerin evlerine varma. Dünyâ'ya bağlı olanları aslâ sevme ve onlardan ayrıl. Hasta olsalar hatırlarını sorma. Cenâzelerinde bulunma. Zira onlar benim düşmanımdır.

Sehl bin Abdullah Et-Tüsdûri şöyle der:

— Mûsâ (A.S.): Ey Rabbim! Muhammed ümmetinin bazı derecelerini bana göster, dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Sen onların hepsini görmeye doyamazsın. Fakat onların yerlerinden bazılarını göstereyim, buyurdu.

Bunun üzerine gökleri açıp ilâhî mülkünden bir yer gösterdi. Mûsâ (A.S.) o yere baktı. Onun nûrunden şaşkına döndü ve:

— Ey Rabbim! Bunlar bu yere hangi sebeple eriştiler, dedi. Hak taâla:

— Dünyâ'yı ve onu sevenleri terk etmekle eriştiler, buyurdu.

24. TEVRÂT'DA YAZILI SÖZLERLE İLGİLİ BÖLÜM

Nakledildiğine göre, Hak taâla hazretleri, efendimiz Muhammed Mustafâ (S.A.V.)'i, Tevrât'ın ilk satırında şöylece vasfetmiştir:

— Muhammed Allah'ın Rasûlüdür ve sevgili kulumdur. Doğumu Mekkede'dir. Oradan Medine'ye hicret edecek ve orada kalacaktır.

Tevrât bin sûredir. Her sûresi bin ayettir. Eğer sefere gitselerdi yetmiş deve taşır idi.

Hz. Câbir İbni Abdullah şu rivâyeti nakletmiştir:

— Peygamber (A.S.) buyurdu ki: Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a Levha verdi. O Levhada şöyle yazılı idi:

— Ey Mûsâ! Bana kimseyi ortak tutma. Ben, bana ortak tanıyanları Cehennem ateşinde yakarım. Bana her halde şükret. Anne ve babana da şükret. Benim adıma yalan yere and içme. Kimseye hâsed etme. Hâsedci benim nimetlerime düşmandır. Kısmet ettiğim nimete râzı ol. Kim benim kısmetime razı olmazsa benim kulum değildir. Gönlünü benden başkasına verme. Kendini süsleme ve hırsızlık etme. Halkı, kendi nefsini sevdiğin gibi sev. Cumartesi günü benim için işini bırak. Bundan dolayı peygamber efendimiz: «Cumartesi günü Mûsâ (A.S.)'ın bayramıdır. Cuma günü de benim için seçildi» buyurdu.

İbni Abbâs (R.A.) şöyle der:

— Ben Tevrat'ta şunu gördüm: Fakir sâlih, zengin sâlihden; sabırlı fakir, şükreden zenginden üstündür.

Hz. Abdullah bin Selâm (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla Tevrat'ta buyurdu ki, İsmail oğullarından bir peygamber yaratacağım. Onun adı Ahmed'dir. Kim ona inanırsa doğru yolu bulur. Kim de ona inanmazsa Allah'ın lanetine uğramışdır.

Nakledildiğine göre Eb'üd-Derdâ Ka'bûl-Ahbâr'a:

— Bana Tevrat içindeki has ayetden haber ver, dedi.

Ka'bûl-Ahbâr:

— Allah taâla şöyle buyurdu dedi: Bilin ki Allah aşıklarının bana kavuşmaları uzayınca, ben de onlara kavuşmak için can atarım. Kim beni ararsa bulur. Kim benden başkasını isterse beni bulamaz.

Allah taâla kudsî hadîsde:

— Beni arayan bulur. Başkasını arayan beni bulamaz, buyurdu.

Eb'üd-Derdi dedi ki:

— Bu sözü peygamberden de işittim. Tevrât’ta da:

— Muhammed Mustafâ Safvetûllâh (ilâhî kudretin özü)’dür, yazılmıştır.

Mûsâ (A.S.) Muhammed ümmetinin vasıflarını Tevrât’ta görünce:

— Ey Allahım! Onların hâlini bana beyân et, dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Benim rahmetim onlarındır. Kabirlerinde ölü olsalar nûrum onlarındır. Kabirlerinden kalktıkları zaman beşâretim onlarındır. Makamıma gelseler Cemâlim onlarındır, buyurdu.

Nakledildiğine göre Firavn suda boğulunca Mûsâ (A.S.) halka çok tesirli vaaz etti. Ağlaştılar. Bir kişi Mûsâ (A.S.)’a:

— Halkın ulu âlimi kimdir? dedi.

Hz. Mûsâ:

— Halk içinde benden âlim yoktur, dedi.

Bunun üzerine Allah taâla, Allah bilir demediği için, onu uyardı ve:

— İki denizin birleştiği yerde bir kulum vardır. O, senden daha âlimdir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Ben onunla nasıl buluşurum? dedi.

Allah taâla:

— Bir balık al, zenbiline koy. Balık nerede kaybolursa o âlim kulum oradadır, buyurdu.

Bunun üzerine Hz. Mûsâ (A.S.) balığı aldı. Yûşâ bin Nûn ile berâber gitti. Bir kayanın dibine geldiler. O kayanın yanında Ab-ı hayat (hayat suyu) vardı. O su kime dokunsa diri olurdu. Mûsâ (A.S.) ile Yûşâ o kayanın dibinde uyudular. O su balığa ulaştı, balık dirildi ve denize atlayıp gitti. Denizde onun gittiği yerde su kemer gibi yol oldu. Uyandıktan sonra oradan kalktılar, bir gün bir gece gittiler. Yoldaşı Mûsâ (A.S.)'a haber vermeyi unuttu. Ertesi gün olunca Mûsâ (A.S.):

— Zahmet çekmedik. Bu, Allah taâla'nın buyurduğu yerden geçtiğimiz için olacak! dedi. Bunun üzerine arkadaşı:

— Yattığımız taşın dibinde balık denize girmişti. Şeytan bana unutturdu, sana söylemedim, dedi.

Mûsâ (A.S.):

— Aradığımız şahıs oradadır. Gel geri dönelim, dedi.

Geri döndüler. O taşın yanma geldiler. Bir kişinin elbisesine bürünmüş durduğunu gördüler. Mûsâ (A.S.) ona selâm verdi. Hızır (A.S.):

— Sen kimsin? diye sordu.

Mûsâ (A.S.):

— Ben Mûsâ'yım, dedi

Hızır:

— Benî İsrâil Mûsâ'sı sen misin? dedi.

Hz. Mûsâ (A.S.):

— Evet, sana verilen ilimden öğretmen için geldim, dedi.

Hızır (A.S.):

— Senin benimle berâber olmaya ve işime sabretmeye gücün yetmez. Ey Mûsâ! Ben Allahın öğrettiği bir ilim üzerindeyim. Sen onu bilmezsin. Sen de Allahın verdiği bir ilim üzerinesin. Ben de onu bilmem, dedi.

Mûsâ (A.S.):

— İnşallah beni sabırlı bulursun ve hiçbir işinde sana karışmam, dedi.

Hızır (A.S.):

— Eğer bana uyarsan, ben haber vermeyince bana bir şey sorma, dedi.

Bundan sonra deniz kenarı boyunca yürüdüler. Bir gemiye rastladılar ve gemi halkına:

— Bizi de götürün, dediler.

Onlar Hızırı iyi kişi bildiler. Gemi kirası almadılar. Hızır ile Mûsâ (A.S.)'ı gemiye aldılar. Gemiye binip giderken Hızır (A.S.) geminin tahtalarından bir tahta kopardı.

Mûsâ (A.S.):

— Bizi, bir şey almadan gemilerine bindiren bu insanların boğulmalarına sebep olacak şekilde gemilerini deliyorsun. Çok büyük iş yaparsın, dedi.

Hızır (A.S.):

— Sana demedim mi ki sabredemezsin söylersin, dedi.

Mûsâ (A.S.):

— Unuttum da söyledim, mazûr gör dedi.

Bir serçe geldi. Geminin kenarına kondu ve burnunu denize batırdı.

Hızır (A.S.):

— Ey Mûsâ! Benim ve senin ilmin Allahın ilminden, bu serçenin denizden aldığı su kadardır, dedi.

Ondan sonra gemiden indiler. Ve deniz kenarı boyunca yürüdüler. Hızır (A.S.) çocuklarla oynayan bir erkek çocuk gördü. Tutup başını kesti.

Mûsâ (A.S.):

— Bir mâsûmu günahsız olarak öldürdün. Kötülük işledin, dedi.

Hızır (A.S.):

— Sana sabretmeye gücün yetmez demiştim. Eğer bir daha karışırsan bana arkadaş olamazsın, dedi.

Yollarına devam ettiler. Antakya'ya geldiler. Oradaki kavim bunları konukluğa almadılar. Yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Hızır (A.S.) ona elini sürdü, duvar doğruldu ve düzeldi.

Mûsâ (A.S.):

— Bize yemek vermeyen ve bizi konukluğa almayan bir kavmin duvarını düzelttin. Eğer istesen sana bunu yapmak için ücret verirlerdi, dedi.

Hızır (A.S.):

— Üçüncü defa sorarsan senden ayrılırım diye seninle sözleşmiştik. Şimdi sabredemeyip sorduğun şeyleri anlatayım, dedi.

Gemiyi şunun için deldim:

— Bizden ücret almayan gemiciler fakir kimselerdi. Onunla para kazanırlardı. İlerde bir bey vardır ki ayıbı olmayan gemileri gasbeder. Onlara iyilik yapmak için ben o gemiyi deldim. Tahtasını koparıp kusurlu hâle getirdim. Böylece o bey gemiyi almasın ve iyilikleri yerine gelsin istedim, dedi.

Öldürdüğüm çocuğa gelince:

— Onun annesi ve babası inanmış kişilerdi. O çocuğun onları kötülüğe ve küfre sürüklemesinden korktum. Hak taâlanın onlara daha hayırlı bir kız çocuk vermesini istediğim için öldürdüm.

Nakledildiğine göre çocuğu öldürülen şahsın bir kız çocuğu doğmuş ve onun neslinden yetmiş peygamber gelmiştir.

Düzelttiğim duvar ise öksüzlerindi. Duvarın altında bir hazîne vardı. O öksüzlerin babaları iyi bir insandı. Hak taâla o çocukların büyümelerini, o hazîneyi çıkarmalarını, böylece onlara rahmet edip nimet vermeyi diledi ve bunu böyle buyurdu. Ben kendiliğimden yapmadım. Fakat sen sabretmedin. Bunların açıklaması budur, dedi. Birbirinden ayrıldılar. Mûsâ (A.S.) geri dönüp kendi memleketine geldi. Bu hadiseleri kavmine anlattı. Onlar da bundan haberdar oldular. (90)

(90) Bu hâdise, Kur'an-ı Kerîmde, Kehf Sûresinin (60 — 80). ayetlerinde anlatılan hikâyenin meâlen tekrarıdır.

Hızır (A.S.), Allah tarafından kendisine Gayb ve Ledün ilmi denilen ilâhi gizli bilgilerin, sırlarının verildiği bir zattır. Kur'anın beyanından bu zata peygamberlik verildiği de anlaşılmaktadır.

Yûşâ bin Nûn ise, Mûsâ (A.S.)’a yakın bir âlimdir. Peygamberliği de kabûl edilmektedir ki kitabımızda ayrıca anlatılmıştır.

Müfessirlere göre bu duvarın altında altından bir levha vardı ki, üzerinde şu ibâre yazılıydı:

— (Bismillâhirrahmânirrahîm — Esirgeyip bağışlayan Allahın adiyle.)

Şaşarım o kimseye ki!

— Ölümü bildiği halde onu nasıl hatırlamaz?

Kadere inandığı halde nasıl kederlenir?

Rızkını bildiği halde nasıl zahmet çeker?

Hesaba inandığı halde nasıl gafil olur?

Dünyanın sonunu ve içindekilerin buradan gideceklerini bildiği halde ona nasıl bağlanır?

O levhanın bir yanında da:

— (Lâilâhe illellâh Muhammedün Resûlûllah — Allahtan başka Tanrı yoktur. Muhammed (A.S.) onun Ra sûlüdür.)

Ben o Allahım ki yalnızım, ortağım yoktur. Hayırı ve şerri ben yarattım. Saadet, hayır için yarattığım ve elinden hayır işlettiğim kimsenin başınadır. Şer için yarattığım ve şer işlettiğim kimseye yazıklar olsun!

Tekrar Mûsâ (A.S.)'un haberlerine dönelim, dinleyiniz!

Nakledildiğine göre Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Hiç benim için bir amel işledin mi? buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Namaz kıldım, oruç tutum. Seni zikrettim ve sadaka verdim, dedi.

Hak taâla:

— Namaz senin delilindir. Oruç sana Cennettir. Sadaka gölgedir. Zikir sana nurdur, buyurdu ve:

— Hangi ameli benim için işledin? buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Beni bir amele kılavuzla ki, senin için olsun, dedi.

Hak taâla:

— Kimi seversen benim için sev. Kimi sevmezsen benim için sevme, buyurdu.

Mekhûl-ü Şâmi peygamberimizden şu rivayeti nakleder:

— Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a şöyle buyurdu: Kim namazdan sonra Ayet'el - Kûrsî'yi (Allahûlayı) okusa ben ona rahmet ederim. Şükredenlerin sevâbını veririm ve rahmetimin gölgesini üzerinden eksik etmem.

Mûsâ (A.S.):

— Allahım! Kim ona devam eder? dedi.

Hak taâla:

— Peygamberler, Allah dostları ve şehitler devâm eder, buyurdu.

— Ey Mûsâ! Kullarıma beni sevdir ve benim nimetlerimi kullarıma bildir. Öyle olunca onlar da beni severler.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse halk uyurken o namaz kılsa onun sevabı nedir? dedi.

Hak taâla.

— Rahmetimi onun üzerine saçarım. Kalbini aydınlatırım. Duasını kabûl ederim. Gece kıldığı namazın bir rekâtını gündüz kıldığı namazın yüz rekâtı yerine yazarım. Onun için Cennette bir saray yaparım, buyurdu.

Nakledildiğine göre Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a:

— Ey Mûsâ! Muhammed ümmetini üç isimle mükerrem kıldım. Hiç kimseyi onlar gibi mükerrem kılmadım. Eğer o isimlerle benden dilekte bulunsalar kabûl ederim, buyurdu.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! O isimler hangileridir? dedi.

Hak taâla:

— Bismillâhirrahmânirrahim'dir ki, üç isimdir, buyurdu.

Mûsâ (A.S.)'ın yanında gözü görmeyen bir kimse vardı. Bu sözü işitince:

— Ey Rabbim! Bu isimler hakkı için benim gözümü bağışla dedi. Hak taâla gözünü bağışladı.

Müfessirler:

— Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a Tîh yazusunda kırk yıl Bıldırcın eti ve kudret helvası verdi. Sabah olunca Hak taâla kuşlar verirdi. Gelirler, o kuşlar ağaçların başında güzel seslerle öterlerdi. Güneşin doğması yaklaştığı zaman bir yel çıkar, bunların tüylerini alıp giderdi. Güneş doğunca Hak taâla'nın kudreti ile o kuşlar pişerlerdi. Önlerine pişmiş olarak düşerler, onlar da yerlerdi şeklinde açıklamada bulunmuşlardır.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Beni kelîm kıldın. Muhammed (A.S.)'ı Habib yaptın. Öyle ise kelîm ile Habîb arasında fark nedir? dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Kelîm, bütün işi Allah rızası için olandır. Habîb ise, Allahın bütün işi onun rızası için olandır.

Ey Mûsâ! Buna göre Kelîm Allahı seven, Habîb de Allahın sevdiği kimselerdir, buyurdu.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.) bir gün sahrâ'ya çıktı. Bir kimsenin koyun güttüğünü gördü. Mûsâ (A.S.) ona:

— Yiyecek bir şeyin var mı? dedi.

O kimse de:

— Allah kerim ve ganîdir, herşeyi boldur, dedi.

Bunun üzerine asâ'sını yere vurdu. Yer ikiye yarıldı. Birinden su, diğerinden süt çıktı. Mûsâ (A.S.) onlardan içti ve yüzünü göğe çevirerek:

— Ey Rabbim! Bu kerâmeti bu şahıs benden buldu, dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Onun gönlünde beş haslet vardır. O sebepten bu kerâmeti buldu, buyurdu:

1 — Gönlü benim zikrimden boş kalmaz,

2 — Gönlünde kimseye hasedî yoktur.

3 — Günah üzerinde değildir.

4 — Rızık için kederlenmez.

5 — Her durumda benden korkar. İşte bunlar için bu kerâmeti ona verdim.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Hiç başkasına benim gibi ikrâm edip kendisine söz söyledin mi? dedi.

Hak taâla hazretleri de şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ Ahir zamanda benim öyle kullarım var ki, onlara ben, Ramazan ile ikrâmda bulunurum. Ben onlara senden yakınım. Zira sana yetmişbin perde arkasından söz söyledim. Muhammed Mustafâ'nın ümmeti oruç tutsa ve benizleri açlıktan sararsa o perde-

leri aradan kaldırırım. Ne mutlu o kimseye ki yüreğini açlık ve susuzluktan yakmıştır. Bundan dolayı Cemâlimi ben onlara arz ederim.

Mûsâ (A.S.):

— Ey Rabbim! Bana Ramazan ile ikrâm eyle, dedi.

Hak taâla.

— Ey Mûsa! Ramazan, Muhammed ümmetinindir; buyurdu.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Kardeşim Hârûn vefat etti, onu yarlığa, dedi.

Tanrı taâla:

— Ey Mûsâ! Gelmiş - gelecek herkesi benden dilesen veririm, bağışlarım. Ancak Ali oğlu Hüseyni öldüreni, intikam almadıkça, bağışlamam. Ey Mûsâ! Benim kapımda dur. Ben lütfeden uluyum. Benden iste, ben zenginim. Bana yalvar, ben yakînim. Benimle sabahla, ben kerîmim buyurdu.

Hz. Muâz bin Cebel (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla Mûsâ (A.S.)'a üç bin beşyüz kelime söyledi:

Mûsâ (A.S.) son sözünde: Ey Rabbîm! Bana tavsiyede bulun, dedi.

Hak taâla:

— Anana ve babana muti ol, buyurdu.

Hattâ Mûsâ (A.S.) dokuz kerre: «Bana tavsiyede bulun» dedi.

Tanrı taâla buyurdu ki:

— Ey Mûsâ! Benim söylediğim Hakkın kendisidir. Eğer bir kimse babasına ve anasına iyilik ederse, onun adını dünyâ'da veliler arasına yazarım. Kabirde ona ya-

kin olurum. Mahşerde ona rahmet ederim. Sırat üzerinde ona kılavuz olurum ve Cennette onunla vasıtasız konuşurum. Ey Mûsâ! Onların rızası benim rızamdır. Onların gazabı benim azabımdır. Eğer bir kimse, peygamberin ameli gibi iyi harekette bulunsa, sonra dönüp ana ve babasına âsî olsa onun ibâdetini kabûl etmem. Bilâkis onu Cehenneme atarım.

Nakledildiğine göre Mûsâ (A.S.):

— Ey Allahım! Ben garibim, fakirim ve hastayım, dedi.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Garib, benim gibi dostu olmayandır.

Hasta benim gibi tabîbî olmayandır. Fakir, benim nimetimden nasibi olmayandır, buyurdu.

Nakledildiğine göre Vehb bin Münebbih (R.A.) der ki:

— Tevrât-ı Şerifde on dört kelime buldum. Bütün Benî İsrâilin iyi kişileri bir yere toplanıp bu kelimeleri okudular ve halka onları bildirdiler.

O kelimeler şunlardır:

1 — İlimden yeğ hazine yoktur.
2 — Cahillikten kötü yoldaş yoktur.
3 — Takvâ'dan aziz ve şerefli bir şey yoktur.
4 — Arzuları terk etmekten ulu kerem yoktur.
5 — Fikirden, doğru düşünmeden üstün amel yoktur.
6 — Kibirden büyük küçüklük yoktur.
7 — Sabırdan üstün iyilik yoktur.
8 — Hakikatten üstün mürşid (rehber) yoktur.
9 — Aç gözlülükten kötü yoksulluk yoktıır.
10 — Sağlıktan üstün nimet yoktur.

11 — Tanrıdan korkmaktan üstün ibâdet yoktur.

12 - Kanaattan yeğ zühd yoktur.

13 — Dili tutmaktan yeğ seni saklayan şey yoktur,

14 — Dünyâ ile ıraklıktan yeğ yakîn yoktur.

Nakledildiğine göre Hasen-i Basri (R.A.), Tevrât-ı Şerifte şu beş kelime yazılmıştır, der!

1 — Zenginlik kanaatkar olmaktır.

2 — Selâmet şereftedir.

3 — Azâdelik arzulardan geçmektir.

4 — Hoş kazanç elde etmek çok günlerdedir.

5 — Sabretmek az günlerdedir.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Mûsâ! Bütün hataların büyüğü şu dokuz şeydir:

1 — Kibirdir.

2 — Hırsdır.

3 — Haseddir.

4 — Çok sevilmektir.

5 — Çok yemektir.

6 — Çok uyumaktır.

7 — Mal sevmektir.

8 — Kendini medhedeni sevmektir.

9 — Şükretmemektir.

Nakledildiğine göre İbni Mesûd (R.A.):

— Tebâreke (Mülk) sûresi Tevratda gelmiştir, demiştir.

Hak taâla:

— Ey Mûsâ! Kim Tebâreke sûresini geceleyin okursa, kabir azabından emîn olur, buyurdu.

Nakledildiğine göre Hak taâla:

Ey Mûsâ! Şayet sana mal verilirse hesâbını düşün. Dünya verilse ölümü hatırla. Sana belâ gelse duâ et. Yemeğe oturursan açları düşün. Bir günaha niyet edersen Cehennemi hatırla. Hasta olursan sadaka ver, ilâç yap. Zengin olursan halkı da zengin et, buyurdu.

Tevrâtın sonu şöyledir ki Hak taâla orada şu şekilde buyurur:

— Ey Mûsâ! Mâdem kî hazînelerimi bildin, halktan aşırı ilgini kes. Mâdem ki benim mülkümü gördün, kapımdan kesilme. Düşmanlarını ölmüş görmedikçe emin olma. Kendi ayıbından kurtulmadıkça halkın ayıbı ile meşgûl olma. Cennete girmeden benden emîn olma.

Azrâil (A.S.), Mûsâ (A.S.)'ın rûhunu kabzetmeğe geldi. Mûsâ Azrâilin vurup bir gözünü çıkardı. Hak taâla hazretleri derhal yine göz verdi. Mûsâ (A.S.) yüz yirmi sene ömür sürüp, nihâyet Ahirete teşrif etti.

Malûm olsun ki Mûsâ (A.S.)'ın haberleri çoktur. Fakat biz kısalttık. Hak taâla'nın kendisi ile söyleştiği haberleri yazdık. Onun da bazılarını yazdık. Tâ ki kitap kısa olsun. Allah herşeyi bilir.

25. YÛŞÂ BİN NÛN (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— Yûşâ (A.S.) Mûsâ (A.S.)'dan sonra yerine halife olup kâfirlerle çok cenk etti. Hattâ kâfirlerden otuz adet şehir aldı. Şamı da fethetti. Nice adaları aldı. Mallarını topladı. Kâfirleri esir etti. Ondan sonra Cebbârin

şehrine geldi. O gün Cuma idi. Gün sonu ermiş, güneş batmaya az kalmıştı. Benî İsrail kavmi Cebbârin şehrini gördüler. Ferah oldular.

Fakat:

— Cumartesi günü cenk yoktur, dediler.

Yûşâ (A.S.) elini kaldırıp duâ etti ve:

— Ey Rabbim! İsrail oğulları peygamber çocuklarıdır. Bunlara rahmet et, dedi.

Zira müminlerin askerleri, kâfirlerin askerleri yanında bir sahrada bir halka gibi idi. Yûşâ (A.S.):

— Allahım! Güneş dolanmağa az kaldı. Güneşi tut dolanmasın. Tâ ki biz Eriha kavmi ile cenk edelim, dedi.

Bir rivâyete göre Yûşâ (A.S.) güneşe:

— Ey güneş! Dur yerinde! Sen de emir kulusun, ben de emir kuluyum, dedi.

Bunun üzerine güneş yerinde durdu. Ondan sonra Hak taâla hazretleri bir melek gönderdi. Melek:

— Ey Yûşâ! Güneşi tuttum, dolanmasın diye. Sana onların üzerine yardım ettim, dedi.

Sonra Yûşâ (A.S.) kâfirlerle, cenk etti ve kâfirleri yendi. Ondan sonra güneş dolandı.

Nakledildiğine göre Hak taâla Yûşâ (A.S.)'a:

— Ey Yûşâ! Senin kavminin kırk bin ulusunu ve altmış bin kötülerini helâk edeceğim, buyurdu.

Yûşâ (A.S.):

— Ey Allahım! Ulular ne ettiler ki, helâk ediyorsun? dedi.

Hak taâla:

— Benim için kâfirlere düşman olmadılar. Onlarla yerler ve içerler.

— Ben de onlarla berâber helak edeceğim, buyurdu ve helak etti.

Yûşâ (A.S.) Mûsâ (A.S.)'dan sonra yedi yıl hayatta kaldı. Nihâyet dünyâdan Ahirete teşrif etti.

26. NURİ OĞLU HIZKIYAL (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Vehb (R.A.) şöyle der:

— Hak taâla Hızkıyal (A.S.)'a: Kim benim velîlerimi hor görürse benimle cenk etmiş gibidir. Ben velîlerimi aziz kılıp yarlığayacağım. Düşmanlarımı hor edip mağlûp edeceğim. Eğer dünyâ'yi isteseler veririm. Fakat Ahirette nasiplerini keserim. Eğer bir kul beni severse ben de onu severim. O kimse benim nûrumla görür, benim nûrumla işitir ve benim nûrumla konuşur. Gönlü benim nûrumla idrâk eder. Bana duâ etse kabûl ederim. Benden bir şey istese veririm, buyurdu.

Allah taâla şöyle buyurmuştur:

— Kim beni sevdiği iddiasında bulunsa, sonra da dönse uyusa yalan söyler.

Bir kul belâlara sabretmese ve kendini öldürse Cennet ona haram olur.

Bir kul beni cenk günlerinde ansa, ben onu cenk günlerinde saklarım.

Ne zaman bir kulum benden korksa, bütün halk o kimseden korkar.

Ey Adem oğulları! Eğer benim verdiğim rızka razı olursanız dünyâ'yı sizin emrinize amade kılarım. Eğer

benim verdiğime razı olmazsanız, önceden size takdir ettiğimden fazlasını vermem. Fakat ondan dolayı sizi hor ve hakir ederim.

Ben sizi isterim, fakat siz benden kaçarsınız. Benim size olan hakkım sizi sevmektir.

Sizin bana karşı olan hakkınız beni sevmektir.

Eğer bana muti olursanız rızkınızı fazlalaştırırım.

Eğer âsî olursanız rızkınızı kesmem, fakat mutîleri severim.

Eğer verdiğim nimetlerden fakirlere ihsân ederseniz hayırdır. Eğer ihsân etmezseniz sîze ziyandır. Zira sadaka, isteyenlerden çok verenlerindir. Onun için dünyâ'yı kabûl edenlerden onu terk edenler yeğdir. Mâdem ki benim hâzinelerim doludur, öyle ise rızık yok olur diye korkmayın. Mâdem ki benim sultanlığım bâkîdir, öyle ise sultandan korkmayın.

Cehennemi çok pahalı alırsınız, fakat Cenneti az pahaya almazsınız.

Benden ırak olmayınız ki, gönlünüzü fakirlik ile ve elinizi nimetlerle dolduravım.

Cennette (Hazîret'ül - Küds) denilen yerde, peygamberlerle ve şehidlerle olmayı dilerseniz; çanaksız öksüzleri ataları gibi esirgeyici olun, dul kadınlara şefkatli erkekler gibi olun. Bana da benden korkan kul gibi olun.

Beni zikredin, ben de sizi anayım. Nefsinize insaf edin, ben ondan gafil değilim.

27. ALLAH'IN KULLARINA ÖĞÜTLERİ

Hak taâla hazretleri şöyle buyurdu:

— Şu kişiye şaşarım ki, ölümün var olduğunu bildiği halde kendinde huzur bulur, içi rahat eder. (İlâhî huzurda) hesâp vereceğini bildiği halde mal - mülk peşinde koşar. Kabrin var olduğunu bildiği halde güler, neşelenir. Ahiret'in varlığını bilip inandığı halde rahat eder. Dünya'nın sonsuzluğunu bildiği halde gönlü emin olur, kendini emniyette hisseder.

Hak taâla hazretleri yine şöyle buyurdu:

— Şaşarım şu kimseye ki, dili âlimdir, gönlü câhildir. Su ile tenini, bedenini yıkar, fakat gönlü temiz değildir. Halkın (insanların) ayıbını, kusurunu görür, kendi ayıbını ve eksiğini görmez. Yalnız öleceğini, kabirde yalnız kalacağını ve Ahiret'de yalnız hesâp vereceğini bildiği halde halkla nasıl kaynaşır?

Hak taâlâ buyurdu:

«Ben kendime tanıklık veririm ki şerikim, ortağım yoktur ve Muhammed (S.A.V.) benim kulum ve Rasûlümdür.»

— Her kim sabahleyin kalksa, dünyâ için gussa çekse (tasalansa) bana isyân etmiş (karşı gelmiş) gibidir.

— Her kim dîninde hergün ileri adım atmasa eksiklik içindedir, ziyandadır. Ona ölüm, dirilikten (yaşamaktan) yeğdir.

— Her kim bildiği ilimle amel etse (ilmi ile âmil olsa) ona bilmediği ilmi öğretirim.

Hak taâla buyurdu:

— Ey Adem oğulları! Ben sizi namazda sınadım

(denedim). Tenbel ve gayretsizsiniz. Zekâtta sınadım, cimrisiniz. Oruç'da sınadım, usanmış ve üzüntülüsünüz. Hastalık ile sınadım, şikâyetçisiniz. Hayırda sınadım, onu yasak edici, önüne geçicisiniz. Mescid'de sınadım, esir gibisiniz. Pazarda sınadım, emîr gibisiniz. Nefîs'de sınadım, kavi (kuvvetli) siniz. Akıl'da sınadım, zayıfsınız. Meğer ki ben size keremimden rahmet edeyim Yoksa hiç biriniz bu dirlikle rahmete lâyık değilsiniz.

Hak' taâla buyurdu:

— Kanaat edin, zengin olun. Hasedi (kıskançlığı) bırakın, rahat edin, huzura kavuşun. Kim haramdan sakınırsa dini tertemiz olur. Gıybeti, başkalarını çekiştirmeyi terkeden Allah sevgisini elde eder. Kim halktan uzak bulunursa, halkın şerrinden, kötülüklerinden emîn olur. Kim halkla az konuşursa aklı çok olur.

Hak taâla buyurdu:

— Ey Adem oğlu! Dünya işlerini ölmeyecek gibi yaparsın ve ebedî kalacakmış gibi dünyâ malını toplar durursun.

— Ey Adem oğlu! Her gün ömrün eksilir, sen bilmezsin. Her gün rızkın gelir, verilir sen hamd etmezsin. Az şeye kanaat etmez, çok şeyle doymazsın. Hergün benden sana rızık gelir, senden bana kötü ve çirkin amel gelir. Şaşılacak şey şudur ki, benim rızkımı yersin, bana âsi olursun, karşı gelirsin. Ben ne gökçek Allahım, sen ne yaramaz kulsun. Ben senden utanırım, fakat sen benden utanmazsın. Beni unutursun, halkı anar, unutmazsın. Halk'dan korkarsın, benden emîn olursun, korkmazsın.

Hak taâla buyurdu:

— Ey Adem oğulları! Şunlardan olmayın: Onlar

tövbe etmekle kısur ederler, büyük endişe duyarlar ve Ahiret'i unuturlar. Allaha kulluk edenler gibi konuşurlar, bozguncular gibi hareket ederler. Eğer verirsem kanaat etmezler, vermezsem sabretmezler. Hayrı emrederler, hayırı gösterirler, kendileri hayır yapmazlar. Şerden (kötülükten) halkı sakındırırlar, kendileri sakınmazlar, İyi insanların sözünü naklederler, fakat onlardan değillerdir. Halktan vefâ isterler, takat kendileri hiç vefâ etmezler.

Hak taâla buyurdu:

— Bana itaata sabretmek size günah işlemekten daha kolaydır. Günahı terketmek Cehennem ateşinden kolaydır. Dünyâ'nın sıkıntısı, Ahîret azâbından kolaydır. Hepiniz azgınsınız Meğerki ben hidâyet edeyim, doğru yolu göstereyim. Hepiniz helâk olup durursunuz. Meğer ki ben kurtarayım. Allahın yarattıklarına lanet ederseniz siz lânete uğrarsınız. Gökler havada (boşlukta) bir isimle direksiz durur dersiniz, fakat sizin gönlünüz bin nasihatle durmaz. Kuluz diye tanıklık verirsiniz. Niçin âsi olursunuz? Ölüm hakdır dersiniz. Niçin ölümü kötü ve çirkin görürsünüz? Size iyilik etmedikçe kimseye iyilik etmezsiniz. Yardım etmedikçe kimseye yardım etmezsiniz. Size söylemeyince kimseye söylemez, ağzınızı açmazsınız. Size ikrâm etmedikçe kimseye ikramda bulunmazsınız. Size yiyecek vermedikçe kimseye yiyecek vermezsiniz. Bu durumda, Allaha ve Allahın rasûlüne iman eden tam mümin, gerçek imân sahibi: Kötülük edene iyilik eden, kendinden uzaklaşana yaklaşan, kendisine bir şey vermeyene birşeyler veren, kendisine «Hâindir» diyene, «o emin ve güvenilir kişidir» diyen ve kendisine hor bakana ikram eden kimsedir.

Hak taâla buyurdu:

— Evi olmayan kimsenin dünyâ, evidir. Malı olmayan kimsenin dünyâ, malıdır. Dünyâ malını toplayıp yığan kimsenin aklı yoktur. Dünyâ ile rahat ve huzur bulan kimsenin anlayışı kıttır. Dünya malına düşkün kimse bilgisizdir.

Hak taâla buyurdu:

— Bana verdiğiniz sözde durun, ben de size olan sözümü yerine getireyim. Sâlih ve makbûl amelden başka cennete yol yoktur. Cennete ancak sabretmekle girilebilir. Nafile (fazla) namaz kılmakla bana yakın olun, bana yaklaşın. Muhtaçları razı ederek benim rızâmı ve hoşnutluğumu kazanın. Âlimlerle bir arada bulunmak ve onlardan faydalanmakla benim rahmetime rağbet edin, aşırı alâka gösterin. Göz açıp yumuncaya kadar olan zaman içinde benim rahmetim âlimlerden ayrılmaz. Kim bir fakire kibirli davransa onu kıyâmette karınca biçiminde diriltirim. Bir fakire ikram etse onu dünyâ ve ahiret'de ulu ederim, yükseltirim. Kim bir fakirin ayıbını açığa vursa ben onun yetmiş ayıbını açıklarım. Kim bir fakiri horlarsa benimle cenk etmiş gibidir.

Hak taâla hazretleri şöyle buyurdu:

— Nasıl kandildir ki, yel onu söndürür. Nice ibâdet edenler vardır ki, şaşkınlık onu fesada götürür. Nice zengin vardır ki, zenginlik onu şaşırtır. Nice fakirlik vardır ki, yoksulluk onu kötülüğe sevkeder. Nice âlim vardır ki ilmi onu saptırır. Nice câhil vardır ki, bilgisizliği onu felâkete götürür. Şimdi eğer beli bükülmüş ihtiyarlar, benden korkan yiğitler, süt emen masûm yavrular olmasaydı, gökleri demir, yeri tunç ya-

par; gökden bir damla yağmur yağdırmaz ve yerden bir çekirdek bitirmezdim. Hem de onlara devamlı azâb ederdim.

Hak Sübhânehü hazretleri buyurdu:

— Hacetiniz olduğu müddetçe bana itaat edin. Cehennem ateşine sabredeceğiniz kadar bana âsî olun. Rızkınızı hazır görüb (rızkınıza bakıb) ölümünüzü uzak görmeyin. Dininizi, malınızı ve etinizi (bedeninizi) ıslâh edin. Eğer dininizi ıslâh ederseniz etiniz ve kanınız, ıslâh olur.

Çırağ, kandil, mum gibi olmayın. Zîra kendi yanar, halk onun nûru ile aydınlanır. Dünya muhabbetini gönlünüzden çıkarın, muhakkak dünya sevgisi ile benim muhabbetimi ebediyen bir araya getirmem. Rızık toplamakta nefsinizi yumuşak tutun, çünkü rızık kısmet olunmuştur. Haris (arzularına düşkün) kimse mahrum, cimri (elisıkı) kimse ise kınanmıştır. Ecel vâcibdir ve Hak bilinmektedir. Bütün hikmetin, yücelmenin başı Tanrıdan korkmaktır. Zenginliğin hayırlısı kanaattir. Rızkın hayırlısı takvadır, Allaha yakın olmaktır. Gönüllerin hayırlısı yakîni (kesin imanı ve bilgisi) çok olandır. Nimetlerin hayırlısı sağlıktır. Amellerin kötüsü yalan söylemektir. [(yoksa) Rabbin kullarına (zerrece) zulmedici değildir] (91)

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey iman ettiğini söyleyip, imanın gereğini işlemeyenler! Yoksa sizde ölümden emin olma, korkmama gibi bir durum mu vardır? Cehennem ateşinden kurtuluş mu vardır? Eceliniz belirlidir. Nefisleriniz,

(91) Fussilet Sûresi, âyet: 46.

canlarınız yok olacaktır. Gizli şeyleriniz açığa çıkacaktır. Her gün ömrünüz eksilir, kabre yaklaşırsınız. (Onun için, ey selîm akıl sahipleri! Allahtan korkun. Olur ki kurtuluşa erersiniz.) (92)

Şânı olan Allah taâla hazretleri buyurdu:

— Ey Ademoğlu! Sabırlı ve alçak gönüllü ol, seni yücelteyim. İstiğfar et (yarlığ dile) seni yarlığayayım. Benden iste vereyim. Bana tövbe et, kabûl edeyim. Sadaka ver, bereket vereyim. Kavmine ulaş, yakınlarını ziyaret et, ömrünü uzatayım. Benden âfiyet iste, sana sağlık vereyim. Bilki selâmet, kurtuluş tenhâda tek başına ibâdetle meşgûl olmaktadır. İhlâs (samimiyet ve saflık) haramdan sakınmaktadır. Rağbet (iyiye ulaşmayı istemek) tövbededir. Zenginlik kanaattadır.

Toklukta nasıl ibâdet, kulluk istersin? Dünyayı sevmekle nasıl Allah taâla'nın muhabbetini, sevgisini istersin? Devamlı uyumakla nasıl gönül cilâsı, parlaklığı istersin? Miskinleri (biçâreleri) sevmemekle nasıl Allah rızasını istersin? Cimrilikle nasıl Allahın rahmetini istersin? Nasıl Cennet istersin? Dünyâyı sevmekle, Az ilim ve bilgi ile nasıl saadet mutluluk istersin? Dervişleri sevmediğin halde ne biçim korkarsın?

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Tedbir (temkinli olmak) gibi maişet (geçim) yok. Halkı incitmemek gibi yücelik, büyüklük yok. Tövbe gibi şefaatçi yok. İlim gibi ibâdet yok. Korkmak gibi saadet yok. Allah, ölüm sırlarını açıklar. Kıyâmet haberini ortaya çıkarır, gösterir. Eğer küçük bir günâh iş-

(92) Mâide Sûresi, âyet : 100.

lesen ona bakma. Onunla kime isyân ettiğine dikkat et. Sana azık verilmezse ona bakma, bilâkis sana o rızkı veren (Allaha) bak. Benim cezamdan emin olma, zira benim cezam çok gizlidir. Ben sizin şeklinize ve malınıza itibar etmem, bakmam. Fakat ilminize ve gönlünüze (kalbinize) bakarım.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey Ademoğulları! Nefsinize, tövbe etmekle iyilik edin, güzel ve makbul amelle onu yüceltin. Kıyamet günü olmadan Allah'dan korkun. Onun sayısı elli bin yıldır. O uzun günlerden sakının. İşitiriz dedikleri halde işitmeyen, kulakları tıkalı hissiz kavim ve kimselerden olmayın.

Şanı yüce olan Allah taâla hazretleri buyurdu:

— Fâiz (verdiğinin fazlasını) yiyen kimselere, Râhıııân olan Allah'ın gazab edeceğini bildirmek iyi bir haber mi olur?

Ne zaman gönlünde kasavet, darlık bulsan, bedeninde durgunluk ve gevşeklik hissetsen, rızkında ve malında mahrumiyet ve ziyan görsen bilki bunlar hep boş ve lüzumsuz sözlerden ileri gelmektedir. Dilin doğru olmayınca dinin tamam olmaz. Rabbinden utanmayınca dilinle birlikte dinin tamam olmaz. Eğer halkın ayıbına baksan ve kendi ayıbını görmesen şeytânı razı edersin, Allah'ı incitirsin.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Şeytan sizin düşmanınızdır, ondan sakının ve bölük bölük toplanıp sevk edileceğiniz gün için güzel ve makbul amel işleyin. Hak taâla'nın huzurunda durursunuz saf sâf, kitabınızı (amel defterinizi) okursunuz harf harf. Gizli ve açık işlediklerinizden soru-

lursunuz. Ben öyle bir hükümdarım ki, bana benzer başka bir hükümdar yoktur. Kim gündüz oruç tutarsa ona çeşitli nimetler veririm. Kim günahlarına tövbe ederse benim azâbımdan emin olur. Bana şükredin, vereyim. Benden yarlığ dileyin rahmet edeyim, yarlığayayım. Ben ibâdete lâyık tek Allahım, bana ibâdet edin. Ben istenilenim, benden isteyin. Ben bağış dağıtanım, benden bağış dileyin. Her şeyi hakkı ile bilen benim, benden ilim isteyin.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ben kendime ve melekler bana tanıklık ederler ki, benden başka Hak ma'bûd (Allah) yoktur. Benim katımda din, İslâm dinidir. Kim iyilik etse ve ihsanda bulunsa ona Cenneti veririm. Kim bana âsî olsa, karşı gelse ona Cehennem ateşi ile azâb ederim. Kim benim rahmetimden ümidini keserse onu helâk ederim. Kim Allahı bilir ve O'na itaat ederse İlâhî azâbdan kurtulmuştur. Kim şeytanı bilir ve ona uymazsa emin olmuş ve saadeti bulmuştur. Kim Ahireti bilir ve onun için amel işlerse hidâyeti, doğru yolu bulmuştur. Rızkı benim verdiğimi bilene zahmet ne? Şeytanı bilene, ondan gâfil olmak ne? Cehennem ateşinden korkana rahat ne? Cenneti bilen kimseye günâh işlemek ne? Bütün işlerin benden olduğunu bilene feryâd etmek ne? Benim yüceliğimi ve büyüklüğü bildiği halde halka karşı böbürlenip kibirlenmek ne?

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Azığınızı çok yapın, yol uzaktır. Geminizi iyi onarın, deniz derindir Bana niçin âsî olursunuz? Böyle güneş ısısından çok zahmet çekersiniz. Şaşıla-

cak şey şudur ki. Cehennem yedi tabakadır. Her tabakada yetmiş bin çukur vardır. Her çukurda yetmiş bin avlu vardır. Her avluda yetmiş bin tabut vardır. Her tabutta yetmiş bin akreb vardır. Her akrebin bin kuyruğu vardır. Her tabutun üstünde Zakkûmdan yetmiş bin ağaç vardır. Her ağacın altında yetmiş bin bukağı (köstek) vardır. Her bukağı'nın başında yetmiş bin melek vardır. Her meleğin elinde yetmiş bin yılan vardır. Her yılanın uzunluğu yetmiş arşındır ve her yılanın ağzı zehir ile doludur.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— İzzetim, ululuğum hakkı için ben o Cehennemi kâfirler, onu hak edenler, günâh işleyenler, babasına ve anasına âsî olanlar, içki içenler, riyâkârlar zekât vermeyenler, zinâ edenler, fâiz yiyenler ve öksüzlere zulüm ve hazsızlık edenler için yarattım, iman edip güzel ve makbûl amel işleyenlerin kötü davranışlarını iyiliğe çeviririm. Şimdi, ey benim kullarım! Bedenler zayıftır ve sefer (yolculuk) uzundur. Yük ağırdır, sırât köprüsü ise incedir. Hüküm veren (Hâkim) âlemlerin rabbı olan Allah'dır.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey Adem oğulları! Dünyâ'ya niçin fazlaca bağlanırsınız? Halbuki o fânidir, nimetleri yok olur ve hayatı kesiktir, belirli yerde biter. Doğrusu bana itaat edenler, ibâdet edenler Cennete girerler. İtaat etmeyenler ve ibâdet etmeyenler ise Cehenneme girerler. Cennetin de sekiz kapısı vardır. Her Cennette yetmiş bin bahçe vardır. Her bahçede yetmiş bin yakuttan köşk vardır. Her köşkte yetmiş bin zümrütten avlu vardır. Her avluda yetmiş bin kızıl altundan ev vardır. Her

evde ak gümüşten yetmiş bin maksûre (parmaklıklı ve süslü köşe) vardır. Her köşede Anberden yetmiş bin sofra vardır. Her sofrada Cevherden yetmiş bin çanak vardır. Her çanakta yetmiş bin türlü yiyecek vardır. Her maksurenin etrafında kızıl altundan nice tahtlar vardır. Her tahtın çevresinde, âb-ı hayat (hayat suyu), süt, bal ve tatlı şarab'dan nice ırmaklar vardır ki akar. Her ırmağın ortasında nice çeşit yemiş vardır. Her evde kızıl ipekten nice çadırlar vardır. Her çadırda nice türlü döşekler vardır. Her döşeğin üzerin, de de bir huri vardır. Her hûrî'nin ak inciler gibi câriyeleri vardır. Her köşkün üzerinde yetmiş bin kubbe vardır. Her kubbede Allah tarafından yetmiş bin hediye vardır. Gözler onu görmüş değil, kulaklar işitmiş değil ve gönüllerden geçmiş değildir. Nasıl isterseniz hertürlü yemiş vardır. Arzu ettiğiniz her çeşit kuş mevcuttur. Ölmek ve hasta olmak yoktur. Gam—kasâvet, namaz, oruç ve hacc yoktur. Muharebe yoktur. Bey yok. Beye boyun eğenler yoktur. Hâkim, nâib ve davacılar yoktur. Oradan çıkmak yoktur. (Artık onlar için, işlemekte oldukları bir mükâfat olarak gözlerin aydın olacağı (nimetlerden) neler gizlenmiş bulunduğunu kimse bilmez. (93)

Hak taâla hazretleri şöyle buyurdu:

— Ey Ademoğlu? Seninle benim aramda üç şey vardır.

Biri benim için, biri senin içindir. Diğeri ise seninle benim aramdadır.

Seninle benim aramda olan, senin istemen, benim

(93) Secde Sûresi, âyet ; 17

vermemdir. Fakat benim olan senin canındır, Sana ait olanı ise o senin amelindir. Şimdi aç ol beni gör. Bana ibâdet et ve bana ulaş. Beni iste ve bul. Şunu da şöyle bil: Nice beyler zulüm işlediklerinden ve bozgunculuk yaptıklarından cehenneme girerler. Nice âlimler hased etmekle Cehenneme girerler. Nice alış—veriş yapan tacirler hâinlikleri yüzünden Cehenneme girerler. Nice ibâdet edenler, riyakârlıklarından dolayı Cehenneme girerler. Nice baylar, kibirli olmalarından Cehenneme girerler. Nice dervişler yalan söylemekle Cehennemi girerler. Bilgisiz âlîm yağmursuz buluta benzer. İlim siz amel, yemişsiz ağaca benzer. Zekâtı verilmeyen mal tozlu yere tahıl (tohum) etmeye benzer. Câhilin yanında ilim hayvanın boynuna asılmış mücevher gibidir Ölmüş, sönmüş gönüller, suya düşmüş taş gibidir Gönülsüz vâizler (öğütçüler), kabirlerde ağıt okuyan sağucular gibidir. Haramdan sadaka vermek, bevl (sidik) ile abdest almak gibidir. Zekâtsız mal cansız ve ruhsuz tene, bedene benzer. Tövbesiz âlim, binasız kapı gibidir. Sözün en doğrusunu yüce ve büyük Allah söylemiştir.

28. İLYÂS (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Nakledildiğine göre, Hak taâla hazretleri, Hezekiel peygamber (A.S.)ın canını alınca, İsrail oğulları arasında şirk (Allaha eş koşma, ortak tanıma) ve fesâd (bozgunculuk) çoğaldı. Hak Celle ve alâ hazretleri İlyâs (A.S.)'ı onlara peygamber olarak gönderdi.

Muhammed bin İshâk (Allah ona rahmet etsin) şöyle der:

«İlyâs (A.S.) Hârûn peygamberin oğullarındandır. Hak taâla hazretleri Mûsâ (A.S.)'dan sonra Tevrât unutulmasın diye bir biri ardınca peygamberler gönderdi. O peygamberler Tevrâtı saklarlar, muhâfaza ederlerdi. İlyâs (A.S.) kırk yaşına geldiğinde Mûsâ (A.S.)'a benzerdi.

Cebrâil (A.S.) İlyâs (A.S.)'a geldi, İlyâs (A.S.) Cebrail'e:

— Sen kimsin? dedi.

Cebrâil (A.S.) da:

— Cebrail'im! diye karşılık verdi.

İlyâs (A.S.):

— Rahmet etmeye mi, yoksa azâb etmeye mi geldin? dedi.

Cebâri! (A.S.):

— Sana peygamberlik müjdesi vermeye geldim. Şüphesiz Allah taâla hazretleri seni İsrâil oğullarının beylerine davete gönderdi. Onlar puta taparlar. Git onları Allah'a ibâdete, O'na kulluk etmeye davet et. O beylere seninle bu davete katılmalarını söyle, dedi.

İlyâs (A.S.):

— Ben onlara nasıl gideyim? Onların ordusu var, bense yalnızım, dedi.

Cebrâil (A.S.):

— Kuvvet ve üstün gelmek ordu ve asker ile değildir. Allah taâla kime dilerse ona verir. Eğer dağlara ve ateşlere emredersen, sana itaat ederler, boyun eğerler. Zira Allah sana yetmiş peygamber kuvveti verdi. Var git, kavmine yumuşak söyle ve onları Allah dinine davet et, dedi.

Bunun üzerine İlyâs (A.S.) kavmine gitti ve onları dine, çağırdı. İtaat etmediler ve daveti kabul etmediler, İlyâs (A.S.) iki rekât namaz kıldı ve secde ederek şöyle niyaz etti:

— Ey Allahım! Bu kavmi dine çağırdım. Kâr etmedi. İmana gelmediler. Bilâkis küfürleri arttı. Ey Rabbim! Benim hakkımı onlardan almadan beni dünyâ'dan çıkarma.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey İlyâs! Senin hacetini, dileğini kabul ettim. Benden iste! Ne dilersen vereyim.

İlyâs (A.S.) dedi:

— Onlara kıtlık ver ve yağmur yağdırma. Otlar bitmesin. Kıtlıktan helâk olsunlar.

Ondan sonra Hak taâla hazretleri onlara kıtlık verdi. Hattâ leşlerini yediler. O zaman kuşlar:

— Ey Allahın peygamberleri! Hak taâla hazretleri onların rızkını senin eline verdi. İşte onlar açlıktan helâk oldular. Onları esirgemez misin?

İlyâs (A.S.):

— Hak taâla hazretleri onlara gazâb etti. Eğer imana gelmezlerse yok olurlar, dedi.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey İlyâs! Gökler ve yerler onlar için ağlar. Sen onları esirgemedin. Benim kullarımdan binlerce kişi açlıktan yok oldular, öldüler. Melekler ve kuşlar senden bağışlanmalarını dilediler, sen kabul etmedin: Benim kullarıma insafsızlık değil midir bu? Şâyet onların isyânı bana ise ben onların rızıklarını kesmem.

İlyâs (A.S.) şöyle dedi:

— Ey Rabbim! Ben onlara senin için gazâb ede-

rim, kızarım. Sen kullarının durumlarını bilirsin. Eğer benim onlara ettiğim yaramaz, yersiz ise tövbe ederim. Ey Rabbim! Beni bu işte esirge!

Nakledildiğine göre İlyâs (A.S.) kavmine geldi Yûnus (A.S.) küçük çocuktu. Öldü. Annesi yas tuttu İlyâs (A.S.)'a geldi ve:

— Hak taâla hazretlerine yalvar ve iste. Oğlum Yûnus yine diri olsun, dedi.

Bunun iizerine İlyâs (A.S.) Allah'a niyazda bulundu. On beş günden sonra Yûnus (A.S.) yine sağ oldu hayata kavuştu. Hak taâla hazretlerinin kudreti ile İlyâs (A.S.)'ın kavmi onu gördüler. Yine boyun eğmediler. İnkârları daha da arttı.

İlyâs (A.S.).

— Ey Allahım! Senin risâletini, peygamberlik vazifesini bunlara eriştirdim. İtaat etmediler, boyun eğmediler. Beni bunların arasından çıkar ve bunlara azâb et, dedi.

Müfessirler şu bilgiyi naklederler: O vakit Yûşâ (A.S.) Şam'ı aldı ve Ba'lebek'e geldi. Onun (Ecib) adlı bir beyi vardı. Onun bir hatunu vardı. Yetmiş bey öldürmüştü. Yedi oğlu vardı. Yahyâ peygamberi de o kadın şehid etmiştir. Öyle ise Hak taâla İlyâs peygamberi o beye ve kavmine pevgamber göndermişti. O kavim imana gelmedi ve İlyâs peygamberin peygamberliğini kabul etmedi. Hattâ o bey İlyâs peygamberi öldürmek istedi. İlyâs (A.S.) kötülüğe başladıklarını görünce ulu bir dağa çıktı. Onun adı Cebel-i Lübnân (Lübnân dağı)'dır. Yedi yıl bu dağda kaldı. Ağaç ve yaprak yedi. Bir gün o beyin oğlu hasta oldu. O bey puta çok yalvardı ve şifâ istedi.

Hak taâla hazretleri İlyâs (A.S.)'a:

— Dağdan in! Git o beyi imana davet et, çağır! Onlardan korkma! Ben onların kötülüğünü senden men ettim, buyurdu.

Hak taâla hazretleri o beyin gönlüne korku bıraktı. Ondan sonra İlyâs (A.S.) dağdan indi ve onlara:

— Hak taâla hazretleri beni size peygamber gönderdi. Şimdi imana gelin! Allahın önünde eğilin! dedi. Sonra:

— Hak taâla hazretleri şöyle buyuruyor: Ey Melik! Benden başka tanrı yoktur. Bütün âlemi, herşeyi ben yarattım. Onlara rızık verdim. Onu dirilttim, yine öldürdüm ve yine dirilttim. Sen Allaha şirk koşarsın, eş ve ortak tanırsın. Oğluna puttan şifâ istersin. Halbuki o putlar bir şeye sâhip değildirler. Başkalarına nasıl şifâ verirler dedi.

Bu sözü işittiler. O beyin kavminden elli kişi hile ve tuzak hazırladılar. Dağa çıktılar ve:

— Senin rabbine iman ettik, dediler.

İlyâs (A.S.):

— Ey Allahım! Eğer bunlar doğru söylüyorlarsa izin ver, onlara gideyim. Eğer bunlar yalan söylüyorlarsa ateş ver, onları yaksın, dedi.

Hak taâla hazretleri bunlara ateş verdi, yaktı. Bu haber O (Ecib) adlı hükümdara ulaştı. O kavim başka hile ve tuzak kurdular. Hak taâla da onlara tekrar ateş verip yaktı.

Ondan sonra o hükümdar İlyâs (A.S.)'ın ailesine «İlyâs (A.S.)'a îmân ettim» diye yazıcısını gönderdi. Yazıcı bir cemaat (topluluk) ile o dağa çıktı. Ondan sonra İlyâs (A.S.) halkı dine davet etti. Onu sesinden ta-

nıdılar. Son derece görmeyi arzu ettiler. Daha sonra Ecib'in oğlu öldü. İlyâs (A.S.) dağdan geri döndü Tekrar yerine geldi. Yedi yıl üzüntü içinde kaldı.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey İlyâs! Bu ne üzüntüdür? Ululuğun hakkı için dile benden ne dilersen veririm. Zira benim rahmetim geniştir ve fazlım büyüktür.

İlyâs (A.S.):

— Beni öldürmeni, anneme ve babama kavuşturmanı dilerim. İsrâil oğullarının elinden son derece usandım ve üzüldüm, dedi.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ne dilersen dile?

İlyâs (A.S.):

— Yedi yıl, benim şefaatim olmadan, gökden yağmur yağmasın dedi.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey İlyâs! Zâlim olsalar bile ben kullarımı esirgerim. Fakat üç yıl yağmur hâzinesini senin eline veriyorum.

İlyâs (A.S.):

— Ey Rabbim! Ben o kıtlıkta nasıl dirlik edeyim, geçineyim? dedi.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Kuşları senin emrine verdim. Başka yerden sana azık getirsinler. İlyâs (A.S.):

— Ey Rabbim! Razı oldum, dedi.

Sonra Hak taâla hazretleri yağmuru tuttu. Hattâ kıtlıktan dolayı nice hayvanlar açlıktan öldü.

Hak taâla hazretleri buyurdu.

— Ey İlyâs! Muhakkak çok kişileri helâk ettin,

ölümlerine sebep oldun. Halbuki onlar bana âsî olmadılar.

İlyâs (A.S.):

— Ey Rabbim! Gidip onları ben îmana çağırayım. Olur ki senden başkasına tapmaktan vaz geçerler, dedi.

Hak taâla hazretleri huyurdu:

— Onları davet et! îmana çağır!

İlyâs (A.S.) tekrar o kavme gitti ve:

— Ben sizi açlık ile helâk ettim, yok olmanıza sebep oldum. Sizin yüzünüzden bunca canlılar ve kuşlar bile yok oldular. Zîra siz bâtıl (asılsız bir inanış) üzerindesiniz. Eğer dininizin bâtıl ve asılsız olduğunu bilmek ve görmek isterseniz, putlarınızla çıkın yağmur isteyin. Şâyet yağmur yağmazsa bilin ki putlarınız bâtıldır, asılsızdır. O kavim putları ile sahrâya çıktılar, yalvardılar, çare bulamadılar. Yağmur yağmadı. Sözlerinin geçmediğini gördüler. Tekrar îlyâs (A.S.)'ın yanına geldiler ve:

— Sen Allah'a yalvar! Olur ki çare bulunur? dediler.

İlyâs (A.S.) duâ etti, Allah’a yalvardı. Allah taâla kendi keremi ile bunların duâsını kabul buyurdu. Bir kalkan gibi deniz üzerinden bulutun çıktığını gördüler. Ondan sonra o bulut her tarafı kapladı ve yağmur yağdırdı. Bunların şehri ve kendileri hayat buldular. O belâ bunların üzerinden gidince, yine verdikleri sözü unuttular, âsî oldular, İlyâs (A.S.) bunların bu hâlini görünce, Allah’tan, aralarından çıkıp gitmeyi diledi.

Allah taâla hazretleri buyurdu:

— Ey İlyâs! Risâleti, peygamberlik görevini yerine getirdin. Para etmedi. Şimdi Elyesa'ı yerine halife, vekil koy. Ben onu İsrâil oğullarına halife kıldım. Gör-ki ben onlara nasıl azab ederim. Ondan sonra İlyâs (A.S.) onların arasından çıktı gitti.

Tanrı taâla hazretleri buyurdu:

— Sana (başına) ne gelirse korkma!

Râviler şöyle rivayet ettiler. İlyâs (A.S.) oradan gidince bir yere vardı. Orada dururken bir at geldi. Yüzünde nur vardı. Kanatları vardı. O at İlyâs (A.S.):

— Ey Allahın Peygamberi! Benim üzerime bin. Muhakkak Hak taâla hazretleri beni senin için yarattı dedi.

İlyâs (A.S.) bu sözü işitince o atın üstüne bindi.

Elyesa şöyle dedi:

— Ey İlyâs! Bana ne buyurursun?

İlyâs (A.S.) arkasından bir kaftan çıkardı. Elyesa (A.S.)'a giydirdi. İlyâs (A.S.)'ın halîfesi olduğuna o kaftan, İsrâil oğulları için, nişan oldu.

Ondan sonra Cebrail (A.S.) İlyâs Peygambere gelip:

— Ey İlyâs! Şimdiden sonra ister yeryüzünde, ister göklerde, nerede istersen melekler gibi uç dedi.

Hak taâla hazretleri ona melekler gibi elbise giydirdi. Ondan yemek, içmek isteğini ve lezzetini kaldırdı. İlyâs (A.S.) şimdi nerde dilerse orada uçar.

Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der: İlyâs (A.S.) karadadır. Hızır (A.S.) ise denizdedir.

Kûtü'l-Kulubda Ebu Talib-i Mekki taralından şöyle nakledilmiştir:

— İlyâs (A.S.) bir gün oturuyordu. Ruhunu kabzetmek, canını almak için Azrail (A.S.) geldi. İlyâs (A.S.) çok ağlayıp sızlandı.

Hak taâla hazretleri Azrail (A.S.)'a:

— Benim kuluma sor! Niçin böyle ağlayıp sızlar? Dünyâ için mi ağlıyor? Yoksa benden korktuğu için mi ağlamaktadır? buyurdu:

İlyâs (A.S.):

— Öldükten sonra Hakkı (Allah'ı) zikredemeyeceğim, O'na kulluk edemeyeceğim için ağlarım. Benim bazı kavmim Allah'ı zikrederler. Ben ise bundan mahrum kalıyorum diye ağlıyorum dedi.

Hak taâla hazretleri ölüm meleği Azrail'e:

— İlyâs'ın cannı alma, bana zikretmek için yaşamak ister, kendisi için istemez. Bırak onu kıyamete kadar yürüsün, gezip dolaşsın, buyurdu.

Hızır ve İlyâs (A.S.) Doğuda ve batıda, karada ve denizde seyr ederler, gezip dolaşırlar. Nerede Allah'ı zikir varsa orada buluşurlar. Allah'ın salât ve selâmı (Rahmet ve selâmeti) onların üzerine olsun,

29 DAVÛD (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

İlyâs (A.S.)'dan sonra İsrail oğulları kavmi bölük bölük oldular. Hak taâla hazretleri Dâvud (A.S.)'ı onlara davetci, peygamber gönderdi. Dâvud (A.S.) İsâ'nın oğludur. İsâ Yahûdâ'nin oğludur, Yahûdâ da Yakûb (A.S.)'ın oğludur. Yani Dâvud (A.S.) Yakûb (A.S.)'ın aslındandır.

İsrail oğulları kavmi fesâdla (bozgunculukla) meş-

gul olup şeytanın kandırıcı sözlerine (vesvesesine) uyunca, Hak taâla hazretleri Dâvud (A.S.)'a Zebûr'u verdi. Zebûr yüzelli sûre idi. Tamamı dua ve Allah'a sena (övgü) şeklinde idi. Helâl ve haram, farzlar ve hudûd (cezâlar) gibi hükümler onda yoktu. Zebûr'un evvelinde: «Hikmetin (ilim ve irfânın) başı Allah'dan korkmaktır» ibaresi yazılmış idi. Sonunda ise şu ibare yazılıydı:«Hak taâla hazretleri buyurdu: İlmi ile amel etmeyen her âlim şeytan ile beraberdir. Dünya için zenginlerin önünde eğilen her derviş köpek ile beraberdir. Malından zekât ve sadaka vermeyen her zengin domuzla beraberdir« Allah'a sığınırız.

Nakledildiğine göre Dâvud (A.S.)'ın çok hatunu var idi. Hak taâla hazretleri ona öyle bir kuvvet verdi ki, bir gecede hepsine erişirdi. Bir gün İsrâil oğulları:

— Ey Allahın peygamberi! Faziletinden, Allah katındaki üstün derecenden bize bilgi vermeni dileriz- dediler.

Dâvud (A.S.):

— Beniın faziletim şudur dedi: Hak taâla hazretleri, kardeşlerim arasından beni peygamber seçti. Benim elimle Calût'u öldürdü. Ve bana Zebûr'u gönderdi. (94)

Bir gün Dâvut (A.S.) mihraba (mâbeddeki özel yere) girdi. Secde ve rükû edip çok ağladı. Ondan sonra başını göğe kaldırıp İbrahim, İshâk ve Yakûb (A.S.)'ın keramet ve mucizelerini bir bir sayıp şöyle dedi:

— Ey Rabbim! Bütün hayırların benden önce babam ve dedemle gitmiş olduğunu gördüm. Allahım!

(94) Câlut, İsrâil oğullarını mağlûp eden Filistin kralıdır. Kur'an'da beyan edildiği gibi Dâvud (A.S.) tarafından öldürülmüştür.

İbrahim'i Halil etmekle, ateşi ona soğuk ve selâmet yapmakla, ayrıca Nemrûd'u kahretmekle ulu ve yüce ettin. Ondan sonra İsmâil'i gerçeklikle kemâle erdirdin. İshâk (A.S.)'ı yalnızlıkla kemâle ulaştırdın. Yakûb (A.S.)'ı oğulları ile aynı mertebeye çıkardın. Mûsâ (A.S.)'ı Nebî ve Kelim eyledin. Onunla yüzyüze konuştun. Hârûn (A.S.)'ı ilimle yücelttin. İlyâs (A.S.)'a kavmine karşı yardım etmekle, yerde ve göklerde kuş gibi uçmakla yardım ettin. Ondan sonra devamla:

— Ey Allahım! Onlara yaptığın gibi, beni de keramet sahibi kılmanı dilerim dedi.

Bunun üzerine Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Senin ululuğun, büyüklüğün şudur: Hem peygamber, hem halife sana benzer hiç bir peygamber yaratmadım. Aynı zamanda babanı yarattığımda dağlara: «Sen okuduğun zaman sana ahenk (tempo) tutsunlar» diye emir verdim. Demiri senin elinde hamur gibi yaptım ve sana demir gömlek (zırh) yapmayı öğrettim. Kuşlar senin üstünde saf tutup uçarlar, seni gölgelerler. Sen tesbih ettiğin, Allahı andığın zaman onlar da anarlar. Ey Dâvud! İbrâhim'i ateşe mübtelâ kıldım, kimseye şikâyette bulunmadı. Her halini bana bildirdi. Oğlunu kurban etmesini emrettim, sabredip boğazlamak için yatırdı. Ben yerine koç gönderdim. Yakûb'u, Yûsuf'un hüznü ve gözsüzlük ile mübtelâ ettim, sabretti. Musa'yı küçükken annesi ateşe attı ve sandığa koyup nehire bıraktı. O sabretti. Ben de yakmadım, merhamet ettim. Ey Dâvud. Seni bütün belâlardan sakladım.

Dâvud (A.S.) bu sözü işitince secde etti ve çok şükreyledi. Ondan sonra başını kaldırdı:

— Ey Rabbim! Anladım. Diğer peygamberler gibi şimdi bana da belâlar ver, ben de sabredeyim dedi.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Belâya ve fitneye hazır ol ve sabret! Falan ay ve falan günde belâya uğrayacaksın.

O gün olunca Dâvud (A.S.) Mihrâba girdi, kapıyı kapadı. Namaz kıldı ve Zebûr'u okudu. O gün şeytan altundan bir güvercin suretine girip geldi. İnciden ve Zebercedden kanatları vardı. Hemen Dâvud (A.S.)'ın önüne kondu. Dâvud (A.S.) onun güzelliğini gördü ve çok hoşuna gitti. İsrail oğullarına göstermek için onu tutmak istedi. Hak taâla hazretlerinin kudretini görsünler diye. Tutmak isteyince güvercin kaçtı. Dâvud (A.S.) onu tutmak için ardına düştü. O güvercin bir yere kondu. Tekrar tutmak istedi. Gitti bir bostana kondu. O bostanın içinde bir kadın vardı. Onu görüp hemen, farkında olmadan o kadına âşık oldu. O kadını almak istedi. O kadın Ûriyâ adlı birinin hanımı idi.

Dâvud (A.S.)'ın zellesi (hatası) hususunda âlimler ihtilâf etmişlerdir. Bazılarına göre: «Dâvud (A.S.) Eyyüb (A.S.)'ın kardeşi oğluna Ûriyâ'yı bir yere göndermesi ve kutsal Tabut'un önünde yürümesi için mektup yazmıştır. Öyle yaptılar. Ûriyâ şehid oldu. Hanımını Dâvud (A.S.) aldı. Süleyman (A.S.) o hanımdan dünyâ'ya teşrif etti.

Dâvud (A.S.) o hanımı alıp ona zifaf etti (onunla gerdeğe girdi) Henüz yapışmadan, Hak taâla hazretleri Cebrail ve Mikâil (A.S.)'ı Dâvud (A.S.)'a gönderdi. İki erkek suretinde, Dâvud (A.S.) mihrabda, namaz kılmakta iken geldiler. Mihrabın bir yanına Cebrail

(A.S.), bir yanına da Mikâil (A.S.) durdu. (Dâvud (A.S.) onları gördü, korktu. Bunlar.

— Korkma! Bizim davamız var. Bir dava için geldik dediler.

Dâvud (A.S.):

— Nasıl bir davanız vardır? dedi.

Onlardan biri şöyle söyledi:

— Bu benim kardeşimdir. Onun doksandokuz (di şi) koyunu var. Benim de bir (dişi) koyunum var. Bu o (dişi) koyunu da: «Bana ver» diyor.

Dâvud (A.S.):

— Senin koyunu istemekle sana zulmeder, haksızlık eder dedi.

Âlimlere göre Dâvud (A.S.)'ın hatası, şâhid istemeden «zulüm etti» diye hemen aralarında hüküm vermiş olmasıdır.

Süddî (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle nakletmiştir:

— O iki kişi biri diğerine: Bu benim kardeşimdir. Fakat benim doksandokuz hanımım vardır. Bunun ise bir hanımı vardır. Onların sayısını yüze çıkarmak istiyorum dedi. Dâvud (A.S.):

— Öyle yapma, yoksa seni döverim, dedi.

O kişi:

— Öyle ise sen nasıl lâyık gördün? Ûriyâ'nın bir hanımı, senin doksandokuz hanımın vardı dedi ve kayboldular.

Dâvud (A.S.) ortada kimseyi göremedi. Onların melek olduklarını anladı. Kendi halini kendisine bildirmişlerdi. Hemen Secde'ye kapandı. Kırk gece başını kaldırmadı. Göz yaşlarından otlar bitti. Yer, yüzün-

de iz yaptı. O halinde o yine Allah'ı zikreder, takdis eder ve feryâd ederdi. Bütün hayvanlar ve kuşlar onunla birlikte ağlaştılar. Melekler esirgeyip:

— Ey Allahım! Dâvud senin peygamberin ve halifendir. Ağlamaktan gözleri çeşmeler gibi oldu, diye niyazda bulundular.

Hak taâla hazretleri onlara:

— Sesinizi kesin! Ben merhamet edenlerin en merhametlisi Allahım. Onu biliyorum. Benim kapım tövbe edenlere açıktır buyurdu. Dâvud (A.S.) secdesinde:

— Ey Allahım! Günahımı bana bağışla. Eğer bağışlamazsan hatam duyulur ve halk arasında yayılır dedi.

Cebrâil (A.S.) kırk geceden sonra Dâvud (A.S.)'a gelip:

— Ey Dâvud! Hak taâla hazretleri seni yarlığadı Nitekim Allah kitabında şöyle buyurur: «Biz de onu sâlih (bir zat olarak seçtik) yanımızda onun muhakkak bir yakınlığı ve bir akibet güzelliği vardır.» (95)

Dâvud (A.S.).

— Ey Rabbim! Sen affetmeye ve azâb etmeye kadirsin. Kıyâmet günü gelince o şahıs (Ûriyâ): «Benim bunda kanım var» derse ben ne ederim? Ey Allahım! dedi. Ve tekrar secdeye kapandı. Cebrâil (A.S.) gidip tekrar geldi ve:

— Hak taâla hazretleri sana selâm eder. Kıyamet gününde ben onu bir yerde alıkoyar ve o kişiye: «Davud'un kanını bağışla» derim. O kişi de: «Ey Rabbim!

(95) Sâd Sûresi, âyet: 25.

Bağışladım» der buyurdu, dedi. Yine Hak taâla hazretleri: «Seni Cennete koydum. İstediğin yerde dolaş ve istediğini ye, iç» buyurdu, diye müjde verdi.

Nakledildiğine göre, İbni Abbâs (R.A.) şöyle demiştir:

— O iki melek gidince. Dâvud (A.S.) secde'ye kapandı. Hiç başını kaldırmadı. Namaz vakti gelince namaz kılardı. Tekrar secdeye varırdı. Kırk gün kırk gece yemedi, içmedi ve uyumadı. Durmadan ağlardı ve Hakdan tövbesinin kabulünü niyaz ederdi. Secdede:

— Allahım beni düşmanım İblisden (şeytandan) kurtar! Allahım beni yarattın ve böyle etmemi takdir buyurdun. Ey Allahım! Kıyamet gününde sana hangi gözle bakayım? Ey Rabbim! Ben güneşin hararetine dayanamıyorum. Cehennem ateşine nasıl dayanayım? Allahım! Senin gök gürültüsü ve şimşek çakmanın gürültüsüne tahammül edemiyorum. Cehennemin gürültüsüne nasıl tahammül ederim? Ey Allahım! Benim gizli, âşikâr herşeyimi Sen bilirsin. Benim özürümü kabul et. Ey Rabbim! Rahmetinle beni yarlığa. Beni rahmetinden ırak etme. Allahım! Günahımı dilimle sana arzettim. Beni hor ve hâkir etme, dedi.

Vehb (R.A.) şöyle demiştir: Dâvud (A.S.) dedi ki:

— Ey Allahım! Sen şânı yüce Allah kimseye zulmetmezsin. Benim halim nasıl olur?

Hak Taâlâ Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Var git Ûriyâ’nın kabrine. Ondan helallik dile. Ben ona işittiririm.

Dâvud (A.S.) Ûriyâ nın kabrine varıp:

— Ey Ûriyâ! dedi. Ûriyâ:

— Buyur efendim! Sen kimsin? Beni uyardın, huzurumu ve manevî zevkimi bozdun, diye cevap verdi.

Dâvud (A.S.):

— Ben Dâvudum, dedi.

Ûriyâ:

— Ey Allahın Peygamberi! Niçin geldin? dedi.

Dâvud (A.S.):

— Sana ettiğimden dolayı helallik diliyorum, dedi.

Ûriyâ:

— Bana ne yaptın? dedi.

Dâvud (A.S.):

— Seni Tabut önünde yürüttüm. Şehit oldun, dedi.

Ûriyâ:

— Sana hakkım helâl olsun. Beni cennete koydular, dedi.

Hak Taâla Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Bilmez misinki, ben âdil bir hükümdarım. Sen Ûriyâ'ya "Senin hanımını aldım" de.

Dâvud (A.S.) tekrar gidip Ûriyâ'ya söyledi. Ûriyâ:

— Sen kimsin? dedi. Dâvud (A.S.):

— Ben Dâvudum, dedi Ûriyâ:

— Niçin geldin? Ben seni affettim, dedi.

Dâvud (A.S.):

— Senin hanımını aldım, dedi. Ûriyâ bu sözü işitince:

— Ey Allahın Peygamberi! Peygamberler böyle işler yaparlar mı? Ben seninle kıyamet gününde Allahın huzurunda hesaplaşırım, dedi, Dâvud (A.S.) bu sözü işitince oradan döndü ve başına toprak saçtı:

— Yazıklar olsun Davud'a diyerek çok ağladı. Nidâ geldi ki.

— Ey Dâvud! Seni yarlığadım. Senin gözlerini esirgedim. Duanı kabul ettim.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Ûriyâ beni bağışlamadı, dedi.

Hak Taâlâ Hazretleri:

— Ey Dâvud! ben şanı yüce kıyamet gününde Ûriyâ'ya öyle şeyler veririm ki, onları gözler görmedi ve kulaklar işitmedi. Üriyâ ona razı olur ve: «Ey Rabbim! Ben bunu hak edecek ameli işlemedim» der buyurdu.

Hak Taalâ yine buyurdu:

— Sen eğer Davud'un hatasını bağışlarsan karşılık olarak sana veririm.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Bildim ki beni yarlığadın, dedi.

Vehb (R.A.) nakletmiştir ki:

— Dâvud (A.S.) tövbe ettikten sonra, otuz sene gece ve gündüz ağladı. Hatayı işlediği vakit yetmiş yaşında idi. Hatasından sonra günlerini (zamanını) dörde ayırırdı. Bir gün İsrâil Oğulları arasında hükmederdi. Bir gün hanımları ile bir arada bulunurdu. Bir gün dağlarda ve su kenarlarında ağlardı. Bir gün de evinde yalnız başına kalırdı. Memleketinde dörtbin mihrâp (ibâdet yeri) vardı. Dörtbin âbid ve zâhid (ibâdet ve dervişlikle meşgul olan kişi) bir araya gelip Dâvud (A.S.) için onunla beraber ağlarlardı.

Dâvud (A.S.) gezme günlerinde sahraya çıkardı. Güzel ve tatlı sesle okur ve ağlardı. Dağlar, taşlar, kuşlar ve canavarlar da onunla birlikle ağlarlardı. Eğer bütün âlemin göz yaşlarını toplasalar, Dâvud (A.S.)'ın gözyaşına ancak denk olurdu. Şayet yemek yese ve su

içse gözlerinin yaşını o yemeğe ve suya karıştırıp ondan yer ve içerdi.

Nakledildiğine göre Dâvud (A.S.) bir gün va'z ediyordu. Halka nasihat veriyordu. Hak Taalâ'nın kereminden ve korkularından bahsetti. Kırkbin kişi onu dinliyordu. Çok kişi o gün onun va'zından öldü.

Hak Taalâ Hazretleri, Dâvud (A.S.)'ı yarlığadı ve:

— «Ey Dâvud, biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hak (ve adalet)le hükmet. (Hükmünde) hevâ (ve heves)e (hissiyatına) tâbi olma ki bu, seni Allah yolundan saptırır.» (96)

Nakledildiğine göre bir gün Dâvud (A.S.)'a bir zincir indi.

Hak Taalâ Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Halk arasında bununla hükmet. Bir kişi dâva etse, o zincire yapışsın. Eğer dâvası doğru ise o zincire erişsin. Yalansa erişemesin.

Bir kişi başka bir kişiye çok inci emanet etmişti. Ondan sonra o kişi emanetini istedi. Hemen o kişi o incileri bir asânın içine koyup gizledi. Dâvud (A.S.)'a geldiler. Birisi:

— Ey Allahın Rasûlü! Ben bu şahsa inci emanet ettim. Şimdi inkâr ediyor. Ben sözümde sadıkım dedi ve gelip o zincire yapıştı. Ondan sonra öbürü gelip elindeki asâsını inci sahibine «tut» diye verdi. Ondan sonra:

— Ben buna incisini verdim. Sözüm doğrudur dedi ve zincire yapıştı. Dâvud (A.S.) hayret içinde kaldı. Ve zincir geri göklere gitti. Ondan sonra Hak Taâla Hazretleri, Dâvud (A.S.)'a:

(96) Secde Sûresi, âyet: 26.

— İki kişi dâva getirseler şahitlerle hükmet. Ey Dâvud! Senden sonra yerine halife olacak sana bir oğlan verdim. Ey Dâvud! Şüphesiz hikmet doksan bölüktür. Yetmişini oğlun Süleyman'a verdim. Yirmisini geri kalan halka verdim buyurdu. Ondan sonra Dâvud (A.S.):

— Ey oğlum Süleyman! Sana üç öğüt vereyim. Eline geçmeyen şeye tevekkül et. Elde ettiğine razı ol. Elinden kaçana sabret.

Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— Süleyman (A.S.) yirmi yaşına girince Cebrâil (A.S.) Dâvud (A.S.)'a geldi. Altından bir sayfa getirdi ve:

— Ey Dâvud! Hak Taâla sana selâm söyler ve şunu buyurur: Oğullarını bir yere topla. Bu sayfada ne varsa onlara oku. Onlardan hangisi okuduklarına cevap verirse onu kendi yerine halife (vekil) koy, dedi.

Dâvud (A.S.) öyle yaptı. İçlerinden Süleyman (A.S.) hepsine cevap verdi. Dâvud (A.S.), Süleyman (A.S.)'ı yerine halife koydu.

Nakledildiğine göre Dâvud (A.S.), Beytü'l-Mâlden (Hâzineden) yerdi. Hak Taâla Hazretleri, demiri onun elinde hamur gibi etti ve demirden gömlek (zırh) yapmayı ona öğretti. Günde bir gömlek yabıp altıbin akçeye satardı. İkibin akçesini kendinin ve ailesinin geçimi için ayırır, dörtbinini İsrâil Oğullarının fakirlerine sadaka verirdi.

30. DAVUD (A.S.)IN MÜNÂCÂTI

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahını! Bir kimse bir hastanın hatırını sormaya, onu ziyarete gitse sevabı nedir? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ey Dâvud! Melekler onun için gökde istiğfar ederler, benden yarlığ dilerler ve benim rahmetimi onun üzerine saçarlar, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Bir kimse bir ölüyü yusa sevabı nedir? dedi.

Hak taâla Hazretleri:

— Onu günahından arıdırırım. Anasından doğmuş gibi olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kimse cenazeye kefen sarsa onun sevabı nedir? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ben ona cennette sündüs ve istibraktan (ipek ve atlastan) süslü elbiseler indiririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Bir kimse cenaze namazı kılsa onun sevabı nedir? dedi

Hak Taâla' Hazretleri:

— Melekler onun ruhuna, canına salavatta bulunurlar ve namazını kılarlar buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse kederli kişinin hatırını sormaya varsa onun sevabı nedir? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ona iman ve takva, dervişlik elbisesini giydiririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kişi senin korkundan ağlasa onun ecri, karşılığı nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Onu en büyük korkudan ve cehennemden emin kılarım, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Tanrım! Bir kimsenin başına bir bela gelse ona sabretse onun ecri, karşılığı nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— O kimseye cennette üçyüz derece veririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Rabbim! Bir kimse karanlık bir gecede camiye gitse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Kıyamet gününde ona öyle bir nur, ışık ve aydınlık veririm ki, onunla dilediği yerde yürür, dolaşır buyurdu.

Davud (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse başka birine karşı gelse, kızsa öç almaya gücü yettiği halde, dönüp onu affetse bağışlasa o kimsenin ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Gönlünü, kalbini iman, yakınlığım ve rahmetimle doldururum buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Tanrım! Bir zalim, bir kimseye zulüm ve hak-

sızlık etse, o zulmedilen kimse hakkını o zalime bağışlasa bunun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Kıyamet gününde ben o kimseye büyüklük gösteririm ve suçunu bağışlarım, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım: Bir kimse, kolaylık olsun diye, müslümanların yolunu düzeltse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— O yoldan ne kadar taş atmışsa o taşlar sayısınca onun yakınlarından bir kulu cehennemden çıkarırım, kurtarırım buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Bir kimse müslümanların ayıbını söylese onun cezası nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Eğer tövbe ederse cennete herkesden sonra girer. Tövbe etmezse ilk önce cehenneme girer, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse, kendini ve kazancını arıtmak için malının zekâtını verse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri.

— Kıyamet gününde dilediğine şefaat etmesine müsaade ettim, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Bir kimse yoksulu giydirse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Benim komşuluğumda olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kişi itikâfa girse, zikir için bir yere kapansa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Bütün suçlarını yarlığarım, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Bir kimse kâfiri imana çağırsa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Ona şefkat ve merhamet ederim buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Bir kimse anne ve babasına iyilik etse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Ben o kimseyi cennette saklarım ve memnun olacağı kadar ona sevâp veririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Tanrım! Anne ve babasına itaat etmeyen kimsenin cezası nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Onun yeri cehennemdir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kimse hısım ve akrabasından ayrı düşse, sonra tekrar onlara gitse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Ömrünü uzatırım ve malını çoğaltırım, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

Ey Allahım! Bir kimse dili ve kalbi ile seni zikretse, samimiyetle seni ansa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Kıyamet gününde benimle beraber olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Tanrım! Bir kimse kendi eli altında olanlara güzel davransa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taâlâ Hazretleri:

— Onun hasenatını, iyiliklerini kabul ederim. Günahını geçerim ve hesabını kolay ederim, buyurdu.

Dâvud (A.S.).

— Allahım! Bir kimse günah işlese, dönse tövbe etse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— O günahı işlememiş gibi olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Rabbim! Bir kimse nafile namaz kılmak, fazladan ibadetle sana yakın olsa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— O benim sevgilimdir. Onu halka güzel gösteririm ve onu halka sevdiririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Tanrım! Bir kimse günah işlese ve tövbe etmese onun cezası nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Duâ edince kabul etmem. Kullarıma rahmet edince ona etmem. Benden birşey istese veririm, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse faiz yese ve tövbe etmese onun cezası nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Kıyamet gününde ona zakkum yediririm, bu yurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kimse harama baksa, gözünü ondan ayırmasa onun cezası nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Veli bile olsa onu ağlatırım, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Bir kimse, bir başkasına emanet bıraksa, sefere gitse ve döndüğünde emanetini verse onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Benim azabımdan emin olmaktır, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Bir kimse Allaha kulluk edenlere alâka gösterse ve kendi de kötülükten sakınsa onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Benim azabımdan emin olur ve yarın kıyamet gününde Peygamberlerle beraber ederim, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Bir kişi namaz vaktinde güzelce abdest alsa ecri ne olur? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

- Beni görür ve benimle beraber olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım, bir kimse oruç tutsa ve çok susasa onun ecri nedir? dedi,

Hak Taalâ Hazretleri:

— Yarın kıyamet gününde susuzluktan emin olur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Bir kimse (Lâilâhe illellah — Allahtan başka ibâdete lâyık Tanrı yoktur) dese onun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Ona o kadar sevap veririm ki, gözler görmüş değildir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Rabbim! Hangi kulun cimridir? dedi.

Hak Taalâ:

— Halka (insanlara) selâm vermeyen kimse cimridir, buyurdu.

Dâvud (A.Ş.):

— Hangi kulun sevgilidir? dedi.

Allah Taalâ Hazretleri:

— Benim için halka karşı alçak gönüllü olan mümin kulumdur, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Sana şirk koşmayan, sana denk başka bir Tanrı tanımayan kulun ecri nedir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Cehennemi ona haram ederim, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— İlâhî! Hangi kulların acizdir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Benim fazlımdan birşey istemeyenlerdir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! Hangi kula çok azap edersin? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Benim takdirime, hükmüme razı olmayana buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Hangi kulun akıllıdır? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Hüküm verdiği zaman Hakka dayanan, hevâya (hissiyatına) uymayandır, buyurdu.

Dâvud (A.S.).

— Ey Allahım! Hangi kulun âlimdir? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Bir kimse, ilmi olduğu halde halktan ilim öğrenmek istese âlim o kimsedir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Rabbim! Hangi kulun kanaat sahibidir? dedi.

Hak Taâlâ Hazretleri:

— Az rızık verdiğim halde ona kanaat eden kimsedir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Hangi kulun hayırlıdır? dedi.

Hak Taalâ Hazretleri:

— Yaptığı amel (iş)le insanları kendinden memnun bırakan fakat kendi hoşnutluğunu düşünmeyen kimsedir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Allahım! İbrahim, İsmail ve İshâk (A.S.)'ın hürmeti için benim hatalarımı bağışla!

Rabbim! Kabul olunmayan duadan, makbul olmayan namazdan ve yarlığanmayan günahdan sana sığınırım! dedi.

Hak Taalâ Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Ademi kudret elimle yarattım. Ruhumdan üfledim, ruh verdim. Melekleri ona secde ettirdim. Keramet elbisesini giydirdim. Onu cennete koydum. Vakar tacını onun başına giydirdim. Bana yalnızlıktan şikâyet etti. Havva'yı ona hanım, eş olarak ver-

dim. Ondan sonra bana âsi oldu. Ben de cennetten çıkardım.

Ey Dâvud! İyi dinle bu söylediklerim Hakkın kendisidir. Bana mutî olursan ben de sana mutî olurum. Birşey istersen veririm. Eğer asî olursan sana fırsat vermem. Tövbe edersen tövbeni kabul ederim.

31. ALLAHIN DÂVUD (A.S.)'A VAHİYLERİ

Allah Taalâ şöyle buyurdu: «Dâvud'a Zebûru verdik» (97) Ey ilâhî sırları arayan kimse! Şöyle bilki, Zebur, Allah'ın kitabıdır. Allah onu Dâvud (A.S.)'a indirdi. Vakit oldukça İsrail Oğulları ile sahra'ya (kıra) çıkıp okurdu. İsrail Oğullarının âlimleri Dâvud (A.S.)'ın arkasında dururlardı. Diğer halk âlimlerin ardında cinler de onların ardında dururlardı. Kuşlar gelip başı üzerinde uçarlar, yel esmez ve su akmaz hepsi Dâvud (A.S.)'ı dinlerlerdi.

Nakledildiğine göre, Vehb bin El-Yemâni şöyle demiştir.

— Allah, Dâvud (A.S.)'a vahy edip: «İsrail Oğullarına deki: Şüphesiz ben onların namazlarına ve oruçlarına bakmam. Fakat birşeyden şüphe etseler ve onu benim için terketseler, onlara yardım edip rahmet ederim» buyurdu.

Hak Taalâ Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Beni isteyen, beni dileyen bir kimse görürsen ona hizmetkâr gibi ol.

— Ey Dâvud! Dünya ile sarhoş olmuş âlimleri ben-

(97) Nisâ Sûresi, âyet : 163.

den isteme. Onlar benim muhabbetimden çıkmışlar ve benim halis (samimi ve has) kullarımın yollarını benden kesmişlerdir. Onlar yol kesicilerdir.

Hak Taalâ Hazretleri yine buyurdu:

— Ey Dâvud! Beni sev ve beni seveni sev! Beni halka sevdir!

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Seni severim ve seni seveni de severim. Seni halka nasıl sevdireyim? dedi.

Allah Taalâ Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Onların yanında beni ilâhi vasıflarımla anlat. Benim nimetlerimi ve ihsanlarımı onlara bildir ki, beni cömert, çok merhametli ve lâtif zat olarak bilsinler. Ey Dâvud! Fakirler benim ıyâlim (yakınlarım) dır. Şanım hakkı için, eğer zenginler benim fakirlerime yardımda bulunurlarsa onların malını çoğaltırım ve onları cennetime koyarım. Eğer zenginler fakir kullarıma cimrilik ederlerse mallarını çoğaltmam ve kendilerini de cennetimde barındırmam. Ey Dâvud! Bu insanlar, fasıkların amelini işlerler, fakat iyilerin ve sâlihlerin makamını isterler «Tehdit oluna geldiğiniz o şey (hesap görmeniz) ne kadar uzak, ne kadar uzak!» (98)

— Ey Dâvud! Benim velilerim dünya için asla gam çekmediler. Zira kim dünya için gam yese ben onun gönlünden münâcâtımın, bana yalvarışın zevkini ve tadını gideririm. Ey Dâvud! Benim velilerim mânâ insanlarıdır, dünya için bir dertleri olmaz.

Hak Taâla yine buyurdu:

— Ey Dâvud! Kapıma kim geldi de ona kapı açma-

(98) Mü'minûn Sûresi, ayet : 36.

dım? Kim benden birşey istedi de vermedim? Kim dua etti de kabul etmedim? Kim beni andı da ben onu anmadım?

Nakledildiğine göre Dâvud (A.S.) şöyle demiştir:

— Ey Tanrım! Dünyayı yaratmazdan önce ne yarattın?

Hak Taâla Hazretleri buyurdu ki:

— Kırkbin şehir yarattım. Her şehirde kırkbin köşk yarattım. Her köşkde kırkbin avlu (bahçe) yarattım. Her avluda kırkbin ev yarattım. Her evde de onsekizbin hardal hâzinesi yarattım. Ondan sonra bir kuş yarattım. Ona onikibin yılda bir hardal tanesi rızık verdim. Hattâ o kuş hepsini yedi. (Hepsini yiyinceye kadar yaşadı). Sonra da o kuşa ölümü takdir ettim, yazdım. O kuş: «Allahım! Dünya bana iki kapılı bir ev gibi geldi, bir kapısından çıktım» dedi.

Ka'bü'l-Ahbâr (R.A.) derki:

— Hak Taâla Hazretleri buyurdu: «Ey Dâvud! Günahkârlara müjdele ve iyilere korku ver.» Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! Nasıl müjdeleyim ve nasıl korkutayım? dedi.

Hak Taâla Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Günahkârlara söyle! Tövbe etsinler ve benden ümitlerini kesmesinler. İyi kullarıma da söyle! Onlar da ibadetlerine mağrur olmasınlar. Yine buyurdu ki:

— Ey Dâvud! Zâlimleri beni anmaktan menet! Mescidime gelmesinler. Şüphesiz kim beni anarsa ben de onu anarım. Ancak, zâlimler beni anarsa ben onlara lânet ederim ve rahmetle anmam. Ey Dâvud! Kim bana muti olursa ben onun itaatini kabul ederim. Kim beni

severse beni bilir, tanır. Kim beni tanırsa bana gelmek ister. Kim bana gelmek istese beni ister. Beni isteyense beni bilir ve tanır.

— Ey Dâvud! Ne mutlu o kimseye ki, benim için şehvet arzusunu terketmiştir. Kim cennetim ve cehennemim için bana tapar, ibadet ederse kendine zulmetmiştir. Zira onun ibadeti benim için değildir.

— Ey Dâvud! Kim beni severse ben de onu severim. Kim benimle beraber olursa, ben de onunla beraber olurum. Kim beni zikrederse ben de ona yakın olurum Kim beni seçerse ben de onu seçerim. Kim bana itaat ederse ben de ona muti olurum. Kim beni talep ederse, ararsa ben de onu ararım. Kim başkasını ararsa asla beni bulamaz.

— Ey Dâvud! Dostlarımın toprağını, İbrahim, Musa ve Muhammed Mustafa'nın toprağından yarattım. Aşıklarımın gönlünü nûrumdan yarattım.

— Ey Dâvud! Sen benden başkasından ayrıldığını ve benim aşkımı istediğini sanırsın. Eğer bunda samimi isen benim sevgimden ayrılma. Zira benim kullarıma sevgim manevidir.

— Ey Dâvud! Eğer benim sevgimi istersen dünyayı gönlünden çıkar at. Benim sevgimle dünya sevgisi bir gönülde beraber bulunmaz.

— Ey Dâvud! Benim zikrim zikredenler içindir. Cennetim bana bağlı olanlar içindir. Beni çok zikretmek aşıklara mahsustur. Ben de beni sevenler içinim. Kim beni sevenle arkadaş olur ve ona son derece bağlanırsa onun ardından gitsin, yolunda yürüsün.

32. DÂVUD (A.S.)'I ALLAHIN TEŞVİKİ

Kûtu'l-Kulûb'da Ebu Tâlib-i Mekkinin şöyle dediği nakledilmiştir:

— Hak Taâla Hazretleri, Dâvud (A.S.)'a buyurdu. Ey Dâvud! Bana aşkla ve sıdk ile sarılmadan nasıl cennetten söz edersin?

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim. Sana âşık olanlar kimdir? dedi

Hak Taâla Hazretleri buyurdu:

— Bana aşık olanlar, gönülleri saf (duru) olanlarla benim muhabbetimle yananlardır. Ben de onların gönüllerini kudret elimle dilediğim tarafa döndürürüm.

— Ey Dâvud! Aşıklarımın gönlünü rızam'dan yarattım. Onların yolunu benden başkasından kestim.

Dâvud (A.S.),

— Ey Allahım! Muhabbet ehlini, seni çok sevenleri bana göster, dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ey Dâvud! Lübnan dağına git. Orada bana âşık ondört kimse var. Onlara selâm söyle ve: «Rabbiniz size selâm söyler ve siz benim dostumsunuz ve velilerimsiniz diyor» de buyurdu.

Dâvud (A.S.) onlara gelip gözlerinin yaşının çeşmeler gibi aktığını gördü. Onlar Dâvud (A.S.)'ı gördüler ve kaçtılar. Dâvud (A.S.) onlara «Ben Rabbimizin Peygamberiyim. Size selâmı var. Herhangi bir dileğiniz var mıdır?» dedi. Dâvud (A.S.)'dan bu sözü işittikleri zaman gözlerinin yaşı yüzleri ve yanaklarına doğru akmaya başladı.

Birisi şöyle yalvardı: Allahım! Seni tesbih ederim. Biz senin has kulunuzuz. Gönlümüz seni zikirden, seni anmaktan kesilmiş, uzak kalmıştı. İşte o kaybolan zamandan dolayı bizi yarlığa!

İkincisi: Allahım! Bize minnet eyle. Seninle bizim aramızda, bize güzel ve hoş nazarla bak! dedi.

Üçüncüsü: Ey Rabbim! Sen bilirsin ki, bizim senden başka hiç dileğimiz yok. Bizi yolunda daim eyle dedi.

Dördüncüsü: Ey Allahım! Biz senin rızanı istemekle kusur ettik. Bize kerem eyle, yardım et, dedi.

Beşincisi: Allahım! Bizi nutfeden (bel suyundan) yarattın, sana yakın olalım, diye dedi.

Altıncısı. Ey Allahım! Sen ulu hakandan istemekten dilimiz tutuldu, dedi.

Yedincisi: Rabbim! Seni zikretmekle gönlümüze hidâyet verdin. Şükründeki kusurlarımızdan dolayı bizi yarlığa, dedi.

Sekizincisi: Ey Allahım. Kereminden bize nur bağışla. O nurla karanlıkta yürümeye yol bulalım, dedi.

Dokuzuncusu, Allahım! Bizim duamızı kabul etmeni ve keremini çoğaltmanı dileriz, dedi.

Onuncusu: Rabbim! Bize verdiğin nimetleri tamamlamanı dileriz, dedi.

Onbirincisi: İlâhi! Benim gözlerim al ki, dünyayı ve dünyadakileri görmeyeyim. Gönlüme nur ver ki, ahiretle meşgul olayım, dedi.

Onikincisi: Ey Rabbim! Evliya hakkı için benim gönlümü senden başkasından kes ve yalnız seninle meşgul olayım, dedi.

Onüçüncüsü: Tanrım! Evliyanın sırlarından bana keşfet, onların sırlarını bana açıkla, dedi.

Ondördüncüsü: Allahım! Peygamberlerine olan keşiflerden bizi mahrum etme, dedi.

Hak Taâla Hazretleri, Dâvud (A.S.)'a buyurdu.

— Söyle onlara, sözünüzü işittim, her dileğinizi kabul ettim. Bir yere toplandınız. Artık ayrılın, tek başınıza kalın. Aramızdaki perdeyi kaldıracağım. Benim cemâlimi temâşa edin, seyredin. Bana iyi zan besleyin. Dünya'dan ve insanlardan kesilin. Tek başınıza bana münâcât (yakarış)la meşgul olun. Benden başkasına gönül vermeyin. Benden başka kimseden korkmayın ve muhtaç olmayın. Ben size Firdevs Cennetinde yer vereyim, devamlı benim cemâlimle müşerref olun.

33. BÖLÜM

Bir gün Dâvud (A.S.) mescide girdi. Fakat yolda biraz salınarak yürümüştü.

Hak Taâla Hazretleri; Ey Dâvud! Bu şekilde salınarak kulunun evine mi gidersin? buyurdu.

Dâvud (A.S) ondan sonra Allahın azametinden, uluğundan korkup asâsına yapıştı.

İbni Abbâs (R.A.) der ki:

— Dâvud (A.S): «Ey Allahım! Senin evinde kimler oturur?» dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ey Dâvud! Onlar benim azametim için halka karşı alçak gönüllüdürler. Şehvetlerini benim için terkederler. Açları benim için doyururlar. Çıplaklara elbise giydirirler. Garipleri hoş tutarlar. Belâya uğramış kimseleri korurlar.

— Ey Dâvud! Dünya kendisini sarhoş etmiş olan âlimi benden isteme.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Her hükümdarın bir hâzinesi vardır. Senin hâzinen nedir? Nasıldır? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Benim hâzinem Arş'dan yüksek, Kursî'den büyük ve geniştir. Göklerden daha süslüdür. Cennetten zengindir, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Allahım! O nerededir? dedi.

Hak Taâla Hazretleri buyurdu:

— Ey Dâvud! Benim hâzinem ezik ve yaralı gönüllerdedir.

Ey Dâvud! Nefsine düşman ol! Benimle dostluk kur.

Ey Dâvud! İyi bilki, benim iyi kullarımın bana olan arzuları son derece arttı. Ben de onlara çok düşkünüm, Ey Dâvud! Benimle ferah bul. Benim zikrimle nimetlen. Ey Dâvud! Amelsiz kimse, yağmursuz buluta benzer. Ey Dâvud! Bir kimsenin dört saat ömrü olsa bir saat münâcatta bulunması gerekir. Geri kalan bir saat da nefsini islâh etmekle meşgul olması, bir saat dostlarını görmek için gitmesi, bir saatta da helâlinden kazanıp nafaka edinmesi icap eder.

Dâvud (A.S.): Allahım! Mizanı (Mahşerdeki ilâhî teraziyi) bana göster dedi Hak Taâla gösterdi. Dâvud (A.S.) gördü ve o anda aklı başından gitti ve:

— Allahım! Bunu doldurmaya kimin gücü yeter? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ey Dâvud! Eğer ben bir kulumdan razı olursam o mizânı bir hurma ile doldururum, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Sıratı görmek isterim, dedi. Hak Taâla Sıratı gösterdi. Dâvud (A.S.):

— Rabbim! Sırat'tan geçmeye kimin gücü yeter? dedi.

Hak Taâla Hazretleri:

— Ey Dâvud! Eğer bir kimse ömründe bir defa (Lailâhe illellah Muhammedün Rasûlûllah = Allahtan başka Tanrı yoktur ve Muhammed (A.S.) Allahın elçisidir) dese Sıratı çakan, kayan şimşek gibi geçer. Ey Dâvud! Bir kimse, kaçmış bir kulumu benim huzuruma getirse ben onu âlimlerden sayar ve yazarım. Kimi âlimlerden yazarsam ona azap etmem, buyurdu.

Nakledildiğine göre İsrâil Oğulları arasında bir âlim vardı ki, seksen sandık tutarında ilmî eser ortaya koymuştu, yazmıştı. Hak Taâla, Dâvud (A.S.)'a:

— O âlime söyle! Bir o kadar daha kitap yazsa şu üç şeyi yapmadıkça ona fayda vermez.

Biri. Dünyayı ve dünyada olanları sevmesin ki dünya müminlerin evi değildir.

İkincisi: Şeytanla arkadaş olmasın. Şeytan mü'minlerin yoldaşı değildir.

Üçüncüsü: Müminleri incitmesin. Bu müminlerin işi değildir.

34. DAVÛD (A.S.)'IN VEFATI

Ebû Hüreyre (R.A.) hazretleri şöyle demiştir:

Dâvûd (A.S.) gayretli bir kimse idi. Bir gün dışarı çıktı ve tekrar evine girdi. Girdiğinde bir kişinin otur-

makta olduğunu gördü. Sen Kimsin? dedi.

Oturan kimse:

— Ben o kişiyim kî benim elimden hiç kimse kurtulamaz, dedi. Dâvûd (Â.S.)'ın yüksek bir yeri vardı. Oraya çıkıp namaz kılar, ibâdet ederdi. Ölüm meleği onun canını almaya gelmişti.

Dâvud (A.S.):

— Bana mühlet ver, aşağı yere ineyim dedi. Azrail müsâde etmedi ve minberde, o yüksek yerde Dâvûd (A.S.)'ın canını aldı.

Nakledildiğine göre Dâvûd (A.S.) bir gün çocuklarını toplayıp:

— Eğer bir kimse suçlu ise ne yaparsınız? dedi Süleyman (A.S.)'dan başka hepsi: Suçuna göre cezâ veririz» dediler. Süleyman (A.S.):

— Ben onun suçunu affederim dedi. Dâvûd (A.S.):

— Tekrar suç işlerse ne yaparsın? dedi. Süleyman (A.S.):

— Gene affederim dedi. Dâvûd (A.S.):

— Üçüncü defa suç işlerse nasıl yaparsın? dedi. Süleyman (A.S.):

— Ona o kadar kerem gösteririm ki ondan sonra utanır, bir daha suç işlemez, dedi. Dâvûd (A.S.):

— Tahtıma sultan olmaya lâyık olan sensin dedi.

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.) şöyle der:

— Dâvûd (A.S.) Ölüm meleğine: «Benden sonra İsrâil oğullarına yerime kim halîfe olacak» diye sordu.

Ölüm meleği:

— Senin halifen oğlun Süleymandır, dedi. Dâvûd (A.S.):

-Şimdi gönlüm razı oldu, ruhumu kabzet, canımı al dedi.

Ölüm meleği Dâvûd (A.S.)'ın canını aldı. Minberden vefat etmiş olduğu halde indirdiler.

Bu olay yaz (Haziran) ayının yirmi altıncı gününde olmuştu.

Dâvûd (A.S.) dünyâ'dan Ahirete teşrif etti. Kuşlar Süleyman (A.S.)'a haber verdiler. Süleyman (A.S.) geldi, babasını yıkadı ve Cennet bezlerinden kefene sardı. Beni İsrâilden kırk bin kişi Dâvûd (A.S.)'ın namazını kıldılar. İbrahim (A.S.)'ın. mağarasına defnettiler, gömdüler.

Peygamberimiz Muhammed Mustafa (S.A.V.) hazretleri buyurdu: «Dâvûd (A.S.) yüz yıl ömür sürüp, ondan sonra bir Cuma ertesi günü Ahîret'e teşrif etti» Allahın salat ve selâmı üzerine olsun.

35. SÜLEYMAN (A.S.)'IN PEYGAMBERLİĞİ

Hz. Vehb bin Münebbih (R.A.), der ki:

— Hak taâla hazretleri Dâvûd (A.S.)'ın ruhunu kabzedince Cebrâil (A.S.) Süleyman Peygambere tazîye (başsağlığı) için geldi ve: Hak taâla seni İsrâil oğullarına halîfe seçti dedi. Süleyman (A.S.) bu sözü işitince Dâvûd (A.S.)'ın kabrinden kalkıp geldi. Babasının mihrabına, ibâdet yerine girdi. Halifelik sarığını, tacını başına koydu. Mûsâ (A.S.)'ın asâsını eline aldı. Yûsuf (A.S.) ın sancağını getirip kutsal tabutu önüne koydu. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) gelip:

— Hak taâla hazretleri sana selâm eder ve der ki: Padişahlık mı ister, yoksa âlimlik mi?

Süleyman (A.S.) yüzünü yere koyup secde etti ve: Bana padişah olmaktan ilim üstündür, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Süleyman! Alçak gönüllülük ettin. Padişahlık istemedin. Ben alçak gönüllü olanı çok severim. Sen padişahlık üzerine ilmi seçtin. Ben de ilmi, padişahlığı (hükümdarlığı), aklı ve güzel ahlâkı sana verdim. Senden kibri ve kendini beğenmeyi giderdim. Bütün dünyayı sana verdim. Dolaş ve benim insanlara şaşkınlık veren eserlerimi gör, buyurdu.

Süleyman (A.S.) yine secde etti. O gün akşama kadar başını secdeden kaldırmadı. Hak taâla hazretleri Cebrâil (A.S.)'a:

— Cennete git! Hilâfet yüzüğünü getir ve Süleymana ver, buyurdu.

Derhal Cebrâil (A.S.) Cennete gitti. Yüzüğü alıp Süleyman (A.S.)'a getirdi. Misk gibi kokusu vardı. Yıldız gibi parlaktı. Ayrıca dört köşeli kaşı vardı. Birinde şu yazılmıştı: (Lâilâhe illellah Muhammedün Rasûlûllah — Allah'dan başka Tanrı yoktur ve Muhammed (A.S.) onun Rasûlüdür).

Bir köşesinde. (Allahtan başka Tanrı yoktur. Ondan başka her şey yok olmaya mahkûmdur. Hüküm onundur ve dönüş onadır).

Diğer köşesinde: (Mülk, büyüklük, yücelik ve saltanat ona aittir).

Dördüncü köşede ise: (Yaratanların en güzeli olan Allahın şanı ne yücedir!) ibâreleri yazılmış bulunmakta idi.

Vehb bin Münebbih der:

— O yüzük, Cennette İken, Adem (A.S.)'ın parma-

ğında idi. Cennetten çıktıktan sonra o yüzük parmağından uçtu ve gitti Arşın bir tarafında durdu.

Hak taâla hazretleri buyurdu:

— Ey şeref ve yücelik yüzüğü! Adem (A.S.) bizim ahdimizi unuttu ise, bu sefer seni bizim ahdimizi unutmayan bir kimseye veriyorum.

Hak taâla hazretleri Süleyman (A.S.)'a Peygamberlik verince Cebrâil (A.S.) o yüzüğü Aşûre günü, Cuma günü Süleyman (A.S.)'a getirip:

— Hak taâla hazretleri bu mübârek yüzüğü sana armağan verdi, dedi.

Süleyman (A.S.) o yüzüğü aldı ve parmağına taktı. Ondan sonra Cebrâil (A.S.) (Bismillahirrahmânirrahim)i indirdi ve bütün insanları, cinleri, kuşları, canavarları (yırtıcı hayvanları) ve yeli Süleyman (A.S.)'ın emrine verdi.

Allah taâla buyurdu:

— «Bunun üzerine biz de ona rüzgârı amâde kıldık ki bu, onun emriyle, onun dilediği yere yumuşacık akar giderdi.» (99)

Müfessirlerin naklettiklerine göre Allah taâla Süleyman (A.S.)'a kuşların dilini öğretmiştir. Bir gün Bednos öttü. Süleyman (A.S.):

— Biliyor musunuz ne der? Derki. Ey «gafiller Allahı zikreyleyin» der dedi. Ondan sonra Bülbül öttü. Süleyman (A.S.):

— Bülbül: «Ben de bu dünyada yarım hurma yedim» der, dedi.

Daha sonra Tâvus öttü. Süleyman (A.S.):

(99) Sâd Sûresi, âyet : 36.

— Tâvûs diyor ki: Nasıl diriltilirseniz öyle ölürsünüz»!

Sonra Hüd—hüd kuşu öttü.

Süleyman (A.S.):

— Hüd—hüd: Yaratılanı esirgemeyeni kimse esirgemez diyor dedi.

Ondan sonra Tûtî kuşu öttü:

— «Hayır işleyin, hayır bulun» dedi.

Ondan sonra Üveyik (kumru): «Keşki bu halk, yaratılanlar yaratılmayaydı»! diye öttü.

Ondan sonra güvercin:

— «Sübhâne Rabbiye'l—A'lâ = En yüce Rabbimi bütün varlığımla anarım» diye öttü.

Ondan sonra kuzgun öttü ve:

— «Kim susarsa kurtulur» dedi.

Nihâyet Akbaba öttü ve:

— «Ne kadar yaşarsan yaşa, sonun ölümdür» dedi.

Bütün kuşlar bu şekilde öttüler. Süleyman (A.S.) onların dilini, söylediklerini halka bildirdi.

Nakledildiğine göre Süleyman (A.S.) savaş için hâzır olan atları seyrederken, ikindi vakti, namaz kaçtı. Süleyman (A.S.):

— Bu atların boyunlarını vurun! Benim namazımı kaza'ya kodular, dedi. Hemen boyunlarını vurdular.

Hz. Ali (R.A.) nakletti ki:

— Hak taâla hazretleri güneşle vazifeli meleğe emir verdi. Güneş yeniden çıktı. Süleyman (A.S.) ikindi namazını kıldı. Güneş tekrar dolandı, battı.

Nakledildiğine göre Süleyman (A.S.) bir gün Mekkeye geldi ve.

— Burası Ahirzaman Peygamberi Muhammed (S.A.

V.)'in dünyaya teşrif edeceği, doğacağı yerdir. Ona inanan kimse'ye ne mutlu, ona inanan ne mutlu ve mesud kimsedir, dedi.

Kâbe'yi gördü. İçinde putlar vardı. Ona girmedi, Kâbe ağladı. Hak taâla hazretleri:

— Niçin ağlarsın? buyurdu.

Kâbe:

— Nasıl ağlamam? Süleyman (A.S.) senin peygamberin, kavmi de sana yakın kullarındır. Üzerimden geçtiler ve namaz kılmadılar, dedi.

Hak taâla hazretleri-

— Ağlama! Nice yüzler sende secde ederler. Ahir zaman peygamberi Muhammed Mustafâ (S.A.V.)'i sende meydana çıkaracağım. Seni tavaf etmeyi ve ziyareti farz kılacağım. Herkes sana âşık olacak, sana varmak için can atacak. Seni putlardan ve Şeytana tapmaktan temizleyeceğim, buyurdu.

Ebû Hüreyre (R.A.) Peygamber (S.A.V.)'den naklen bildirmiştir ki Allah taâla şöyle buyurmuştur:

— And olsun biz, Süleymanı imtihan da ettik: Tahtının üstünde bir cesed bırakıverdik. (Nice günlerden) sonra o, yine (eski hâline döndü.) (100)

Süleyman (A.S.)'ın imtihanı şu idi: Hz. Süleymanın zayıf ve eksik bir oğlu oldu. Şeytanlar (cinler):

— Eğer Süleyman (A.S.)'ın oğlu diri olur, yaşarsa biz emir altında olmaktan ve işten kurtulamayız. Onu ya öldürelim, ya da deliye çevirelim, dediler.

Yel Süleyman Peygambere bu haberi bildirdi. Süleyman (A.S.) yele onu bulutların üstüne çıkarmasını

(100) Sâd Sûresi, âyet: 34.

emretti. Yel o çocuğu getirip bulut üstüne koydu. Bir gün o çocuk bulut üzerinde ölüp Taht üzerine düştü, kondu. Süleyman (A.S.) hatasını anladı. Çünki o Allaha dayanmayıp çocuğu bulutlar içinde saklamayı tercih etmişti. Pişman oldu. Tövbe ve istiğfâr edip secdeye kapandı. Üç gün halkın huzuruna çıkmadı.

Hak taâla hazretleri:

— Üç gündür halkın karşısına çıkmadın. Kullarımın işine bakmadın, diye Hz. Süleyman (A.S.)'ı hafifçe ikaz etti.

Nakledildiğine göre Süleyman (A.S.) oğluna çok üzüldü. Zira başka oğlu yoktu.

İki melek insan sûretinde Süleyman Peygambere geldiler.

Birisi: Bu şahıs benim ekinimin içine girdi ve ekinimi bozdu, çiğnedi dedi.

Süleyman (A.S.):

— Niçin bunun ekini içine girdin? dedi.

Öteki şahıs:

— Bu şahıs halkın yolu üzerine ekin ekmiş, geçecek yol bulamadım ve üstünden geçtim, dedi.

Süleyman (A.S.) davacı olan şahsa:

Niçin halkın yolu üzerine ekin ektin? Halkın yolu üstü olduğunu bilmez mî idin? dedi.

İlk konuşan şahıs:

— Ey Süleyman! Niçin ölüm yolu üzerinde oğlan doğurttun, İnsanların ölüm yolu üzerinden geçtiğini bilmez mi idin? dedi ve kayboldular.

Süleyman (A S.) durumu anladı. İstiğfâr etti ve.

— «Dedi ki: "Ey Rabbim, beni yarlığa. Bana öyle bir mülk (—ü saltanat) ver ki o, benden başka hiç bir

kimseye lâyık olmasın. Şüphesiz bütün muradları ihsan eden sensin, sen» dedi. (101)

Saîd bin Cübeyb (R.A.) derki:

— Süleyman (A.S.): Ey Allahım! Bana bir mülk ver ki benden sonra kimseye verilmesin! dedi ki bu. Bana bir mülk ver, benden sonra alınmasın demektir. Bazıları derki:

— Süleyman Peygamberin: Allahım bana bir mülk ver ki benden sonra kimseye verilmesin! demesi Peygamberliğine nişandır. Yahut, başka bir kimsenin ilâhi hükmü başaramayacağından korktuğu için böyle demiştir.

Nakledildiğine göre Süleyman (A.S.) Saydun ilinde Firengistan beyini öldürdü. Kızını aldı, hâtûn edindi. O kadın, Süleyman (A.S.)'dan izin alıp babasının resmîni yaptı. Gizlice ona tapardı. Bir gün, Süleyman Peygamberin veziri (Berhîyâ oğlu) Asaf iyitti ve Süleyman Peygambere:

— Ey Allahın Peygamberi! Emir buyur bir kürsü hazırlasınlar. Üzerine çıkıp halka va'z edeyim dedi.

Hazırladılar Asaf çıktı ve Adem (A.S.)'dan Süleyman (A.S.)'a kadar her peygamberin sağlığında ve peygamberliğindeki hallerini dile getirdi. Süleyman Peygambere gelince:

— Süleyman (A.S.)'ın küçükken durumu iyi idi dedi ve büyüklükteki durumundan bahsetmedi.

Meclisten ayrılınca Süleyman (A.S.):

— Niçin bizi böyle andın? dedi.

Asâf:

(101) Sâd Sûresi, âyet: 35.

— Evvelki halin şimdikinden üstün idi, onun için dedi.

Süleyman (A S.):

— Nasıl? dedi.

Asâf:

— Kırk gündür evinde puta tapılıyor. Bu doğru mudur, uygun mudur? dedi. Süleyman (A.S.):

— Haberim yoktu, bilmiyordum, dedi.

Süleyman (A.S.) durumu öğrenince Hak taâla hazretleri:

— Ey Süleyman! Sana kim izin verdi? Puta tapan kadını alıp evinde alıkoymaya, belâya hazır ol! buyurdu.

Birgün Sahir adlı bir cinni, Süleyman (A.S.) helâya girerken istedi ve parmağındaki mübarek yüzüğü aldı,

Süleyman Peygamberin yerine geçti. Hükümdarlık etti. Kırk gün Hz. Süleyman tahtından ayrı kaldı. Hiç yemedi ve içmedi. Bir gün deniz kenarında dolaşırken, balıkçıların balık avladıklarını gördü. Onların yanına geldi. Sen kimsin? diye sordular. O da: Ben Süleymanım dedi. Birisi, yalan söylüyorsun diye Süleyman (A.S.)'a sopa ile vurdu. Süleyman (A.S.) ağladı. Hattâ melekler bile ağlaştılar.

Hak taâla:

— Bu ona rahmetdir, azâb değildir. Ben onun mülkünü (saltanatını) gene ona vereceğim.

Süleyman (A.S.) bu durumda iken, yanlış hüküm verdiğinden dolayı. Sahir'i tanıdılar ve yakalamak istediler. Kaçıp gitti ve kale duvarına çıktı. Yüzüğüde denize attı. Hak taâla hazretleri emretti ve onu bir balık yuttu. O balıkçıların ağına gidip takıldı. Balıkçılar çok balık tutmuşlardı. Bu balığı Süleyman (A.S.)'a verdiler.

Süleyman (A.S.) balığın karnını yardı ve yüzüğü içinden çıkardı. Son derece rahatladı ve sevindi. Kendine geldi. Tekrar tahtına geçip oturdu. Bu rivayetin mesûliyeti raviye aittir. (102)

36. BEYT—İ MUKADDESİN YAPILMASI

Dâvud (A.S.) Beyt—ı Mukaddesi Mûsâ (A.S.)'ın çadırı büyüklüğünde aynı yerde yapmak istedi. Mûsâ (A. S.) namaz kıldığı, ibâdet ettiği zaman o taşa dönerdi. Zira melekler o taşta ilahi nûr'a şahit olmuşlardı. Davud (A.S.) onu yapmak istedi ise de yaptıktan sonra yıkıldı.

Dâvud (A.S.) Hak taâla hazretlerine durumu arzetti, şikâyette bulundu.

Hak taâla hazretleri:

— Ey Dâvud! Elinden kan çıkmış, kan dökmüş kimse benim evimi yapamaz, buyurdu.

Dâvud (A.S.):

— Ey Rabbim! Ben gazâ yolunda kâfirleri öldürdüm, dedi.

Hak taâla hazretleri:

— Evet gâzâda idi. Fakat onlar benim kulum değil midir? buyurdu.

- Dâvud (A.S.):

- Allahım! Öyle ise onu kim yapacaktır? dedi.

(102) Müellifin de işaret ettiği gibi bu rivayetin mesûliyeti rivayet edene ait olmak icabeder. Zira bu ve benzeri rivâyetler, Kur'an zihniyetin ve peygamberlik müessesesine aykırı düşmekte ve Ehli Kitap düzmesi olarak tavsif edilmektedir. Sağlam tefsirlerde bu rivâyet alâka görmemiştir.

— Allah taâla

— Oğlun Süleyman! buyurdu.

Dâvud (A.S.) dünya'dan göçtü. Yerine oğlu Süleyman halife oldu. Hak taâla Mescidi mukaddes kayanın üzerine, Mûsâ (A.S.)'ın çadırının bulunduğu yere yapmasını emretti.

Süleyman (A.S.) emretti: Cinler, insanlar ve devler toplandılar. İnşaat işini aralarında taksim etti. Cinleri ve Şeytanları mermer ve ak mermer getirmeye gönderdi. Gittiler ve Beyt-i Mukaddesin harem dairesini mermer ve ak mermerle yaptılar. Bu sefer mescid bölümünü yapmalarını emretti.

Cinleri ve Şeytanları üç bölüme ayırdı:

Bir bölüğü denizlerdeki altun, gümüş madeni ile inci ve yakut getirdiler.

Bir bölüğü cevher ve kıymetli taşları getirdiler.

Diğer bölüğü ise, misk ve anber getirdiler. Ondan sonra ustaları bir araya topladı. Ak, sarı ve yeşil mermerle mescidi yaptılar. Tavanını (kubbesini) inci ye cevherlerle, duvarlarını da yakut ve incilerle süslediler. Zemine, tabanına firûze denilen kıymetli bir taş döşediler. Geceleri aydınlık, verirdi. Yeryüzünde ona benzeyen güzel ve şerefli-bir mescîd yok idi.

İbni Abbâs şöyle der:

— Hak taâla cinlerin başına bir melek vazifelendirdi. Elinde ateşten bir kamçı vardı. Onlar Süleyman (A.S.)'ın emrini tutmadıkları zaman onlara vurur ve yakardı.

Süleyman (A.S.) Allah'dan üç şey istedi:

Biri: Kendinden sonra Allah'ın kimseye vermeyeceği bir mülk ülke idi.

İkincisi: Hikmet istedi. Verdi.

Üçüncüsü: Kim bu mescidde iki rekât namaz kılsa onun affını diledi.

Hak taâla hazretleri hepsini verdi. Beyt—i Mukaddes bir bayram günü tamam oldu.

37. BELKIS KISSASI

Müfessirler şöyle nakilde bulunurlar:

— Süleyman (A.S.) Beyt-i Mukaddesi tamamladıktan sonra Hacc için Mekkeye gitme hazırlığına başladı. Hacca gitti. Orada beşbin deve, beşbin sığır ve yirmi bin koyun kurban etti. Oradan Yemene, Sanâ'ya gitti. Mekke ile Sânâ arası bir aylık yol idi. Fakat o öğleyin Sânâ'ya vardı. Güzel bir yer olduğunu gördü. Orada yemek yemek ve namaz kılmak istedi. Garib bir Hüd Hüd kuşu gördü. Adı Ayferdi. (103) O Hüd - Hüd Belkısın mülkünü, yurdunu Süleyman (A.S.)'ın Hüd-Hüd'üne anlattı.

Belkısın on iki beyi, veziri ve komutanı vardı. Her beyin de binlerce askeri vardı.

Hüd-Hüd bu haberi işitince, O Hüd-Hüd'le gidip yerinde gördüler ve geri döndüler. Fakat eğlendiler. Süleyman (A.S.) bu arada Hüd-Hüdü araştırdı. Bulamadı. Fena halde öfkelendi. Hüd-Hüd gelince kuyruğunu ve kanatlarını yere vurdu. Başından tutup çekti.

Hüd-Hüd.

(103) Hûd-Hûd: Serçe cinsinden, tepelikli ve kara tavuk iriliğinde bir kuştur. Çavuş kuşu diye tanınır ve bilinir. Kur'an-ı Kerim'de ismen anılmıştır.

— Ey Süleyman Allahın huzurunda duracağın günü hatırla dedi.

O sözü işitti affetti.

Nakledildiğine göre, Süleyman (A.S.) mektup yazdı. Belkıs'a iletmesi için Hüd-Hüd'e verdi. Belkıs, Sebe şehrinin kraliçesi (Melikesi) idi. O mektup şöyle başlıyordu: «Şüphesiz o Süleymandandır» Sonra: (Bismillahirrahmanirrahim — Esirgeyip, bağışlayan Allahın adıyle) ibaresi (Besmele) yazılı idi. Zira Peygamberler evvelâ Allah sözü ile başlarlardı. Süleyman (A.S.)'da öyle yaptı: Mektubu mühürledi ve Hüd-Hüd'e verdi. Hüd-Hüd mektubu Belkıs'a getirdi. Belkıs Hüd-Hüd'ü görünce kapılarını kilitledi ve saraylarının anahtarlarını başının altına koyup yattı. Hüd-Hüd pencereden girdi. Mektubu uyumakta olan Belkıs'ın göğsü üzerine koydu. Belkıs uyanınca o mektubu ve mektuptaki mühürü gördü Korktu. Kavmine, yakınlarına:

— Bana Süleyman (A.S.)'dan mektup geldi, dedi. Gayet büyük (şerefli) ve güzel bir mektuptur. Bu mektupta şöyle buyurmuş:

— «Bu mektup Süleyman (A.S.)'dandır. Bana itaat edin ve karşı gelmeyin.»

Etrafındakiler:

— Askerimiz çokdur. Eğer ferman buyurursanız onunla cenk edelim, savaşalım dediler.

Belkıs:

— Ey cemaatım! Bana hazır olun. Benden ayrılmayın. Bir hükümdar bir yere gelirse o yerleri harâb eder.

İleri gelenleri perişan eder. Fakat ben Süleymana bir mektup ve değerli armağan gönderip durumu öğrenmek istiyorum, dedi.

Belkis, Süleyman (A.S.)'a elleri kınalı beşyüz oğlan, delikanlı gönderdi. Hepsine kız kıyafeti giydirilmiş ve süslenmişti. Ayrıca beşyüz de, erkek kıyafetinde, taze cariye göndedi. İki tane kerpiç büyüklüğünde altın, inci ve yakuttan yapılmış bir taç, bir hokka içinde iri bir inci gönderdi ki deliği eğri delinmişti.

Şöyle dedi:

— Bu inciye iplik geçirsinler. Fakat insanlar ve cinler değil, başkaları geçirsin.

Bir de taş gönderdi ve:

— Onu da insan ve cin delmesin, fakat delinsin dedi.

Belkıs:

— Eğer Peygamberse bu kızlarla bu oğlanları fark eder, birbirinden ayırır. Eğer size öfke ile bakarsa Peygamber değil bir padişahdır, dedi.

Hüd Hüd bu sözü işitince derhal döndü ve Süleyman (A.S.)'a geldi Süleyman (A.S.) bu haberi alınca cinlere emretti. Altından ve gümüşten kerpiçler yaptılar. Meydan içinde yirmi mil kadar yeri döşediler. Yeryüzünde ne kadar çeşit canavar varsa o meydanın çevresine durdular. Cinler de Süleyman (A S.)'ın sağ ve soluna el bağlayıp divan durdular. Ondan sonra Süleyman (A.S.) tahtına çıktı. Çevresindeki kürsülere de peygamberler oturdular. Canavarlar o kerpiçlerin üzerine terslediler, pislediler. Acaip bir şekilde yatarlardı. Belkıs'ın cemaatı, Süleyman (A.S.)'ın yanına yaklaşınca hayvanların kerpiçler üzerine tersledikler ini gördüler ve getirdikleri armağan kerpiçleri bir yere bırakıp geldiler.

Süleyman (A.S.) ile görüştüler ve mektubu verdiler.

Süleyman (A.S.):

— İçinde iri inci bulunan hokka hani? dedi.

Belkısın elçisi onu getirip:

— Bu inciye iplik geçirsinler, fakat insan ve cin olmasın, dedi.

Süleyman (A.S.) O inciye iplik geçirmesi için ağaç kurduna emir verdi. Küçük kurt ağzına bir kıl aldı, inciye girdi ve bir tarafından çıktı. Yine Süleyman (A.S.)-ın emri ile ağaç delen o kurt taşı da deldi.

Ondan sonra Süleyman (A.S.) kızların ve oğlanların ellerini ve yüzlerini yıkamaları için su getirilmesini emretti. Getirdiler. Cariyeler sağ elleri ile su alıp ellerine koydular ve yüzlerini yudular. Oğlanlar ise sol elleriyle sağ ellerine koydular ve yüzlerini yıkadılar. Süleyman (A.S.) kızlarla, oğlanların hangileri olduğunu anladı.

Süleyman (A.S.) o armağanları almadı ve Belkısın elçisine:

— Dön! Melikenin yanına git, dedi.

Geldi. Melikeye durumu bildirdi. Belkıs:

— Peygamberdir, Melik, hükümdar değildir, dedi.

Nakledildiğine göre Süleyman (A.S.):

— Ey askerlerim! Hanginiz. Belkısın tahtını hemen buraya getirir? dedi. Cinlerden ifrit:

— Sen yerinden kalkmadan ben getiririm, dedi.

Süleyman (A.S.):

— Daha çabuk istiyorum, dedi.

Asaf bin Berhıyâ:

— Gözünü açıp kapayıncaya kadar ben getiririm dedi ve anında getirdi.

Süleyman (A.S.) o tahtı görünce: «Hazâ min fadlı Rabbî = Bu Rabbimin fazlındandır» diyerek şükretti.

Ondan sonra Belkıs geldi. Bazıları. Cebrâil (A.S.) getirdi derler. Bazılarına göre de, mucize göstermek için Süleyman (A.S.) getirmiştir.

Nakledildiğine göre, Süleyman (A.S.), Belkıs'ı eş olarak almak istediği zaman cinler çok üzüldüler. Onlara göre; Belkıs'ın babası insan, annesi ise cinnî idi. Süleyman (A.S.)'ın bir oğlu olacağından ve insan ve cinlerin gücü ve kuvveti ona geçeceğinden, dolayısiyle onları başka bir ülkeye süreceğinden korktular ve:

— Ey Süleyman! Belkıs'ın aklında eksiklik vardır, baldırı kıllıdır ve ayağı eşek ayağına benzer, dediler.

Süleyman (A.S.) bir suyun üzerine sırça döşemelerini emretti. Belkıs onun üzerinden geçtiğinde ayağı kıllı mıdır ve nasıldır? Görsün diye.

Belkıs gelince:

— Gördüğün bu taht senin tahtın mıdır? dediler.

Belkıs:

— Hemen hemen odur, ona benzer, dedi.

Süleyman (A.S.) aklının tam olduğunu anladı ve:

— Sudan beri gel dedi. Sırçayı su sanıp ayağını açtı girdi. Ayna olduğunu anladı ve utanıp elbisesi ile örtündü ve sırçanın (aynanın) üzerinden geçti. Süleyman oldu. Süleyman (A.S.) nikahlayıp aldı. Süleyman (A.S.)' Belkısı imana davet etti. Belkıs imana gelip Müslüman oldu. Süleyman (A.S.) nikahlayıp aldı. Süleyman (A.S.)' ın Belkıs'dan bir oğlu oldu. Adını Dâvud koydu.

Nakledildiğine göre, Allah Taâla, Süleyman (A.S.)'a öyle bir saltanat vermiştir ki ne ondan önce ve ne de sonra öylesi gelmemiş ve gelmeyecektir.

Adem oğlu (insanlar), cinler, şeytanlar, hayvanlar, kuşlar ve yeller, maşrıktan mağribe (Doğudan Batıya), Onun emrinde ve fermanında mahkûm ve amade idi. Nitekim, C.Hak buyurur:

— «Süleymanın cinlerden, insanlardan, kuşlardan orduları toplandı. İşte bütün bunlar (onun tarafından) zapt ve idare ediliyorlardı.» (104)

Süleyman (A.S.) insanların işlerini Asâf bin Berhıyâ'ya vermişti. (105)

Nice cihan pehlivanı yiğitler onun defterinde idi ki onlar da, binlerce kişiye hüküm etmekte idiler.

Devleri Demiryata havale etmişti. Kimi insan sûretinde, kaplan gövdeli, öküz başlı, yılan şekilli îdi. Kimi ejderhâ başlı, doğan gövdeli idi. Kimi maymun yüzlü, eşek ayaklı; kimi arslan sûretli fil gövdeli, kimi de dört ayaklı, başı böğründe ve ağzından ateş fışkırırdı. Gıdaları sıcak esen rüzgâr, içecekleri ise kaynar su idi Hepsi Demiryatın önünde toplanırlar idi.

Kuşlara, masalkuşu Sömürg'ü, baş tayin etmişti. Akbaba beylerbeylik yapıyordu.

Yırtıcı hayvanlara hükümdar olarak Arslanı seçti. Zira o cihan pehlivanı idi.

Geri kalan hayvanlara fili seçti.

Yılanların başı ise Ejderha idi.

İnsanlar, cinler, hayvanlar ve kuşlar, saf saf her an hizmete gelirlerdi.

Süleyman (A.S.) cinlere:

(104) Nemil Sûresi, âyet: 17.

(105) Asâf bin Berhiyâ: Hz. Süleyman'ın Başveziridir. İlâhî mertebesi çok yüksek bir zattır. Nemil Sûresinde buna işaret edilmiştir.

— Bana bir döşek dokuyun. Üzerinde bir ovada bir geyik koşar halde görünsün. Bir ipliği altından, bir ipliği de ibrişimden olsun, dedi.

Cinler de çeşitli resim, şekil suretler ve çizgiler yaptılar ki renklerini hiç kimse birbirinden ayıramaz ve içinden çıkamazdı. Uzunluğu ve eni üç mil, sekiz kilometre idi. Üzerine bir kûrsi (taht) yaptılar ki sayısız cevherler onda pırıl pırıl parlıyordu.

Sağ tarafına altın ve gümüşten onikibin taht kurdular. Onlarda Peygamberler ve Veliler otururlardı. Sol tarafına da onikibin taht yaptılar. Onların her biri sandal ağacından yapılmıştı. Onlarda da İsrail Oğullarının âlimleri otururlardı.

Süleyman (A.S.)'ın kursisi (tahtı) hepsinden dört arşın yüksek idi. O tahtın üzerinde altın ve gümüşten yetmiş mihrâp (ibadet yeri) vardı. Her birinde bir velî otururdu. Onikibin müderrisi vardı. Tevrat ve Zebûr ile meşgul olurlar idi. Hepsinin sesini yel Süleyman (A.S.)'a ulaştırırdı. Hem o tahtı yel götürürdü. Günde bir aylık yol giderdi.

Süleyman (A.S.)'ın üçyüz nikâhlı hanımı, yediyüz câriyesi vardı. Hepsine yakınlık gösterirdi.

Tahtın yanında gözleri gevherden başlarında zebercedden taç bulunan, iki arslan heykeli yapılmıştı. Kursiler (tahtlar) bunların üzerine oturtulmuş bulunuyordu. Tahtın yetmiş ayağı vardı. Her ayağında kızıl altından bir aslan otururdu. Bunlar ellerile birbirlerine gevher (cevher) sunarlardı. Her arslan bir ejderhanın üzerinde bulunmakta idi. Onların yukarısında altından tâvuslar ve akbabalar yer almakta idi. Süleyman (A.S.) ne zaman o tahta çıksa gevher gözlü ve güneş yüzlü gü-

zeller, Süleyman (A.S.)'ın karşısında dururlar ve ona inci saçarlar idi. Her ne türlü insan orada otursa, her birinin ardında bir dev, ayağı üzerinde durur idi. Her devin ardında da bir yırtıcı hayvan pençesini açmış beklerdi.

Havada kuşlar kanatlarını vurup üzerine gölge yaparlardı. Sağ tarafta bir melek yalın kılıç beklerdi. Asi devlere o kılıcı vururdu.

Ka'bü'l-Ahbâr (R.A.) derki:

— O tahtın adı (Kevkebü'l-Cennet = Cennet yıldızı) idi. Süleyman (A.S.) bu heybet ve kuvvetle ecelden kurtulamayıp atmış yaşında dünya'dan ahirete teşrif etti. Fakat kabrinin nerede olduğunu doğru olarak kimse bilmez.

Bazıları şöyle der:

— Kızıl Denizin yanındadır. Elli yaşında ilkbahar ortalarında vefat etmiştir. On yaşından kırk yaşına kadar hükümdarlık etmiştir.

Bazılarına göre de:

— Öldüğü zaman ellibeş yaşında idi. Fakat bilmek gerektir ki, Süleyman (A.S.)'a peygamberlik, risalet ve halifelik sıfatları verildiği halde O alt âleme, dünyaya sultanlık etmiştir. Ancak ulvî, yüce âleme de sultanlık etmiş olması gereklidir. Zira süfli âleme hükmetmek yüce âlemin kuvvet ve kudreti ile mümkün olur.

Süleyman (A.S.) sultan olup cinlere, insanlara ve her çeşit âleme hükmetti.

Halk Taalâ hazretleri isimleri ve sıfatları itibârile her zaman tecelli etmekte kendini ve kudretini belli etmektedir. O isimlerin bazıları, mucit (icat eden, yoktan var eden) ve muhyi (hayat veren, dirilten)

gibi varlık âleminin varlığını bildirirler. Bazısı da, muîd (gözeten) ve mümit (öldüren) gibi âlemin yokluğunu, sona ereceğini bildiren sıfatlardır.

Hak Taalâ hazretleri, vakit olur, bir şeyi icad etmekle eşyada tecelli eder. Vakit olur, bir şeyi yok etmekle gene onda tecelli eder. Kendi gücünü belli eder

Nitekim Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyurmuştur:

— «O her gün (her an) bir iştedir» (106). Yani o her an, en kısa zamanda bile bir işle meşguldür ve akıllıların akıllarını şaşırtacak her türlü icada kadirdir her şeyi yapmaya gücü yeter. Celâli yüce, bağışı boldur.

Süleyman (A.S.)'ın âleme hükmetmesinin sebebi, mülkün (sultanatın) ona «Hibetullah = İlâhi armağan» olmasıdır. Hak Taalâ hazretleri onu babası Dâvud (A.S)'a vermişti. Nitekim Kur'an'da şöyle buyurulur: "Biz Davud'a (oğlu) Süleyman'ı ihsan ettik." (107)

İhsan ve Hibe, nimet yolu ile ihsan ve hibe edenin armağanıdır. Süleyman (A.S.)'ın kalbinin cemiyetinden ve feleklerdeki ruhların yardımları ile değildir. Hattâ çalışmanın sonucu da değildir. Bilâkis o, Allah vergisidir. İlâhî armağandır.

Fakat Süleyman (A.S.) dünya makamında ve yüce göklerde hüküm sahibi olunca âlemdeki her şey ona boyun eğdi:

Belkıs'ın tahtını göz açıp kapayıncaya kadar, hattâ daha kısa bir zamanda Hz. Süleyman'ın huzuruna getiren vezir Berhıyâoğlu Asaf hakkında müfessirler şu görüşü, beyan etmişlerdir:

(106) Rahmân Sûresi, âyet: 29.
(107) Sâd Sûresi, âyet: 29.

— «Vezir Belkıs'ın tahtını, iki aylık yoldan ve yeraltından getirmiştir.»

Şeyh Muhyiddin (Allahın rahmeti üzerine olsun) şöyle dedi:

—«Şu iyi bilinmelidir ki, bir zaman hareketi, zamana bağlı, onunla sınırlı bir hareket vardır. Ancak Belkıs'ın tahtı göz açıp kapayıncaya kadar geçen zamandan daha çabuk olunca, bunda bir zamana bağlı hareket yoktur. Hareket olmayınca hareket eden şey de olmaz. Bu taht Belkıs'ın tahtı olmasa gerek. Belki de Yemendeki Belkıs'ın tahtı, Allahın izni ile yok olmuş ve aynı anda Süleymanın huzurunda icad edilmiştir.

Onun için Belkıs'a:

— Bu senin tahtın mıdır? diye sorduklarında O:

— Sanki odur. Ona benzer, şeklinde cevap vermiştir.

Bundan bize malûm olan şudur:

— Bütün eşya, herşey göz açıp kapayıncaya kadar, Allahın yüce ve ulu kudreti ile yok olur veya meydana gelebilir.

Allah Taalâ buyurdu:

—«... Hayır, onlar bu yeni yaratıştan bir şüphe içindedirler.» (108)

Bize malûm oldu ki, bütün eşya, yaratılanların hepsi icadın, yaratmanın eseridir. Gerçek mevcud değildir. Zira vücud yok olmaz. Yok olan da vücud olmaz. Hakiki vücud, gerçek varlık Allah Taalâ hazretleridir. Her an bakidir. Sonu olmayan hükümdar odur. Allahtan başka bütün varlıklar yok olmaya mahkûmdur. Çünkü

(108) Kâf Sûresi, âyet: 15.

bunlar Allahın eseridir. Eser vücud hükmünde değildir. Bu güzel esasa iyi riayet gerekmektedir. Ta ki, Hak Talâ hazretlerinin noksansız kudreti ve yüce ululuğu hatırdan çıkmasın ve iman ve marifet son derece kuvvet bulsun. (109)

38. LUKMÂN (A.S.) BAHSİ

Vehb bin Münebbih (R.A.) der ki;

— Lukman (A.S.) Eyyûb (A.S.)'ın kızkardeşi oğlu, yeğenidir.

Hz. İkrime:

— Lukmân (A.S.) Peygamberdir, der.

Süddi (R.A.) ise:

— Hz. Lukmân (A.S.) peygamber değildir, demiştir.

Bazıları şöyle dediler:

— Hak Taalâ hazretleri Lukmân (A.S.)'a: «Peygamberlik mi, yoksa hikmet mi istersin?» diye sordu.

O hemen hikmeti kabul etti. Kendisine:

— Niçin hikmeti seçtin? dediler.

Şöyle cevap verdi:

— Hak Taalâ peygamberlik vermek istediği hiçbir peygamberi serbest bırakmamıştır. Onun için hikmeti seçtim.

Nitekim Allah şöyle buyurur:

—«And olsun ki biz Lukmâna, Allaha şükret diye (rek), hikmet verdik. Kim şükrederse ancak kendi faidesi için şükreder ..» (110)

(109) Belkıs kıssası Kur'an-ı Kerimde Nemil Sûresinde teferruatıyla anlatılmıştır. Bugün sahne ve sinemada ele alınan Süleyman — Belkıs hikâyesi kitab-ı mukaddes zihniyetinin Peygamberlere iftira yönü ile ilgilidir.
(110) Lukmân Sûresi, âyet: 12.

Nakledildiğine göre Lukmân (A.S.) bir gün rüya gördü. Dediler ki:

— Ey Lukman! Sana yeryüzünde peygamber ve halife olup hükmetmen gerekli midir?

Lukmân (A.S.):

— Bana belâlardan afiyet üstündür. Bilirim ki bana peygamberlik gelince belâlarla gelir, dedi.

Melekler:

— Peygamberliği görmedin, belâların geldiğini nereden bildin? dediler.

Lukmân (A.S.):

— Ben bilirim ki, hükmeden son derece müşkülât içindedir. Eğer doğru hüküm verirse iyidir. Şayet zulmederse gideceği yer Cehennemdir. Dünyada şerefli olmaktan hor olmak üstündür. Ahirette hor olmaktan aziz (şerefli) olmak üstündür. Kim dünyayı tercih edip Ahireti terk ederse dünyada fitneye uğrar ve Ahirette ilahi lûtuflardan mahrum kalır, dedi.

Melekler onun sözlerini-işittiler, hayret ettiler.

Lukmân uykudan uyanınca Hak Taalâ hazretleri derhâl ona hikmet verdi.

Bazılarına göre:

— Lukmân peygamber değildir. Fakat hâkim ve melik (hükümdar) olmuş ve halka adaletle hükmetmiştir.

Vehb (R.A.) der ki:

— Lukmân (A.S.) Habeşli bir köle idi. Marangozluk yapardı. Fakat temiz ve iyi insandı. Sonra Hak Taalâ hazretleri onu azatlığa, hürriyete kavuşturdu.

Bir kişi Lukmân (A.S.)'a şöyle dedi:

— Sen falan şahsın kölesi idin. Bu mertebeyi ne ile buldun?

Lukmân (A.S.):

— Doğru sözle ve emaneti sahibine vermekle buldum, dedi.

Mücâhid (R.A.) der ki;

— Hak Taalâ hazretleri Lukmân (A.S.)'a hikmet verdi demek. Tam, olgun ve kâmil akıl; Allah bilgisi, Allahı tanımak ve sıdk. doğruluk verdi demektir. Şimdi hikmet, ilim ile amel etmek mânâsına gelir.

Bazılarına göre:

— Hikmet, bütün eşyanın hakikatini, evsâfını (durumlarını) ve özelliklerini bilmektir. (111)

Bir gün Lukmân (A.S.) sefere giderken yolda bir çocukla karşılaştı. Lukmân (A.S.) o çocuğa:

— Benim babam ve annem nasıl oldular? diye sordu.

Çocuk:

— Öldüler! dedi.

Lukmân (A.S.):

— Benim işim bitti ve kederim gitti dedi ve tekrar:

— Kardeşim nasıl oldu? dedi.

O çocuk:

— Öldü kardeşin, dedi.

Lukmân (A.S):

— Kanatlarım kırıldı, dedi.

(111) Başka bir ifade ile Hikmet: İlim, dindarlık ve fikir isabeti demektir.

Lukmân (A.S.) tekrar:
— Oğlum nasıl oldu? diye sordu.
O çocuk:

— Oğlun öldü, dedi.
Lukmân (A.S.):
— Gönlümün rahatı gitti, dedi.

Nakledildiğine göre Lukmân (A.S.) şöyle demiştir:
— Kim yalan söylerse yüzünün suyu, nûru gider. Edeb nesebden, soydan üstündür. Amel maldan üstündür. İlim dünyadan ve dünyadakilerden üstündür. Saadetin nişanı dörttür:

1. Gerçekliktir, doğruluktur.
2. Edeb, terbiyedir.
3. Hilimdir, ahlâk güzelliğidir.

4. Emâneti ıssına, sahibine vermektir.

Lukmân (A.S.) Dâvud (A.S.)'ın veziri idi. Tam bin yıl ömür sürdü, yaşadı.

Şimdi Lukmân; peygamberdir, değildir şeklinde münakaşaya lüzum yoktur. Onun en doğrusunu Allah bilir.

Bazıları der ki:

— Kime hikmet ve Kur’an verildi ise, ona evvelki kitapların hepsinden fazilet verilmiştir.

Bu durumda, kendine hikmet ve Kur’an verilen kimse kendini iyi bilmelidir. Dünyası için dünyadakilerin önünde eğilmemelidir.

Onun için âlimlere verilenler, dünyâ ehline verilen-

lerden üstündür. Nitekim Hak Taala hazretleri. «Dünyanın faidesi pek azdır...» buyurur. (112)

Yani Hak Taâl: «Dünyaya az mal ve ilme çok hayır» der. (113)

39. ZÜLKARNEYN KISSASI

Vehb (R.A) nakleder:

Zülkarneyn Rûmdan idi. Bazı görüşte de Yemen krallıklarından Tebâbı'ndan olup ismi Sa’b’dır.

Hak Taala hazretleri buna inayet edip salih bir kişi olunca ona buyurdu:

— Seni dilleri ayrı bir kavme davete gönderiyorum. Onlar dört kavimdir:

1. Meşrıktadır adı Nasik'dir.
2. Mağribtedir, adı Mensek'dir.
3. Cenubdadır, adı Hâvil'dir.
4. Şimaldedir, ona Te’vâl derler.

Onların ortasında iki kavim vardır. İnsanlar ve cinlerdir.

Zülkarneyn:

— Ey Rabbim! Hangi kuvvetle onlarla mücadele edeyim, savaşayım. Hangi dil ile onlara söz söyleyeyim, dedi.

Hak Taala hazretleri:

(112) Nisâ Sûresi, âyet: 77.

(113) Lukmân hakkında değişik görüşler ileri sürülmüştür Peygamberdir diyenler olduğu gibi bir hakim (filozof) olduğunu söyleyenler de vardır. Kur'an’da. Lukmân Sûresinde oğluna hitabeti hikmetli öğütleri sitayişle anlatılmıştır.

— Nuru ve zulmeti (aydınlığı ve karanlığı) senin emrine verdim. Önünden nur, ardından zulmet yürüsün ve sana itaat etsinler, buyurdu.

Alimler peygamberliğinde ihtilâf ettiler:

Bazıları şöyle derler:

Hükümdardır. Adil ve salih kişidir. Ona Zülkarneyn dediler. Zira biri sağında ve biri solunda iki boynuzu var idi.

Peygamber (A S.)'a:

— İskender bir peygamber midir? Yoksa değil midir? diye sordular

— Hükümdar idi, yeryüzünü dolaştı, buyurdu.

Zülkarneyn (A.S.) peygamber midir? Değil midir? diye Lukmân (A.S.) gibi tartışmaya girilmemelidir. Hak Taalâ hazretleri bilir denmelidir.

Mücâhid şöyle demiştir:

— Yeryüzüne tam dört kişi hükümdar oldu. İkisi mümindir, ikisi kâfirdir. İlk ikisi mümindirler. Birisi Süleyman; Peygamberdir, diğeri ise İskenderdir. Kâfir olanlardan biri Nemrûd, biride Buhtunnasır'dır.

Nakledildiğine göre Nuh (A.S.)'ın üç oğlu var idi:

Birinin adı Sâm idi ki, Arabın ve Acemin atasıdır. Birinin adı Hâm'dır. Habeşin ve zencilerin atasıdır. Üçüncünün adı Yâfes'tir. Türklerin, Slavların, Rumların, Ye'cûc ve Me'cûc'un atasıdır. Uc (cûc) sözü lügatte ateş yalığı mânâsına gelir. Bunlar ziyanda, zarar vermekte ateşe benzerler.

Huzeyfe (R.A.) şöyle nakletmiştir:

— Ye'cûc ve Me'cûc birer kavimdir. Bunların her bir bölüğü dörtyüzbin bölüktür. Bunlardan bir erkek, bin oğlu olmayınca ölmez. Bunlar ahir zamanda çıkar-

lar, dünyayı harab etmek isterler. Üç yılda bütün âlemi işgal ederler. Yalnız dört yere giremezler: Mekke, Medine, Kudüs ve Tûr-i Sinâ. Nihayet Allah onları helâk eder, leşlerini denize döker. Böylece, müminler de kurtulurlar.

Nakledildiğine göre, Zülkarneyn Meşrika, Batıya varınca bir kavimle karşılaştı. Onlar.

— Ye'cûc ve Me'cûc elinden halimiz perişandır, bize yardım et, dediler.

Sonra Zülkarneyn emretti. Demir, tunç ve madenler getirdiler. Üçyüz millik iki dağın arasını su çıkıncaya kadar kazdırdı. Ağaçlan döktüler. Ondan sonra oraya demir parçaları ve kömür döktüler. Emretti, körük kurdular. Hattâ o demir eridi. Ateş gibi oldu. Ondan sonra demir ve bakır getirdiler. Bir dağ gibi oldu. Elli arşın eni vardı. Yüksekliği üçyüz arşın idi. Uzunluğu üçyüz mil idi.

Zülkarneyn bu şekilde demirden ve bakırdan bir sed yaptı, meydana getirdi.

Ye'cûc ve Me'cûc, kıyamete yakın, Deccâldan sonra çıkarlar, cihanı, âlemi harabeye çevirirler. İsâ (A.S.)'ı muhasara altına alırlar. İsa (A.S.) dua edecek ve Hak Taalâ hazretleri onları helâk edecektir. O seti yaptı ve karanlıklar içine daldı. Karanlıktan çıktığı zaman Zor şehrine geldi.

Zülkarneyn'in vefatı yaklaşınca, bir kişi ona sordu:

— Atanı mı çok seversin? Yoksa üstâdını, hocanı mı çok seversin?

Zülkarneyn:

— Üstâdımı çok severim. Zira atam fani hayatıma sebep, üstadım ise, baki (devamlı) hayatıma sebeptir.

Zülkarneyn şöyle vasiyet etti:

— Ölünce benim sağ elimi tabuttan dışarı çıkarın, elime altından yuvarlak bir top verin. O, benim dünyayı bir top gibi elime aldığımın nişanıdır.

Sol elimi de dışarı çıkarın, boş bırakın. Bu da dünyayı elime aldığım halde ahirete boş gittiğimin nişanıdır.

Anasına da ağlamaması için vasiyette bulundu:

— Benim için ağlamayasın. Eğer ağlarsan, dünyada hiç kimsesi olmayan bir kişiye ağla dedi.

Yani, benim için ağlama demek istemiştir.

Zülkarneyn otuzbir yaşında öldü derler. Bazıları da binyediyüz yaşında öldüğünü ileri sürerler. Bir kısım müellif ise otuzaltı yaşında öldüğü kanaatındadırlar. Onyedi yıl hükümdarlık etmiş ve Zor şehrinde ölmüştür. Hz. Zülkarneyni o şehirde defnetmişlerdir. (114)

(114) Zülkarneyn, çift boynuzlu mânâsına alındığı gibi, şarka ve garba hâkim, ayrıca zahir ve bâtın ilmine sahip mânâlarında da kullanılmıştır.

Bu ismin, İran hükümdarı Afrîduna verilmiş olduğu bilinmektedir. Tarihçiler arasında İskender'e ait olduğu hususu meşhûr olmuştur. Zülkarneyn'in adı yemendeki Tebabiâ denilen Himyer meliklerinden Sa'b olduğu kanaati hâkimdir. İttifak edilen husus: Zülkarneyn'in Allahın sevgili kulu ve iyi bir insan olduğudur. En uygun yol onu, Kur'anda anıldığı şekilde kabûl etmektir. Peygamber mi yoksa iyi bir hükümdar mı? olduğu münakaşa konusudur. Ehl-i Sünnet'in görüşü de bu yoldadır.

Bölümünde anlatılan şekliyle veya ona yakın bir tarzdan Zülkarneyn ile Ye'cüc ve Me'cüc adı verilen kavimlerden: Kur'an-ı kerimde kehf sûresinin 83. ayetinden 100. ayetine kadar (17) ayetde bahsedilmiştir. (Bak. Elmalı Tefsiri Cilt 4. sh. 3275-3279 ve Çantay Terc. cilt. 2 sh. 515-517)

FİATI: 10 TL.